

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS

KÖZGYŰLÉSÉNEK

133/2022. (IX.29.) számú

h a t á r o z a t a

**Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata 2022-2027 évi
Helyi Esélyegyenlőségi Program elfogadásáról**

A Közgyűlés

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata 2022-2027 év időtartamra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programról szóló előterjesztést megtárgyalta, és a határozat mellékletét képező Helyi Esélyegyenlőségi Programot elfogadja.

k.m.f.

Dr. Kovács Ferenc
polgármester

Dr. Szemán Sándor
címzetes főjegyző

Erről értesülnek:

- 1.) A Közgyűlés tagjai
- 2.) A Címzetes Főjegyző és a Polgármesteri Hivatal belső szervezeti egységeinek vezetői

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

**Nyíregyháza Megyei Jogú Város
Önkormányzata**

(2022-2027.)

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP).....	3
Bevezetés.....	3
A település bemutatása.....	5
Értékeink, küldetésünk.....	19
Célok.....	19
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	22
1. Jogszabályi háttér bemutatása.....	22
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	22
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	29
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	70
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége.....	104
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	119
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége.....	135
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása.....	155
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága.....	157
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	159
1. A HEP IT részletei.....	159
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése.....	159
Jövőképünk.....	163
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	164
3. Megvalósítás.....	203
3.1 A megvalósítás előkészítése.....	203
3.2 A megvalósítás folyamata.....	203
3.3 Monitoring és visszacsatolás.....	205
3.4 Nyilvánosság.....	205
3.5 Kötelezettségek és felelősség.....	205
3.6 Érvényesülés, módosítás.....	206
4. Elfogadás módja és dátuma.....	207

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

A Helyi esélyegyenlőségi Program célja és felépítése

Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdésére tekintettel és összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.), a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet (továbbiakban: R.) alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentumban megfogalmazottakkal Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a Helyi Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az Ebktv. 31. § (1) bekezdése alapján a község, a város és a főváros kerületeinek önkormányzata (a továbbiakban: települési önkormányzat) ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot (továbbiakban: HEP) fogad el.

Az Ebktv. 31. § (4) bekezdése szerint a helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását, illetve a (2) bekezdésben meghatározott helyzet esetleges megváltozását kétévente át kell tekinteni, az áttekintés alapján szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.

Az R. 6. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat vizsgálja felül a helyi esélyegyenlőségi programot.

Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálatnak ki kell terjednie

- a) arra, hogy a helyzetelemzés továbbra is helytálló-e,
- b) a lejárt határidejű intézkedések teljesülésére és eredményeinek felmérésére,
- c) a módszertani útmutatónak való megfelelésre.

A R. 6. § (3) bekezdése alapján, ha a felülvizsgálat alapján szükséges, a települési önkormányzat

- a) módosítja a helyi esélyegyenlőségi programot, vagy
- b) új helyi esélyegyenlőségi programot fogad el.

1. táblázat

Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítésének/felülvizsgálatának, illetve az erről szóló döntések ideje

az 5 évre szóló HEP elkészítésének időszaka	2 évente megvalósuló felülvizsgálata	közgyűlési határozat száma
2006-2011		54/2006. (III. 29.)
2011-2016	a 120/2010. (IV.16.) Korm. rendelet 2012. március 1. napjával hatályát veszítette, ennek megfelelően új HEP készült	127/2011. (VI. 30.)
2013-2018		159/2013. (VI. 28.)
	2015	162/2015. (VI.25.)
	2017	139/2017. (VI. 29.)
2018-2023		123/2018. (VI. 21.)
2020	2020 a COVID-19 koronavírus-járvány miatt - a helyi esélyegyenlőségi program felülvizsgálata ősszel valósult meg, döntésről a Területi	117/2020. (X.1.)

	Esélyteremtési értesült	Főigazgatóság	
2022-2027			...

Forrás: saját szerkesztés

A 2018-2023. évre elkészített HEP második időszakos felülvizsgálata 2022. évben, az új 5 évre szóló HEP elkészítése egy év elteltével, jövőre vált volna esedékessé. A hatósági eljárások egyszerűsítésével összefüggő egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 24/2021. (VII. 30.) rendelete hatályon kívül helyezte a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendeletet. A helyébe lépő Módszertani Útmutató olyan formai és tartalmi követelményeket ír elő a HEP elkészítése kapcsán, melynek felülvizsgálatát elvégezve az alapdokumentum átláthatatlanná vált volna. A felülvizsgálat helyett, így új 5 évre szóló HEP készül.

A 2018-2023. közötti időszakra elkészített helyi esélyegyenlőségi program hatályát veszti, annak tartalmi elemei a jelenlegi HEP-be beépülnek.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése alapján a helyi esélyegyenlőségi programban **helyzetelemzést kell készíteni** a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára - oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét.

Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése szerint **a helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani**

- a) az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,
- b) az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- c) a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- d) olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjait és eljárását, felülvizsgálatának módját, és az elkészítésében részt vevőkkel szembeni követelményekre vonatkozó részletes szabályokat a R. határozza meg. Az R. 1. § (2) bekezdése értelmében a helyzetelemzésben meg kell határozni a településen élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek és fogyatékkal élők teljes lakossághoz viszonyított képzettségi, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi, szociális és területi mutatóit, az adott település esélyegyenlőségi problémáit.

Az Ebktv és a R. meghatározza a kötelező adatokat és tartalmi elemeket, amelyet a HEP-nek tartalmaznia kell.

Az Ebktv. 31. § (6) bekezdése alapján a **települési önkormányzat az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az e törvény rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.**

A helyzetelemzés elkészítése során felhasználtuk az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR), a Központi Statisztikai Hivatal adatait, valamint a helyi szinten rendelkezésre álló (önkormányzati, önkormányzat által fenntartott intézmények, civil szervezetek, alapítványok,

egyesületek és egyházak) adatokat, nyilvántartásokat, továbbá a rendőrség, ügyészség, bíróság, ítélőtábla, a Nyíregyházi Tankerületi Központ, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztály, továbbá a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Hatósági Osztálya, Foglalkoztatási Főosztálya, Kormányablak Osztálya, Járási Gyámhivatala, a Nyírsévíz Zrt., a Nyírtávhő Kft., a NYÍRVV Nonprofit Kft. által szolgáltatott adatokat.

Az intézkedési tervben a helyzetelemzés következtetése alapján feltárt problémákhoz kapcsolódóan esélyegyenlőségi területenként, célcsoportonként feltérképeztük, illetve meghatároztuk a helyi esélyegyenlőségi program céljait, valamint az azok elérését szolgáló intézkedéseket, a helyzetelemzésben feltárt esélyegyenlőségi problémák felszámolása érdekében milyen beavatkozásokra van szükség. A Helyi Esélyegyenlőségi Program készítése során áttekintettük az Önkormányzat stratégiáit, fejlesztési terveit, koncepcióit, és gondoskodtunk a Helyi Esélyegyenlőségi Program és azok összhangjának megteremtéséről.

Az Önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott HEP-pel összehangolja a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy a HEP elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés a HEP megalapozását szolgálja.

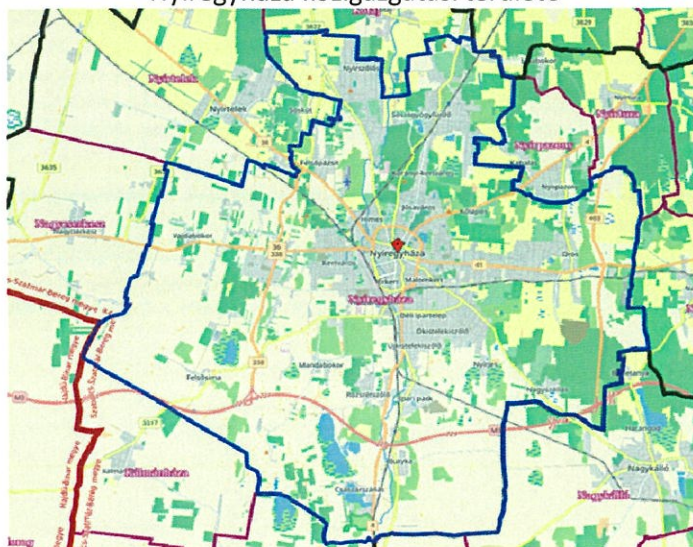
A település bemutatása

„...nem történelmi város. Nem fűződnek nevéhez csaták, békeszerződések, nincsenek nagy számmal történelmi nevezetességei, régi műemlékei királyi lábnyomokkal...”
de szépsége és hangulata magával ragadja az ide látogatót.
(Váci Mihály)

Nyíregyháza történelmét dióhéjban összefoglalva elmondhatjuk, hogy a régészeti kutatások szerint a X. századtól lakták a város területét. Ennek ellenére a fiatal települések közé soroljuk, hiszen az igazi változások a XVIII. századra tehetőek. 1753-ban érkeztek azok a szlovák telepesek, akik a hétköznapiakon a város körül ún. bokortanyákban éltek, sajátos településszerkezetet kölcsönözve így a városnak. A nyíregyháziak életének legfontosabb eseménye az 1824-es örökváltás volt, amikor a földesúri joghatóság alól megváltották magukat, ennek nyomán 1837-ben Nyíregyháza megkapta a városi rangot.

1. ábra

Nyíregyháza közigazgatási területe

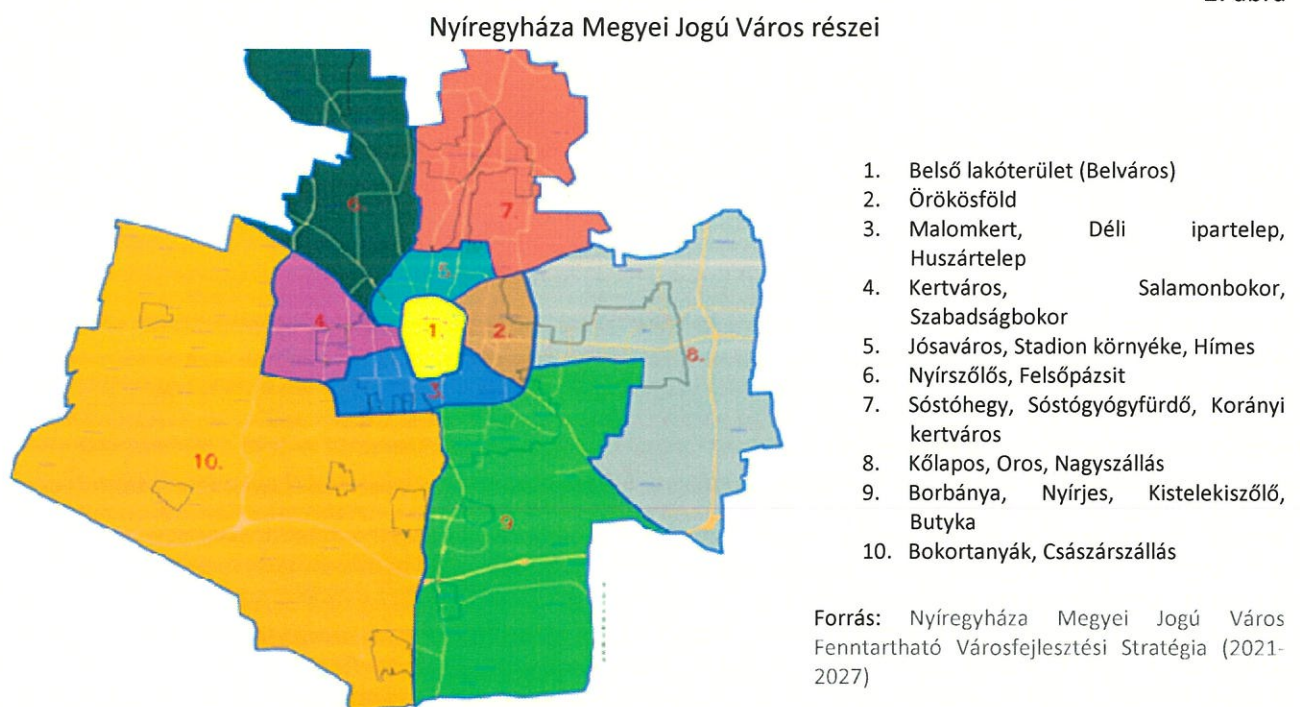
Forrás: Forrás: <https://www.google.com>
<https://data2.openstreetmap.hu/hatarok>

Nyíregyháza az Észak-alföldi régióban, három ország határánál elhelyezkedve a 4-es, 41-es, 36-os és a 38-as főutak keresztezésénél fekszik, ezáltal könnyen megközelíthető. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye, 1990-től megyei jogú város, 2013-tól járásszékhely, népessége alapján az ország 7. legnagyobb városa.

Nyíregyháza közigazgatási területe 274,54 km². A város központi részében él a népesség 20 %-a, valamint itt koncentrálódnak a közfunkciót betöltő, kereskedelmi és szolgáltató intézmények. A belváros köré nagy népsűrűségű lakótelepek épültek (Jósváros, Örökösföld, Érkert), amelyek a város területének 4%-án a lakosság 26%-át tömörítik. A kertvárosias és a falusias jellegű területeken él a lakosság 43%-a. Sok esetben ezek a városrészek a városon belüli migráció nyertesei, ezért korstruktúrájuk általában fiatalos. Az elsősorban lakófunkciót betöltő városrészekben belül kirajzolódnak kedvezőbb társadalmi, gazdasági és környezeti mutatókkal rendelkező területek (pl. Sóstógyógyfürdő, Korányi kertváros, Sóstói úti villanegyed), illetve a szegregátumok területe (Huszártelep, Polyákbokor), ahol a gazdasági és társadalmi problémák egymást erősítő komplex rendszere van jelen.

2. ábra

Az ipartelepek együttes területe megközelíti a 6 km²-t. A város peremterületein több nagyobb bevásárlóközpont épült. A településen megtalálhatók a nagyvárost jellemző lakótelepek, bevásárlóközpontok, áruházláncok, illetve a csatolt település részekén a kertvárosi övezetek, valamint Nyíregyháza területéhez tartozik még a tanyavilág a sajátos képével.

Nyíregyházán 5 ipari park, ipari terület található:

- I.Nyíregyházi (Déli) Ipari park,
- II.Déli iparterület,
- III.Délnyugati iparterület,
- IV.Tokaji út mentén elhelyezkedő iparterület,
- V.Nyugati iparterület.

A város gazdag programokat kínáló közművelődési, kulturális és sportintézményekkel, közgyűjteményekkel, Múzeumfaluvál, Állatparkkal, festői szépségű Sóstóval, Tófürdővel, a Parkfürdővel, a Fürdőházzal, Aquarius Élményfürdővel, természetesen a csodálatos gyógyhatású Sóstóval, magas színvonalú művészeti élettel büszkélkedhet. Vonzó turisztikai célpont.

Nyíregyháza dinamikusan fejlődő város, a térség gazdasági és kulturális motorja.

Nyíregyháza legfontosabb látnivalói:

- Városháza (Kossuth tér);
- a Sóstói Múzeumfalu;
- Korona Szálló és Casino (Dózsa György u): a város egyik patinás épülete;
- Megyeháza (Hősök tere): a magyar eklektika nagymestere, Alpár Ignác tervezte;
- Zrínyi Ilona utca: a belvárosi utca intim hangulatát a szecessziós, csodálatos mozaikkal díszített épületek adják;
- Jósza András Múzeum (Benczúr tér): jelentős őskori és népvándorlás-kori leletekkel;
- Kállay Ház: a *Kállay-gyűjtemény* gazdag rendjel-, és kitüntetés-kollekciója;
- Városi Galéria (Selyem utca);
- Római katolikus társszékesegyház (Kossuth tér);
- Evangélikus templom (Luther tér): barokk stílusban épült, homlokzatán harangjátékkal;
- Református templom (Kálvin tér);
- Görögkatolikus templom (Bethlen Gábor utca);
- Görögkatolikus Egyházművészeti Gyűjtemény;
- Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola (Bethlen Gábor utca);
- Bizánci Kápolna és Egyházművészeti Gyűjtemény;
- Felső-Tiszavidéki Vízügyi Történeti Gyűjtemény;
- Tuzson János Botanikus Kert (a Nyíregyházi Főiskola területén - Sóstói út);
- Móricz Zsigmond Színház;
- Szabadtéri Színpad;
- Szindbád Színháztörténeti Rendezvénytér;
- Bencs Villa;
- Váci Mihály Kulturális Központ.

Számos esemény is felpozsztí a város mindennapjait, melyből a teljesség igénye nélkül a legtöbb látogatottságot vonz

- **A Városnap** Nyíregyháza újratelepítésének ünnepe minden évben megrendezésre kerül, melynek során kulturális és szórakoztató programok várják az érdeklődőket.
- **A Hello Nyíregyháza** keretében színes programokkal várják a kikapcsolódni vágyókat, melynek keretében a tavaszt köszönhetik a városlakók.
- **A Gyermeknap** is minden évben hagyományosan megrendezésre kerül, ekkor minden a gyerekekről szól, a gyerekekért történik. Színpadi előadások mellett ugrálóvár, gyöngyfűzés, egyéb családi programok várják a nyíregyháziakat és a városunkba látogatókat.
- **A Cantemus Fesztivál** a kétévente megrendezésre kerülő fesztiválra számos országból érkeznek kórusok, hogy népszerűsítsék a kórusmuzsikát. A fesztivál során rengeteg hangverseny és egyéb rendezvény szórakoztatja az ide látogatókat. Központja a Nyíregyházi Kodály Zoltán Általános Iskola.
- **A Nyírség Nemzetközi Néptáncfesztivál** több évtizedes múltra tekint vissza. Értékes, színes és látványos folklór program valósul meg nemzetközi szinten a zene- és táncművészet iránt különösen fogékony nyíregyházi közönségnek. Lehetőséget ad Nyíregyháza és a megye közönsége számára a különböző földrészekről érkező együttesek tagjaival való közvetlen találkozásra. Nyíregyháza és a megye kulturális vonzerejét, idegenforgalmát növeli. Megvalósítása évente váltakozik a Cantemus Fesztivállal.
- **A Vidor Fesztivál** vagyis a Vidámság és Derú Országos Seregszemléje, amely az ország egyik legnagyobb színházi és szabadtéri fesztiválja – minden év augusztus-szeptemberében kerül megrendezésre.

- **A Régi Magyarország Ízei** a nyíregyházi múzeumfaluban minden szeptember 3. szombatján és vasárnapján megrendezésre kerülő fesztivál, amelyen ételeket lehet kóstolni Magyarországról, és a környező országokból.
- **A Tirpák Fesztivál** Nyíregyháza egyik legnépszerűbb rendezvénye, mely a hagyományok ápolásáról és a gasztronómiáról szól elsődlegesen.
- **A Karácsonyi Forgatag:** a szeretet ünnepére történő lelki felkészülés jegyében a hagyományokhoz híven minden évben ünnepi hangulatot teremtő karácsonyi, vásári forgatag várja Nyíregyháza főterén a helyi lakosokat és a megyeszékhelyre érkezőket. A belváros karácsonyi díszbe öltözik. Advent első vasárnapjától, a Kossuth téren felállított színpadon kulturális csoportok, sztárvendégek teremtenek karácsonyváró hangulatot. Az ünnepi fények, a hangulatos faházak, a gyönyörű fenyőfa, az ínycsiklandozó karácsonyi illatok, a halk zene együttesen teremtik meg az ünnep varázslatát.

Demográfiai jellemzők

Nyíregyháza 2021. év eleji lakónépessége 116 554 fő (KSH). A lakónépesség számát az adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma adja. Nyíregyháza lakónépessége 2015 és 2020 között 1 504 fővel csökkent, ennek oka lehet a természetes fogyás, illetve az el- és beköltözők arányának mozgása is. Nyíregyháza a lakónépesség növelése, megtartása céljából letelepedést segítő lakáscélú, és pénzbeli, illetve természetbeni ellátást nyújt.

2. táblázat

Lakónépesség száma az év végén Nyíregyházán (1.)

Év	Fő (TS 001)	Változás
2015	118 058	bázis év
2016	117 689	99,69%
2017	117 121	99,52%
2018	116 799	99,73%
2019	116 814	100,01%
2020	116 554	99,77%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A város állandó népessége 119 289 fő (2020). Az állandó népesség száma az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek számát jelenti. A 0-14 éves korcsoport a népesség a 14 %-a, a 18-59 éves korosztály száma a legmagasabb, férfiak és nők aránya közel azonos. Ez a korosztály az állandó népesség 56%. A 65 év felettiek a népesség 19 %-a, a korcsoport 37,8%-a, 8 565 férfi, 62,2%-a 14 104 fő. Ebben a korcsoportban a nők aránya jóval magasabb.

Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2020) (2.)

Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	56 161	63 128	119 289	47,07%	52,92%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			3 101	2,59%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	8 919	8 397	17 316	7,47%	7,03%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	1 832	1 725	3 557	1,53%	1,49%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	33 638	33 838	67 476	28,19%	28,36%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	3 207	4 470	7 677	2,68%	3,74%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	8 565	14 104	30 346	7,18%	11,82%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A népesség elöregedése Európában és hazánkban is több évtizeddel ezelőtt kezdődött. A népesség és lakosság számának növekedését vagy csökkenését meghatározó tényezők a várható születésszám, a várható élettartam és a belső vándorlás. A várható élettartam meghosszabbodásával növekszik az időskorúak száma, amihez a munkaképes korúak teljes népességhez viszonyított arányának csökkenése társul. Az élettartam meghosszabbodásával egyre több az idős ember és ez az életszakasz gazdaságilag, szociálisan és egészségi szempontból is jelentősen eltér az aktív kortól. Hazánk népességének öregedési folyamata is hasonló tendenciát mutat, mint Európa népessége. A 0–14 évesek aránya az aktív korúakhoz (15–64 évesekhez) képest 22% volt 2022. január 1-jén. A népesség-előrejelzés közepes változata szerint a gyermekkorúak aránya kismértékben emelkedik a következő évtizedekben. Jelenleg a legalább 65 évesek súlya az aktív korúakhoz képest 32%-ot tesz ki.

A lenti táblázat a város öregedési indexének változását mutatja. Az öregedési index azt jelzi, hogy 100 fő 14 év alattira hány 65 éven felüli személy jut. Ez az index megmutatja az adott település népességére jellemző tendenciát. Nyíregyházán 2015 évhez képest nőtt a 65 év felettek száma, viszont a 0-14 éves korcsoport száma stagnál, 2015 évhez mindössze 46 fővel csökkent.

Öregedési index (3.)

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	18 938	17 362	109,08%
2016	19 606	17 431	112,48%
2017	20 292	17 453	116,27%
2018	20 990	17 383	120,75%
2019	21 971	17 421	126,12%
2020	22 669	17 316	130,91%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A népességszám alakulását a természetes szaporodás, illetve fogyás és a belföldi vándorlási különbözet mértéke befolyásolja.

Belföldi vándorlások Nyíregyházán (4.)

Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2015	-3
2016	-1
2017	-4
2018	-2
2019	0
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A belföldi vándorlás egyenlege megmutatja a település vonzerejét. Nyíregyháza egy fiatalos korszerkezetű város, megyei szinten nagyságából eredően egyértelműen kiemelkedő jelentőséggel bír, a megye legnépesebb városa. A belföldi vándorlásokat úgy tudjuk kiszámolni, hogy az odavándorlásból kivonjuk az elvándorlást, ha pozitív az egyenleg, akkor az odaköltözés, ha negatív, akkor az elvándorlás jellemző. A táblázatban látható eredmények azt mutatják, hogy a be és el vándorlók száma bár 2015-ben negatív, tehát többen mentek el, mint letelepedtek, mégis a számadat alapján ez minimális volt. Ez a tendencia 2019. évre egyenlő, tehát az el és bevándorlók száma megegyezett.

Természetes szaporodás (5.)

Év	Az élve születések és halálozások különbségének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2015	-1
2016	-2
2017	-2
2018	-3
2019	-3
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A TeIR 2020. évre nem tartalmazott Nyíregyháza településre adatot a belföldi vándorlások és a természetes szaporodásra vonatkozóan, de a megelőző évek adatai azt mutatják, hogy a természetes szaporodás két mutatója – az élve születések száma és a halálozások számának egyenlege alapján – közül a halálozások száma a magasabb. A lakosság számának csökkenését némiképp ellensúlyozza a vándorlási egyenleg.

Foglalkoztatottsági mutatók

A foglalkoztatás az esélyegyenlőség szempontjából kiemelt terület. Amikor a foglalkoztatottságot, illetve a munkanélküliséget vizsgáljuk, azt nézzük, hogy vannak-e olyan társadalmi csoportok, amelyek beavatkozás nélkül kirekesztődnének, háttérbe szorulnának, vagy marginalizálódna. Ezen sérülékeny társadalmi csoportok közé elsősorban az alacsony iskolai végzettségű személyek, a megváltozott munkaképességűek, az idősek, a pályakezdő fiatalok tartoznak. A dokumentum külön fejezetekben elemzi

a különböző csoportok jellemzőit; itt e pontban a foglalkoztatottság általános, a városra jellemző adatait mutatjuk be összehasonlítva országos, illetve megyei adatokkal.

Az országos adatok szerint 2022. február–áprilisi időszakban a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 684 ezer főt tett ki, amely 109 ezerrel több, mint az előző év azonos időszakában. Míg a hazai elsődleges munkaerőpiacon dolgozók száma 100 ezerrel, a külföldön dolgozóké pedig 14 ezerrel nőtt, addig a közfoglalkoztatottaké minimálisan, 5 ezerrel csökkent.¹

Az elmúlt időszakban folyamatosan csökkent az álláskeresők száma az országban és Nyíregyházán is. A relatív mutató – a nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség százalékában – különösen a város vonatkozásában csökkenő tendenciát mutat. 2017. januárban a mutató 3,63%, 2018-ban 3,00%, 2019-ben 2,81%. A járvány minimálisan befolyásolta a mutató alakulását. 2020. januárban 3,14%, 2020. júliusban 4,83%, 2021-ben 2,30% és 2022. januárban 2,46%.

A munkaerő-piacra történő belépés egyik formája a közfoglalkoztatás, ami lehetőséget jelent a halmozottan hátrányban lévő, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban (a továbbiakban: FHT) részesülő, illetve álláskeresési vagy szociális ellátásra nem jogosult álláskeresők (kiemelten a megváltozott munkaképességűek, a hajléktalanok, menekültek, roma nemzetiségű álláskeresők) átmeneti jellegű, határozott időtartamú foglalkoztatására.

A közfoglalkoztatásban résztvevők száma 2017 és 2022. között folyamatosan csökkent. Az alábbi ábrán a közfoglalkoztatásban résztvevők havi átlagos létszáma látható.

7. táblázat

A közfoglalkoztatásban résztvevők havi átlagos létszáma

Év	ország	megye	város
2017	179 492	31 377	1 750
2018	135 620	25 319	1 293
2019	106 259	21 652	1 028
2020	92 530	19 763	839
2021	87 976	19 220	833
2022 (01-06 hó)	80 885	18 135	721

Forrás: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/>

A járvány hatása a közfoglalkoztatásban is érződött. A csökkenő tendencia 2020-2021 években lassult, illetve stagnált, 2022-ben viszont ismét csökkenő tendenciát mutat.

A pályázati lehetőségeket kihasználva a TOP-6.8.2-15-NY1-2016-00001 azonosító számú felhívás keretében elindult a Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projekt. A 2017 óta tartó projekt célja a munkáltatói igényeken alapuló képzések megvalósítása, valamint a célcsoportba tartozó személyek támogatott foglalkoztatása. Erről bővebb információt „A nők helyzete, esélyegyenlősége” című fejezet tartalmaz.

Az EFOP-1.2.9-17 azonosító számú a „Női Információs és Szolgáltató Központ létrehozása Nyíregyházán (standard)” pályázat célja megkönnyíteni az atipikus munkavállalást és a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű nők munkaerő-piacra való gyorsabb visszatérését. A projekt időszaka és eredménye „A nők helyzete, esélyegyenlősége című fejezetben bővebben taglalva.

Infrastruktúra

¹ KSH Gyorsjelentés, 2022.

Nyíregyháza megyeszékhely funkciójából adódóan meghatározó szerepet tölt be a térségben, a közigazgatási, a gazdasági és a társadalmi élet minden területén. Ezzel együtt a helyi lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáférést a megyei átlagot meghaladóan biztosítja.

Nyíregyháza megközelíthető közúton, vasúton, légi úton. A város kiemelt szerepkörét másfél századdal ezelőtt a vasúthálózat építése indította meg, jelenleg Észak-kelet Magyarország legjelentősebb vasúti csomópontja. A város mindhárom Magyarországon működő mobilhálózat rendszerrel lefedett, a mobiltelefonok száma az országos tendenciához hasonlóan erőteljesen növekszik. Hírközlési kapcsolatok - közületi távközlési és adatátviteli szolgáltatások - tekintetében a város jó helyzetben van. Nyíregyházán mintegy 30 ezer lakásban kiépített kábel tv hálózat teszi lehetővé a műholdas adások széleskörű választékát, és az Internet hozzáférést. A helyi rádió és televízió adásai 30 km-es körzetben foghatók. Több kereskedelmi tv és rádió működik a térségben.

A vezetékes vízellátás kiépítése 1961-ben kezdődött meg. A Nyíregyháza és Térsége Víz- és Csatornamű Zrt. (továbbiakban: Nyírségvíz Zrt.) mélyfúrasi kútjaiból látja el a várost több, mint 600 km hosszú vezetéken. 2020-ra a háztartások 100 %-a bekapcsolódott a közüzemi ivóvízhálózatba. A Nyírségvíz Zrt. egyik alaptevékenysége az ivóvíztermelés és szolgáltatás. Legfontosabb alapanyaga a helyben termelt nyersvíz, mely tisztítás után válik fogyasztásra alkalmassá. A társaság szolgáltatási területén a vízellátottság teljes körű. A felhasználók ivóvízzel szembeni elvárásait és az alapszolgáltatás technikai eszközeinek működési biztonságát szem előtt tartva, a társaság nagy figyelmet fordít az ivóvízellátást szolgáló eszközök üzemképességének, távlatos üzembiztonságának szinten tartására. Kiemelten fontos a vízhálózatok által szállított ivóvíz minőségének megőrzése, éppen ezért a víztisztítás a legkorszerűbb technológiákkal történik, ezzel is megfelelően az EU által elvárt paramétereknek. Mindebből adódóan, a társaság legfontosabb feladata és fő célkitűzése, hogy ellátási területén minden nap biztosítsa a kifogástalan minőségű, szükséges mennyiségű és nyomású ivóvizet a lakosság, továbbá a térségben működő ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági létesítmények, valamint intézmények számára.

A vezetékes vízzel el nem látott magán ingatlanok (beleértve a szolgáltatásból kizártakat is) esetében a vonatkozó rendelet alapján 150 m-es távolságon belül kell biztosítani az ivóvíz ellátást közkifolyóról, illetve szállított vízből. 2020-ban az üzemelő közkifolyók száma 399 db, a lezárt, nem üzemelő közkifolyók száma 307 db volt. Az üzemeltetésük és karbantartásuk a NYÍRVV Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Nonprofit Kft. közszolgáltatási feladata.

A csatornahálózat kiépítése napjainkra legalább olyan fontossá vált, mint a vezetékes ivóvízé. A környezetbe tisztítás nélkül visszaengedett víz ugyanis – szennyezettségének fokától függően – környezetszennyezést, illetve akár közegészségügyi kockázatot is hordozhat magában. A társaság, szolgáltatási területén jelenleg 67 településen gondoskodik a háztartásokban, közintézményekben, valamint az egyéb ipari létesítményekben keletkező szennyvizek biztonságos elvezetéséről. A Nyírségvíz Zrt. üzemeltetési területén a szennyvízelvezető hálózatok elválasztott rendszerűek – a csapadékvíz elvezetése a szennyvíz elvezetésétől függetlenül történik, ennek kezelését más szolgáltató látja el. A szennyvízelvezető rendszerek a terepviszonyoktól függően elsősorban gravitációs gyűjtőhálózatok közbeiktatott szennyvízátemelő berendezésekkel, illetve nyomott távvezetékek. A tevékenység széles körének és felelősségének súlyát mutatja, hogy napjainkra a megyeszékhelyen a lakások 95,4%-a (50 717 db lakás) van bekapcsolva a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba, a megye lakásainak pedig 74,8 %-a.

2012. évben Nyíregyháza és térségében több mint 13 milliárd forint értékű szennyvíz-beruházási program csatornaépítése indult. Az Európai Unió által támogatott fejlesztés Nyíregyháza mellett Kálmánháza, Kótaj és Nyírpazony teljes szennyvíz-elvezetését és tisztítását oldja meg. A projekt megvalósításával nagyfokú a szennyvíz-hálózat kiépítettsége a 120 ezer lakosú megyeszékhelyen. Az összegyűjtött szennyvíz a társaság 33 szennyvíztisztító telephelyén kerül tisztításra, melyek együttes tisztító kapacitása megközelítőleg 64.625 m³/nap, kihasználtságuk pedig csaknem 100 %. A legjelentősebbek, a Nyíregyházán működő 2 nagy tisztító telep, ahol a technológia során keletkező „melléktermékek” további hasznosítására is lehetőség van. A szennyvíztisztító telepekről a tisztított szennyvíz a hatóságilag kijelölt befogadóba kerül.

A szennyvíztisztítás során a társaság környezettudatos megoldásokat alkalmaz. A technológia során kivont szennyező anyagok egy része megsemmisül, a szennyvíziszap jelentős része víztelenítés után a nyíregyházi telepekre érkezik, ahol további kezelés és rothasztás során magas fűtőértékű biogázt, majd ebből villamos energiát állítanak elő. Egy technológiai eljárás eredményeként a rothasztott szennyvíziszap a komposztálást követően korlátozásmentesen kerülhet mezőgazdasági hasznosításra.

Nyíregyháza területének jelentős részén nagy intenzitású esők esetében jelentős problémát okozott a csapadékvíz elvezetése. "A belterületi csapadékvíz elvezetése a városban idáig nem volt megoldott, ugyanakkor az elmúlt években számos beruházás valósult meg e területen. A tavaly záruló „Környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések Nyíregyházán” című TOP-6.3.3-16-NY1-2017-00001 projekt célja a városi belterületi csapadékvíz elvezetési rendszer fejlesztése, a környezetbiztonság növelése, a környezeti állapot javítása a belterületek belvív- és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése, a káresemények megelőzése volt. A jövőben – az éghajlatváltozással összefüggésben – a csapadékvíz elvezetés helyett a csapadékvízzel való gazdálkodás előtérbe helyezése szükséges a városban.”²

Villamosenergia-ellátás

A villamosenergia-ellátást az Opus TITÁSZ Zrt. Biztosítja Nyíregyházán. A háztartási villamosenergiafogyasztók száma 65 250 fogyasztó (összes fogyasztó 89,3%) volt 2020-ban. Fontos kiemelni, hogy miközben a városban a háztartási villamosenergia-fogyasztók száma és a nekik szolgáltatott villamosenergia mennyisége minimális mértékben emelkedett, addig a nem háztartási fogyasztók száma 53,7%-kal, és az általuk fogyasztott villamosenergia mennyisége pedig 18,2%-kal növekedett. A jelenlegi kapacitás a termelő szféra ipari áram igényeit rövid távon teljes egészében ki tudja elégíteni, azonban közép távon hálózatbővítésre lehet szükség.

Gázellátás

Nyíregyháza gázellátását az OPUS TIGÁZ Zrt. Biztosítja. A háztartási gázfogyasztók száma 41 837 háztartás Nyíregyházán.

Távhőszolgáltatás

A távhőszolgáltatást a 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő Nyíregyházi Távhőszolgáltató Kft. (továbbiakban: Nyírtávhő Kft.) végzi. Nyíregyházán 16 053 db lakás és ezer közületi felhasználó kapcsolódik a távhőrendszerre. A távhőszolgáltatás a Belváros egyes részeire, valamint a nagykörű melletti területekre korlátozódnak, ahol elsősorban közintézmények, valamint egyes lakótelepi és egyéb lakóépületek fűtését biztosítja.

A HEP elkészítése kapcsán a nyíregyházi közüzemi szolgáltatók a következő fejlesztési javaslatokat fogalmazták meg:

Nyírségvíz Zrt.

Nyíregyháza város közműellátottsága az ivóvíz-szolgáltatás tekintetében 99%, a szennyvízszolgáltatás terén 93%. A 2015. évben befejezett KEOP (Nyíregyháza és Térsége szennyvízelvezetési és szennyvíztisztítási program) fejlesztés keretén belül, több mint 7 ezer bekötési lehetőség épült meg, ezzel növelve a településen a csatornaszolgáltatásba bekapcsolható ingatlanok számát. A közművesítés további bővítése lehetőséget teremt arra, hogy a város ivóvízes és szennyvízes közművel való ellátottsága tovább növekedjen, elérhetővé váljon minden területen és minden szegmens számára a tiszta ivóvíz és a környezettudatos szennyvízelvezetés és -kezelés lehetősége. A szolgáltatást igénybe vevők körében az esélyegyenlőség megteremtése érdekében, a felhasználóvá válás és a tartozást felhalmozó felhasználók részére a Társaság fizetési halasztást, illetve részletfizetési kedvezményt biztosít, nem csak a védendő

---

² Fenntartható Városfejlesztési Stratégia 2022.

felhasználók (pl: szociális támogatásban részesülő felhasználók) részére. Egyedi elbírálás alapján, a felhasználó fizetési lehetőségének vizsgálatával - Üzletszabályzatuktól eltérően, a felhasználó javára - több havi részletfizetési kedvezményt is engedélyeznek. Együttműködnek az önkormányzatokkal, fogadják, feldolgozzák, jóváírják a víz- és csatornadíj számlákban a szociális támogatásokat. A „RÉS” Rászoruló Életének Segítése Alapítvánnyal együttműködve segítik, támogatják az önhibájukon kívül nehéz helyzetbe került felhasználókat.

Annak érdekében, hogy a szolgáltatás több, hátrányos helyzetű felhasználó részére is elérhetővé váljon, javasolják növelni a RÉS Alapítvány által támogatottak számát, az előre fizetős mérőhelyek számát, és a bérlakások üzemeltetőjével történő szoros kapcsolaton belül, távleolvasásra alkalmas mérőket szükséges a bérleményekbe felszerelni. Mindezek kialakításának feltétele, hogy a fizetési garancia megfelelő legyen. Közmű-hiány miatt nem ellátott, vagy díj nem fizetés miatt a szolgáltatásból kikapcsolt felhasználók részére a tiszta ivóvízhez való hozzáférés az önkormányzat által finanszírozott üzemben lévő vízvételi pontok – közkifolyók - számának növelésével, esetlegesen további közkifolyó létesítésével biztosítható.

NYÍRVV Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Nonprofit Kft (továbbiakban NYÍRVV Nonprofit Kft.)

A NYÍRVV Nonprofit Kft. látja el a városüzemeltetéssel kapcsolatos teendőket Nyíregyháza közigazgatási területén. 2018. július 01. napjától a NYÍRVV Nonprofit Kft. végzi Nyíregyháza város közigazgatási területén a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtését, szállítását és ártalmatlanító helyen történő elhelyezését kizárólagos közszolgáltatóként. Városunkban még mindig sok városrész/ingatlan esetében a fenti módon van lehetőség a szennyvíz elszállítására. A megfelelő minőségű közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében szükséges Nyíregyháza város közigazgatási területén a szennyvízhálózat fejlesztése, bővítése.

A közszolgáltatási szerződés alapján a NYÍRVV Nonprofit Kft. látja el Nyíregyháza város közvilágításával kapcsolatos feladatokat is. A közvilágítási berendezések teljes körű üzemeltetési és karbantartási feladatai mellett, céljaik között szerepel a közvilágítás bővítése és korszerűsítése.

A közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés biztosítása érdekében kiemelkedően fontos, hogy Nyíregyháza város közterületein folyamatosak legyen a fejlesztések, újítások: új járdák, járdaszakaszok létesítése, parkok, pihenő övezetek fejlesztése, közutak fejlesztése, bővítése, zöldfelületek bővítése, aktív kikapcsolódás nyújtásához közösségi terek fejlesztése, korszerűsítése, játszóterek bővítése, gyalogos útvonalak kialakítása, továbbá szükség szerint akadálymentes útvonalak kialakítása. Az akadálymentes útvonalak szélessége annak forgalmától, intenzitásától függően. Az útvonalon a kerekesszékekkel, gyermekkocsival történő megfordulás, kikerülés helyigénye helyenként biztosítva legyen (pihenőöböl, gyalogos-átkelőhelyek). A gyalogos útvonalak mentén a terepviszonyoktól függő távolságban padokkal ellátott pihenő terület kialakítása is fontos.

A NYÍRVV Nonprofit Kft. látja el az önkormányzati tulajdonban lévő bérlakások üzemeltetési feladatait, valamint egyes nem lakás célú ingatlanok üzemeltetését is. A megfelelő lakhatási körülmények biztosítása érdekében szükség van az önkormányzati lakásállomány megújulására, korszerűsítésére, bővítésére, valamint a lakhatási körülményeknek a javítására pl.: nyílászárók cseréje, fűtés korszerűsítése, épület szigetelése.

Az egész városrészt érinti az éghajlatváltozás okozta csapadékos időszakok számának csökkenése. Az ország csapadékeloszlási térképei szerint a Nyírség a legszárazabb területek közé tartozik az évi 450-500mm csapadékmennyiséggel. Ennek eloszlása nem egyenletes, és emiatt gyakran fordul elő aszály.

Fontos szemponttá válik, hogy egyre nagyobb területen kell fásítási programot szervezni. De ez a tevékenység együtt jár azzal is, hogy a közterületeken elüthetett facsemetéket, meglévő fákat gondozni szükséges. A Nyíregyházi NYÍRVV Nonprofit Kft. – egy új technológiát alkalmazva – faöntöző zsákok

segítségével segítette elő a facseteték egészséges fejlődését, mely az elültetett fák gondozásához könnyen kezelhető, csöpögtető öntözési megoldást biztosít. A fa ebben a tikkasztó hőségben áldás, így lényeges, hogy ennek a módszernek a lényegét egyre szélesebb körben is megismertessük.

Nyírtávhó Kft.

A Nyírtávhó Kft. stratégiai célkitűzése, hogy 2030-ra a jelenlegi fogyasztók megőrzése mellett új, legalább 43 000 GJ éves hőigényt jelentő fogyasztókkal bővítse távhőszolgáltatási tevékenységét, bekapcsolva a távhőszolgáltatásba a Belváros és Érkert jelenleg gázkazánokkal fűtött önkormányzati intézményeit, további közintézményeit, a területen működő gazdasági társaságok felét és a potenciális lakossági fogyasztók negyedét, nagyban hozzájárulva ezzel Nyíregyháza levegőjének tisztaságához.

A Nyírtávhó Kft. 2017. évben csatlakozott az „Intelligens Hálózat Mintaprojekthez”, így országosan elsőként, a szolgáltatásuk teljes területén valósulhatott meg az okos mérés, vagyis a „smart metering”. Az okos mérés kényelmes a fogyasztóknak, hiszen nem kell a lakásukban zavarni őket a leolvasással, továbbá pontosabb elszámolást is eredményez, hiszen a legmegbízhatóbb ultrahangos mérők kerülnek beépítésre. A távfűtéses épületekben (286 db MDC és 1427 db DC) úgynevezett adatgyűjtő egységek kerültek kihelyezésre, mely berendezések begyűjtik a lakásokban található távkiolvasható 17.441 darab használati melegvíz-mérő és 56.781 darab radiátorokra szerelt költségosztó készülék fogyasztási adatait. Az adatgyűjtők tárolják és egy központi szerverre továbbítják a kiolvasott értékeket, így a kétirányú információáramlással hatékonyabbá és egyszerűbbé vált a fogyasztási értékek kiolvasása. A távhőszolgáltató rendszerben lévő hőmennyiségmérők mérésadatainak leolvasását meghatározott rendszerességgel, távműködéses rádiós készülékekkel végzik. A hőközpontjaikba beépített összesen 907 darab hőmennyiségmérőből már 313 db eszközt integráltak az „Okos mérés” rendszerébe abból a célból, hogy minél pontosabb és gyakoribb adatfeldolgozás valósulhasson meg a mérési pontokon. Ezt a fejlesztést továbbra is folytatni kívánják, újabb városrészek hőközpontjaiban lévő hőmennyiségmérők bevonását tervezik az okos mérésbe, azaz a „smart metering”-be.

A Nyírtávhó Kft. hőközponti szétválasztásokkal igyekszik a távhőszolgáltatás minőségét javítani úgy, hogy szolgáltatói hőközpontokból fogyasztói hőközpontokat alakít ki, melyek révén a vételezés szabályozhatósága és a fogyasztói takarékoskodás motivációja is javul. A projektek közvetett célja a távhőrendszer olyan korszerűsítése, amelyek révén a fogyasztók energiatakarékosabb és ezáltal alacsonyabb önköltségű hőellátást kapnak. Ezáltal hosszabb távon is fenntartható, csökkenő hőfelhasználású és csökkenő CO₂ kibocsátású távhőszolgáltatás valósulhat meg, csökken a nemzetgazdaság fosszilis energiahordozó felhasználása, továbbá importfüggősége. Ezzel kapcsolatban két projekttel is rendelkeznek. (Az egyik projekt helyszíne Nyíregyháza Jóságváros városrésze, ahol 2 meglévő szolgáltatói hőközpont (Ószőlő u. 77. – h.2.09 és Korányi F. út 56/a. – h.2.03) helyett 13 felhasználói hőközpont kerülne kialakításra, 4450 kW névleges fűtési és 2500 kW névleges HMV hőteljesítménnyel. A projekt révén elért primer energiahordozó felhasználás megtakarítás 5 225,36 GJ/év, a projekt révén elért ÜHG kibocsátás csökkenés 342,4 t/év. A másik projekt helyszíne Nyíregyháza belterülete, a város Belváros és Érkert városrésze (Kossuth Lajos u. 4. (1/2 j.) - h.3.41, Kossuth u. 47. (K-1) - h.1.05, Körte u. 47. (K-2) - h.1.06, Epreskert u 54. - h.1.09, Epreskert u. 58. (KISZ III.) - h.1.08, Epreskert u. 62. (KISZ I.) - h.1.07, Ószőlő u. 99/a. (51 j.) - h.2.10, Népkert u. 12. (Nyírtávhó Kft.) - h.1.49), melynek keretében 29 fogyasztói hőközpont létesítése/felújítása tervezett, 8600 kW fűtési és 4150 kW HMV hőteljesítménnyel. A projekt révén elért primer energiahordozó felhasználás megtakarítás 10 456 GJ/év, a projekt révén elért ÜHG kibocsátás csökkenés 586 t/év.)

Bokortanyás településszerkezet

Hazánkban egyedül Nyíregyháza környékén létezik: a XVIII. században kialakult településforma, jelentős történelmi múlttal. Bár ma három szomszédos település határában találunk bokortanyákat, történeti szempontból a tanyabokrok és népességük elválaszthatatlanul Nyíregyházaéhoz kapcsolódik.

A természet védelmét a bokortanyás térségben részben egyes területek védetté nyilvánítása (Nagy-Vadas, Simai úti Nyíregyházi-lőtér) szolgálja, de ezeknek a területeknek a minőségét meg is kell őrizni.³

Bácskainé Pristyák Erika 2014-ben megjelent könyvében részletesen elemzi a bokortanyák múltját, jelenét és jövőjét.⁴

A városi célok városrészi összefüggéseinek meghatározását előíró elveket és azok részletes bemutatását a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (2021-2027) (FVS), valamint Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027 (TVP) elnevezésű dokumentuma részletesen tartalmazza.

Közösségi közlekedés

Az országos közúti forgalmat az ország fővárosa, Budapest felé az M3-as autópálya és továbbá 4 országos főút (4-es, a 36-os, a 38-as, a 41-es számú főútvonalak) és az alsóbbrendű állami utak, pedig az ország más városai, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye települései felé biztosítanak összeköttetést.

A város elérhetőségében fontos szerepet töltenek be a helyközi autóbusz járatok. A város teljes területét lefedő 44 belterületi és 4 külterületi viszonylatban 80 alacsony padlós autóbusz közül 41 környezetkímélő CNG hajtású autóbusz. Nyíregyházán 2020-ban került kialakításra egy új hálózati és menetrend, amelyet új kapcsolatok, ütemes menetrend (negyedórás, félórás és órás sűrűség), erős vasúti csatlakozás és hatékony utastájékoztató jellemez. A közösségi közlekedés szempontjából a város legforgalmasabb helyszínei a Vasútállomás, az Autóbusz-állomás, Örökösöld és a Jóságáros.

Lényeges megemlíteni a parkolási problémák orvoslását, mely legfőképpen a parkolóhelyek számának növelésével, esetlegesen mélygarázsok építésével valósulhat meg.

A város vasúti kapcsolatai közül a legfontosabb a 100-as, Szolnok - Záhony közötti kétvágányú, villamosított fővonal, amelyből további fő és mellékvonalak ágazódnak ki. Budapestre óránként indulnak InterCity járatok, Debrecen illetve Miskolc felé. Nyíregyháza a városba érkezőket új és korszerű állomásépületben fogadja.

Fejlesztéspolitikai cél a megyeszékhelyek, megyei jogú városok magas színvonalú **közúti bekötése**, valamint a gyorsforgalmi utak még hiányzó, országhatárokig tartó szakaszainak megépítése, 882km vasútvonal korszerűsítése, közel 45 ezer férőhelynyi új jármű-kapacitás biztosítása a vasúti közlekedésben. Nyíregyházán is több közút-fejlesztési programot valósít meg az önkormányzat.

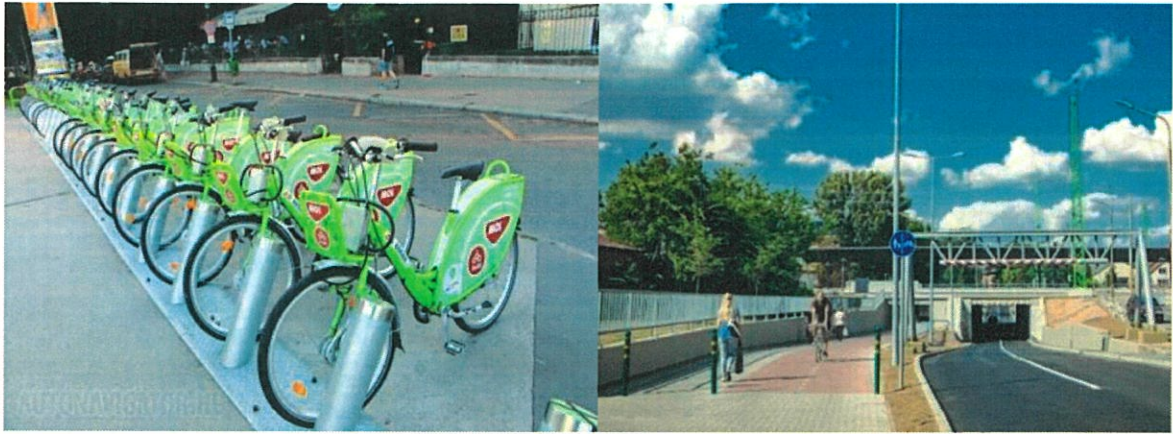
A légszennyezettség mérséklése, illetve a közúti közlekedés tehermentesítése, az egészséges életmód elősegítése okán további kiemelt figyelmet kell szentelni a kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére is, intelligens kereszteződések, kerékpáros- és gyalogoshidak kiépítésére.

---

³ E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület Barátságos Bokortanyák Kalauz a Nyíregyháza Környéki bokortanyás és tanyás térség természeti értékeihez

⁴ Bácskainé Pristyák Erika: Életképes bokortanyák, A nyíregyházi bokortanyák differenciálódása az elmúlt évtizedekben, 2014.

Kötőpályás villamos közlekedés kialakíthatósága

Klasszikus villamos:

- a villamos kapacitásához képest alacsony forgalom,
- a jelentős megvalósítási és működési költségek jelentősen meghaladják a közlekedési hasznokat,
- helyenként problémás műszaki kialakítás, sok esetben a zöldfelület kárára (közúti kapacitás csökkenés),
- városképi probléma a felsővezeték.

Egyéb kötőpályás fejlesztés (pl. trolibusz):

- a jelenlegi autóbuszos szolgáltatásnál magasabb működési költség,
- további vizsgálat tárgyát képezik.

Kisvasút: csak turisztikai jelleggel

- 2009 óta személyszállítás szünetel,
- felújításra szoruló vasúti pálya,
- elavult járműpark,
- elavult járműtelep.

A Modern Városok Program is célul tűzte ki a vidéki repülőterek pozicionálását. A Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében is zajlik egy projekt, mely a meglévő határ menti légi közlekedési infrastruktúra felhasználásával, a határ menti önkormányzatok, szakmai intézmények és légi közlekedési vállalatok közötti együttműködés erősítésével, kisrepülőgépes kapcsolatok létrehozásával fenntartható platformot hoz létre a személyek és áruk hatékony, határokon átnyúló szállításához.

A közösségi közlekedésnél egyre nagyobb hangsúlyt kap az ún. „varratmentes utazás”, a különböző közlekedési módok közötti kapcsolat gördülékeny megteremtése, az átszállások előnnyé fordítása.

Ezt hivatott elősegíteni "Nyíregyháza Megyei Jogú Város vasútállomás **intermodális átszállókapcsolatainak** fejlesztése és P+R parkolók kialakítása a megyeszékhely vasúti elővárosi körzetében" tárgyú engedélyes terv alapján készült projekt, mely 2022. januárjában került véglegesítésre. Az intermodális csomópont teljes területén akadálymentes kialakítás (vezetősávok, figyelmeztető jelzések a burkolaton, Braille feliratok, kontrasztos jelölésű lépcsők, akadálymentes felvonó és peronokra való feljutás elősegítése, audio-vizuális utastájékoztató, stb.) valósul meg, ezzel is elősegítve a szolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést.

Értékeink, küldetésünk

Magyarország Alaptörvénye II. cikke és XV. cikke tartalmazza azt a szemléletet, amelyet Nyíregyháza város képvisel az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- Az emberi méltóság sérthetetlen.
- Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.
- A törvény előtt mindenki egyenlő.
- Minden ember jogképes.
- Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- A nők és a férfiak egyenjogúak.
- Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.
- Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város erősíteni kívánja elkötelezettségét az esélyegyenlőségi politikát megalapozó általános etikai értékek, és a demokratikus közösségek számára mértékadó alapelvek iránt.

A program gyakorlati megvalósítása révén nemcsak az esélyegyenlőség feltételeinek a megteremtése a cél, hanem további fejlesztési forrásokhoz való hozzájutás is. A program célja akkor valósul meg leginkább, ha együttműködés révén – önkormányzat koordinálásával - az érintett szervezetek és intézmények alkalmazkodnak a folyamatosan változó igényekhez és törekednek a programban meghatározott intézkedések megvalósítására.

Az eleve hátrányos helyzetben lévő személyek esetében nem elegendő annak biztosítása, hogy őket a többiekkel azonos jogok illessék meg, hanem olyan pozitív intézkedésekre van szükség, amelyek lehetővé teszik, hogy a helyzetükből fakadó hátrányaikat csökkenteni, illetve megszüntetni lehessen. A HEP kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre, az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre, a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre. Továbbá olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket, a hátrányos helyzetű csoportok tagjai részvételének elősegítésére a döntéshozatalban, ill. a közügyek irányításában.

Az esélyegyenlőség előmozdítása és csökkentése terén számos program valósul és valósult meg Nyíregyházán. Ezeknek a programoknak a célcsoportokhoz való eljutása és hatékonysága főképpen abban mérhető, hogy minden alkalommal újabb és újabb igények és szükségletek jelennek meg az adott csoport helyzetének jobbá tétele céljából.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Nyíregyháza település Önkormányzata a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,

- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (Nyíregyházi Tankerületi Központtal).

A HEP célja településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

A Kormányrendelet előírása értelmében a HEP célcsoportjai a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a

- mélyszegénységben élők,
- romák,
- gyermekek,
- nők,
- idősek és
- fogyatékossgal élők.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat. További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmisítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a

településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan.

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az Ebktv. határozza meg.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása,
- a Belügyminisztérium honlapján megjelent „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához”,
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.),
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.),
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.),
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.),
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.),
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nkt.),
- a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény,
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény,
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény,
- az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény,
- továbbá a fenti jogszabályok végrehajtási rendeletei

tartalmazzák.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A fejlesztés irányait különböző stratégiai dokumentumok határozzák meg. A HEP szempontjából meghatározó a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 (továbbiakban: MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait. Emellett többek között az Új Roma Stratégia (2019-2030), a Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024), a „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032), a Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021), az Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022) és (2023-2024), az Országos Fogyatékosügyi Program (2015-2025), Magyarország 2022. évi Nemzeti Reform Programja, a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2050 fontos fejlesztési irányvonalakat jelölnek ki.

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült Nemzeti Fejlesztés 2030 és az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében a programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és településfejlesztési terv antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Koncepciók

A HEP készítése során a korábban készült stratégiákat, fejlesztési terveket, koncepciókat tekintettük át, és gondoskodtunk a programok közötti összhang megteremtéséről. Tekintettel arra, hogy a koncepciók, beszámolók jelentős mértékben tartalmazzák a jelenlegi programban tárgyalt célcsoportok bemutatását, helyzetük elemzését, előfordul átfedés más programokban megjelenített adatokkal, elemzésekkel.

2.1.1 Idősügyi Program 2012.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város, mint „Idősbarát Önkormányzat” az időskorú polgárok iránti elkötelezettségét nemcsak az idősüggyel kapcsolatos stratégiák megfogalmazásával, az ágazati koordináció elősegítésével igyekszik megvalósítani. A város életével kapcsolatos legfontosabb döntések során az Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít azok idősekre gyakorolt hatásaira, s speciális helyzetekre is.

Az Önkormányzat támogat minden olyan kezdeményezést, mely az idősek helyzetén javít, ösztönzi a piaci szektor ez irányú felelősségvállalását, kezdeményezéseit is.

A Idősügyi Program elkészítésével nem az volt a cél, hogy meghatározzuk, mire van szükségük az időseknek, hanem lehetőséget szeretnénk teremteni, hogy ők maguk fogalmazzák meg igényeiket, esélyük legyen a részvételre, a helyi ügyek közös alakításába. Ugyanakkor az önkormányzatnak komoly szerepe van a stratégiai irányvonalak kijelölésében, a partnerség segítségével, az erőforrások hatékony elosztásának tervezésében, a programok és folyamatok koordinálásában, valamint az eredmények értékelésében.

Az időskorúak a társadalom népes részét alkotják, és nem lehet egységes, homogén csoportként kezelni e korosztályt. Ennek megfelelően az idősekkel foglalkozó programoknak is többféle csoportra kell irányulnia, színes szolgáltatási csomagot alkotva. Az idősek jólétét elősegíteni csak közös együttműködés, partnerség szellemében lehet a leghatékonyabban, mely során minden szereplő aktív és erőforrásait a közös cél érdekében tudja hasznosítani.

Az idősek nem szeretnék a szociális ellátás számára nyüggé válni. Új életformát követelnek. A mai középkorosztály már más lesz, mint a mostani idősek, számukra új perspektívát kell találni. A családi láncok kihullnak, az alacsonyabb gyermekvállalási hajlandóság miatt egyre többen lesznek, akiket nem tudják gyermekeik, unokáik segíteni idős korukban. Vannak olyanok - leginkább a friss nyugdíjasok, akik nem mennek nyugdíjasklubba, mert nem tartják magukat „nyugdíjasnak”.

2.1.2 Nyíregyháza Megyei Jogú Város vasútállomás intermodális átszállókapcsolatainak fejlesztése és P+R parkolók kialakítása a megyeszékhely vasúti elővárosi körzetében I. ütem, 2022. január

A teljes városra és annak agglomerációjára, minden közlekedési módra és érintett szolgáltatásra kiterjedően készültek felmérések. A dokumentum vázolja a közösségi közlekedés hatékonyabbá tételére

vonatkozó fejlesztési irányokat, a meglévő közlekedési hálózat hatékonyabb átszervezését, korszerű, zéró emissziós járművek beszerzését, a közösségi közlekedés előnyben részesítését, a forgalmasabb helyeken autóbuszsávok kialakítását.

2.1.3 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési koncepciója 2016.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 165/2016. (VI. 30.) számú határozatával felülvizsgálta a szolgáltatástervezési koncepciót. Az Szt. 92. § (3) bekezdésében rendelkezik a szolgáltatásszervezési koncepció készítésének kötelezettségéről. A legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I.7.) SZCSM rendelet 111/A. § szabályozza a tartalmát, a készítés módját. A koncepció tartalmazza még a lakosság szám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket, az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról, a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit, az egyes ellátotti csoportok (idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

A megyei jogú város koncepciójának a fentiekén túl tartalmaznia kell különösen a megye területén működő szolgáltatási rendszer struktúráját, legfontosabb jellemzőit, a szolgáltatások iránti igények alakulását, a várakozók számát, korösszetételét, legfontosabb szociális jellemzőit, a szolgáltatások iránt jelentkező szükségletek alapján az intézményrendszer korszerűsítésének irányait.

2.1.4 Közbiztonsági Koncepció 2011., 2017.

A koncepció elkészítésének jogi alapja Mötv. 17.§-a, a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény III. fejezete, valamint a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003.(X.28.) OGY határozat, amely kimondja, hogy az önkormányzatok joga, egyben kötelessége a helyi közösségek életminőségének javítása érdekében a helyi bűnmegelőzési stratégia kialakítása realizálása. A magas szintű közbiztonság megteremtése és fenntartása, a bűnözés visszaszorítása érdekében a Kormány a 1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozatában meghatározta a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022-2023. évre szóló intézkedési tervét.

Az intézkedési terv meghatározta a településbiztonság, a konfliktusok és az erőszak megelőzése, kezelése a gyermek-és ifjúságvédelem területén, a bűncselekmények áldozatainak segítése és az áldozattá válás megelőzése, a bűnisméltés megelőzése érdekében végrehajtani szükséges intézkedéseket, a szükséges beavatkozások területét és eszközeit, személyi, tárgyi, szakmai, anyagi és szervezeti feltételeit

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a jelenleg hatályban lévő Közbiztonsági Koncepcióját a 67/2011.(IV.28.) számú határozatával elfogadta, melynek felülvizsgálatáról a 115/2017. (V. 25.) számú határozattal döntött.

2.1.5 Nyíregyháza Településképi Arculati Kézikönyv, 2017.

A Településképi Arculati Kézikönyv olyan szemléletformáló dokumentum, amelyben – a településképi követelmények megalapozása érdekében – meg kell határozni a településkaraktert formáló településképi jellemzőket; a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket, azok arculati jellemzőit és értékeit; továbbá tartalma kiterjed a településképi minőségi formálására vonatkozó javaslatokra, és a településképhez illeszkedő építészeti elemekre is.

2.1.6 Nyíregyháza Megyei Jogú Város 2015-2020. évre szóló Környezetvédelmi Programja

Célja a környezettudatosság, a környezet- és természetvédelmi ismeretek bővítése, széles körben történő terjesztése. A társadalom környezettel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismereteinek bővítése, az információhoz jutás javítása, a környezettudatos döntések és a fenntarthatóbb életmód ösztönzése, a környezetpolitikai döntésekben a felelős társadalmi részvétel erősítése. A környezettudatosság fejlesztésének igen fontos területei a nevelés, az oktatás-képzés, a művelődés, a tömegtájékoztatás, valamint a kutatás.

2.1.7 Ifjúsági Konceptió 2017-2021.

Összhangban az Országgyűlésnek a 88/2009. (X. 29.) OGY határozatával elfogadott Nemzeti Ifjúsági Stratégiával (2009-2024), a Mötv. 13. § (1) bekezdés 15. pontjával Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Ifjúsági Konceptióban (2016-2021) rögzítette az ifjúság érdekében szükséges feladatokat. Célja, s egyben az önkormányzat feladata, hogy a város területén működő, az ifjúsággal foglalkozó intézmények, civil szervezetek, egyházak, szakemberek tevékenységének összehangolásával és a település fiataljainak bevonásával olyan szolgáltatásokat és fejlesztéseket valósítson meg, mely a fiatalok életminőségét javítja. Ennek érdekében Nyíregyháza Megyei Jogú Város erősíteni kívánja elkötelezettségét a fiatalok helyben tartása, életkezdésének és életpályájának támogatása, életfeltételeik javítása, generációk közötti kapcsolat és szolidaritás erősítése, tehetség és képességek kibontakozásának segítése, élhető város – fiatal barát város- egyetemváros kialakításához szükséges települési politika megvalósítása, a város megyeszékhely és központ szerepének kiemelése iránt. Az Ifjúsági Konceptiót (2016-2021) Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 164/2016. (VI. 30.) számú határozatával fogadta el.

2.1.8 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Gazdasági Programja 2020-2024.

2020-ban Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 12/2020. (V.7.) számú határozatával elfogadta a város 2020-2024. évi gazdasági programját. A program a megyei területfejlesztési elképzelésekkel összhangban tartalmazza különösen az egyes közszolgáltatások biztosítására, színvonalának javítására vonatkozó fejlesztési elképzeléseket.

2.1.9 Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve

Nyíregyháza Megyei Jogú Város 2030-ig szóló városfejlesztési irányainak és fejlesztési projektjeinek meghatározását írja le, mely meghatározza Nyíregyháza fejlődését, jövőjét; másrészt a tervezés befolyásolja, hogy a következő EU-s tervezési periódusban rendelkezésre álló forrásokat mennyire hatékonyan és eredményesen tudja a város felhasználni. A Terv bemutatja a város gazdasági, társadalmi, környezeti helyzetét, legfőbb erősségeit, adottságait, valamint gyengeségeit, problémáit. A Nyíregyháza 2030 Stratégia megfogalmazza a város 2030-as vízióját, meghatározza a jövőkép elérését szolgáló stratégiai célokat és kijelöli a célok megvalósítását szolgáló beavatkozások körét. Aktuális fejlesztéspolitikai feladatokat és iránymutatásokat tartalmaz a város minden területét lefedve.

2.1.10 Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban ITS) 2021.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 185/2014. (IX.25.) számú határozatával elfogadta a város fenntartható városfejlesztési programját képező Integrált Településfejlesztési Stratégiát.

Az integrált településfejlesztési stratégia elkészítését egy részletes megalapozó vizsgálat (helyzetfeltárás, helyzetelemzés, helyzetértékelés) és a város településfejlesztési koncepciójának kidolgozása előzte meg. A megalapozó vizsgálat – számszerűsített adatokra, tényekre, tendenciákra támaszkodva – bemutatja a város gazdasági és társadalmi folyamatait, legfőbb erősségeit, adottságait, valamint gyengeségeit, problémáit. A településfejlesztési koncepcióban kijelölt fejlesztési irányok a megalapozó vizsgálatban feltárt adottságok és a hosszú távon elérni kívánt állapot közötti utat jelölik ki. Az **Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)** a koncepcióra épülve kijelöli a középtávon (4-10 év) elérendő fejlesztési célokat, a megvalósítást szolgáló beavatkozások körét és a megvalósítás eszközeit.

2.1.11 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Integrált Területi Programja

A helyi adottságokra épülő, a területi kiegyenlítődést szolgáló gazdaságfejlesztésre fókuszáló, erős település- és területfejlesztési tartalommal bíró dokumentum.

2.1.12 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptiója 2021.

A Program célja az üzleti-szolgáltatási infrastruktúrák fejlesztése, elektronikus kommunikációs hálózatok, E-business rendszerek, a befektetések ösztönzése, az üzleti infrastruktúra tágabb értelmezésű javítása, a város elérhetőségének növelésével, valamint olyan innovatív környezet megteremtése, amely biztosítja az alkalmazott kutatás-fejlesztési eredmények beépítését a fejlett vállalkozói üzemvitelbe.

2.1.13 Nyíregyháza MJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (FVS) és TOP Plusz Városfejlesztési Programterve (TVP) (2021-2027.)

Alapját képezi a város Európai Uniós támogatásból megvalósuló fejlesztéseinek 2021-2027 között, emellett a városban megvalósuló valamennyi jövőbeni fejlesztést is megalapozza és lehetővé teszi, hogy a város tovább fejlődjön, kulturális, gazdasági, turisztikai téren egyaránt. Az egyik jelentős pénzügyi forrás a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz).

2.1.14 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Klímastratégiája a 2021-2050 közötti időszakra

Az éghajlatváltozás okozta helyzetelemzés és klímatudatosságot erősítő szemléletformálás dokumentuma.

2.1.15 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterve (SECAP)

A Fenntartható Energia- és Klímaakcióterv stratégiai és operatív dokumentum meghatározza Nyíregyháza azon célkitűzéseit, amelyekkel 2030-ig el kívánja érni a tervezett megtakarítást a választott bázisévhez képest (2014), valamint fokozni a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást. Ezen célkitűzések végrehajtásával várhatóan a vállalásnak megfelelően legalább 40%-kal csökken az üvegházhatású gázok kibocsátásának mértéke a választott kulcsfontosságú ágazatokban (lakossági, önkormányzati, önkormányzati szolgáltató, közlekedési).

2.1.16 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közlekedésfejlesztési Terve

A területrendezési és fejlesztési elképzeléseket, a közlekedés helyzetet, valamint a várható igények alapján az általános célkitűzéseket (pl.: környezetet legkevésbé terhelő közlekedési hálózati rendszer kiépítése, környezetbarát közlekedési módok elősegítése, koncentrált kereskedelmi és ipari területek elérhetőségének javítása) tartalmazza.

2.1.17 Gyermekvédelmi beszámoló

A Gyvt. 96. § (6) bekezdése alapján a települési önkormányzat minden év május 31-ig átfogó értékelést készít a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról. A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet 10. számú melléklete részletesen meghatározza a települési önkormányzat által készítendő értékelés tartalmi követelményeit. A beszámolóban többek között demográfiai mutatók, az önkormányzat által nyújtott pénzügyi, természetbeni ellátások biztosításának formái, a személyes gondoskodást nyújtó ellátások bemutatása, bűnmegelőzési tevékenység és a civil szervezetekkel történő együttműködés szerepel.

Rendeletek

2.1.17 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének 8/2001. (III.1.) KGY rendelete a lakáscélú helyi támogatásokról

A rendelet alapján támogatás nyújtható a magántulajdonban levő lakóházon/épületen szükséges olyan munkálatok elvégzésére, amelyek a lakóház/épület lakhatóvá tételére, az életveszélyes állapot elhárítására szolgálnak. A támogatás mértéke kamatmentes kölcsön, mely összege 400.000 forint.

2.1.18 Nyíregyháza Megyei Jogú Város 13/2011. (III.11.) számú önkormányzati rendelete Nyíregyháza Megyei Jogú Város önkormányzati közművelődési feladatairól

A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény felhatalmazza a helyi önkormányzatokat arra, hogy a törvényben foglalt közművelődési célkitűzések meghatározására és a helyi feladatok ellátására helyi rendeletet alkossanak. Ez a felhatalmazás egyben szabályozási kötelezettséget is jelent, mert a város polgárainak a művelődéshez való joga csak a helyi művelődési lehetőségek megfelelő biztosításával érvényesülhet. A törvény céljainak megfelelően Nyíregyháza közművelődésének szinten tartása és jövőbeni fejlődése érdekében fontos rendeletben rögzíteni, hogy az előirt kötelező önkormányzati közművelődési feladatok közül melyeket, milyen szervezeti kereteken belül és milyen anyagi ráfordítással látjuk el.

2.1.19 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének az 54/2011.(XII.16.) számú önkormányzati rendelete a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényből adódó egyes feladatok végrehajtásáról

A Gyvt. alapján az ellátó rendszer működtetéséről az állam és az önkormányzatok kötelesek gondoskodni, hangsúlyozva azonban a családok gyermeknevelési felelősségét is.

A rendelet célja, hogy a törvényi előírásoknak megfelelően szabályozza Nyíregyháza Megyei Jogú Város területén működő intézményrendszert, a rendszeres, illetve a nem rendszeres pénzbeli és természetbeni ellátásokkal széles körben támogassa a szociálisan rászoruló családokban élő gyermekeket.

2.1.20 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 7/2013. (II.15.) számú önkormányzati rendelete a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokról, azok igénybevételi rendjéről és az értük fizetendő térítési díjak megállapításáról

Az Szt. 92/B. § (1) bekezdése és a 92/C. § (1) bekezdése alapján a fenntartó kötelezettsége helyi rendeletben az intézményi térítési díj konkrét összegben történő megállapítása.

2.1.21 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének 4/2015. (II. 20.) önkormányzati rendelete az önkormányzati lakások bérletéről és lakbérének megállapításáról

A rendelet meghatározza az önkormányzati tulajdonú lakások, lakrészek bérlet útján történő hasznosításának feltételeit, a lakberek mértékét.

2.1.22 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének az első lakáshoz jutók támogatásának helyi szabályairól szóló 12/2019. (IV.26.) önkormányzati rendelete

Nyíregyháza Megyei Jogú Város közigazgatási területén letelepedni szándékozó nagykorú személy a vonatkozó rendeletben meghatározott feltételekkel Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata költségvetéséből nyújtott vissza nem térítendő támogatást vehet igénybe új építésű lakás, használt lakás vásárlása, új lakás építésére. Az első lakáshoz jutók támogatása Nyíregyháza Megyei Jogú Város

közigazgatási területén elhelyezkedő új lakás vásárlására vagy használt lakás vásárlására, vagy új lakás építésére vehető igénybe.

2.1.23 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 21/2021. (VI. 25.) számú önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő egyes pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról

Az Szt. a szociális ellátás feltételeinek biztosítását az állam központi szervein kívül a helyi önkormányzatok feladataként állapítja meg, lehetővé téve, hogy az önkormányzat saját költségvetése terhére egyéb ellátásokat is megállapítson. A törvény felhatalmazza az önkormányzatot arra, hogy az egyes ellátások feltételeit, az igénylésre vonatkozó eljárási szabályokat, a helyi sajátosságokat figyelembe véve rendeletében határozza meg. A rendelet teljes körűen, részletesen tartalmazza az állampolgárok által igénybe vehető, szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokat, amelyeket Önkormányzat 2015. évtől teljes mértékben saját forrásból finanszíroz.

2.1.24 Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 22/2021. (VI.25.) számú önkormányzati rendelete az egyes szociális rászorultságtól függetlenül nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátási formákról

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által nyújtható egyes szociális rászorultságtól - jövedelmi és vagyoni viszonyoktól - független, univerzális pénzbeli, - és természetbeni ellátási formák szabályait, a támogatásra jogosultság feltételeit, mértékét, valamint igénybevételük rendjét és garanciáit szabályozza.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Jogsabályi lehetőség, hogy a helyi önkormányzatok képviselő-testületei megállapodhatnak abban, hogy egy vagy több önkormányzati feladat- és hatáskör, valamint a polgármester és a jegyző államigazgatási feladat- és hatáskörének hatékonyabb, célszerűbb ellátására jogi személyiséggel rendelkező társulást hoznak létre. Nyíregyházán a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások biztosítására létrehozott társulás 2017-ben megszűnt.

A társulás megszűnése nem jelenti azt, hogy nincsenek települések közötti együttműködések, hiszen további jogsabályok, illetve a szolgáltatások szervezésének alapelvei alapján több olyan szolgáltatás működik a város közszolgáltatást végző intézményei által, amelyeknek ellátási területe a várostól kiterjedtebb.

Elsőként említjük a gyermekjóléti központ tevékenységét, amely a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ által a Nyíregyházi Járás területére terjed ki. Ugyanígy a 2022. január 1-jétől kiterjesztett – korábban pilot program keretében működő - fogyatékosügyei tanácsadói tevékenység. A tanácsadás célja, hogy célcsoport-specifikus ismeretekkel rendelkező szakemberek komplex rendszer keretében egyszerre nyújtsanak segítséget mind az érintettek, mind a velük kapcsolatba kerülő, közfeladatot ellátó szakemberek számára. A fogyatékosügyei tanácsadói tevékenység olyan személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználásával hozzájárul a fogyatékkal élő egyének, azok családjai, valamint a különböző közösségi csoportok jólétéhez és fejlődéséhez, továbbá a szociális környezetükhöz való alkalmazkodáshoz.

Alapszolgáltatás az egészségügyi alapellátás keretében az ügyeleti ellátás biztosítása. Az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság a megye több településére kiterjedően biztosítja az ügyeleti ellátást és a fogorvosi ügyeleti ellátást.

Az áldozatsegítés hatékonyabb megvalósításáról szóló 2072/2017. (XII. 28.) Korm. határozatban a Kormány kifejezte, hogy elkötelezett az áldozati jogok szélesebb körű érvényesülése mellett és egyetért azzal, hogy az áldozatsegítés hatékonyabb megvalósítása, elősegítése érdekében Áldozatsegítő

Központok jöjjenek létre. Az áldozatsegítés rendszerének fejlesztéséről szóló 1645/2019. (XI. 19.) Korm. határozatban a Kormány egyetértett az áldozatsegítő központok országos hálózattá történő bővítésével. Az áldozatsegítő központok országos hálózattá alakításának célja, hogy akár közvetlenül, akár közvetett módon, valamely bűncselekmény, illetve tulajdon elleni szabálysértés elszennvedett és emiatt élethelyzetükben veszélybe került személyek széleskörű támogatásban részesüljenek. Nyíregyházán 2021. november végén nyílt meg a Nyíregyházi Áldozatsegítő Központ az Ungvár sétány 3-5. szám alatt. Az áldozatsegítés hatékonyságának növelése érdekében az Önkormányzat szakmai együttműködés kialakítása érdekében együttműködési megállapodást kötött a Központtal. A megállapodás tartalma alapján mind az önkormányzat, mind az önkormányzat által a szociális, a köznevelés (óvoda), a gyermekjóléti alapellátás és az egészségügyi alapellátás területén működő intézmények közreműködnek a célok megvalósításában.

A közszolgáltatások körében az ivóvíz szolgáltatás, a szennyvíz szolgáltatás is Nyíregyháza és térsége területén biztosított. De a közlekedés szempontjából is jelentős a kapcsolódás a város környezetével.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A HEP elkészítése során Nyíregyháza Életminősége háztartás panel kutatás 2008, 2010, 2012, 2015, 2018 évi eredményeit, valamint a kutatás egészségi állapotot feltáró vizsgálatának (2018), a szegregátumok területére kiterjedő kutatás vizsgálatának adatait („Közösen a kiútért” című, TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosító számú pályázat keretében), valamint országos és helyi statisztikai adatok eredményeit használtuk fel.

Egyéb adatbázis

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése kapcsán számos esetben éltünk megkereséssel különböző szervezetek, egyházak, nemzetiségi önkormányzatok, cégek, hivatalok, társosztályok felé adatszolgáltatás és a célcsoportok vonatkozásában esélyegyenlőségi problémájuk feltárására vonatkozó információk gyűjtése céljából. A helyzetelemzés elkészítése során felhasználtuk az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR), a Központi Statisztikai Hivatal adatait, valamint a helyi szinten rendelkezésre álló (önkormányzati adatok, az önkormányzat és az önkormányzat által fenntartott intézmények adatait, civil szervezetek, alapítványok, egyesületek és egyházak adatait) adatokat, nyilvántartásokat, továbbá a rendőrség, ügyészség, bíróság, ítéltábla, a Nyíregyházi Tankerületi Központ, a Nyíregyházi Szakképzési Centrum, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztálya, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Hatósági Osztálya, Foglalkoztatási Főosztálya, Kormányablak Osztálya, a Nemzeti Fogytékosságügyi és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Kft, a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ, Roma és Ukrán Nemzeti Önkormányzat, valamint a Fogytékosságügyi Tanács által szolgáltatott adatokat, javaslatokat.

A Program elkészítését nehezítette, hogy Nyíregyházára vonatkozó statisztikai adatok nem minden esetben érhetőek el, illetve csak 2020 évtől korábbi adatok álltak rendelkezésre több mutató esetében is.

Bár az előző évekhez képest sokat javult a Teir-ből kereshető adatok köre a HEP elkészítése kapcsán, de még mindig nem tartalmazza kizárólag a program elkészítését megelőző 2 éves adatokat, így ezekből tényeket, következtetéseket megfogalmazni nem mindig célravezető.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A szegénység fogalma a köznyelvben valaminek a hiányát, nélkülözését jelenti; leggyakrabban a jövedelmi szűkösséget, az anyagi nélkülözést értik alatta. Annak mérésére, hogy egy adott területen

(országban, régióban, járásban stb.) mekkora mértékű a szegénység, különböző mérőszámok léteznek. Az abszolút, relatív vagy szubjektív szegénységi mutatók országonként, területenként eltérők, ezáltal nem is nagyon összehasonlíthatók. Az Európai Unióban 2010-től egységes mérőszámot - az AROPE (At Risk of Poverty or Social Exclusion) mutatót - alkalmaznak a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség arányának mérésére. Ez az összetett mutató már a nevében is jelzi, hogy nemcsak a jövedelmi hátteret méri, vizsgálja, hanem a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, a munkaerő-piacon történő jelenlétet is. A szegénységi küszöb alatti jövedelemmel rendelkezők mellett a mutató a szegények közé sorolja a javak és szolgáltatások piacáról, valamint a munkaerő-piacról kiszorultakat is.

A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek közé azok tartoznak, akik a három dimenzió - relatív jövedelmi szegénység, súlyos anyagi depriváció és munkaszegénység – bármelyikében érintettek. Relatív jövedelmi szegénynek az számít, aki a medián jövedelem 60 százalékánál alacsonyabb jövedelemmel rendelkezik. Munkaszegény, aki olyan háztartásban él, amelyben a 18–59 éves háztartástagok a lehetséges munkaidő kevesebb, mint 20%-át töltik munkával.

Súlyos anyagi depriváció - bizonyos javaktól és szolgáltatásoktól való megfosztottság - pedig azt sújtja, aki meghatározott kilenc tételből legalább négyben hiányt szenved (például nem tud rendszeresen befűteni vagy nem engedhet meg magának egy hét nyaralást).

A legnehezebb helyzetben azok vannak, akik mindhárom szempontból érintettek, ők tekinthetők mélyszegénységben élőknek.

A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata az átlagot jelentősen meghaladóan a 18 év alatti gyermekeket, az egyszülős háztartásokat, az alacsony iskolázottságúakat, a munkanélkülieket, valamint a romákat érinti.

Az MNTFS 2030 a szegénység elleni küzdelmet és a roma népesség felzárkózását szolgáló stratégia. A dokumentum szerint a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata mélységének mutatói közül az érintetteknek mintegy háromnegyedét (71,9%) egy szegénységi tényező érintette 2019-ben, 27,6%-uk volt egyszerre két kockázatnak kitéve, és 1,2%-nál stagnál azok száma, akik mindhárom szegénységi dimenzióknak ki voltak téve.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A KSH adatai szerint a háztartások jövedelme 2020-ban 8,8 %-al magasabb volt, mint az előző évben. Az éves bruttó jövedelem 2 millió 190 ezer forint, a havi átlagjövedelem országosan 147 000 forint volt. (KSH, 2020.)

A háztartások jövedelmi viszonyait tekintve regionális eltérések vannak. A fővárosi háztartások jövedelmi helyzete a legkedvezőbb, Budapesten az egy főre jutó éves átlagos bruttó jövedelem 2 millió 878 ezer Ft volt 2020-ban, az országos átlag 1,3 –szorosa. Észak-Alföldön 14,9 %-al volt kevesebb a háztartások bruttó jövedelme az országos átlaghoz képest. Az Észak-alföldi régióban a havi átlagjövedelem 125 000 forint volt.

Jövedelmi helyzet (3.1.)

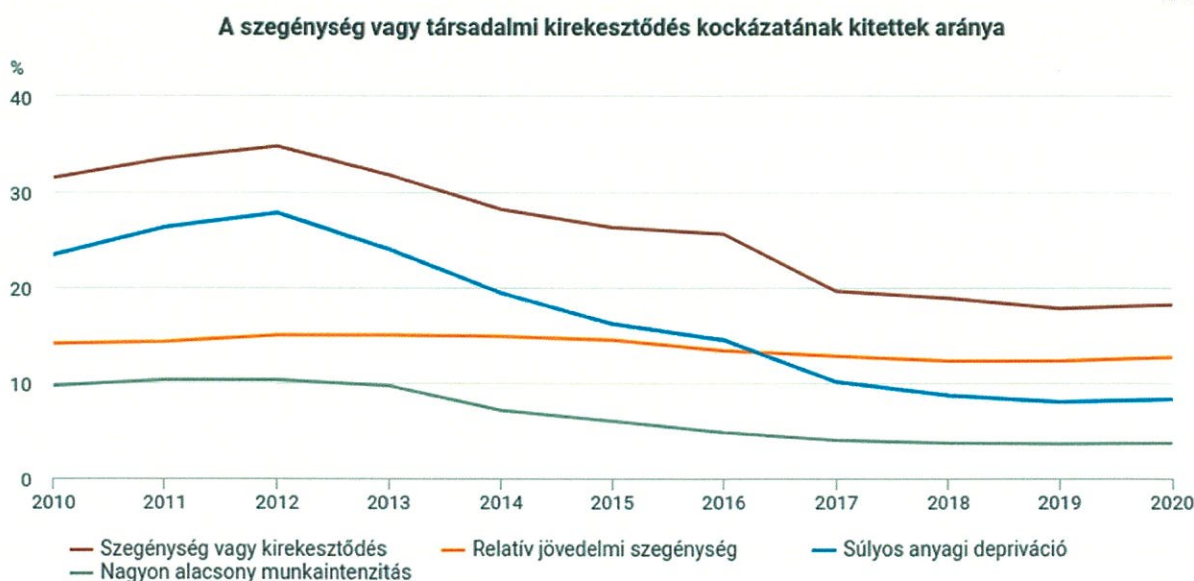
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2015	48,52	31,96
2016	51,06	33,03
2017	50,66	30,20
2018	51,06	27,62
2019	50,69	25,15

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A háztartások fogyasztási színvonalát elsősorban a gazdaság teljesítőképessége, a foglalkoztatási helyzet, valamint az árak színvonalának alakulása befolyásolja. A lakossági fogyasztási kiadások 2013 óta tartó bővülő trendjét sok fogyasztási szegmensben visszavetette a 2020-ban kirobbant világjárvány. A pandémia kezelésére hozott korlátozó intézkedések a háztartásokat életmódbeli változásokra kényszerítették, amik hatással voltak kiadásai nagyságára, és átformálták annak szerkezetét is. A háztartások kiadásaiban az élelmiszerek, a lakberendezési és háztartásviteli kiadások 9,9 -10,4 %-al emelkedtek; az utazások szigorítása, a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatásra kiadott összegek 17,6 %-al visszaestek, csökkenés volt a szórakozás, ruházkodás, és közlekedés területén is. A számítógépekre, szoftverekre, mosó és tisztítószerre, illetve vitaminokra és gyógyszerekre jutó kiadások viszont növekedtek.

2020-ban a COVID-19-járvány következtében kismértékben nőtt a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya. 2019-hez képest 51 ezer fős növekedés mellett 1 millió 752 ezer főt érintett a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata. Az érintettek aránya 0,4 százalékponttal nőtt, és a teljes népesség 18,2%-át tette ki. Ezen belül a relatív jövedelmi szegénységi arány 12,7, a súlyos anyagi depriváció 8,3, a nagyon alacsony munkaintenzitás mutatója pedig 3,7% volt 2020-ban. (KSH, 2020.)

4. ábra

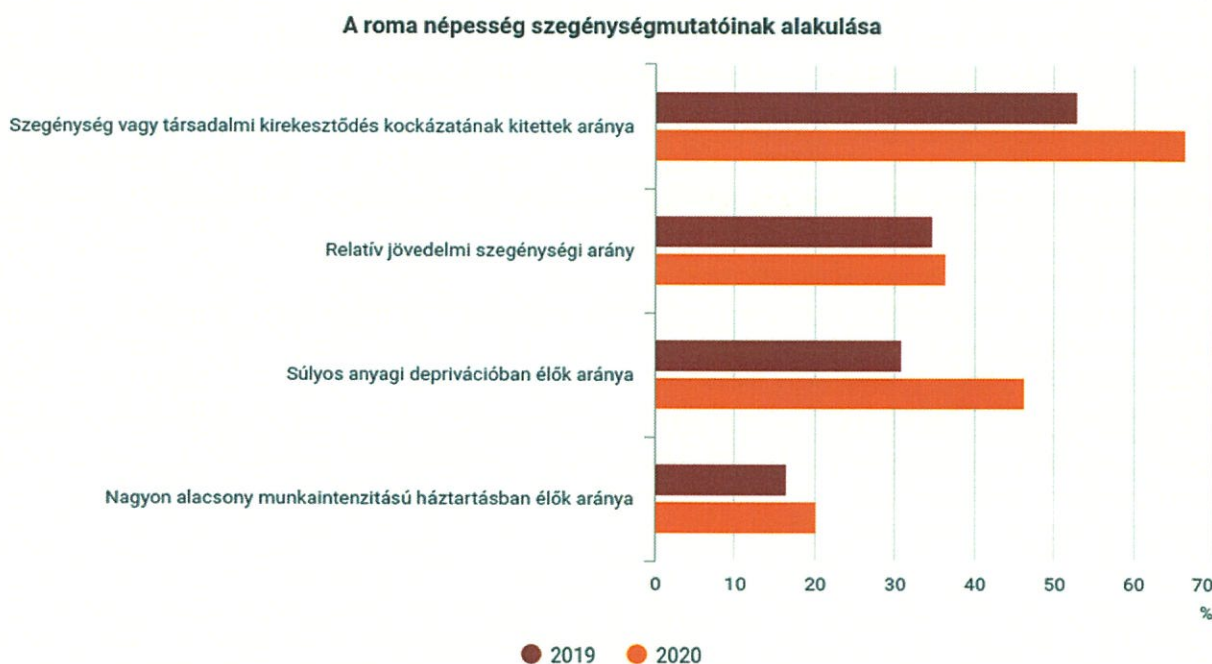
Forrás: A háztartások életszínvonala, 2020, KSH

A szegénység leginkább azokat a társadalmi csoportokat veszélyezteti, akiknek a munkaerőpiaci helyzete az átlagosnál kedvezőtlenebb. A pandémia következményeként 2020-ban emelkedett a munkanélküliség, ami maga után vonta, hogy 45 ezer fővel nőtt a szegénység vagy kirekesztődés kockázata által érintett munkanélküliek száma, arányuk közel 61%-ot tett ki. Az alapfokú végzettségűek körében szintén jóval átlag fölötti volt a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya, körükben 38,9%-ot érintett a szegénység 2020-ban. Ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek között ez az arány 5,0% volt. A szegénység vagy kirekesztődés kockázata által érintett nyugdíjasok száma nem változott, arányuk 0,3 százalékponttal csökkent.

A korcsoportos bontásokat tekintve a járvány a gyermekek szegénységi kockázatát növelte a legnagyobb mértékben, a szegénység által érintett 18 év alattiak aránya 2,5 százalékponttal nőtt 2019-hez képest. A 18–64 évesek és az idősek érintettsége lényegében nem változott, a nyugdíjasoké kismértékben csökkent.

Mivel a roma népesség életszínvonala a járvány előtt is jelentősen elmaradt az országos átlagtól, őket különösen kedvezőtlenül érintette a járványhelyzet. Ennek következtében az évek óta tartó javuló tendencia megtorpant, és a roma népesség szegénységi mutatói a 2018. évi szintre estek vissza. 2020-ban a roma népesség kétharmadát érintette a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata. A súlyosan depriváltak aránya másfélszeresére nőtt, és minden ötödik személy élt nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban. A jövedelmi szegénység növekedése kisebb mértékű volt, de a szegénységi küszöb alatt élők aránya így is 2,9-szerese volt az országos átlagnak. (KSH, 2020.)

5. ábra

Forrás: A háztartások életszínvonala, 2020, KSH

Nyíregyházán helyi kutatás szerint a telepi körülmények között – szegregátum területén - élők körében az országostól jóval alacsonyabb jövedelmek jellemzőek. Az egy főre jutó havi nettó átlagjövedelem 56.911 forint volt 2021-ben (a medián 45.000 forint, egy relatív magas, 43.237 forintos szórásérték mellett), ami jelentősen elmarad az országos átlagértéktől. Hátterében az iskolázottság, és az azzal összefüggő foglalkoztatottsági mutatók állnak, de természetesen meghatározó tényező a háztartások nagysága is.

Az egy főre jutó havi nettó átlagjövedelmek az egyes háztartástípusokban (forint, átlagértékek)

Egyszemélyes háztartás	98.636
Kétszemélyes háztartás	60.212
Háromszemélyes háztartás	51.576
Négy személyes háztartás	35.065
Ötszemélyes háztartás	34.860

(N=169; F=12,944; P<0.001)

Forrás: Fábián, 2022.⁵

A telepi lakosok egy jelentős része valóban szegénységben, mélyszegénységben él, ugyanakkor él a telepen egy csoport, a legfelső tized, akik jövedelmi szempontból kifejezetten jómódban élnek, jövedelmük még az országos átlagot is meghaladja és korántsem tekinthetők szegénynek. A jövedelmek alakulását elsősorban a foglalkoztatottság, illetve a háztartás nagysága határozza meg. Míg az alacsony jövedelemmel rendelkező háztartásokban a foglalkoztatottak aránya 33 és 58 százalék között alakul, addig a legfelső tizednél teljeskörű, azaz nincs olyan személy, aki ne rendelkezne munkával, munkából származó jövedelemmel.

A telepi körülmények között élők körében az országos szintet is meghaladó mértékű jövedelmi egyenlőtlenségek mérhetőek. A telepen együtt él a szegénység és mélyszegénység, valamint a jómód, egy sok szempontból, de főleg jövedelmi helyzetét tekintve sokkal kedvezőbb helyzetű csoport.⁶

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

Az előző pontban említettek szerint a szegénység leginkább azokat a társadalmi csoportokat veszélyezteti, akiknek a munkaerő-piaci helyzete az átlagnál kedvezőtlenebb. A szegénység létének egyik komponense az alacsony munkaintenzitás, amit a 18-59 éves háztartástagok munkával töltött ideje alapján határoznak meg. A fogalmi meghatározás szerint, azok a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartások, ahol a munkaképes korúak a lehetséges munkaidejüknek kevesebb, mint 20 % -át töltik munkával.

2020-ban a teljes népesség 3,7 %-a, az aktív korosztály arányában pedig 5 % volt az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők száma. (KSH, 2020)

- a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

A foglalkoztatottság a társadalmi kirekesztődésnek és a szegénység mérséklésének alapvető feltétele. A foglalkoztatási ráta 2019 -ben 75,3% volt a 20-64 éves korosztályban. Jelentős különbségek vannak azonban életkor, iskolai végzettség, foglalkoztatási környezet és nemzetiségi hovatartozás szerint. „A hátrányok területi koncentrációja eredményeként nemcsak a foglalkoztatási ráta, hanem a munkanélküliség mérőszámai esetében is a lakóhely szerinti különbségek jelentős részben visszavezethetők az iskolázottsági különbségekre, az etnikai hovatartozás szerinti különbségekre pedig az iskolázottság mellett a lakóhely szerinti eltérésekre is.” (MNFTS 2030)

A 2020-ban megjelenő COVID-19 világjárvány a munkaerő-piaci folyamatokat befolyásolta, „összességében azonban a járvány munkaerő-piaci következményei kevésbé voltak súlyosak, mint a

⁵ Fábián, G. (2022). Jövedelmi helyzet, jövedelmi viszonyok és jövedelmi egyenlőtlenségek a telepi lakosok körében. *Acta Medicinæ Et Sociologica*, 13(34), 63–75. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/3>

⁶ Fábián, G. (2022). Jövedelmi helyzet, jövedelmi viszonyok és jövedelmi egyenlőtlenségek a telepi lakosok körében. *Acta Medicinæ Et Sociologica*, 13(34), 63–75. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/3>

2008 végén kezdődött gazdasági válságé, viszont a gazdaság egyes területeit annál jóval koncentráltabban érintette”⁷ Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az országos átlaghoz képest több mint kétszeres a munkanélküliségi ráta, e miatt a legelmaradottabb régióként tartják számon. 2020-ban országosan 4,1 % volt a munkanélküliségi ráta, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 8,8 % (KSH), Nyíregyházán pedig 3,09 % volt. Ezt a helyzetet a világjárvány csak még jobban mélyítette. Javulás csak 2021. év végén jelentkezett, ami a Kormány munkahelyek megőrzését segítő támogatásoknak volt köszönhető.

10. táblázat

Munkanélküliségi ráta nemek szerint Nyíregyházán (3.2.1.)

Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2015	4,50%	5,00%	4,75%
2016	3,47%	3,89%	3,68%
2017	3,25%	4,00%	3,63%
2018	2,55%	3,44%	3,00%
2019	2,53%	3,08%	2,81%
2020	2,91%	3,26%	3,09%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nyilvántartott álláskeresők között a 25 év alattiak aránya 18-20 % közötti, azaz a munkanélküliek mintegy ötöde a fiatalok közül kerül ki.

⁷ Munkaerő-piaci tükör, 2020. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/mt_2020_hun_mpt.pdf

Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint Nyíregyházán (3.2.2.)

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Fő összesen	3 982	3 055	2 994	2 447	2 260	2 454
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	177	168	174	115	111	142
	%	4,45%	5,50%	5,81%	4,70%	4,91%	5,78%
21-25 év (TS 038)	Fő	562	410	366	285	267	344
	%	14,11%	13,42%	12,22%	11,65%	11,81%	14,01%
26-30 év (TS 039)	Fő	420	318	305	263	237	232
	%	10,55%	10,41%	10,19%	10,75%	10,49%	9,45%
31-35 év (TS 040)	Fő	380	269	277	236	203	246
	%	9,54%	8,81%	9,25%	9,64%	8,98%	10,02%
36-40 év (TS 041)	Fő	475	367	304	261	240	224
	%	11,93%	12,01%	10,15%	10,67%	10,62%	9,12%
41-45 év (TS 042)	Fő	523	391	405	309	302	317
	%	13,13%	12,80%	13,53%	12,63%	13,36%	12,90%
46-50 év (TS 043)	Fő	438	378	345	264	238	260
	%	11,00%	12,37%	11,52%	10,79%	10,53%	10,59%
51-55 év (TS 044)	Fő	374	264	260	199	219	206
	%	9,39%	8,64%	8,68%	8,13%	9,69%	8,39%
56-60 év (TS 045)	Fő	466	313	327	242	187	180
	%	11,70%	10,25%	10,92%	9,89%	8,27%	7,33%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	167	177	231	273	256	303
	%	4,19%	5,79%	7,72%	11,16%	11,33%	12,34%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A munkanélküliség időtartamát tekintve a statisztikai adatok alapján az elmúlt években a munkakeresés átlagos időtartama 8-10 hónap volt, a munkanélküliek 33-35,0%-a legalább egy éve keresett állást. Minél hosszabb az az idő, amit valaki munka nélkül tölt el, annál jobban romlanak az esélyei a tekintetben, hogy a munka világába vissza tud helyezkedni. Ez növeli a kirekesztettség és a szegénység kockázatát.

Nemek szerinti bontásban vizsgálva a gazdasági aktivitást szemléltető mutatókat megállapítható, hogy a nők foglalkoztatásban betöltött szerepe kedvezőtlenebb: a lakosságon belül a nők aránya 53,6% volt, ezzel szemben a foglalkoztatottak 48,9%-a, az inaktív keresőknek pedig 65,1%-a volt nő. A 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül is a nők aránya túlsúlyban van.

A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya Nyíregyházán (3.2.3.)

Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2015	50,28%	57,99%
2016	43,54%	59,85%
2017	39,18%	60,95%
2018	40,54%	61,09%
2019	37,74%	59,09%
2020	32,55%	56,07%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

Az iskolai végzettség és a foglalkoztatottság közötti összefüggés egyértelmű, a magasabb iskolai végzettséggel nagyobb esély van egy jobb foglalkozás megszerzéséhez, de ez az előny messze túlmutat a munkaerő-piaci versenyképességen. A tudásbővülés a szegénységből való kiemelkedés útja lehet, mely együtt jár a szociális készségek javulásával és a folyamatosan változó világhoz való alkalmazkodás képességével.

Nyíregyházán a regisztrált munkanélküliek 20 %-a alacsony iskolai végzettségű; 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű vagy 8 osztályt végzett.

Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint (3.2.4.)

Év	Regisztrált munkanélküliek /nyilvántartott álláskeresők száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2015	3982	64	1,61%	876	22,00%	3 042	76,39%
2016	3055	61	2,00%	604	19,77%	2 390	78,23%
2017	2994	67	2,24%	676	22,58%	2 251	75,18%
2018	2447	44	1,80%	458	18,72%	1 945	79,49%
2019	2260	40	1,77%	414	18,32%	1 806	79,91%
2020	2454	35	1,42%	474	19,31%	1 931	78,68%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az elhelyezkedésben nyilvánvalóan nehézséget jelentő akadály az iskolai végzettség hiánya; országos adatok szerint az alacsony iskolai végzettségűek mindössze 39,4 %-a volt foglalkoztatott 2019-ben. (MNTFS 2030)

A helyi kutatás szerint a városban telepi körülmények között élők foglalkoztatottsága nőtt az elmúlt években, azonban többszöri munkahelyváltás jellemzi őket, amely a határozott időtartamú foglalkoztatási formák, és a közfoglalkoztatás keretein belüli alkalmazás következménye. A munkavégzés körülményeivel az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők jellemzően elégedetlenebbek, ez különösen igaz a roma munkavállalókra. Számos esetben ők azok, akik alacsony presztízsű szakmában rutin feladatokat ellátva, akár nehezebb fizikai munkát végeznek munkájuk folyamán, amely hatással van elégedettségükre.⁸

- c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

A közfoglalkoztatás elsősorban az elsődlegesen munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudó, jellemzően alacsonyan képzett emberek számára biztosít átmenetet jelentő munkalehetőséget, ezáltal a megélhetést. A statisztikai adatok szerint a közfoglalkoztatásban résztvevők száma csökken Nyíregyházán. Ennek oka lehet a megváltozott makrogazdasági környezet. A bővülő munkalehetőségek hatására a közfoglalkoztatottak egy része a nyílt munkaerő-piacon helyezkedett el.

14. táblázat

Foglalkoztatáspolitikai (3.2.5.)

Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2015	2842	1256
2016	3160	1910
2017	2710	1750
2018	2043	1293
2019	1936	1026
2020	2934	874

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A közfoglalkoztatás fontos szerepet tölt be a település üzemeltetésében. A közfoglalkoztatási programok egyik leggyakrabban említett társadalmi és gazdasági hatása a településképp javulása. A közfoglalkoztatásban dolgozók főként településfejlesztés, településrendezés, településüzemeltetés, közparkok fenntartása, közutak fenntartása, környezet, köztisztaság biztosítása, kulturális szolgáltatás, szociális szolgáltatás és ellátás, óvodai ellátás stb. területeken végzik munkájukat.

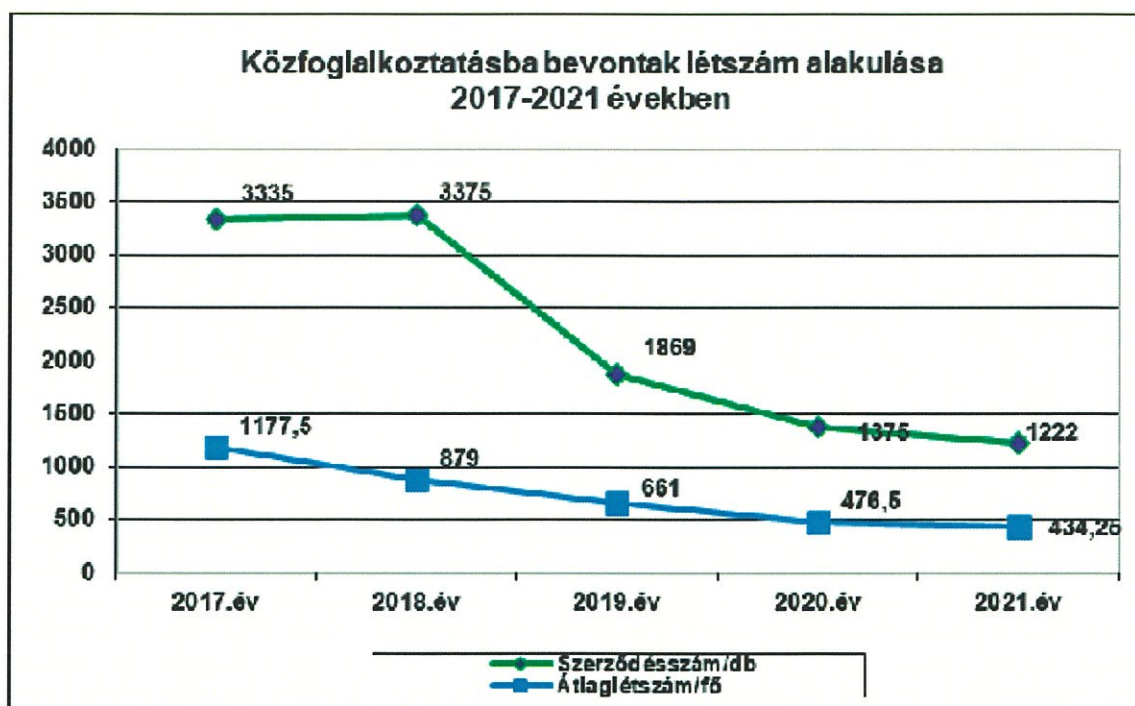
Nyíregyházán a legnagyobb közfoglalkoztató a NYÍRVV Nonprofit Kft, valamint az Első Nyírségi Fejlesztési Társaság. A közfoglalkoztatási programok megvalósításában igen jelentős létszám foglalkoztatásával, együttműködési megállapodás alapján továbbra is partnerek, mint foglalkoztatók az Önkormányzat által fenntartott szociális, egészségügyi, egyéb intézmények, óvodák, bölcsődék, Roma Nemzetiségi Önkormányzat, önkormányzati részesedéssel működő társaságok, egyházak által fenntartott intézmények, egyéb szervezetek.

⁸ R. Fedor, A., Zakor-Broda, R., & V. Balla, P. (2022). Roma foglalkoztatás - hátrányos helyzet – munkaerőpiaci bizonytalanság. *Acta Medicinæ Et Sociologica*, 13(34), 90–111. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/5>

A közfoglalkoztatás – a településkép javulása mellett – fontos szerepet játszik a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű személyek munka-erőpiaci és társadalmi mobilizációjában. A NYÍRVV beszámolója szerint a közfoglalkoztatotti létszám csökkenő tendenciát mutat, de emellett is sikerült a feladatokat teljesíteni. A NYÍRVV éves beszámolója szerint a 2021. márciusi indítással, a tervezettel szemben, a hosszú közfoglalkoztatási programban, 450 fő foglalkoztatására volt lehetőség. 2021. december 31-ig összesen 1 222 fővel kötöttek foglalkoztatásra, illetve képzésre irányuló határozott idejű teljes munkaidős jogviszonyt. A képzésben résztvevők száma 152 fő volt. A programok hosszúsága programtól függően változó, de maximum 12 hónap. 2021. éves teljesített átlagléttség 434,25 fő volt.

6. ábra

Forrás: NYÍRVV Kft. 2021. éves beszámolója

A NYÍRVV Nonprofit Kft. közfoglalkoztatási csoportjánál a járványhelyzet harmadik hulláma alatt is működött az ügyfélszolgálat, a kórházban a Foglalkozás Egészségügyi Szakrendelés, közvetített a Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya, a társfoglalkoztatók is fogadták a közfoglalkoztatott dolgozókat, így nem volt akadálya a közfoglalkoztatási jogviszony létesítésének, a programok hatósági szerződésben meghatározott időbeni feltöltésének. A nyár közeledtével és a járványhelyzet visszahúzóásával, valamint az idénymunkák megjelenésével egyre többen tudtak az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedni, így megnőtt a programokból való kilépők száma. December 31-ig már 285 fő kérte a program lejártá előtti jogviszonyának megszüntetését, ebből 150 fő (52,6 %) indoklasként másik munkahelyen történő elhelyezkedést jelölte meg. A programból kilépésre ösztönző hatással van a Kormány közfoglalkoztatottak elhelyezkedését segítő pénzbeli juttatások igénybevételeének lehetőségei, valamint az idénymunkák elősegítésére fizetés nélküli szabadság biztosítása azoknak a közfoglalkoztatottaknak, akik minimum 3 napra, de legfeljebb 120 napra határozott idejű szerződést kötnek vállalkozóval a közfoglalkoztatási jogviszony alatt.

A programban való részvétel egyik legnagyobb visszatartó ereje az alacsony közfoglalkoztatotti minimál bér, annak ellenére, hogy 2021. március 01-től minimálisan emelkedett.

A jövedelmi viszonyok bemutatásánál említett helyi kutatás szerint a roma lakosság munkaerőpiaci helyzete az elmúlt években javuló tendenciát mutat. „A munkavállalók száma nőtt, azonban többszöri munkahelyváltás jellemzi őket, amely a határozott időtartamú foglalkoztatási formák, és a közfoglalkoztatás keretein belüli alkalmazás következménye. Ezen foglalkoztatási típusok azonban

kedvezőtlenebb helyzetet teremtenek a normál, folyamatos foglalkoztatásúakhoz képest, hiszen, időtartami kötöttsége miatt kiszámíthatatlan, bizonytalan jövőképet eredményeznek”⁹

- d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok;

Nyíregyháza legnagyobb kihívása foglalkoztatási szempontból jelenleg az, hogy a már meglévő, és a jövőben betelepülni kívánó munkaadók mennyiségi és minőségi elvárásainak megfelelő munkaerő rendelkezésre álljon.

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában foglaltak szerint Nyíregyházán az elmúlt évtizedekben jelentős befektetések történtek, olyan nagyvállalatok telepedtek meg, amelyek kiemelt szerepet töltenek be nemcsak a város gazdaságában, hanem a munkaerőpiacon is. Azonban az itt működő multinacionális nagyvállalatok jelentős része viszonylag nagy arányban foglalkoztat olyan munkaerőt, akik nem rendelkeznek magas végzettséggel vagy specializált szakképesítéssel, ami egyben relatíve alacsony hozzáadott értéket és jövedelmi szintet jelent – ez utóbbi pedig a jövőben is kihathat a népesség vásárlóerejére.

Nyíregyháza megyeszékhelyként kiemelt szerepet tölt be a megye és a tágabb térség gazdasági fejlődésében, amit elősegít, hogy a város kedvező munkaerőpiaci adottságokkal rendelkezik: számos más magyarországi megyeszékhellyel szemben itt még rendelkezésre áll szabad munkaerőkapacitás, ami fontos telepítő tényező. A foglalkoztatottak aránya magasabb a megyei és az országos átlagnál, ezzel együtt magas azonban az eltartottak aránya, amely a város fiatalok korstruktúrájával magyarázható. A munkaerőtartalék szempontjából nemcsak ez, hanem az is pozitív, hogy Nyíregyháza jelentős munkaerőpiaci vonzáskörzettel rendelkezik. Magyarország a külföldi befektetők vonzása során kiemelt figyelmet fordít a tudásintenzív ágazatokra, amiben Nyíregyháza is nagy szerepet játszhat a jövőben a domináns gazdasági ágazatai révén (gumi és műanyagipar, gépipar stb.). Ebben a folyamatban nagy szerepet játszik a Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft., amely hatékonyan koordinálja a város befektetésösztönzési tevékenységét.

2022. évben mintegy 290 milliárd forint értékben az idei év eddigi legnagyobb beruházását hajtja végre egy dél-koreai vállalat Nyíregyházán, ahol elektromos autók akkumulátorához használt szeparátorfóliát fognak gyártani, 1200 új munkahelyet teremtve ezzel a városban.

- e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

A fiatalok foglalkoztatása, megtartása a jövő szempontjából rendkívül fontos a város számára. „Regionális szinten a térségben széles a felsőfokú képzési kínálat, hiszen a Nyíregyházi Egyetem mellett a Debreceni és Miskolci Egyetem közelsége is előnyt jelent. Bár a városban több egyetem is működik, ugyanakkor számos fiatal dönt úgy, hogy felsőfokú tanulmányait más magyarországi vagy akár külföldi egyetemen folytatja – közülük csak kevesen térnek vissza Nyíregyházára tanulmányaikat követően. A hosszú távú fejlődés szempontjából kiemelt jelentőségű a tehetséges fiatal szakemberek megtartása és vonzása, aminek céljából több kezdeményezés is indult a városban az oktatás több szintjén (pl. Arany János Tehetség gondozási Program, Bursa Hungarica Ösztöndíj, Rászoruló Hallgatókért Közalapítvány, Roma Szakkollégium).”¹⁰

⁹ R. Fedor, A., Zakor-Broda, R., & V. Balla, P. (2022). Roma foglalkoztatás - hátrányos helyzet – munkaerőpiaci bizonytalanság. *Acta Medicinæ Et Sociologica*, 13(34), 90–111. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/5>

¹⁰ Nyíregyháza Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája

A munkaerő megtartása, a szakképzett fiatalok helyben maradásának segítése, valamint a fiatalok és fiatal családok otthonteremtését célozza az Önkormányzat a 2019-ben bevezetett első lakáshoz jutók támogatásával.

2020. szeptember 1-jétől elindult az új szakképzési rendszer, melyben bevezetésre került a tanulmányi ösztöndíjrendszer és a pályakezdési juttatás, melynek célja a szakképzés vonzóbbá tétele, a duális képzésben résztvevők körének szélesítése, a szakképzési centrumok tanműhelyeinek fejlesztése, hozzájárulva ezzel a végzettség nélküli iskolaelhagyók számának csökkentéséhez is. Továbbra is ingyenes az első két alapszakma, és az első szakképesítés a felnőttképzés keretén belül.¹¹ A megyeszékhelyen a szakképzést a Nyíregyházi Szakképzési Centrum, valamint az Agrárminisztérium felügyelete alá tartozó Északi Agrárszakképzési Centrum biztosítja. A Nyíregyházi Szakképzési Centrum 10 intézményből 8 feladatellátási hely Nyíregyházán található.

A statisztikai adatok szerint a munkát nem találó, nyilvántartott álláskeresők 12,4 %-a pályakezdő. Az arány az elmúlt években jelentősen nem változott, viszont a diplomások aránya emelkedett (2020-ban 14,8 %).

15. táblázat

Pályakezdő álláskeresők száma (3.2.6.)

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2015	3982	555
2016	3055	421
2017	2994	371
2018	2447	271
2019	2260	257
2020	2454	305

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

- f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

Az elmúlt tíz évben jelentősen csökkent az álláskeresők száma ugyanakkor nőtt a foglalkoztatásban részt vevők száma megyénkben is. A „Foglalkoztatási együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című programnak is köszönhetőek ezek a sikerek, mely 2017. évben vette kezdetét. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatallal együttműködve valósítja meg a TOP-6.8.2-15-NY1-2016-00001 Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum című projektjét, melynek célja a foglalkoztatás hosszú távú fejlesztése a megyeszékhelyen, a város munkaerőpiaci helyzetének javítása, valamint foglalkoztatási paktum működtetése, foglalkoztatáshoz támogatás nyújtása, befektetésösztönzéshez kapcsolódó tevékenységek megvalósítása, helyi termék és szolgáltatásfejlesztés kidolgozása. A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projekt eddigi megvalósítási időszaka alatt több, mint 1000 cég részesült támogatásban, 1466 fő álláskeresőt bevonva a projektbe. A bevonásra került személyekből 4 fő képzésben vett részt, 1207 fő támogatott foglalkoztatásba került bevonásra, míg 238 fő egyéb munkaerőpiaci szolgáltatás keretében egyéni álláskeresési tanácsadásban

¹¹ Magyarország 2022. Évi Nemzeti Reformprogramja

részesült. A paktum megfelelő szakmai és szervezeti alapot adhat a jelenleg kevésbé összefogott gazdaság- és foglalkoztatásfejlesztéshez.

- g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Tekintettel arra, hogy nincs ilyen típusú adatgyűjtés, az alkalmazottak vonatkozásában a nemzetiségre vagy hátrányos helyzetre vonatkozóan nem rendelkezünk információval.

Az Önkormányzat elkötelezett a leszakadó városrészek felzárkóztatásában, az ott élő lakosság integrációjának elősegítésében és ehhez kötődően életkörülményeinek hatékony javításában. A „Közösen a kiútért” című, TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosító számú pályázatban keretében a szegregátumban élőket foglalkoztató munkaadók részletes feltérképezése megtörtént. Eszerint a „szegregátumokban napi szinten jelenlévő szociális munkások tapasztalata szerint a munkahellyel rendelkező telepi lakosok jellemzően az alábbi cégeknél dolgoznak:

- NYÍRVV Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Nonprofit Kft.,
- Észak-Alföldi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft.,
- EKO Konzervipari Kft.

Amíg a NYÍRVV közfoglalkoztatottként foglalkoztatja a szegregátumban élőket, addig a másik két cég rendes munkaviszony keretében.”¹²

- h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

A nők és férfiak egyenlő jogaira vonatkozó törvények már az Európai Közösség kezdeteitől fogva léteznek. 1970 óta összesen 13 olyan jogszabályt fogadtak el, amelynek célja annak biztosítása, hogy a nők és férfiak a munkahelyükön tisztességes és egyenlő bánásmódban részesüljenek. Ezek a törvények számos területet fednek le, többek között az egyenlő bánásmódot álláskeresőknél, az egyenlő bánásmódot a munkahelyen, az állapotos dolgozók és szoptató anyák védelmét, valamint a szülési szabadsághoz és szülői szabadsághoz való jogot.

Az Ebktv. megfogalmazza, hogy Magyarországon a munkavállalót nem érheti hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatáshoz való hozzájutás során. A törvény lehetőséget ad-nem tekinti az egyenlő bánásmód megsértésének-azokat az eseteket, mikor a munka jellege, illetve természete alapján indokolt az alkalmazásnál számba vehető minden lényeges és jogszerű felvételre alapított arányos megkülönböztetés.

- i) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei

Nyíregyháza munkaerőpiacát nagymértékben befolyásolhatja, hogy egyes ágazatokban, illetve munkakörökben az élők munkája egyre nagyobb hányada lesz helyettesíthető a mesterséges intelligencia és a robotizáció terjedése következtében.

A digitalizáció kérdése horizontális szempont a városfejlesztés keretében, egyre nagyobb mértékben áthatja a város valamennyi működési területét. A digitális átállás egyik kulcsterülete a közigazgatás digitalizációja, az ügyfélbarát online, elektronikus ügyintézés széles körű kiterjesztése. Kiemelt fontosságú a digitális technológiák, smart city megoldások széleskörű alkalmazása a közszolgáltatások, a városi rendszerek működtetése területén.

---

¹² Munkaadók részletes feltérképezése a szegregátumokban élők foglalkoztatása érdekében Készült: a TOP-6.9.1-16-NYH1-2017-00001 „Közösen a kiútért” projekt keretében, 2019. december 05.

Fontos célkitűzés a digitális átállás elősegítése, ennek keretében a gazdaságfejlesztés terén kiemelten fontos a KKV-k digitalizációjának elősegítése, korszerű digitális megoldások, technológiák elterjesztése.

A digitalizációs trendek több szempontból is befolyásolhatják Nyíregyháza fejlesztését és működését:

- egyre inkább terjedő otthoni munkavégzés eredményeként hosszú távon akár a mobilitási szokások és az irodahasználati szükségletek is megváltozhatnak, ami befolyásolja a városi terek funkcióit és használatát;
- a digitális oktatási, képzési lehetőségek és tananyagok bővülésével új tanulási formák honosodhatnak meg, illetve naprakész tudáshoz juttathatók a tanulók, hallgatók, amire az érintett intézmények terveznek is felkészülni;
- egyes közszolgáltatások esetén várható az e-megoldások intenzív térnyerése (pl. hatósági ügyek intézése, egészségügy), amihez alkalmazkodni kell a szükséges infrastruktúra beszerzésével, a kapacitások megfelelő tervezésével és a humánerőforrás (át)képzésével;
- növekszik az igény az online ügyintézési lehetőségek bővítésére;
- a kultúra színterei is áthelyeződhetnek részben az online térbe, így a város közművelődési intézményeinek célszerű hibrid kínálatot összeállítani.

A digitális innováció terén komoly kockázati tényező a felhasználói alkalmazkodóképesség, nyitottság és bizalom hiánya az e-megoldásokkal és a digitális platformokkal szemben. A munkavállalói – és az általános lakossági – digitális készségek szintje meghatározó az új technológiák elfogadása szempontjából, de befolyásolja azt is, hogy hányan választanak IKT-hez kötődő szakmát. Ez alapján elmondható, hogy a városi lakosság kompetenciafejlesztése és a digitalizáció fontosságának tudatosítása hosszú távon a városi gazdaságra is komoly befolyással lehet. Az IKT és a digitális technológia iránt érdeklődők jelenleg a szakképzésben és a felsőfokú képzésben is találnak versenyképes tudást nyújtó tanulási lehetőségeket. A Junior Mérnök Program, melynek egyik célja a STEM karrierre való ösztönzés, illetve a Nyíregyházi Szakképzési Centrum által létrehozott Digitális Közösségi Alkotóműhely, amely nyitott a digitális vállalkozások iránt érdeklődő fiatalok felé.

A nagyobb nyíregyházi vállalatok dinamikus fejlődést mutatnak ezen a téren, és a korábbi Operatív Programok – különösen a GINOP – forrásfelhasználása azt mutatja, hogy a helyi KKV-k is nagy számban valósítottak meg digitális-technológiai fejlesztéseket, nagyrészt vállalatirányítási rendszerek bevezetésével, webáruházak indításával és az üzleti folyamataik digitalizálásával. A vállalkozások digitális átállása azonban nem csak szervezeti változásokat (pl. naprakész hardvereket és szoftvereket), hanem munkavállalói szintű beavatkozásokat (pl. képesség- és készségfejlesztés) is igényel.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A szociális ellátás feltételeinek biztosítása - az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaikért viselt felelősségén túl - az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak a feladata.

Az elmúlt időszakban a szociális ágazatot érintő legjelentősebb változásokra 2013-ban, majd 2015-ben került sor. Az állam és az önkormányzatok segélyezéssel kapcsolatos feladatai egyértelműen elváltak egymástól. Ezt követően az úgynevezett jövedelem kompenzáló támogatások a járási hivataloktól, a kiadáskompenzáló támogatások a települési önkormányzatoktól igényelhetők.

A szociális helyzetet befolyásolja az iskolai végzettségen túl, a jövedelem, a foglalkoztatottság. A foglalkoztatáspolitikai fő célja a foglalkoztatás bővítése, a munkanélküliség visszaszorítása, a munkanélküliek és az inaktívak alkalmassá tétele a foglalkoztatásra.

A foglalkoztatáspolitikai eszközök két csoportra bonthatók. Az egyik az aktív eszközök, melyek leginkább a foglalkoztatás növelését célozzák meg. Ezek az eszközök elsősorban a munkahely-teremtésre és az elkerülhető munkahely-megszüntetés támogatására, illetve a mobilitási esély és mobilitási képesség javítására irányulnak. Aktív eszközök a munkaerő-piaci szolgáltatások, így a munkaerő-piaci és foglalkozási információ nyújtása, a munka-, pálya- álláskeresési, rehabilitációs, helyi (térsgégi) foglalkoztatási tanácsadás, valamint foglalkoztatási tanácsadás és munkaközvetítés.

Ezek mellett az álláskeresők képzéseken is részt vehetnek és részesülhetnek vállalkozóvá válást elősegítő támogatásban. A foglalkoztatást elősegítő támogatásnak számos olyan formája létezik, amely a munkáltatókat célozza – különösen a hátrányos helyzetű álláskeresők, például a fiatalok vagy a fogyatékkal élő munkavállalók esetében – többek között a munkahelyteremtést és munkahelymegőrzést elősegítő bértámogatások formájában.

A passzív eszközök leginkább az álláskeresők számára nyújtható anyagi és egyéb támogatások köre, egészen addig, ameddig nem sikerül munkahelyet találniuk. A passzív eszközök célja a munkával szerzett jövedelem helyettesítése. A passzív támogatások közé tartozik az álláskeresési járadék, amely az álláskeresők számára biztosít pénzügyi ellátást.

16. táblázat

Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai I. (3.3.1.)

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)		Álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	3982	4,87%	536	13,46%
2016	3055	3,79%	480	15,71%
2017	2994	3,77%	573	19,14%
2018	2447	3,12%	595	24,32%
2019	2260	2,92%	594	26,28%
2020	2454	-	695	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A táblázatból jól látható, hogy az ellátásban részesülő álláskeresők száma növekvő tendenciát mutat, míg 2015-ben az álláskeresők közel 13,46 %-a részesült ellátásban, 2019-ben 26,28 % volt az ellátásra jogosultak száma.

A járási hivatal hatáskörébe tartoznak a passzív eszközként szolgáló ellátás- a szociális rászorultság figyelembevételével

- az aktív korúak ellátásának két formája: foglalkoztatás helyettesítő támogatás és az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás, valamint
- az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

Ezen ellátások a munkába állásig járnak, az aktív korúak ellátásánál az ellátásra való jogosultság feltétele, hogy a kérelmező a munkaerőpiacon rendelkezésre álljon, felhívásra az együttműködés keretében munkát végezzen.

Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II (3 3 2)

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	973	24,43%	n.a.	-	1509	37,90%
2016	681	22,29%	n.a.	-	1161	38,00%
2017	621	20,74%	992	33,13%	1194	39,88%
2018	488	19,94%	799	32,64%	1083	44,26%
2019	368	16,28%	632	27,98%	962	42,57%
2020	301	-	503	-	996	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az esélyegyenlőséget biztosítva az az aktív korú, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette (vagy legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett) vagy vakok személyi járadékában vagy fogyatékosági támogatásban részesül, és jövedelemmel nem rendelkezik egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesülhet.

Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás (3.3.3.)

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2015	n.a.
2016	n.a.
2017	119
2018	109
2019	106
2020	104

Forrás: TeIR, KSH

A szociális támogatások rendszere 2015. március 1-jével jelentősen átalakult. A hatályba lépett változások nem érintették a –már az átalakítás időpontjában is –járás hatáskörben biztosított időskorúak járadékára, az alanyi ápolási díjra, az alanyi és normatív közgyógyellátásra és az egészségügyi szolgáltatásra vonatkozó szabályozást.

A járási hivatalhoz került támogatási típusokban részesülők száma (fő) Nyíregyházán

Támogatás típus	2013. január 1.	2020. január 31.
ápolási díj	577	217
közgyógyellátás	3 318	3 417
egészségügyi szolgáltatás	825	982
időskorúak járadéka	41	39

Forrás: Polgármesteri Hivatal, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal

Látható, hogy a járási hivatal által folyósított közgyógyellátás és egészségügyi szolgáltatás esetében a jogosultak száma minimálisan nőtt az évek során, az időskorúak járadékában részesülők száma csökkent. Az ápolási díjban részesülők száma is csökkent, mivel a korábbi jogosultak egy része a 2019. január 1-ével bevezetett gyermekek otthongondozási díja jogcímen kapja az ellátást (2020. évben 309 fő).

A változásokat követően továbbra is az Szt. és a helyi rendelet szabályozza a települési támogatás feltételeit. Az önkormányzat a helyi viszonyokhoz mérten, a krízishelyzetben lévő személyek számára, illetve a helyi szociális problémák kezelésére települési támogatást nyújt.

Nyíregyháza közigazgatási területén támogatásban részesülők száma (év/fő)

Támogatás típus	2017	2018	2019	2020	2021
lakásfenntartási támogatás	1905	1491	1230	945	848
adósságkezelési szolgáltatás	136	92	71	39	32
méltányossági ápolási díj	386	292	278	243	217
rendszeres gyógyszer-támogatás	586	452	400	362	285
rendkívüli települési támogatás (létfenntartás, képzési megélhetési, felsőfokú nappalis, gyógyszer, kelengye, temetési)	2016	1828	1725	1413	937

Forrás: Polgármesteri Hivatal Nyíregyháza

A rendszeres támogatások között a gyógyszer-támogatás, a méltányossági ápolási díj, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény említhető, a rendkívüli ún. eseti támogatások között pedig a tanszertámogatás, a helyi autóbusz közlekedési támogatás rendszere, első lakáshoz jutók támogatása, karácsonyi támogatás, temetési segély, főiskolai/egyetemi hallgatók részére rendkívüli támogatás, kelengye támogatás, szünidei étkeztetés stb. A rendkívüli települési támogatás keretében különös méltánylást érdemlő rendkívüli élethelyzethez vezető körülmények megszüntetése érdekében /pl.: haláleset, elemi csapás, bűncselekmény okozta a megélhetést veszélyeztető kár/ az összes körülményekhez igazodó mértékű rendkívüli települési támogatást nyújt az Önkormányzat azzal, hogy jövedelmet nem kell vizsgálni jogosultsági feltételként.

Az egyes támogatási típusoknál a jogosultak számának csökkenése mögött az elmúlt években végbement kedvező tendenciák húzódnak meg. A rendelkezésre álló statisztikai adatok, valamint Nyíregyháza Életminősége háztartás panel nyomon követéses (kétévente ismétlődő) szociológiai felmérés (2008-2018) eredményei alapján folyamatosan emelkedett városunkban mind az átlagjövedelem mind a mediánjövedelem, mely mögött olyan intézkedések is állnak, mint a minimálbér, a garantált bérminimum és a nyugdíjak emelkedése.

A COVID-19 járvány azonban váratlanul, alapjaiban változtatta meg az életünket. Nemcsak fizikai, hanem pszichés, szociális terhet jelentett és jelent. Nagyon sok családban megjelent a munkanélküliség, a

családok jövedelme ezáltal csökkent. Az Önkormányzat továbbra is biztosítja a szociálisan rászoruló családok és háztartások számára a támogatásokat. Bár a jogosultak száma csökkent, viszont a támogatások összege folyamatosan, évről-évre növekszik. A támogatások összegének növelése nagyobb segítséget ad a rászoruló családoknak, növelve ezzel is a szociális biztonságot. A támogatások feltétele az adósságkezelési szolgáltatásban és a méltányossági ápolási díjban részesülőknek az együttműködés. Az együttműködés az adósságkezelési szolgáltatásban egy együtt gondolkodási folyamat a jogosulttal annak érdekében, hogy miként lehetséges az adósságot rendezni.

Az adósságkezelésben résztvevő egyén folyamatos segítő tevékenységben is részt vesz, az esetek döntő többségében életvezetési-, lakhatási-, foglalkoztatási- és mentálhigiénés tanácsadást vesznek igénybe az ügyfelek az adósságkezelési szolgáltatás mellett, amely a Nyíregyházi Család és Gyermekejóléti Központ szakembereinek segítségével valósul meg. A méltányossági ápolási díjban részesülők a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ szakembereinek segítségével felkészítő (ápolási, gondozási feladatok) tanfolyamon vesznek részt.

A pénzbeli ellátások mellett természetbeni ellátásokat is biztosít az Önkormányzat. Ezek közül kiemeljük a szünidei étkeztetést, amelyben a hátrányos helyzetű gyermekek részesülhetnek. Az Önkormányzat az ellátás biztosításához az állami támogatást (285 Ft/adag/nap) kiegészítette korábban 600 Ft/adag/nap, jelenleg pedig már háromszorosára 943 Ft/adag/napra az étel minőségi és mennyiségi mutatóinak javítása, illetve a házhoz szállítás miatt. Ez a szolgáltatás a város egészére kiterjedően biztosított.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Nyíregyháza lakásállománya 2020-ban 53 156 db lakásból állt. 2015 és 2020 között a városi lakásállomány 2,7 %-kal (1 399 darab lakás) növekedett. A lakások 100 %-a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba, és közel 96 %-a a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt.

21. táblázat

Lakásállomány (3.4.1.)

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2015	51757	83	2	47,51%	92,02%	100,00%
2016	51885	161	3	47,42%	92,63%	99,07%
2017	52110	230	4	47,25%	93,50%	99,64%
2018	52275	165	3	47,11%	94,46%	100,00%
2019	52525	265	5	46,89%	95,79%	100,00%
2020	53156	286	5	46,60%	n.a.	100,00 %

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

a) bérlakás-állomány

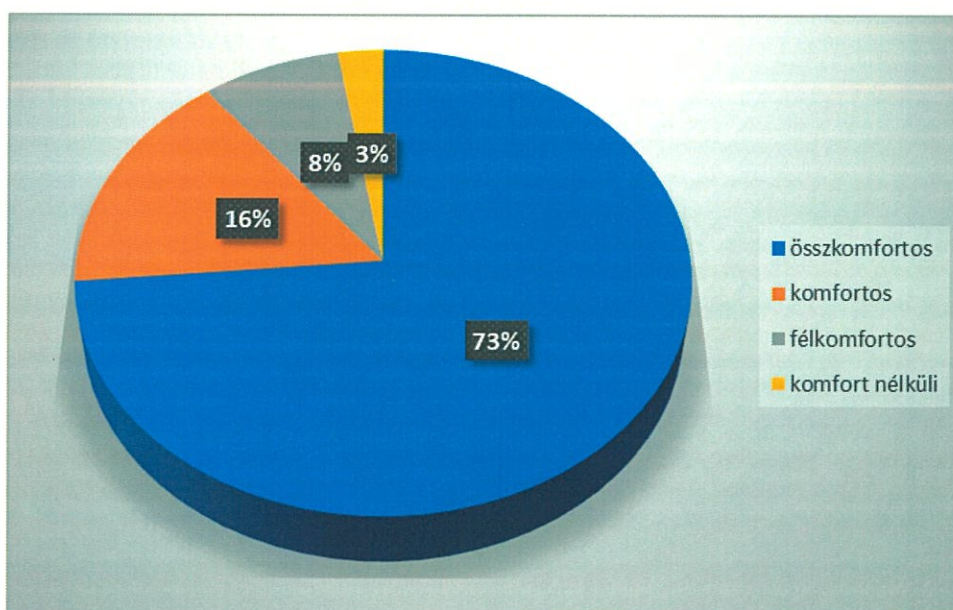
Nyíregyházán az önkormányzati tulajdonú lakások száma 2021. december 31-én 1 711 db. volt, melyből 1 346 db szociális, 163 db piaci, 202 db nem szociális alapú. Az önkormányzati tulajdonú bérlakások száma a Keleti lakótelep megszűnése révén csökkent.

A lakások átlagos életkora magasnak mondható, műszaki állapotuk, komfortfokozatuk, egyéb paramétereik vegyes képet mutatnak. A bérlakások kevéssel több, mint a fele 100 %-ban önkormányzati tulajdonú épületben található. Egy jelentős részük lakótelepeken, többszintes épületekben található: a Huszár lakótelepen (294 db), Jóságvárosban az Ungvár stny. 1. alatt (190 db), a Bessenyei tér 3-4. szám (81 db) alatti többszintes épületben, a Nyíregyháza, Csaló köz 11-15. sz. alatti épületben (71 db), valamint Örökösöld városrészben a Lobogó u.1-11 alatt (114 db).

Az önkormányzati bérlakások komfortfokozat szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a lakások 73,4 %-a összkomfortos, 15,8 %-a komfortos, 8 %-a félkomfortos és 2,6 %-a komfort nélküli. 2019-2021. éveket tekintve a félkomfortos és komfort nélküli lakások száma csökkent.

7. ábra

Önkormányzati lakások komfortfokozata

Forrás: saját adat, 2021.

2021. december 31. napján a lakásigénylők száma 1 340 fő. A lakáskiutalások száma 2020-ban 84, 2021-ben 87 db volt.

b) szociális lakhatás

A 3.5. pontban részletesen bemutatásra kerülnek a városban található olyan területek, amelyek a KSH meghatározása alapján szegregátumnak minősülnek. A szegregátumok évtizedek óta magukon viselték a szegénység jezeit, ami szembetűnő volt a szegregátumban élők városi átlag alatti jövedelmében, magasabb munkanélküliségében, többségében alapfokú iskolai végzettségében és komfort alatti lakásfeltételeiben.

Míg korábban alapvető probléma volt a lakások többségének javításokat és felújításokat nélkülöző állapota, a lakhatási költségek megfizetésének nehézsége és az anómia jeleit mutató telepi élet, addig mára némileg megváltozott a helyzet. A Keleti lakótelep megszűnt, a Huszár lakótelepen pedig a lakások

kívülről, vagy kívülről és belülről is megújultak. A megvalósított infrastrukturális projekt keretében a Huszár lakótelepen 182 lakás újult meg. Ebből 75 volt érintve külső-belső felújítással.

A NYÍRVV éves beszámolója szerint a város egésze területén jelentős anyagi ráfordítással tartják karban, újítják meg az önkormányzati tulajdonú lakásokat részben saját munkavállalókkal, részben vállalkozók bevonásával.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Hivatalos adatok és felmérések nincsenek az egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanokról. Tapasztalatok szerint a nem lakhatási célokra kialakított ingatlanok pl. kiskertek bódéi, garázsok, raktárak, pincék, stb. is szolgálnak lakhatási célokat.

A nem lakáscélú ingatlanokban élők számára ez a lakhatási forma komoly veszélyt jelenthet: egészségtelen életkörülményeket, közegészségügyi problémákat, akár életveszélyt is (kihűlés, fagyási sérülések, stb.).

d) elégtelen lakhatási körülmények

Az elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások számának meghatározásánál az üres, jelen állapotában lakhatásra nem, vagy csak nagyobb felújítást követően alkalmas önkormányzati tulajdonú lakásokat vehetjük számba. A NYÍRVV éves beszámolója szerint azokat a lakásokat, amelyek műszaki állapotuk miatt veszélyesek kiürítik, szükség esetén a bérlők elhelyezését biztosítva. Itt megemlíthető olyan eset is, amikor tűzeset miatt váltak lakhatatlanná a lakások. 2021. decemberben a Nyíregyháza, Ungvár sétány 1. szám alatti épületben keletkezett tűzesetben több lakásban jelentős kár keletkezett. A harmadik emeleti lakás és a felette lévő lakások főzőfülkéjében lévő szellőzőberendezés szinte teljesen kiegészzt a nyolcadik emeletig (összesen 6 db lakás). A NYÍRVV Nonprofit Kft és a Nyíregyházi Család és Gyermekejöléti Központ a szükséges intézkedéseket a családok lakhatása és ellátása érdekében megtette.

Az elégtelen lakhatási körülmények között, illetve a nem lakáscélú ingatlanokban élők kapcsán a hajléktalanságot meg kell említeni. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a város területén tartózkodó hajléktalan személy ellátását saját maga, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyházzal és a Periféria Egyesülettel kötött ellátási szerződés keretében biztosítja.

A feladatellátás keretében a Magyarországi Evangélikus Egyház a fenntartásában működő Oltalom Szeretetszolgálat útján a szociális alapszolgáltatások közé tartozó étkeztetést (népkonyha) és nappali ellátást (nappali melegedő, szenvedélybetegek nappali ellátása) biztosít és a szakosított ellátások körében átmeneti elhelyezést nyújtó éjjeli menedékhelyet és átmeneti szállást, valamint ápolást-gondozást nyújtó hajléktalanok otthonát működtet.

A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett adatok alapján az engedélyezett férőhelyek száma

- nappali melegedő 150 fő,
- éjjeli menedékhely 100 fő,
- átmeneti szállás 40 fő,
- hajléktalanok otthona 50 fő,
- szenvedélybeteg nappali ellátása 50 fő.

A Periféria Egyesület, mint nem állami szociális szolgáltató utcai szociális munkát biztosít két szolgálat útján a város területén. Az utcai szociális munka szolgálatai rendszeresen felkeresik az utcán élő (kb. 25-30 fő) hajléktalan személyt és meleg ruházattal, gyógyszerekkel, forró teával látják el az arra rászorulókat. Az Egyesület minden év november 1. és március 31. között 24 órás krízis autó szolgálatot működtet.

Az Önkormányzat az általa fenntartott Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság szervezeti keretében biztosítja a hajléktalan személyek 168 órás házi orvosi ellátását (részletesen 3.6. Egészségügyi Centrum).

e) lakhatást segítő támogatások

A 3.3. fejezetben a pénzbeli és természetbeni szociális ellátásoknál részben bemutatásra kerültek azok a támogatási formák, amelyek a lakhatást segítik.

A települési támogatás keretében nyújtott lakásfenntartási támogatás és adósságkezelési szolgáltatás mellett a nem önkormányzati tulajdonú lakásban élő bérlők támogatását és az önkormányzati tulajdonú lakásokban élők lakbértámogatását emelhetjük ki.

Ez utóbbi lényeges, hogy önkormányzati rendelet alapján meghatározott lakbérövezetben, a szociális bérlakásban élők lakbértámogatásban részesülhetnek szociális, jövedelmi, vagyoni helyzetük és a támogatható lakás nagyságát figyelembe véve, ha a háztartás a jövedelmének több mint 12 %-át lakbérre költik. A támogatás odaítéléséről havonta a Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság dönt a bérbeadó előterjesztése alapján. A támogatás egy évre állapítható meg, egy év után pedig újra odaítélhető. 2021. évben az így megállapított lakbértámogatás összege 17 118 e Ft volt (NYÍRVV 2021. éves beszámolója).

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének a nem önkormányzati tulajdonban lévő bérlakásban lakók lakbértámogatásáról szóló 23/2013. (V. 31.) rendelet elfogadásával lehetővé teszi a szociális bérlakást igénylők támogatását, amennyiben nem önkormányzati vagy állami tulajdonban lévő bérlakásban bérlőként laknak és érvényes bérleti szerződéssel rendelkeznek.

22. táblázat

Lakhatást segítő támogatások (3.4.3.)

Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2015	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.
2017	4439	19
2018	25176	4781
2019	29356	4665
2020	28804	4651

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az Önkormányzat minden évben megszervezi a szociális alapon történő tűzifaosztást, egyrészt a Nyíregyházi NYÍRVV Nonprofit Kft. Tüzér utcai telephelyén, másrészt külterületeken, helyszíni csomózásos módszerrel. A tűzifa osztás megszervezésében és lebonyolításában a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ aktívan részt vesz. Amennyiben a kihülés veszélyével fenyegetett személyről érkezik az intézménybe jelzés akár a lakosság, akár észlelő- és jelzőrendszeri tagtól (például rendőrségtől), az érintett személlyel történő kapcsolatfelvételt követően részesül juttatásban az érintett személy vagy háztartás.

Az intézményhez érkező igénylések esetében az alábbi tényezőket vizsgálják:

- szociális rászorultság – új ügyfél esetében környezettanulmány készítése,

- fatüzeléses fűtési lehetőség a kérelmező bejelentett címén,
- működő gázfűtés kizáró ok,
- egy háztartásban csak egy kérelem kerül befogadásra,
- az előző évek során a kérelmező átvette a számára kicsomózott tűzifát.

Évente a NYÍRVV Nonprofit Kft. által kitermelt fa mennyisége kb. 4500 q, amelyből 1000 q a krízis (rendkívüli hideg) időszakban szolgál tartalékkul. A külterületi osztások során az önkéntesek bevonása nagy segítséget jelent, így az idős lakosságot tehermentesíteni lehet a pakolás és a házhozszállítás nehézségei alól.

Ellátási Szerződés keretében a Kék Nefelejcs Alapítvány a szenvedélybetegek átmeneti elhelyezését biztosítja 40 férőhelyen („Reménység” Szendvedélybetegek Átmeneti Otthona). A Magyar Vöröskereszt Szabolcs – Szatmár – Bereg Megyei Szervezete a NYITOTT – Ház Anya – Gyermek Segítőotthona keretében működteti a „Félutasház”-at. A Magyarországi Evangélikus Egyház a szociális és gyermekvédelmi ellátási szerződés keretében biztosítja az étkeztetést és nappali ellátást hajléktalan személyek részére, a nappali ellátást szenvedélybetegek részére, a hajléktalan személyek átmeneti szállás, éjjeli menedékhely, hajléktalanok otthona, és gyermekjóléti ellátás keretében a családok átmeneti otthona szolgáltatást.

2001 óta működik, a Nyíregyháza, Tokaji út 3. szám alatt lévő 15-45 m² alapterületű lakrészekből (33 db) álló Szobabérlők Háza, mely a szociális bérlakásokhoz hasonló funkciót lát el alacsonyabb lakhatási színvonal mellett. A bérlők kizárólagosan a szobát bérlik, közös használatot használnak a közös helyiségeket, a konyhát, a zuhanyzót, a mellékhelyiségeket. A bérleti díj tartalmazza a lakrész rezsiköltségeit is. A Szobabérlők Háza elsősorban egyedülálló személyek vagy házaspárok elhelyezésére szolgál és nem gyermekes családok lakhatását biztosítja.

A 33 db lakrész 22 db 15 m², 1 db 22,5 m², 9 db 30m² és 1 db 45 m² nagyságú szobából áll. A bérlőkkel fél vagy egy éves lakrészbérleti szerződést kötnek, mely a szerződés lejártát követően meghosszabbítható.

Fontos szereplője a lakhatási problémák megoldásának a Nyíregyházi Család-és Gyermekjóléti Központ. Egyik legfontosabb feladatuk az anyagi problémákkal küzdők számára a pénzügyi és természetbeni ellátásokhoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájárulás segítése.

Azoknak a családoknak az átmeneti elhelyezésére, akiknek lakhatásuk nem biztosított, a gyermekjóléti alapellátás rendszerébe tartozó családok átmeneti otthonában nyílik lehetőség. Önkormányzati fenntartásban 40 férőhelyes intézmény működik a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretében. Szintén ezen intézményi rendszerben 16 férőhelyes gyermekek átmeneti otthonát működtet az Önkormányzat.

f) eladósodottság

A háztartások eladósodottsága jelentős részben a lakhatási költségekhez kapcsolódnak, ezek egyrészt lakáshiteleket, másrészt a lakás fenntartás költségeit jelentik. A háztartások eladósodottságának mértékére egyrészt az önkormányzati tulajdonú lakásokban felhalmozódott hátralékok alapján, másrészt az önkormányzati támogatásokat igénybe vevők adatai alapján van rálátásunk. Ez nem lehet a valós kép, hiszen a hitel tartozásokról, a magántulajdonú lakásokban élők hátralékairól összességében nincs információnk, segítségkérés esetén rendelkezik az Önkormányzat egyedi ismeretekkel az érintett háztartásokról.

A NYÍRVV éves beszámolója szerint 2021-ben a lakbér és üzemeltetési költség hátralék csökkentése érdekében 51 db részletfizetési megállapodást kötöttek az önkormányzati tulajdonú lakásokban élő bérlőkkel, illetve adósságkezelési szolgáltatásba (24 db) vagy a „Rászoruló Életének Segítése” (továbbiakban: RÉ) alapítványi támogatásba (4 db) vonták be. Ennek ellenére 976 db fizetési

felszólítást, illetve végső esetben a lakásbérleti jogviszony felmondását (81 db) közöltek ki. A beszámoló szerint 2021-ben

- folyamatban lévő lakásügyi perek száma 123 db,
- folyamatban lévő végrehajtási eljárások száma 260 db,
- fizetési meghagyás lakkbér és üzemeltetési költségre vonatkozólag 35 db,
- fizetési meghagyás lakás helyreállítással kapcsolatosan 44 db,
- végrehajtási lap lakkbér és üzemeltetési költségre vonatkozólag 39 db,
- végrehajtási lap lakás helyreállítással kapcsolatosan 20 db.

RÉS Közalapítvány

A fentiekben említett RÉs Közalapítványt Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata 1995-ben alapította. A Közalapítvány célja a Nyíregyháza és a csatlakozó Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei települések közigazgatási területén, valamint a csatlakozó önkormányzati alapítású közszolgáltató tevékenységet folytató, illetve a lakhatással kapcsolatos szolgáltatást nyújtó, önkormányzati alapítású gazdasági társaságok ellátási területén élő azon lakóinak megsegítése, akik önhibájukon kívül szociálisan nehéz helyzetbe kerültek, közüzemi díjaikat nem, vagy csak nagy nehézségek árán képesek kiegyenlíteni és emiatt létfenntartásuk veszélyeztetetté válik. Az Alapítványnál 2013-tól a Nyírségvíz Zrt. és a NYÍRVV szolgáltatóknál felhalmozódó kintlévőség kezelésére van lehetőség.

A támogatás két formája:

- A korrektív jellegű hátraléktámogatás: A díjhátralékkal rendelkező kérelmezők esetében a két évnél nem régebbi tartozásra lehet támogatást igényelni, melynek mértéke a tartozás 2/3-a maximum 150.000.- Ft különös méltánylás esetén 200.000.- Ft.
- A preventív jellegű alapidj támogatás: A támogatás mértéke egy évi alapidj, ami a víz- és csatornadíj számlákon kerül jóváírásra, azaz a támogatott felhasználó helyett egy évig az Alapítvány fizeti meg az alapidjat.

Támogatás feltétele

A támogatás alapvető feltétele a rászorultság igazolása. A támogatási kérelem kedvező elbírálásának a feltétele:

- A kérelmezőnek állandó lakóhellyel kell rendelkeznie azon a településen, ahol a szolgáltatást igénybe veszi,
- a háztartás egy főre jutó nettó jövedelme nem haladhatja meg a 66.000 Ft-ot,
- egyedülálló, rokkant, súlyosan fogyatékos, tartósan beteg, 70 év feletti felhasználó esetében 77.000 Ft-ot.

23. táblázat

Nyíregyházi lakosok vonatkozásában a RÉS Közalapítvány által nyújtott támogatás 2017-2021. évben

Szolgáltató	Támogatott kérelmek száma (db)					Támogatás összege (Ft)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Nyírségvíz Zrt.	44	40	17	24	12	229.604	627.608	223.656	389.912	97.116
Nyírvv Kft.	10	7	8	8	4	204.700	559.831	678.485	549.700	250.000
Összesen	54	47	25	32	21	434.304	1.187.439	902.141	939.612	347.116

Forrás: RÉs Közalapítvány, saját szerkesztés

A támogatáshoz jutás feltétele, hogy a RÉŠ által támogatásba bevont tartozáson felüli hátralék összegére az adós a hitelező szolgáltatóval részletfizetési megállapodást köt. Ennek feltételeit egyedi elbírálás alapján – az adós jövedelmi viszonyai és a tartozás mértéke határozza meg

Amennyiben a részletfizetési megállapodás megkötését az adós nem vállalja, az alapítványi támogatást nem veheti igénybe. Ezen feltétel teljesítése okozza leginkább a benyújtott kérelmek fokozatos csökkenését. A benyújtott kérelmek esetleges elutasítására a meghatározott jövedelemhatár – egyedi méltánylason felüli – túllépése esetén kerül sor.

Adósságkezelési szolgáltatás

A lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata települési támogatás keretében adósságkezelési szolgáltatást nyújt. A helyi adósságkezelési szolgáltatás esetén a jogosult adósságkezelési tanácsadásban, és adósságcsökkentési támogatásban részesül. A támogatásra való jogosultság feltételeit a szociális rászorultságtól függő egyes pénzübeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 21/2021.(VI.25.) önkormányzati rendelet értékeiben jelentős szabályozza, a támogatásban részesülők száma a 3.3. fejezetben látható.

- g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A „demográfiai és társadalmi mutatók városon belüli különbségek rajzolódnak ki: egyes városrészek kedvezőtlenebb értékekkel rendelkeznek a nyíregyházi átlaghoz képest, ami részben szegregációs folyamatokra is utal (pl. Huszártelep, egyes bokortanyák)” - olvasható a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában. Az egyenlő esélyű hozzáférés a szolgáltatásokhoz alapelv nemcsak a szociális és gyermekjóléti ellátások területén, hanem közszolgáltatások egészét tekintve.

Az Önkormányzat tudatában annak is, hogy különbségek vannak egyes városrészek között- ezek pl. az elhelyezkedésből, adottságokból adódhatnak – városrészekre bontva vizsgálja a szükséges fejlesztések mértékét.

Az elhelyezkedés alapján a város sajátossága a tanyabokros hálózat.

Bácskainé Pristyák Erika az Életképes bokortanyák – A nyíregyházi bokortanyák differenciálódása az elmúlt évtizedekben című könyvében így ír: „A bokortanyák fennmaradása és fenntartása nem lehet kétséges. A múlt, a hagyomány ereje, a tanyai életmód szeretete mellett a gazdasági viszonyok és a családi gazdálkodás jelentősége is éltei őket. A bokrok infrastruktúrájának javulásával a belvárostól eltérő, de kényelmes lakókörnyezetet igénylők szándéka megvalósulhat: városi lakosként kellemes természeti környezetben élhetnek. A bokortanyák funkciója részben megváltozott, a kint élők életmódja nagy eltéréseket mutat, differenciálódtak a tanyák, sorsukat sok tényező alakítja, előregedő és megújuló tanyákkal is találkozunk.” A szerző 10 pontban foglalta össze a bokortanyák általános jellemzőit. Itt most néhányat emelünk ki, amely lehetőség is a jövő szempontjából:

- „A bokortanyákon élők kormegosztása újra kedvezőbb korstruktúrát mutat. Idősebb a lakosság mint a városi átlag, de jobb az aprófalvas és alföldi tanyás átlagtól. Fialat gazdálkodók és többgyermekes tehetős családok is élnek itt.
- Megmarad a tanyák hagyományos feladata is: a város és vonzáskörzetének helyi élelmiszerekkel, friss áruval való ellátása. Sok bokortanyán élő család számára jelent megélhetést és szeretni való életformát az agrárgazdálkodás.
- Sajnos nincsen olyan szervezet, mely teljesen összefogná a bokortanyákat. Külön-külön túl kicsik, ahhoz, hogy önerőből érdemben fejlődni tudjanak. A működő civil szervezetek néhány tanyabokor területén meghatározó, de súlyuk összességében nem elegendő.”

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Az elmúlt évtizedek folyamatos és átgondolt komplex beavatkozásainak köszönhetően jelentős javulás történt a szegregátumok helyzetében és az ott lakók életminőségében. Míg a 2011. évi népszámlálási adatok alapján a Központi Statisztikai Hivatal Nyíregyházán 3 szegregált területet jelölt ki, 2021-ben két szegregátum található a városban:

- 1. szegregátum – Huszártelep (Bottyán J. u. - Huszár tér - vasút - Huszár tér - Orgona u. - belterületi határ),
- 3. szegregátum – Polyákbokor külterület.

A korábban szegregátumként azonosított Keleti lakótelep a népszámlálás óta eltelt időszakban megszűnt.

Huszár lakótelep

A nyíregyházi huszárlaktanyát a XIX. század második felében építették. Az 1891-ben elkészült kaszárnya az akkori legmodernebb igényeknek megfelelően épült, az Osztrák-Magyar Monarchia legkorszerűbb lovassági laktanyája lett.

A Huszár lakótelep a város belterületéhez tartozik, közvetlenül a városközpontoz tartozó Nagykörút mentén helyezkedik el. Szomszédságában található a vasútállomás és az autóbusz állomás. A közszolgáltatást nyújtó intézmények az autóbuszjáratoknak a használatával is elérhetők, szinte mindegyik a városközponton halad át. Azzal, hogy a lakótelep belterületen található azt eredményezi, hogy gyalogosan is elérhetők a szolgáltatások. A lakótelep aszfaltozott úton és gyalogosan egy vasúti aluljárón keresztül is megközelíthető.

8. ábra

1.szegregátum – Huszártelep
(Bottyán J. u. - Huszár tér - vasút - Huszár tér - Orgona u. - belterületi határ),

Forrás: Községi Beavatkozási Terv

Lakásállomány

A Huszártelep ingatlanállományának többségét a volt laktanya épületei alkotják. A kétszintes épületek fő- és altiszti lakóépületeknek, valamint legénységi körleteknek épültek, az egyszintes sorház jellegű épülettömbök gazdasági kiszolgáló funkciót tölthettek be.

A laktanyát bérlakásokká az 1950-es években alakították át. Az évek folyamán több lakás felújítási program zajlott 2004-ben egy 9 lakásos könnyűszerkezetes lakóépületet hoztak létre a területen 2012 és 2014 között 43 lakást érintett részleges – belső vagy külső – felújítás. 2012-ben a „Bizalom és munka” projekt keretében felújításra került egy korábban lakatlan, romos 18 lakásos társasház a Viola út. 5 szám alatt. A „Szociális városrehabilitáció Nyíregyháza szegregált területein” című projektben (TOP-6.7.1-16-NY1-2017-00001 összesen 182 lakás újult meg a Huszár lakótelepen, egyrésze kívülről, másrésze pedig kívül-belül egyaránt.

Közzolgáltatások

Nyíregyháza teljes közigazgatási területén biztosított a közzolgáltatásokhoz való hozzáférés. A Huszár lakótelepen közvetlenül is elérhetők egyes közzolgáltatások. A szociális és gyermekjóléti ellátások közül a családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, nappali ellátás, bölcsődei ellátás működik a telepen. A bölcsődék körzet nélkül veszik fel a gyermekeket, bárki a város bármely pontjáról jelentkezhet bármelyik bölcsődébe. Az óvodai ellátás során közzethatárokkal működnek az intézmények, a Huszár lakótelepi gyermekek körzetes óvodái a város más területén levő 5 óvoda. Az óvodához hasonlóan az általános iskolai tanulmányok folytatására a Huszár lakótelepen élő gyermekek részére – folyamatosan egyeztetve a Nyíregyházi Tankerületi Központtal - több intézmény került meghatározásra. Mind az óvodai, mind az iskolai közzethatárok meghatározásánál cél az integrált nevelés-oktatás biztosítása, a szegregáció elkerülése.

Az Önkormányzat feladata a lakás- és helyiséggazdálkodás, az egészségügyi alapellátás, a köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás, hulladékgazdálkodás stb., amely szervezett és biztosított a lakosság ellátása érdekében.

Nemcsak az önkormányzati feladat és hatáskörbe tartozó szolgáltatások elérése biztosított a Huszár lakótelepen élők számára, de valamennyi egyéb szolgáltatás is, ugyanúgy, mint a város bármely lakójának. Például a MÁV-állomás épületében az emeleten működik az egyik kormányablak, amit a MÁV alakított ki és bocsátotta a megyei kormányhivatal rendelkezésére. A berendezést, a felszerelést, a szakmai háttérrel és a munkaerőt a Nyíregyházi Járási Hivatal biztosítja. A hivatali helyiségben vasúti utastájékoztató rendszert is kialakítottak, és több mint 1500 ügykörben vehetik igénybe a kormányhivatali ügyintézők segítségét az ügyfelek.

Társadalmi helyzet

A szegregátumok társadalmi problémáinak hátterében több tényező áll: az alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség, valamint a munkakeresés feladásából adódó inaktivitás. Maga a szegregátum definiálásában is a képzettség és a foglalkoztatottság mértéke a meghatározó. Egy terület akkor minősül szegregátumnak, amennyiben a szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) 35% feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

A telepi körülmények között élők jövedelmi helyzetéről a 3.1. fejezetben írtunk. Nem megismételve, de kiemelve, hogy a telepi körülmények között élők körében az országostól jóval alacsonyabb jövedelmek jellemzőek. Az egy főre jutó havi nettó átlagjövedelem 56.911 forint volt 2021-ben. Hátterében az iskolázottság, és az azzal összefüggő foglalkoztatottsági mutatók állnak, de természetesen meghatározó tényező a háztartások nagysága is. Az elmúlt évben végzett helyi kutatás szerint a Huszár lakótelepen megkérdezettek körében a munkaerőpiacon betöltött státuszukban pozitív irányú elmozdulás történt. Míg 2019-ben a válaszadók több mint egyharmada (37,2%), addig 2021-ben 50,9% nyilatkozott arról, hogy aktívan részt vesz a munkaerőpiacon. A munkavállalók száma nőtt, azonban többszöri munkahelyváltás jellemzi őket, amely a határozott időtartamú foglalkoztatási formák, és a közfoglalkoztatás keretein belüli alkalmazás következménye. A munkavégzés körülményeivel való elégedettség pedig azt mutatja, hogy az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők jelentős mértékben

elégedetlenebbek. Mindez visszavezethető a prekariátus jelenségre, hiszen az alacsony iskolázottságú és piacképes tudással nem rendelkezők azok, akikre leginkább jellemző a munkaerőpiaci bizonytalanság, s ez a roma célcsoportra fokozottan igaz. Számos esetben ők azok, akik alacsony presztízű szakmában rutin feladatokat ellátva, akár nehezebb fizikai munkát végeznek munkájuk folyamán, amely hatással van elégedettségükre. A munkaerőpiaci esélyeket javító tanfolyamokon való részvétel kedvező alakulását magyarázhatja a célcsoportra fókuszáló program is, amelynek keretében több típusú képzés valósult meg.

Nevezetesen a TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosítószámú számú, Közös a kiútért projektben valósultak meg egyrészt a munkaerőpiaci beilleszkedést segítő programok és az önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítását, fejlesztését célzó programok. Másrészt ösztöndíj és önkéntes programok és képzések indultak.

24. táblázat

A TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosítószámú projekt keretében megvalósuló képzések jellemzői
(induló, záró létszám)

képzés megnevezése	képzésben résztvevők létszáma (induló létszám, fő)	szakképesítést igazoló bizonyítványt szerzett személyek száma (fő)	lemorzsolódott (fő)
7-8 osztályos általános iskolai felzárkóztató képzés	18	14	4
tisztítástechnológiai szakmunkás	25	21	4
családellátó	25	21	4
burkoló	26	16	10
kézápoló és műkörömépítő	26	7	19
festő, mázoló tapétázó	29	26	3
Összesen	149	105	44

Forrás: TIT Jurányi Lajos Egyesület, szakmai beszámoló

Összesen 149 fő kezdett tanulmányokat, amelyből 14 fő a 8 általános iskolai végzettséget szerezte meg, 91 fő pedig szakképesítést igazoló bizonyítványt szerzett.

A foglalkoztathatóság javítását célzó komplex programelem keretében a képzéseken túl olyan munkaerő-piaci szolgáltatásokat biztosított az Önkormányzat, amelyek hatékonyan segíthetik munkakeresésüket és tartós munkavállalásukat. Ennek megfelelően pályaaorientációs, álláskeresési és munkahelymegtartó csoportfoglalkozások, tréningek valósultak meg a telepen.

A képzésekre történő jelentkezést, bekapcsolódást pénzbeli támogatás nyújtásával ösztönözte a projektet megvalósító Önkormányzat, tekintettel arra, hogy a potenciális résztvevőket éppen a szociális helyzetük tarthatja vissza attól, hogy a képzéseken részt vegyenek. A Projektben indított képzések ideje alatt ezért a résztvevők képzési megélhetési támogatást kaptak. A támogatásra való jogosultság feltételeit települési támogatásként helyi rendeletben¹³ szabályozta az Önkormányzat.

Az alacsony iskolai végzettséggel, lakáskörülményekkel, foglalkoztatottsággal és ezekből adódó jövedelmi helyzettel összefüggésben a helyi támogató rendszerekkel is jellemzően kapcsolatba kerülnek a telepen élők. Az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni támogatásokat kevesebben veszik igénybe, mint amennyien jogosultak lennének. Ennek hátterében részben állhat a jövedelmi helyzet (lásd jövedelmi egyenlőtlenségeknél említettek), jellemzőbb lehet azonban az információ hiány,

¹³ Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésnek 13/2019.(V.31.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő egyes pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 3/2015. (II. 20.) önkormányzati rendelet módosításáról

az eljárási képesség hiánya. Ez utóbbiak kiküszöbölésében a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásnak klemelt szerepe van, pl. a szünidei gyermekétkeztetés igénybevételénél.

Polyákbokor

Polyákbokor Nyíregyháza külterületi bokortanyás övezetének részét képezi, a belterülettől nyugat-délnyugatra található, mintegy 6,5 km-re a város belterületi határától, a 36. sz. főútvonal és az M3 autópálya között. A tanya megközelíthetősége szilárd burkolatú úton biztosított, azonban a belső úthálózat jellemzően nem pormentes. A terület megközelíthetőségét a H35 jelű buszjárat segíti, amely Felsősimát köti össze az autóbusszállomással.

Polyákbokor területén 153 fő él (2017). A legfeljebb 14 éves korúak aránya Polyákbokor területén a legalacsonyabb a szegregátumok között (31,4%), de ez is több mint 16 százalékponttal haladja meg a nyíregyházi átlagot (15%).

Közzolgáltatások

Nyíregyháza teljes közigazgatási területén biztosított a közzolgáltatásokhoz való hozzáférés. Polyákbokor területén közvetlenül elérhető szolgáltatás a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás, amely a TOP- TOP-6.9.1-15-NY1-2016-00001 azonosítószámú, „Közösen Polyákbokorért: A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex program Nyíregyháza Polyákbokor szegregátumában” projekt ideje alatt önkormányzati saját erőből megvalósított telek és konténer vásárlás, és a szolgáltatás elhelyezésének az eredménye. A projekt lezárását követően a szolgáltatás továbbra is közvetlenül elérhető, a családsegítők által nyújtott általános szolgáltatáson túlmenően, például a bevezetett mosodai szolgáltatás jelentős segítség a családok számára.

Tekintettel arra, hogy egy, a város belterületétől távol található viszonylag kisméretű lakott területről beszélünk, Polyákbokor területén a fentiekén kívül semmilyen köz- vagy egyéb szolgáltatás nem található. Nincsenek közintézmények, kereskedelmi egységek, szolgáltatások. Az Szt. szabályai alapján az intézmény hiányából és a közösségi közlekedés nehézségéből eredő hátrányoknak az enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közzolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése a tanyagondnoki szolgáltatás feladata. Ezt a szociális alapszolgáltatási formát ellátási szerződés alapján a Human-Net Alapítvány biztosítja Polyákbokorban.

Munkaerő-piaci helyzet

A településrészen jelentős a gazdaságilag inaktív népesség aránya a népszámlálási adatok alapján (2011). Az adatfelvétel óta eltelt több, mint 10 év alatt nyilvánvalóan a helyzet változhatott, de pontos számadatokkal nem rendelkezünk a munkanélküliségre, foglalkoztatottságra vonatkozóan.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény (továbbiakban: Aetv.) 5. § alapján a helyben biztosítható közfeladatok körében a helyi önkormányzat feladata az egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód támogatása, továbbá a háziorvosi, házi gyermekorvosi, a fogászati alapellátásról, az ezekhez kapcsolódó ügyeleti ellátásról, a védőnői és az iskola-egészségügyi szolgálatról való gondoskodás.

Nyíregyházán a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás és a fogorvosi alapellátás 101 orvossal kötött feladatellátási szerződéssel valósul meg. A városban jelenleg 44 felnőtt háziorvosi, 27 gyermek

házi orvosi, 30 fogorvosi praxis látja el az egészségügyi alapellátást. A területi ellátási kötelezettséggel rendelkező orvosok feladataik ellátását a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése által rendeletben meghatározott korzetekben végzik. A város területén működnek olyan házi orvosi szolgálatok (Telr szerint 4 db), melyek területi ellátási kötelezettséget nem vállalnak, de ha egyéb feltételekkel rendelkeznek, működési engedély birtokában az egészségbiztosítóval kötött szerződés alapján a bejelentett, és az őt választó biztosítottak számára folyamatos házi orvosi ellátást nyújtanak.

25. táblázat

Egészségügyi ellátás (3.6.1.)

Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2015	n.a.	48	27	40	3411	n.a.
2016	n.a.	48	27	39	3127	n.a.
2017	0	48	27	39	4929	524
2018	0	48	27	41	4988	470
2019	0	48	27	40	3416	212
2020	0	48	27	40	3156	218

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A kötelező feladatokhoz tartozó házi orvosi ellátás mellett az ügyeleti ellátás, a területi védőnői ellátás és az iskola egészségügyi ellátás is az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság szervezeti keretében működik. Nem kötelező feladatként biztosítja az önkormányzat a fogászati röntgent (szakellátási feladat), a foglalkozás-egészségügyi alapellátást, a hajléktalan személyek orvosi ellátását és az otthoni szakápolás és hospice ellátást.

Az alapellátáshoz kapcsolódó központi ügyeleti ellátás Nyíregyháza Megyei Jogú Város, Kálmánháza, Nagycserkesz, Napkor, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyírtura, valamint Apagy és Nyírtét község közigazgatási területén biztosított. Az intézmény keretei között közel 145 ezer ember ügyeleti ellátása valósul meg.

A központi ügyeleti ellátás működésének átszervezése – az ügyeleti ellátás biztosítása és határfokának növelése céljából - pilot jellegű program indításával kezdődik 2022. június 1.-től 2022. december 31. napjáig tartó időtartamban. A változtatás lényege, hogy az eddig az időpontig házi orvosokkal szerződéses keretek között működtetett ügyeleti modell kiegészül a 2021-ben hatályba lépett, egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény szerinti egészségügyi szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott orvosokkal és ápolókkal, akik az ügyeleti ellátás biztosítását főállású tevékenységként végzik az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság foglalkoztatotti állományában. Ennek érdekében az intézmény engedélyezett alkalmazotti létszáma 5 főállású orvos, illetve 5 főállású ápolóval bővül.

Az ügyeleti ellátás keretében a fogorvosi ügyelet megszervezése, biztosítása is kötelező a települési önkormányzatok számára. Az egészségügyi ellátás folyamatos működtetésének egyes szervezési kérdéseiről szóló 47/2004. (V.11.) ESzCsM rendelet 6. § (4) bekezdése szerint fogorvosi ügyeleti ellátás szervezése a fővárosban, a megyeszékhelyen, valamint a megyei jogú városban legalább a heti pihenőnapokon és munkaszüneti napokon - legalább 6 órás rendelési időben - kötelező. Nyíregyháza közigazgatási területén hétvégén és ünnepnapokon napi 6 órában (8-14 óra között) biztosított a fogorvosi ügyeleti ellátás a Nyíregyháza, Szent István u. 70. szám alatt. 2022-ben több önkormányzat megkeresésére válaszolva az Önkormányzat kiterjesztette a fogorvosi ügyelet ellátási területét 9 településre, amellyel a szolgáltatást igénybe vevők száma 36 ezer fővel növekedett.

Az egészségügyi alapellátás keretében a hajléktalan személyek orvosi ellátását is biztosítja az önkormányzat. A TOP-6.6.1-16. számú pályázat keretében a Nyíregyháza, Tokaji út 1/D. alatti ingatlan földszinti épületrészben kialakításra került a hajléktalanok 24 órás háziorvosi ellátását biztosító un. Egészségügyi Centrum. Az intézmény egyik részében 5 lábadozó (beteg szoba) lett kialakítva a hozzá tartozó szociális helyiségekkel, orvosi és nővéri pihenővel. Egy másik részben kialakításra került egy orvosi rendelő, kötözővel, fürdetővel és a szükséges szociális helyiségekkel, valamint adminisztratív helyiségekkel és raktárral.

Az intézmény szolgáltatásait igénybe vehetik mindazon 18 éven felüli, beteg hajléktalan emberek, férfiak és nők, akiknek a betegségük nem igényel kórházi kezelést, de az utcai életmód és betegségük együttesen veszélyeztetik életüket, valamint a hajléktalan-ellátás más intézményeiben betegségük miatt nem láthatóak el megfelelően. A lábadozó 10 fő hajléktalan személy egészségügyi ellátását biztosítja. Azok számára nyújt külön elhelyezést, akiknek az állapota az orvos mérlegelése alapján ezt indokolta teszi. (pl.: kemoterápia, sugárterápia, életmódjukból eredően különböző végtag amputáció műtét után lévő gondozásra szoruló személyek). Egyszeri vagy kúraszerű beavatkozást követő meghatározott idejű megfigyelést, gondozást, valamint akut azonnali egészségügyi ellátást is biztosítanak (hypertonia, pszichiátria, légúti betegségek). A háziorvosi szolgáltatás többek között gyógyító- és prevenció feladatokat, járványügyi intézkedéseket, szűréseket szervez és hajt végre.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkorai kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

Az egészség nem a betegség hiányát jelenti, hanem a testi és lelki jólétet. A szűrővizsgálatok abban segítenek, hogy betegséget időben felfedezzék, majd következik a megfelelő gondozás, kezelés, gyógyítás.

Nyíregyházán a prevenció akciók fontos elemei azok a lakossági szűrések, amelyek a városi rendezvényekhez, programokhoz kapcsolódnak. Szinte hagyományosan megrendezésre kerül a SZÍV Világnapja, az Anyatejes Táplálás Világnapja, Egészségnap a Kossuth téren, de említhető az Idősek Világnapja vagy egyéb nagy rendezvények. Ezenkívül a különböző pályázati programok elemi közé tartoznak az egészségügyi szűrések, tanácsadások.

Az egészségügyi alapellátás, a járóbeteg szakellátás és az egészségfejlesztési programokat megvalósító szervezetek közötti összekötő kapocsként működnek az egészségfejlesztési irodák. Nyíregyházán 2018. március 1-től kezdte meg működését a Nyíregyházi járás Egészségfejlesztési Iroda, amelynek intézményi háttérét a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház biztosítja, működését finanszírozza.

Az Egészségfejlesztési Irodák – közvetlen kapcsolatot kialakítva az egészségfejlesztési programok célcsoportjaival – oly módon javítják az egészségügyi ellátórendszer prevenció tevékenységét, hogy a háziorvosi szolgálatoktól, a járóbeteg szakrendelésről vagy fekvőbeteg szakellátást követően az egészségfejlesztési irodákba irányított életmódváltásra szorulókat, vagy saját elhatározásukból életmódváltást kezdeményezőket kockázatbecslés alapján életmódváltó programokba vonják be és

követik a programokban való részvételüket. Az Egészségfejlesztési Iroda átfogó célja, hogy egy olyan egészségfejlesztési és egészség-megőrzési „központ” működjön, mely centruma lesz az országos, valamint a helyi népegészségügyi- és egészséges életmódra nevelő programok megvalósításának, prevenciót segítő akciók lebonyolításának. Lehetőséget teremthet, és színteret biztosíthat a területen működő egészségügyi és szociális szolgáltatók és civil szervezetek kezdeményezéseinek, együttműködésének, kapcsolatok kialakításának.

Az Egészségfejlesztési Iroda tevékenységi körei:

- életmódváltó programok és közösségi szintű egészségnevelési és egészségfejlesztési programok megvalósítása különböző szintereken (települési, munkahelyi és iskolai szinterek),
- egyéb szervezetek (önkormányzatok, civil szervezetek, iskolák,) által tartott rendezvényeken történő részvétel,
- helyi hálózati aktivitás; az egészségfejlesztéssel érintett szervezetek, döntéshozók partnerhálózatba szervezése és a partnerhálózat működtetése,
- a mentális egészségfejlesztés keretében végezhető egyéni és populációs szintű preventív feladatok megvalósítása.

A TOP-6.9.1. programokban a szegregátumok területén egészségfejlesztési programok, szűrések tanácsadások valósultak meg. A gyakorlati tapasztalat szerint a részvételt ösztönzni kell, a prevenciók célokat is szolgáló szűréseken, tanácsadásokon a részvétel alacsony számú volt.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

Az Szt. 99/B. § (1) bekezdése alapján a fejlesztő foglalkoztatás célja a gondozási, fejlesztési, szolgáltatási, illetve rehabilitációs tervben foglaltak szerint az egyén egészségi állapotának, korának, fizikai és mentális állapotának megfelelő fejlesztési és foglalkoztatási szolgáltatás biztosítása útján, az egyén felkészítése az önálló munkavégzésre vagy a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ, mint önkormányzat által fenntartott intézmény biztosítja a fogyatékos nappali ellátásban részesülő ellátottai részére a fejlesztő foglalkoztatásban való részvétel lehetőségét.

Az Nkt. 74. § (2) bekezdés szerint az óvodai nevelésről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat intézmény alapításával és fenntartásával vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik. Tekintettel arra, hogy az óvodáinkban a megfelelő szakemberek nem állnak maradéktalanul rendelkezésre, ezért az Önkormányzat kötelezettsége teljesítése érdekében a Nyíregyházi Tankerületi Központtal feladat-ellátási megállapodást kötött, mely alapján minden önkormányzati fenntartású óvodában biztosított a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése.

A csecsemőkorban lévő gyermekek gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozására is van lehetőség Nyíregyháza városban. Amennyiben a bölcsődében vagy már esetlegesen az otthoni környezetben a gondozók, szülők észreveszik a gyermekük fejlődési lemaradását, nehézségét, esetlegesen a problémákat, akkor a Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságaihoz fordulhatnak, akik részükre gyógypedagógiai tanácsadást, korai fejlesztést és gondozást javasolhatnak. Nyíregyházán a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézményében és köznevelési szerződés keretei között a Rejtett Kincsek Down Egyesület fenntartásában működő Csodavárban és az ÉFOÉSZ Egyesületnél vehetik igénybe a szülők a gyermekük részére javasolt gyógypedagógiai fejlesztéseket.

Az Önkormányzat a TOP-6.9.1 projekt keretében több olyan programelemet biztosított, amelynek célja a gyermekek hátrányainak kompenzálása. A telepszerű környezet, a rossz szociokulturális háttér a későbbiekben komoly lemaradást és szocializációs problémákat okozhat a gyerekek közoktatási rendszerbe való beilleszkedése során, alapvetően befolyásolhatja későbbi teljesítményüket, ezért

elengedhetetlen a szociokulturális hátrányok leküzdésére irányuló korai fejlesztés. A korai fejlesztés keretében a 0-5 év közötti korosztályra és szülőkre fókuszáló tevékenységek (mozgás-, értelmi, hallás-, látás-, kommunikációs és beszéd-, valamint szociális és érzelmi fejlesztés) valósultak meg 2019-2021 között, kiemelt figyelmet fordítva a megkésett, eltérő fejlődésű vagy a fejlődési zavar szempontjából veszélyeztetett kisgyermekekre.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A Gyvt. 21. §-ban foglaltaknak megfelelően természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani a gyermeket gondozó szülő, törvényes képviselő vagy nevelésbe vett gyermek esetén a gyermek ellátását biztosító nevelőszülő, gyermekotthon vezetője, illetve az Szt. hatálya alá tartozó ápolást, gondozást nyújtó intézmény vezetője kérelmére a bölcsődében, minibölcsődében, óvodában, nyári napközis otthonban, az általános és középiskolai kollégiumban, az itt szervezett externátusi ellátásban, az általános iskolai és – ha önkormányzati rendelet kivételével jogszabály másképpen nem rendelkezik – a középfogú iskolai menzai ellátás keretében, a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében, valamint a bölcsőde, mini bölcsőde és az óvoda zárva tartása valamint az iskolában a tanítási szünetek időtartama alatt.

Ugyanezen jogszabályhely 21/A.§ (1) bekezdése szerint ha a szülő, törvényes képviselő eltérően nem rendelkezik, az intézményi gyermekétkeztetés keretében a nem bentlakásos intézményben a bölcsődében, mini bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek részére az ellátási napokon a reggeli főétkeztést, a déli meleg főétkeztést valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkéztést, illetve a gyermekek és tanulók számára az óvodai nevelési napokon valamint az iskolai tanítási napokon az óvodában és a nem bentlakásos nevelési-oktatási intézményben a déli meleg főétkeztést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkéztést kell biztosítani.

A törvény a fentiek biztosítását a települési önkormányzatra delegálja az általa fenntartott bölcsődében, mini bölcsődében és óvodában, továbbá a közigazgatási területén a tankerületi központ, illetve a szakképzési centrum részeként működő nevelési-oktatási intézményben, illetve szakképző intézményben.

Az ilyen formán biztosított gyermekétkeztetés vonatkozásában az étkeztetéssel, illetve az egyes étkezésekkel és ételkészítési típusokkal kapcsolatos részletszabályokat, illetve az egészséges táplálkozásra való nevelés központi szempontrendszerének biztosítását a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV.30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) tartalmazza.

Az EMMI rendelet alapján a közétkeztető köteles a bölcsődei, mini bölcsődei étkeztetés esetén az előírt napi energiaszükséglet 75%-át napi két fő és két kísétkéztéssel, illetve napi háromszori étkezés szolgáltatása esetén az előírt napi energiaszükséglet 65%-át egy fő és két kísétkéztéssel biztosítani.

A közétkeztetés során sótartalmú ételpor, sótartalmú leveskocka vagy ételízesítő krém/paszta, 30%-nál magasabb zsírtartalmú hús, koffeintartalmú ital (kakaó/tea kivételével), energiaital, alkoholt tartalmazó ételkészítés, szénsavas vagy cukrozott üdítőt/szörp, gyümölcsíz, főzéshez használt kókusz/pálmaolaj felhasználása tilos.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város esetében a fentiekben nevesített gyermekétkeztetési szolgáltatásokat 2020 szeptembere óta a Hungast Nyírség Kft. és az ELAMEN Zrt. vállalkozási szerződés keretein belül biztosítja.

A vállalkozási szerződés viszonyrendszerén belül a szolgáltatók kötelesek biztosítani – többek között- az EMMI rendeletben foglalt valamennyi, az élelmiszerek és nyersanyagok energia – és tápanyagtartalomra vonatkozó szabályainak betartását, illetőleg a HACCP rendszer követelményeinek való megfelelést is. Az EMMI rendeletben meghatározott allergének figyelembevételével városunkban igény szerint a diétás étkeztetés lehetősége is biztosított.

Az EMMI rendelet szabályaival összhangban a gyermekétkeztetés során az étlapok összeállításánál biztosítani kell, hogy az ételek változatossági mutatója (leves + hús + főzelék + köret féleségek száma / ugyanezek előfordulásainak száma $\times 100$) az egymást követő kétszer tíz étkezési nap melegétkezéseinek vonatkozásában ne legyen kisebb 60-nál, valamint, hogy az egymást követő kétszer tíz étkezési nap főétkezéseiben egy ételsor csak egy alkalommal forduljon elő. Nyíregyháza esetében ezen változatossági mutató a minimumhatárértéket jóval meghaladja, a 2022. év eddigi rendelkezésre álló adatai alapján ezen mutató mértéke átlagban 93.68.

A szolgáltatók minden az általuk biztosított étkeztetéshez havi bontásban étlapot készítenek, amelyek az intézményekben jól látható helyen kifüggesztésre, illetve a szolgáltatók honlapján elektronikusan közzétételre kerülnek. Az étlapokon kötelező feltüntetni minden étkezés számított energia-, zsír, -telített zsírsav-, fehérje, - szénhidrát-, cukortartalmát, számított sótartalmát, valamint az egyes külön rendeletben meghatározott allergén összetevőket is.

Az Önkormányzat az étkezési normák maradéktalan betartását és érvényesülését, valamint a HACCP rendszernek való megfelelést folyamatosan ellenőrzi, a Vállalkozókkal az egyeztetések az étlapok összeállítása és véleményezése kapcsán folyamatos, amely tekintetében – jogszabály adta lehetőségeikhez mérten – a fogyasztói igényeket is figyelembe vesszük, többek között időszakonként fogyasztói elégedettségmérésre is sor kerül.

Az egészségközpontú és környezettudatos életre nevelés szellemében a szolgáltatók az óvodai és iskolai közösségekben kötelesek edukációs jelleggel tematikus heteket szervezni, ahol a gyermekek megismerkedhetnek a helyi/megyei termelőkkel, akiktől az étkeztetéshez a napi alapanyagok beszerzésre kerülnek. Itt lehetőségük nyílik megismerni az alapanyagok sokszínűségét, a változatos étkezések fontosságát, az egészséges életmód és az egészséges táplálkozás mindennapi életre gyakorolt hosszú távú jótékony hatásait is.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

2012. január 1-től lépett hatályba Magyarország Alaptörvénye, melynek XX. cikke deklarálja a testi és lelki egészséghez való alapvető jogot. A sportról szóló 2004. évi I. törvény 2012. január 1-től hatályos szövege, melyben Magyarország Országgyűlése kinyilvánította, hogy a "nemzet közössége a test művelését, a sportot, a nemzet alapértékének, kívánatos célnak tekinti". Mindezeket figyelembe véve Nyíregyháza Város vezetése folyamatosan arra törekszik, hogy a helyi lakosság egészségének megőrzése érdekében a már jól bevezetett közösségi sportolási lehetőségek tárházát folyamatosan fejlessze és biztosítsa a városlakók számára. A COVID-19 világjárvány az élet összes területére begyűrűzött, hiszen a személyes kontaktusokat kerülve nem lehetett csoportos, nagy tömeget megmozgató foglalkozásokat tartani. A 2013-ban elindított „Mozdulj Nyíregyháza” programjai azonban a járvány ideje alatt sem maradtak el, hiszen az online térben elérhetőek voltak a különböző testet megmozgató mozgásformák (fitt jóga, gerinctorna, senior torna, funkcionális edzés). A helyi lakosságnak továbbra is lehetősége volt a szabadban lévő sportolásra alkalmas helyeket felkeresni, mint pl. erdei tornapálya, a kondiparkok. 2022-ben átadásra került az Atlétikai Centrum, amely lehetőséget nyújt nemcsak a sportolók, hanem a sportolás szerelmeseinek is a testmozgásra.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Nyíregyháza Megyei Jogú Város, mint járásszékhely és kistérségi centrum a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások biztosítása terén központi szerepet tölt be. A SzL. szabályai szerint Nyíregyháza Önkormányzatának kötelezettsége a szociális alapszolgáltatási feladatokat, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását, idősek otthona szolgáltatást biztosítani, valamint – amennyiben a lakossági szükségletek indokolják – hajléktalanok otthonát és hajléktalan személyek rehabilitációs intézményét megszervezni és fenntartani. A város saját fenntartású intézményei, illetve ellátási szerződések útján biztosítja a jogszabályban meghatározott feladatait.

A Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ feladata a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás, valamint a gyermekjóléti központ feladatainak ellátása. Az intézmény a város területén családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást biztosít, valamint a járás területén a központ szolgáltatásait (utcai és lakótelepi szociális munka, kapcsolattartási ügyelet, kórházi szociális munka, készenléti szolgálat, pszichológiai tanácsadás, jogi tanácsadás, családkonzultáció, családterápia, családi döntéshozó konferencia, hatósági feladatok) látja el. 2018. szeptemberétől a család- és gyermekjóléti központok feladatai tovább bővültek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységgel. Az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak. Az óvodai és iskolai szociális segítő egyéni, csoportos és közösségi szociális munkát végez, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat lát el. A Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ szakmai létszáma a feladat bővülése miatt 31 fővel növekedett a jogszabályi előírásoknak megfelelően.

Az intézmény székhelye a Nyíregyháza, Körte u. 41/a sz. alatt, a belvárosban található, amely pályázati forrásnak köszönhetően megújult, korszerűsödött az elmúlt években. A székhely mellett az intézmény új telephelye a Nyíregyháza, Május 1 tér 10/a alatt került kialakításra (Nyíregyháza, Tass u. 1-3 alatti telephely áthelyezésével) a kor követelményeinek megfelelő infrastruktúrával.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ szociális alapszolgáltatásokat (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, fogyatékos személyek nappali ellátása, fejlesztő foglalkoztatás, pszichiátriai betegek részére nyújtott nappali és közösségi alapellátás, szenvedélybeteg nappali ellátás, támogató szolgáltatás, ápoló-gondozó célú lakóotthoni ellátás) valamint a szakosított ellátás körébe tartozó ápolást-gondozást nyújtó két idősek otthonát működtet.

A legnagyobb ellátotti létszámmal a házi segítségnyújtás működik (engedélyezett ellátotti létszám 600 fő), amelynek keretében az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését, az ellátott és lakókörnyezete higiénés körülményeinek megtartásában való közreműködést, a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való közreműködést kell biztosítani.

A demográfiai trendeket és társadalmi jellemzőket figyelembe véve az idősellátás szervezése, biztosítása hangsúlyos feladat. Az intézmény fejlesztés során részben az infrastrukturális, részben a szakmai munka feltételeit javító fejlesztéseket irányoztunk elő. Pályázati forrás – a TOP-6.6.2-16 Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése II. üteme – igénybevételével nappali ellátást nyújtó centrum jött létre a Nyíregyháza, Őz u. 16. szám alatt és idősellátást nyújtó intézmény újult meg Nyírszőlős településrészen is. A megvalósult pályázat során az integrált intézmény a Nyíregyháza, Őz utca 14-16. szám alatti telephellyel bővült 2020-ban. Az új épületben kapott helyet a korábban is működő fogyatékos személyek nappali ellátása, a pszichiátriai betegek közösségi ellátása, a támogató szolgálat, valamint az étkeztetés, házi segítségnyújtás is elérhető ezen a telephelyen is. Új szolgáltatásként jelenik meg a szenvedélybeteg nappali ellátása és a már meglévő pszichiátriai betegek nappali ellátása további 15 fő új ellátottal bővült ezen telephelyen.

A demográfiai változások alapján a demenciával küzdők számára ellátások bevezetése szükséges. A folyamat elkezdődött azzal, hogy jelenleg két idősek nappali ellátását biztosító intézményben 6-6 fővel megkezdődött a demens betegek nappali ellátása.

A lakossági igények alapján a bentlakásos intézményi férőhelyek iránt egyre nagyobb az igény. Ezeknek a férőhelyeknek a növelése kitűzött céljaink között szerepel.

A város területén az önkormányzati fenntartású intézmények mellett számos nem állami és egyházi fenntartású intézmény biztosítja az alapszolgáltatások és a szakosított ellátások rendszerébe tartozó szolgáltatásokat, működtetnek intézményeket (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátás, támogató szolgáltatás, nappali ellátást nyújtó intézmények, bentlakásos elhelyezést nyújtó intézmények stb.). Több fenntartó az önkormányzattal kötött ellátási szerződés keretében biztosít különböző szolgáltatásokat, melyet az alábbi táblázat tartalmaz összefoglalóan.

26. táblázat

Az önkormányzat által szerződéssel biztosított szolgáltatások

Feladat megnevezése	Intézmény/Fenntartó	Ellátási szerződés megkötésének ideje
utcai szociális munka	Periféria Egyesület	1997.
étkeztetés (népkonyha), nappali ellátás hajléktalanok és szenvedélybetegek részére, átmeneti szállás, éjjeli menedékhely, hajléktalanok otthona	Oltalom Szeretetszolgálat (fenntartó: Magyarországi Evangélikus Egyház)	2002. (Előtte Nyíregyházi Evangélikus Egyházzal 1999-től)
„Kiléptető Ház” működtetése	Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete	2008.
támogató szolgáltatás	ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete	2007.
nappali ellátás	Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete	2007.
szenvedélybetegek átmeneti otthona	Reménység Szenvedélybetegek Átmeneti Otthona (fenntartó: Kék Nefelejcs Alapítvány)	2009. (Előtte Tiszalöki Református Egyházközséggel 2002-től)
étkeztetés, nappali ellátás idősek és demens személyek részére, időskorúak gondozóháza, idősek otthona, fogyatékos személyek otthona és pszichiátriai betegek otthona	Nyíregyháza-Városi Református Egyházközség	2011.
tanyagondnoki szolgáltatás	Human-Net Alapítvány	2005.

Forrás: saját adat

g) drogprevenációs szolgáltatások;

A kábítószer probléma összetett, az egész társadalomra kiható jelenség, veszélyezteti az egyéneket, családokat, közösségeket jólétét és biztonságát. A kábítószeres illegális használata az egész társadalom biztonságérzetére kihat, valamint jelentős közegészségügyi ártalmakat okozhat. Az Országgyűlés 2009. március 4-én, egyhangúlag fogadta el a 18/2009. (III. 4.) OGY határozatot, mely alapján a kábítószer probléma kezelése érdekében új hazai nemzeti stratégiai program megalkotására kérte fel a Kormányt. A drogstratégia célja a drogfogyasztás megelőzése, illetve csökkentése, a lakosság egészségi állapotának javítása, a szociális és társadalmi biztonság növelése és a kábítószeres okozta egyéni és közösségi kockázatok csökkentése. A kedvezetlenül alakuló tendenciák megállítása elsősorban a kábítószer probléma kezelésében részt vevő szervezetek és intézmények együttműködésével valósítható meg, valódi eredmény azonban csak társadalmi és közösségi összefogással, a hátrányos helyzetű csoportokkal szembeni előítéletek oldásával érhető el. (106/2009. (XII. 21.) OGY határozat)

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kábítószer Egyeztető Fóruma (továbbiakban NYÍRKEF) 2001. óta működő, 2015-ben megújuló erőforrás-közösség, amely különböző szektorokat képviselő szervezetek elköteleződésén alapuló szakmaközi együttműködés. Kiemelt feladata a helyi, alulról jövő kezdeményezések támogatása, különös tekintettel a drogproblémák kialakulásának megfékezése, illetve hatékony kezelése érdekében. Koordinálja városunkban a káros szenvedélyek elleni egységes fellépést, megszervezi és összehangolja a stratégiai célokat szolgáló megelőző tevékenységeket. Szakszerű beavatkozást, illetve kezelés igénybevételének lehetőségét biztosítja a függőnek nem minősülő, de problémás kábítószer-használat jeleit mutató személyek számára, továbbá támogatja a családtagokat és a hozzátartozókat. A NYÍRKEF fontos feladata, hogy a következő években erősítse és bővítsen (pl. praxisközösségek, védőnők, óvodai- bölcsődei nevelők bevonása) a tagszervezetek számát és együttműködését. A szervezetek közötti kohézió érdekében segítse elő a minél hatékonyabb kommunikációt. A feladatok ellátása érdekében stratégiai jelentőséggel bír az önkormányzati koordináció megtartása és hatékonyságának javítása.

A város drogstratégiájának megvalósításában több szervezet – Nyíregyháza MJV Város Önkormányzata, Talentum Alapítvány, Egészségfejlesztési Iroda, Oltalom Szeretetszolgálat, Nyíregyházi Rendőrkapitányság és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság, Nyíregyházi Család- és Gyermejjóléti Központ, Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság területi-iskolai védőnői hálózata - közösen összehangolt munkát végez.

Nyíregyháza MJV Város Önkormányzata drogstratégiájának rövid távú célkitűzései között szerepel a közösségi terek fenntartása, bővítése, iskolai prevenciós munka folytatása, médiatartalmak és a kortárs csoportok részéről érkező káros attitűdök mérése, vizsgálata.

Középtávú célkitűzések: kortárssegítő képzés módszertanának kidolgozása, óvodai és iskolai szociális segítőik szakmai ismeretei bővüljenek, szülőképzések.

Hosszú távú célkitűzés, hogy a nyíregyházi ifjúság egészségtudatos magatartása és mentálhigiénés állapota javuljon.

Helyi kutatás szerint Nyíregyháza Város szegregátumában egészségkockázati magatartások egész sora lelhető fel, melyek igen gyakoriak az ott lakók körében. A legnagyobb problémát a kábítószerfogyasztás okozza, hiszen az erős függőséget okoz és számos „mellékhatással” jár együtt.¹⁴

- h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

A szolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés minden nyíregyházi lakos számára biztosított. A város területén a szolgáltatások intézmények székhelyein, telephelyein és nyitva álló helyiségeiben működnek, és érhetők el a város lakossága számára. Az önkormányzati fenntartású intézmények mellett számos nem állami (civil szervezet) és egyházi szervezet működtet szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat.

Az Önkormányzat és intézményei a szolgáltatások széles körét biztosítja annak érdekében, hogy a kora, egészségi állapota, élethelyzete, életkörülménye stb. miatt rászoruló személy a szükséges segítséget időben, megfelelő módon megkaphassa. Hátrányos megkülönböztetésről, egyenlő bánásmód megsértéséről nincs információnk.

- i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül

---

¹⁴ Ember, Z. (2019). Nyíregyházi, telepi körülmények között élő, 18-29 éves roma fiatalok egészségmagatartása (fókuszcsoporthozos interjú). *Acta Medicinæ Et Sociologica*, 10(29), 84–100. <https://doi.org/10.19055/ams.2019.10/29/7>

Az előző fejezetekben részletesen bemutatásra kerültek a város területén és a szegregátumok területén elérhető közszolgáltatások és a pénzbeli és természetbeni ellátások rendszere, az egyenlő esélyű hozzáférés a szolgáltatásokhoz.

Az alábbi táblázatban a népkonyhai ellátás szerepel, amely a szociálisan rászorult személyeknek a napi egyszeri meleg étkezését biztosítja. Nyíregyházán az Oltalom Szeretetszolgálat (Önkormányzattal kötött ellátási szerződés alapján) mellett a Nyírségi Szociális Centrum működtet népkonyhai ellátást.¹⁵

27. táblázat

Népkonyha (3.6.2)

Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2015	175
2016	1 370
2017	3 085
2018	5 238
2019	2 019
2020	4 183

Forrás: Önkormányzati adat

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közelet bemutatása

- a) közösségi élet színterei, fórumai;

Nyíregyháza – méretéből és térségi szerepköréből adódóan – széleskörű szabadidős, kulturális és sport kínálattal rendelkezik, aminek fontos szerepe van mind az itt élők életminőségének javításában, mind a turisztikai kínálat bővítésében.

28. táblázat

Intézményi ellátottság 2020. (3.7.1.)

Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
34	1	102522	49

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az önkormányzat közművelődési feladatait elsősorban saját fenntartású közművelődési és közgyűjteményi intézmények működtetésével, továbbá egyéb szervezeteken keresztül végzi. Az önkormányzat az alábbi közművelődési, közgyűjteményi és művészeti intézményeket működteti:

- a) Váci Mihály Kulturális Központ,

¹⁵ Szociális Ágazati Portál, 2022. augusztus.

- b) Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár,
- c) Jóna András Múzeum és tagintézményei: Kállay Gyűjtemény, Sóstói Múzeumfalu,
- d) Nyíregyházi Cantemus Kórus.

Az önkormányzat által alapított kulturális tevékenységet is ellátó közhasznú és nonprofit gazdasági társaságok:

- a) Nyíregyházi Állatpark Nonprofit Kft.
- b) Város-Kép Nonprofit Kft.
- c) Móricz Zsigmond Színház Nonprofit Kft.

A város szabadidős programkínálatában fontos szerepet töltenek be a sportlétesítmények és a sportrendezvények:

- A Nyíregyházi Városi Stadion a megye egyik legnagyobb sportlétesítménye, melyet 1958-ban adták át. Jelenleg zajlik a stadion újjáépítése, átadása 2023 őszén várható. A városban további sportpályák, sportlétesítmények is működnek (Örökösöldi, Czuczor Gergely úti, Tiszavasvári úti, Orosi úti). A Tiszavasvári úti volt NYVSC pálya helyére épült a Nyíregyházi Atlétikai Centrum mintegy 7 milliárd Ft-os beruházás keretében.
- Fontos sportlétesítmény az 1988-ban épült és 2015-ben felújított Continental Arena (korábban Bujtosi Szabadidő Csarnok), melynek befogadóképessége 2 500 fő.
- 2018-ban adták át a városi jégpályát verseny- és tömegsport céljára.
- A városban több uszoda, Sóstógyógyfürdőn élmény- és parkfürdő, valamint Tófürdő működik. 2020 őszén nyitotta meg kapuit a Continental Arena közelében a város új – 10 pályás 50 méteres nagymedencével rendelkező – uszodája (Eissmann Nyíregyházi Városi Uszoda).
- A város legnépszerűbb tömegsport-eseménysorozata az évek óta megrendezésre kerülő „Mozdulj Nyíregyháza!” program, melynek keretében ingyenes mozgásprogramokon vehet részt a lakosság.¹⁶

A mélyszegénységben élők társadalmi kirekesztésének egyik lényeges eleme a közösségi részvétel lehetőségeinek hiánya, a közösségi szolgáltatások elérésének nehézségei. A társadalmi felzárkóztatást célzó programok egyik alapeleme is, hogy a társadalmi tőke különböző formáinak fejlesztéséhez, a kapcsolati erőforrások alakításához és használatához elengedhetetlen olyan közösségi tér, mely alkalmas az emberi kapcsolatok gyakorlására és befogadó a helyi környezet lakóival szemben.

A fent említett szolgáltatások a város valamennyi lakosa számára egyenlő eséllyel hozzáférhető. Ezenfelül meg kell említeni, hogy a Huszár lakótelepen új közösségi tér jött létre 2020-ban. A Nyíregyházi Egyházmegye által létrehozott Szentháromság Házban, mint közösségi térben működik tanoda, mely pedagógusok és más szakemberek segítségével támogatja a gyerekeket iskolai munkájukban. Fejlesztik, felzárkóztatják a lemaradottakat, de továbbképző is lehet a délutáni alkalom. Jól felszerelt konyha, mosoda is az itt élők rendelkezésére áll. Az iskolaépületből átköltöztetett kápolna új funkciót kapott ebben a közösségi térben. A közösségi ház létrejöttét a nyíregyházi önkormányzat az ingatlan használatba adásával támogatta.

- b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

„A közösség a szükségletek értelmezésének, megjelenítésének és kielégítésének egyik legfontosabb egysége. A szükségletelméletek kapcsán lehet látni, hogy egy jó közösség teret nyújt a szükségletek meghatározására, közösségi szintű értelmezésére, lehetőséget biztosít különféle szükséglet kielégítési mechanizmusok kialakulására, teret biztosít az emberek számára arra, hogy a közösségben elégtételt találjanak a szükségleteiket. A közösség tehát tér és cselekvési mező, funkcionális értelemben pedig aktor (cselekvő, szereplő) is egyben.”¹⁷

¹⁶ Nyíregyháza MJV Fenntartható Városfejlesztési Stratégia, 2022

¹⁷ Közösségi Akcióterv TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001, 2018.

A mélyszegénységben élők és romák tekintetében a közösségi együttélés, az összetartozás a szűkös életfeltételek és a kulturális, családi sajátosságok miatt is különös jelentőséggel bír. Jelentős részének életében nagyon fontos szerepet játszik a tradicionalitás és erős a hagyományokhoz való kötöttsége, de igény van arra is, hogy a társadalom, amiben él elfogadjja, befogadjja és elismerje. Ezt mindenképpen egy integrációs folyamatban lehet érvényre juttatni.

A „Közösen a kiútért” című, TOP-6.9.1-16-NY1-2017-00001 azonosító számú pályázat egyik célkitűzése volt az erős közösségi kohézió akcióterületi és települési szinten. A tervezett beavatkozások egyik legfontosabb eleme volt a közösségfejlesztés, amelynek célja, hogy a lakosság belső kohéziója erősödjön, mind az akcióterületen belül, mind Nyíregyháza teljes területén. A vélt vagy valós konfliktusok mérséklődésével, a befogadó környezet megteremtésével és az alkalmazkodóképesség növelésével megteremthető a tartós integráció és erősíthető a társadalmi kohézió.

A közösségfejlesztést célzó, az érintett lakosság bevonását, beilleszkedését, társadalmi integrációját segítő programok a nevezett projektben az alábbiak voltak:

- családi napok: ugrálóvárak, egytálétel, kézműves foglalkozás, csillámtetoválás, arcfestés stb.,
- szomszédsági megbeszélések: helyi közösség aktuális problémáinak megbeszélése szakértő bevonásával,
- közösségi akciók keretében a telep rendbetétele, fa-, virágültetés stb.
- helyi identitást és közösségi kohéziót erősítő programok; 2019 szeptemberétől havonta megvalósuló program, mely szakértő bevonásával a tánc, zene, mint a helyi identitás kulturális meghatározó elemeinek gyakorlása, művelése, zárásként egymásnak való bemutatása,
- Ifjúsági csoport: a fiatalok időtöltéséhez, valamint közösségformálását célozzák meg, ezzel erősítve a közösségi kohéziót, mind a telepen élők, mind a telep és város lakossága között.

A tervezett fejlesztések elfogadtatását mediációs és antidiszkriminációs programok (roma integrációs nap, csoportfoglalkozások) segítették.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

A szolidaritás, önkéntesség összekapcsolódó fogalmak. Az önkéntességről külön fejezetben írunk, de a szolidaritás megjelenési formáit itt vesszük számba.

Elsőként említhető a már évek óta működő krízis megbeszélés és összefogás. Már gyakorlattá vált, hogy a téli időszakot megelőzően az Önkormányzat koordinálásával a város szociális és gyermekjóléti intézményei és szervezetei, a NYÍRVV Nonprofit Kft. szakemberei, a Rendőrség, a Mentőszolgálat, a Vöröskereszt megyei szervezete, a kórházi szociális szakemberek felkészülnek a várható rendkívüli hidegre és hóesésre, különös tekintettel a rászoruló személyek és családok ellátására, segítésére a téli időszakban. A szervezetek egymást támogatva, összehangolva végzik a szükséges beavatkozásokat, az információkat megosztva igyekeznek gyors, rugalmas és hatékony segítséget nyújtani.

Ez az összefogás nemcsak hidegben, de hőségriadó esetén is működik. A Vörös Kód figyelmeztetés (Szt. 65/E. § (3) bekezdés) esetén bentlakásos intézmények – diszpécserközpont előzetes jelzése alapján – a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett ellátási formájuktól, ellátási területüktől és férőhelyszámuktól függetlenül kötelesek az intézménybe érkező hajléktalan személynek élete és testi épsége megóvásához szükséges mértékben a pihenés lehetőségét biztosítani. A diszpécserközponti feladatokat a téli és nyári időszakban is az Önkormányzat szerződéses partnere a Periféria Egyesület látja el.

A szolidaritás, egymás segítése különösen fontos az elmúlt 2-3 évben. A COVID-19 járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzetben számos szolidáris, segítségnyújtó intézkedés történt. Ezek közül kiemelve néhányat: a szünidei étkezést ettől az időtől kezdve házhozszállítással biztosítja az önkormányzat, ingyenesen hívható telefonszám működtetése a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központban és a

Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központnál (időseknek és fogyatékkal élőknek, rászorulóknak), adomány gyűjtés és osztás folyamatosan a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ által, önkéntes munka egészségügyi ellátásban.

A szomszédos országban fennálló fegyveres konfliktus, illetve humanitárius katasztrófa miatt menekülő személyek, családok segítése érdekében megalakult a Nyíregyházi Önkormányzat Humanitárius Csoportja. A Humanitárius Csoport elkülönített egy ötmillió forintos humanitárius alapot, amely az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak finanszírozására szolgál. A Csoport felvette a kapcsolatot a testvérvárosokkal, adományt gyűjt, szükség esetén szállást-étkezést biztosít a városban érkező személyeknek, családoknak, kapcsolatot tart a segítségnyújtó szervezetekkel stb.

Az iskolai közösségi szolgálat is nagyon jó lehetőséget biztosít mind az önkéntes középiskolás diákok, mind pedig a fogadó szervezetek számára, hogy értékes, hasznos munkát nyújtsanak egymásnak. Az utóbbi években egyre több azoknak a száma, akik olyan szervezeteknél teljesítik a szolgálatot, ahol szociálisan rászoruló, hátrányos helyzetű, roma vagy fogyatékkal élő személyekkel találkozhatnak, dolgozhatnak együtt.

- d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei;

Nyíregyházán a partnerség jellemzi a nemzetiségi önkormányzatokkal történő együttműködést. A nemzetiségi önkormányzatok összefogják a hozzájuk tartozó nemzetiségeket, számos szabadidős, kulturális és hagyományőrző programot szerveznek.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a Roma Nemzetiségi Önkormányzat számára 1-1 millió Ft forrást biztosított 2021-ben és 2022-ben is. Az idei támogatás célja: a foglalkoztatás elősegítése, mentorálás, tanácsadás, kulturális, sport- és antidiszkriminációs programok megvalósítása.

- e) helyi lakossági önszerveződések

A városban működő civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak. A helyi lakosság nagy számban vesz részt a civil szervezetek programjain. Az Önkormányzat rendszeresen pénzügyi támogatásban részesíti a civil szervezeteket (egyesületek, alapítványok)

A civil szervezetek fő bázisa az Első Nyírségi Fejlesztési Alapítvány- közismert nevén a Civil Ház. Az önkormányzat a döntések előkészítésébe gyakran bevonja a szervezeteket. A civil szervezetek függetlenségét elismerve tiszteletben tartja autonómiájukat, ugyanakkor partneri viszony alakít ki velük. Több szervezet szerződés alapján részt vesz az önkormányzati feladatellátásban (pl. szociális, gyermekjóléti feladatok, kulturális feladatok).

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A nemzetiségi törvény 80.§ (1) bekezdése alapján a települési önkormányzat, illetve az a hivatal, amelyik a helyi nemzetiségi önkormányzat székhelye szerinti helyi önkormányzat önkormányzati hivatali feladatát ellátja, biztosítja a helyi nemzetiségi önkormányzat részére az önkormányzati működés személyi és tárgyi feltételeit, szakmai segítséget nyújt, továbbá gondoskodik a működéssel kapcsolatos gazdálkodási és adminisztratív végrehajtási feladatok ellátásáról.

Fenti jogszabályi kötelezettségének eleget téve Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala a Nyíregyházán működő hét települési nemzetiségi Önkormányzat (lengyel, német, örmény, roma, ruszin, szlovák, és ukrán) vonatkozásában biztosítja a működésükhöz szükséges személyi feltételt. Külön

nemzetiségi referens dolgozik a Hivatalban, aki ellátja a Nyíregyházán működő települési nemzetiségi önkormányzatok törvényes működésével kapcsolatos feladatokat.

A tárgyi, elhelyezési feltételek vonatkozásában elmondható, hogy a Roma Nemzetiségi Önkormányzat részére a Nyíregyháza, Tokaji u. 3. szám alatt biztosít irodai helyiséget az Önkormányzat.

A kapcsolattartás folyamatos a nemzetiségi önkormányzatokkal (írásban, szóban, telefonon, személyesen).

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat pénzügyi támogatása több módon valósul meg: az Önkormányzat a nemzetiségi önkormányzat működéséhez nyújt költségvetési rendeletben meghatározott összeget, különböző programok megvalósításához biztosít évente meghatározott összeget (pl.: d) pontban említett programok), valamint támogatja a Roma Nemzetiségi Önkormányzat törekvéseit, terveinek megvalósítását. Erre kiváló példa az emlékmű állítása a roma sorozatgyilkosságok áldozataira, vagy az emléktábla avatás, ahol négy olyan kiváló roma emberről emlékeztek meg, akik sokat tettek közösségükért, példát állítottak a roma társadalom elé.¹⁸

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
nagymértékű az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma	olyan képzési és továbbképzési lehetőségek biztosítása az iskolázottság/szakképzettség megvalósítása terén, amely a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyeket hosszútávon növeli
szegregátumokban élők körében relatíve magasabb a munkanélküliség, alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a nem szegregátumban élő lakosság, alacsony a rendszeres, elsődleges munkaerőpiacról származó jövedelemmel rendelkezők aránya	komplex fejlesztési programok, melyek a szegregátumban élő lakosság munkaerőpiaci részvételét növelik, stabilizálják.
információhiány, eljárási képesség hiánya miatt nem igényelnek támogatást, segítséget a rászorulóknak	a lakosság tájékoztatása, informálása folyamatosan
alacsony a romák és mélyszegénységben élők között az egészségügyi szakellátást, és vagy preventív szolgáltatásokat igénybe vevők aránya és száma.	mobil preventív, szűrő, szakellátási szolgáltatások biztosítása a szegregátumokban, külterületen élők számára.
közösségek hiánya	közösségfejlesztési programok a város különböző területein
szolgáltatáshiányos településrészek (tanyasi területek)	szolgáltatások elérhetőségének javítása tájékoztató programok szervezése az élhető környezet fenntartása és megőrzése tekintetében

¹⁸ Hivatkozások : <https://www.nyiregyhaza.hu/post/emlekmuvet-avattak-az-eszaki-temetoben-a-roma-sorozatgyilkossag-aldozataira-emlekeztek-2021-12-01>, <https://www.nyiregyhaza.hu/post/emlektablavatas-negy-roma-kivalosag-tiszteletere-allitottak-emlektablalt-2022-03-09>,

magas a hátrányos helyzetű gyermekek száma	korai fejlesztés, hátránykompenzáló programok kisgyermekkorban iskolai közösségi szolgálatban a hátrányos helyzetű, szegénységben élő, roma, fogyatékkal élők segítése
a lakásállomány jelentős része félkomfortos vagy komfort nélküli, a lakáskörülmények nem megfelelőek	a lakáskörülmények javítása, háztartásgazdálkodási és életvezetési ismeretek nyújtása,
elégtelen lakhatási körülmények között élnek, hajléktalanság,	hajléktalan ellátás infrastrukturális felételeinek javítása
magas az adósságterhekkel, hátralékkal küzdők száma	támogatás, szolgáltatás az adósság csökkentésre, időben történő segítségnyújtás a rászoruló személyeknek, családoknak
a megvalósult komplex társadalmi felzárkózást segítő programok működtetése folytatása, kiterjesztése	közösségfejlesztés, jelenlét típusú programok folyamatos működtetése, alacsony küszöbű szolgáltatások megvalósítása a szegregátumokban.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

A gyermekek a család, a közösség, a település és ezáltal a nemzet jövőjét is jelentik. Éppen ezért prioritás a gyermekek jólétét elősegítő környezet kialakítása, amelyben alaptényezők a gyermekek egészsége, a gyermekek védelme és oktatás biztosítása, valamint a szegénység és kirekesztés hatékony ellensúlyozása.

Hazánk jövőbeni gazdasági és társadalmi helyzetét határozza meg, hogy gyermekeink mennyire lesznek egészségesek, hogyan szocializálódnak, milyen környezetben nőnek fel, milyen minőségű oktatást kapnak. A gyermekek és családjaik nélkülözését csökkentő intézkedések javítják a gyermekek fejlődési esélyeit, ezáltal pedig nagyobb mértékben lesznek képesek kezelni az előregedő társadalmak kialakulásával együtt járó terheket.

Magyarországon a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszer kiépülését nagymértékben meghatározta a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény kihirdetése (1991. évi LXIV tv.). A dokumentum értelmében a gyermeket érintő döntésekben a gyermek mindenkifelett álló érdekét kell figyelembe venni, a ratifikációt vállaló államok kötelezik magukat arra, hogy a gyermek számára, figyelembe véve szülei, gyámjai és az érte törvényesen felelős más személyek jogait és kötelességeit, biztosítják a jólétéhez szükséges védelmet és gondozást, és ebből a célból meghozzák a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket. Továbbá az államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények, hivatalok és létesítmények működése megfeleljen az illetékes hatóságok által megállapított szabályoknak, különösen a biztonság és az egészség területén.

Gyermekekori népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2020) (4.1.)

Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	56 161	63 128	119 289	47,07%	52,92%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			3 101	2,59%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	8 919	8 397	17 316	7,47%	7,03%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	1 832	1 725	3 557	1,53%	1,49%
Forrás: TeIR, KSH Tstar					

A táblázat adatai alapján Nyíregyháza állandó népessége 2021. elejére 119 289 fő (KSH) volt és a város demográfiai mutatói a korábbi évekhez hasonló arányokat mutatnak. A 0-2 évesek száma 3 101 fő, a 0-14 évesek száma 17 316 fő, míg a 15-17 éves korúak 3 557 fő volt. Ez alapján megállapítható, hogy az állandó népesség 20 %-a gyermekekori.

2021-ben a gyermeknépesség eltartottsági rátája- a gyermekekori népességnek (0–14 éves) az aktív korú (15–64 éves) népességhez viszonyított aránya – Nyíregyházán 23,1 %, a megyei 23,7 %, a regionális 23,2 % és az országos adat 22,4 %.

A demográfiai jellemzők fontos alapjai gyermekvédelmi, egészségügyi szolgáltatások szervezésének, valamint a nevelés-oktatás biztosításának.

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékossgal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

A Gyvt. alapján a gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat, a gyermekek védelmét pedig pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

Ugyanezen jogszabály megfogalmazása alapján a veszélyeztetettség olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. Azonban a gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

Az Önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi terület vonatkozásában a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátásokat biztosítja a fenntartásában működtetett Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központon és a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézményen keresztül. A rendszer komplexitása révén többféle beavatkozási lehetőséget teremt a gyermekek hátrányainak csökkentése, az esélyeinek növelése és a minél sikeresebb társadalmi integrációjának elősegítése érdekében.

Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek (4.1.1.)

Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
2016	151	n.a.
2017	175	n.a.
2018	139	n.a.
2019	139	734
2020	147	626

Forrás: TeIR, KSH Tstar,

A helyi gyermekjóléti szolgálatok folyamatosan figyelik és megteszik a szükséges intézkedéseket a településen élő gyermekek veszélyeztetettségének csökkentése érdekében. A gyermekjóléti szolgáltatás, mint alapellátás a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

Az alapellátás keretében gondozott gyerekek esetében a Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ szakmai beszámolóiból tudjuk, hogy a nyilvántartott, veszélyeztetett kiskorúak száma 2020-ban 992 fő, míg 2021-ben 1.162 fő volt. A Központ esetmenedzserei első védelembe vételi eljárás során 2020-ban 197 alkalommal, míg 2021-ben 187 alkalommal tettek javaslatokat a gyámhivatal felé.

A Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ elmúlt három évi adatait figyelembe véve megállapítható, hogy a gyermekek veszélyeztetettségének hátterében leginkább a megélhetési, lakhatással összefüggő problémák, valamint a szülők vagy a család életvitele, illetve a gyermeknevelési problémák állnak. A táblázatban feltüntetett adatok esetében fontos megjegyeznünk, hogy sok esetben halmozott problémákról számolt be az intézmény, egy-egy gyermek esetében több probléma is előfordul.

Gyermekek veszélyeztetettségének okai (halmozott adat)

Megnevezés	Kezelt problémák száma		
	2019	2020	2021
Életviteli	249	209	184
Családi-kapcsolati konfliktus	202	126	143
Családon belüli bántalmazás	43	33	40
Elhanyagolás	30	56	38
Oktatási, nevelési elhanyagolás	142	90	124
Gyermeknevelési	301	225	212
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	145	104	83
Magatartászavar, teljesítményzavar	155	125	114
Fogyatékoság, retardáció	23	25	23
Lelki-mentális, pszichiátriai betegség	78	70	54
Szenvedélybetegség	46	40	44
Egészségügyi probléma, egészségkárosodás következménye	41	57	44
Foglalkoztatással kapcsolatos	46	165	59
Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő)	205	221	253
Ügyintézésrel kapcsolatos	99	100	123
Információkéréssel kapcsolatos	51	87	101
Egyéb	15	10	14
Összesen:	1871	1743	1653

Forrás: saját szerkesztés, Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ Szakmai Beszámoló 2019-2021.

A veszélyeztetettség hatékony kezelésére az **észlelő és jelzőrendszer működtetése** prioritás, amely egyben feladata is az említett intézményeknek. Az észlelő-jelzőrendszer tagjai a védőnői hálózat, gyermekorvosok, rendőrség, ügyészség, oktatási-nevelési intézmények, civil szervezetek, pártfogói felügyelet stb. A járvány hatására a kiskorú gyermekek elhanyagolása - ezen belül a fizikai, lelki, nevelési elhanyagolás - valamint kiskorú gyermekek bántalmazása okán érkezett jelzések száma ugrásszerűen megnőtt. A problémák a családok működési zavaraihoz gyökereznek. A jelzéssel érintett kiskorúak elsősorban a családtagoktól szenvedik el mind a bántalmazást, mind az elhanyagolást. A pandémia a mentálisan egyébként is terhelt családokra nagy terhet rótt, ám a jól működő jelzőrendszerek köszönhetően felszínre kerültek a problémák, melynek megoldásához a szociális alapszolgáltatások mellett a hatóságokat is be kellett kapcsolni. A jelzőrendszer tagjai évente megrendezett konferencián számolnak be és foglalják össze tevékenységük eredményeit.

A veszélyeztető körülmények között nem jelenik meg külön a családszerkezeti problémák között az árvaság, de a járvány következménye, hogy kiskorú gyermekek egyik vagy mindkét szülőjüket elvesztették. Az árva, félárva gyermekek számára az árvaellátásban részesülők adataiból következtethetünk.

Árvaellátás (4.1.3.)

Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	fő	fő	fő
	392	456	848
2016	376	449	825
2017	367	439	806
2018	333	389	722
2019	336	393	729
2020	318	355	673

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A pandémia miatt árván maradt gyermek támogatására Áder János köztársasági elnök megalapította a Regőczy István Alapítványt, aminek célja, hogy a koronavírus-járvány miatt árván vagy félárván maradt gyermekeket segítse a jövőben. A segítségnyújtás hosszú távon realizálódik, hiszen lehetőség szerint addig biztosítanak támogatást, amíg ezek a gyerekek nagykorúvá nem válnak, szakmát vagy diplomát nem szereznek. Az Alapítvány elindításakor több mint 400 családról, 600 gyerekről gondoskodott.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők

A Gyvt. rendelkezései alapján a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult ingyenes vagy kedvezményes gyermekétkeztetésre, a szünidei gyermekétkeztetésre, valamint egyéb kedvezményeknek az igénybevételére.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltétele, hogy a vagyonvizsgálaton kívül a családban az egy főre eső havi jövedelem ne haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 135 %-át. Egyedülálló szülő, tartós beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek, valamint nagykorúvá vált gyermek esetében az egy főre jutó jövedelmi értékhatár a nyugdíjminimum 145 %-a.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők családjában az egy főre jutó jövedelem jellemzően az öregségi nyugdíjminimum összege (28.500 Ft) alatt van. 2021-ben a kedvezményben részesülő gyermekek jellemzően 6-18 év közöttiek, 51 %-uk általános iskoláskorú és 30 %-a középiskoláskorú.

Az elmúlt két évben a pandémia miatt elrendelt veszélyhelyzeti intézkedések a kedvezményre való jogosultság időtartamát, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállását megállapító határozatok hatályának időtartamát is érintették. Az Önkormányzat a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központtal közösen tájékoztatta az érintett családokat az ellátások igénybevételének zavartalan lehetőségeiről. A szomszédos országban fennálló fegyveres konfliktus, illetve a humanitárius katasztrófa magyarországi következményeinek elhárítása okán a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság jövedelmi határa emelkedett a 2022. május 31-ét követően benyújtott kérelmek esetén (180%, 165%).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságról elmondható, hogy az összes támogatást figyelembe véve a legtöbben ebben a támogatási formában részesülnek. Ugyanakkor Nyíregyházán is megfigyelhető a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők számának csökkenése. A

jogosultsági jövedelem határ változatlansága és a kedvezőtlen demográfiai változásokon túlmenően a csökkenés további oka az lehet, hogy a támogatási rendszerek változása miatt más módon jutnak azokhoz a kedvezményekhez a gyermekes családok, amelyek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez is kapcsolódnak. Ezek között meg kell említeni elsősorban a gyermekétkeztetés szabályainak és a tankönyvellátás rendszerének változását.

33. táblázat

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek (4.1.2.)

Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	fő
2017	2593
2018	2066
2019	1593
2020	1221

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényből adódó egyes feladatok végrehajtásáról szóló 54/2011. (XII.16.) önkormányzati rendelete (továbbiakban: Ör.) szabályozza a gyermekek jogán járó helyi juttatásokat.

A nyíregyházi lakóhellyel (állandó lakcím) rendelkező, alap-, vagy középfokú tanintézettel tanulói jogviszonyban álló rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek igénye szerint **helyi járatú autóbussz közlekedési támogatásra** jogosult. A jogosult, illetve szülője, vagy más törvényes képviselője által beszerzett bérletigazolvány és bérletjegy ellenértékének, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők esetében 50 %-át, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében 80%-át, a lejárt bérletjegy átadása ellenében a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala házipénztárából a szülő, vagy más törvényes képviselő nyilatkozatában meghatározott személy kezeihez kell kifizetni. Évente átlagosan 70-80 fő igényli rendszeresen a támogatást.

A nyíregyházi lakóhellyel (állandó lakcím) rendelkező, nyíregyházi székhelyű alapfokú tanintézettel tanulói jogviszonyban álló rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, vagy tartósan beteg, vagy akinek szülője három vagy több kiskorú gyermokről gondoskodik, évente egy alkalommal 10.000 Ft összegű **üdültetési támogatásra** jogosult, amelyet Nyíregyháza MJV fenntartásában lévő szigligeti önkormányzati gyermeküdülőben történő üdüléshez lehet felhasználni.

Az Önkormányzat évek óta biztosítja a nyíregyházi bejelentett lakcímmel rendelkező, nyíregyházi általános iskolába járó gyermekek számára, hogy a tanulók **nyári napközis táborban** vehessenek részt. A táborozás a legutóbbi beszámoló szerint 2021. június 21-től augusztus 13-ig több turnusban került megszervezésre 4 helyszínen, amelyen összesen 1.627 gyerek vett részt. A szülőknek csak az étkezésért kellett fizetniük, de minden év közben járó étkezési kedvezményt a táborozás során is igénybe lehetett venni. A szociálisan rászorulóknak egy turnusban ingyenesen táborozhattak.

A helyi rendeletben foglaltak szerint az önkormányzat már 2014. óta természetbeni formában segíti iskolakezdekő az általános iskola 1-4. osztályos nyíregyházi lakcímmel rendelkező diákokat, **tanszercsomag** formájában.

Rendkívüli települési támogatásként **kelengyetámogatás** állapítható meg annak a kérelmezőnek, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 400%-át, és kérelmező vagy valamely családtagja részére a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény nem került megállapításra. A támogatás iránti kérelem a születést követő 60 napon belül nyújtható be. A támogatás mértéke gyermekenként 25.000.-Ft

Az Önkormányzat évek óta csatlakozik a **Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázathoz**. Az ösztöndíj a szociális rászoruló hallgatók számára nyújt segítséget, mely három forrásból épül fel: települési önkormányzatok által nyújtott támogatás; a megyei önkormányzatok által nyújtott támogatás és a felsőoktatási intézményi támogatás. 2021-ben a Bursa Hungarica támogatásban részesítettek száma: 78 fő volt. A támogatás legalacsonyabb havi összege 5.000 Ft, a legmagasabb 14.000 Ft volt. A megállapított támogatások összege összesen 4 825 000 Ft volt.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város **Rászoruló Hallgatókért Közalapítványa** évek óta egyszeri vissza nem térítendő támogatást nyújt felsőfokú tanulmányokat folytató rászoruló hallgatók részére. Azon hallgatók pályázhattak a támogatásra, akik legalább 5 éves nyíregyházi állandó lakóhellyel, első diploma megszerzésére vonatkozó felsőoktatási hallgatói jogvisztonnyal (BSC, MSC, osztatlan képzés); legalább jó tanulmányi eredménnyel rendelkeznek és a családjukban az egy főre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegének két és félszeresét, azaz 71.250 Ft-ot. A Kuratórium a pályázatok elbírálását követően 20.000-70.000 Ft összegű támogatást állapít meg.

34. táblázat

A helyi támogatásokban részesülők száma

Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
helyi járatú autóbusz közlekedési támogatásra	128	121	107	88	66
üdültetési támogatásra	177	176	204	151	140
nyári napközis táborban	1606	1895	1669	896	1627
tanszercsomag	4708	4575	4474	4473	4624
kelengyetámogatás	14	17	16	11	5
Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj	141	85	74	89	78
Rászoruló Hallgatókért Közalapítványa	58	73	54	30	39

Forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata, saját szerkesztés

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői;

A rászoruló családok esetében kiemelten fontos az intézményi étkeztetés, melynek keretében a bölcsődében, mini bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek részére ellátási napokon a reggeli főétkezés, a déli meleg főétkezés, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezés, az óvodás és iskolás gyermek részére pedig a déli meleg főétkezés, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezés biztosított.

Az étkezésért térítési díjat kell fizetni a Gyvt. szabályainak figyelembevételével. A jogszabály alapján ingyenes étkeztetésben vagy kedvezményes étkeztetésben részesülhetnek a rászoruló gyermekek. 2015. szeptember 01. napjától kiszélesedett a kedvezményben részesülők köre. A gyermekétkeztetés során az intézményi térítési díj 100%-át kedvezményként kell biztosítani

a) a bölcsődei ellátásban vagy óvodai nevelésben részesülő gyermek után, ha

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- tartósan beteg vagy fogyatékos, vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáruállékkal csökkentett összegének 130%-át vagy
- nevelésbe vették,

b) az 1–8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, vagy
- nevelésbe vették.

A gyermekétkeztetés során az intézményi térítési díj 50%-át normatív kedvezményként kell biztosítani

- az 1–8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül;
- az 1–8. és az azon felüli évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,
- tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek után.

Az önkormányzat kötelessége az általa fenntartott bölcsődében, mini bölcsődében és óvodában, továbbá a közigazgatási területén a tankerületi központ, illetve a szakképzési centrum részeként működő nevelési-oktatási intézményben, illetve szakképző intézményben a gyermekétkeztetést biztosítani. Ez alapján a közel 10 ezer gyermek több mint fele kedvezményesen étkezik.

35. táblázat

	Étkeztetésben részesülők száma (fő)				
	2017	2018	2019	2020	2021
Étkezésben részesülő gyermekek száma	11 111	10474	10 164	6 895	7 687
100 %-os térítési díjat fizet (fő)	4 611	4 444	4 379	2 850	3 288
Kedvezményben részesülők aránya (%)	58,5	57,5	56,9	58,6	57,2
Ebből:					
Ingyenes ellátásban részesül (fő)	4 615	4 308	4 146	3 017	3 176
50 %-os kedvezményben részesül (fő)	1 885	1 722	1 639	1 028	1 223

Forrás: önkormányzati adat, saját szerkesztés

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Az Önkormányzat nem rendelkezik adattal a magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekekkel kapcsolatban. Korábban a 2011. évi népszámláláson került sor ilyen jellegű adatgyűjtésre, de azokból már nem lehet releváns, településszintű Információkat megfogalmazni.

Az Önkormányzat fenntartásában működő óvodák vonatkozásában a 2022. február 24-ét követő időszakban összesen 6 fő, ukrán vagy kettős állampolgárságú gyermek került felvételre Nyíregyházán. Az ellátást igénybe vevők részére díjtalan teljes ellátást biztosítottunk.

A menekültválság okán bölcsődei ellátást nem igényelt senki, a Nyíregyházi Tankerületi Központban és a Nyíregyházi Szakképzési Centrumban pedig a 2021/2022-es tanév második részében közel 80 gyermeket írtak be.

- f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői

Az Önkormányzat, illetve a fenntartásában működő intézmények nem rendelkeznek releváns információval az állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzőiről.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A szegregátumok területén élő gyermekek számára a közszolgáltatások rendszere biztosított. Az Önkormányzat nemcsak kötelező feladatainak tesz eleget, hanem számos önként vállalt feladatot biztosít, amelyekkel a mélyszegénységben élő gyermekek felzárkóztatását segíti és hátránykompenzáló hatással bír.

A gyermekek megfelelő testi-erkölcsi-érzelmi jólétének biztosítása deklarált célja az Önkormányzatnak. A Huszár lakótelepen 24 férőhelyes önkormányzati fenntartású bölcsőde működik (Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény 6. számú Napsugár Bölcsőde). Összehasonlításképpen érdemes megemlíteni, hogy a kertvárosi övezetekben, tanyai településrészekben nincs közvetlenül önkormányzati fenntartású bölcsőde, a szolgáltatás mindenki számára a város közigazgatási területén működő bölcsődékben érhető el. A bölcsődék körzet nélkül veszik fel a gyermekeket, bárki a város bármely pontjáról jelentkezhet bármelyik bölcsődébe.

Óvodai ellátás során körzethatárokkal működnek az intézmények, a Huszár lakótelepi gyermekek számára a körzetes óvodák férőhelyei a város más területén levő 5 intézményben találhatóak. Nem körzetes óvodai ellátást a telepen a Nyíregyházi Egyházmegye Sója Miklós Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola biztosít.

Az óvodához hasonlóan az általános iskolai tanulmányok folytatására a Huszár lakótelepen élő gyermekek részére – folyamatosan egyeztetve a tankerületi központtal - több intézmény került meghatározásra, mint körzeti iskola. Mind az óvodai, mind az iskolai körzethatárok meghatározásánál célunk az integrált nevelés-oktatás, a szegregáció elkerülése.

Természetesen az iskolai körzethatároktól függetlenül a szülő a szabad iskolaválasztás alapján dönthet arról, hogy gyermekét nem körzetes iskolába íratja be. Egy tanulmány szerint a Huszár lakótelepen élő gyermekek jellemzően a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Általános Iskolába, és annak Vécsey Károly Tagintézményébe, valamint a Nyíregyházi Bem József Általános Iskola Gárdonyi Géza, illetve Kazinczy Ferenc Tagintézményébe járnak. A továbbtanulók többsége a város szakközépiskoláiban, vagy szakgimnáziumaiban folytatják tanulmányaikat. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok szakmai képzésével a Nyíregyházi Szakképzési Centrum Bencs László Szakképző Iskola foglalkozik, ezen felül az alábbi iskolákban tanulnak tovább rendszerint a nehéz körülmények közül származó diákok:

- Nyíregyházi SZC Wesselényi Miklós Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma,
- Nyíregyházi SZC Inczedy György Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma,
- Nyíregyházi RIDENS Gimnázium, Szakgimnázium, Szakiskola és Kollégium,

- Start Szakiskola, Speciális Szakiskola és Kollégium,
- Abigél Alapfokú Művészeti Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium, Gimnázium és Kollégium.

A városi iskolákba való eljutást önkormányzatunk bérlet támogatással (helyi autóbusz közlekedési kedvezmény) támogatja.

A gyermekjóléti szolgáltatás és családsegítés közvetlenül a lakótelepen elérhető a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ telephelyén. Az intézmény feladatkörébe tartozó óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység keretében szintén mindennapos a kapcsolattartás a gyerekekkel, valamint az intézmény nyári táborokat valósít meg a lakótelepen.

Alternatív napközbeni ellátást biztosít a Periféria Egyesület az önkormányzattal kötött feladatellátási szerződése alapján, emellett a Nyíregyházi Egyházmegye Sója Miklós Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola tanoda működtetésével segíti elő a gyermekek felzárkóztatását.

Az egészségügyi alapellátás területén állandó szolgáltatást biztosít a területi védőnői hálózat, de a közelben elérhető felnőtt- és gyermekorvosi alapellátás is.

Az önként vállalt feladatok között említhető a pénzbeli és természetbeni támogatások rendszere a városban, amelyet nagy arányban vesznek igénybe a Huszár telepen élő lakosok. Az Önkormányzat a 2015. évi változásokat követően valamennyi ellátását megtartotta, sőt új támogatásokat is vezetett be, pl.: kelengye támogatás, első lakáshoz jutók támogatása stb. A 18 különböző típusú ellátás közül különösen a hátrányos helyzetű gyermekek támogatására helyi autóbusz közlekedési kedvezmény, a szünidei gyermekékeztetés (önkormányzat jelentősen kiegészíti az állami támogatás mértékét és házhoz szállítják) biztosított, a családok részére rendkívüli települési támogatás, tűzifa juttatás érhető el az egyéb rendszeres és rendkívüli támogatások mellett.

Polyákbokor egy, a város belterületétől távol található viszonylag kisméretű lakott terület, ahol korábban semmilyen köz- vagy egyéb szolgáltatás nem volt található. A szolgáltatásfejlesztést és a társadalmi együttműködés fejlődését elősegítő beavatkozások során sikerült egy konténerirodát a célterületre telepíteni, amely megteremtette a lehetőséget a helyben elérhető családsegítő és gyermekjóléti tevékenységek eléréséhez. A gyermekek esélyegyenlőségének javítását és hátránykompenzáló szolgáltatások voltak a „Meséd program”, a nyári napközis táborok biztosítása.

Óvoda legközelebb Felsősimán található (Gyermekek Háza Déli Óvoda Felsősimai telephelye), valamint kulturális teret biztosít a Felsősima Közművelődési Szintér. Oktatási szempontból a tanya a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Általános Iskola Kertvárosi Tagintézmény beiskolázási körzetéhez tartozik.

Városunkban az elmúlt években több olyan nagyszabású projekt valósult meg, amely a szegregált lakókörnyezetben élő gyermekek és családjaik életminőségét javította.

- TOP-6.7.1-16-NY1-2017-00001 - „Szociális városrehabilitáció Nyíregyháza szegregált területein” című project,
- TOP-6.9.1-15-NY1-2016-00001 - „Közösen Polyákbokorért: A társadalmi együttműködését szolgáló komplex program Nyíregyháza Polyákbokor szegregátumában” című pályázat,
- TOP-6.9.1-16-NY1-2017-0001 - „Közösen a Kiútért” elnevezésű program, amely a város Huszár lakótelep és a Keleti lakótelep célterületet foglalta magába.

A beavatkozásokra a korábban azonosított problémák csökkentése érdekében volt szükség, amelyek megnehezítették és gátolták a gyermekek fejlődését. Ilyenek voltak például, hogy a mélyszegénységben élő és jellemzően roma lakosság képzettségi szintje rendkívül alacsony, rossz lakhatási körülmények között élnek és nagyobb arányú tartós munkanélküliség jellemzi a lakosokat. A telepszerű környezetben élőknek jellemzően rosszabb az egészségügyi állapota, emellett rossz közbiztonsági mutatókkal bír a célterület.

Ezek ismeretében a projektekben nem csak infrastrukturális fejlesztések valósultak meg, hanem olyanok is, amelyek elősegítették a felnőttek alapkompenciájának és készségeiknek fejlődését. Gyermekekre irányuló tevékenység volt a korosztály érzelmi, értelmi és szociális készségeik, képességeik komplex fejlesztése. Ilyen programelemek voltak például a korai fejlesztés, amely keretében a 0-5 év közötti korosztályra és szüleikre fókuszáló tevékenységeket valósítottak meg. Iskolai felzárkóztató program keretében előkészítés, mérés és felzárkóztatás, a lemorzsolódás megakadályozása, tehetséggondozás valósult meg.

Hagyományőrző esték, hagyományőrző programok keretében volt lehetőség a cigány kultúra megismerésére, a közösség fejlesztésére. Az így elért eredmények elősegítették a célcsoport eredményes integrációját.

A projektek eredményeit monitorozva a jól működő és sikeres elemek fenntartását célozzuk meg, amelyeket a telepen jelenlévő szakmai szervezetek képesek felvállalni és hosszútávon szolgáltatási körükbe beépíteni.

A COVID-19 járvány a szegregált környezetben élő családokat kedvezőtlenül érintette, a háztartások életszínvonalának csökkenése pedig a gyermekek szegénységi kockázatát növelte. A digitális oktatás kapcsán a gyermekek számára a feltételek nem teljes körűen voltak adottak. Problémák, nehézségek – éppúgy, mint a város más területein élő hátrányos helyzetű gyermekek esetében – adódtak, amelyeket a családsegítők (óvodai és iskolai szociális segítők) nyomon követtek, egyházi és civil szervezetek eszközöket gyűjtöttek. A Huszár lakótelepen az iskolafenntartók közreműködése révén notebook-ot kaptak a családok kölcsön (legalább 1-et családonként), amelyhez esetenként mobil internet is járt.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

A Gyvt. 67/A. §-a tartalmaz konkrét iránymutatást a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítására vonatkozóan, valamint definiálja a fogyatékossg fogalmát. Ez alapján hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

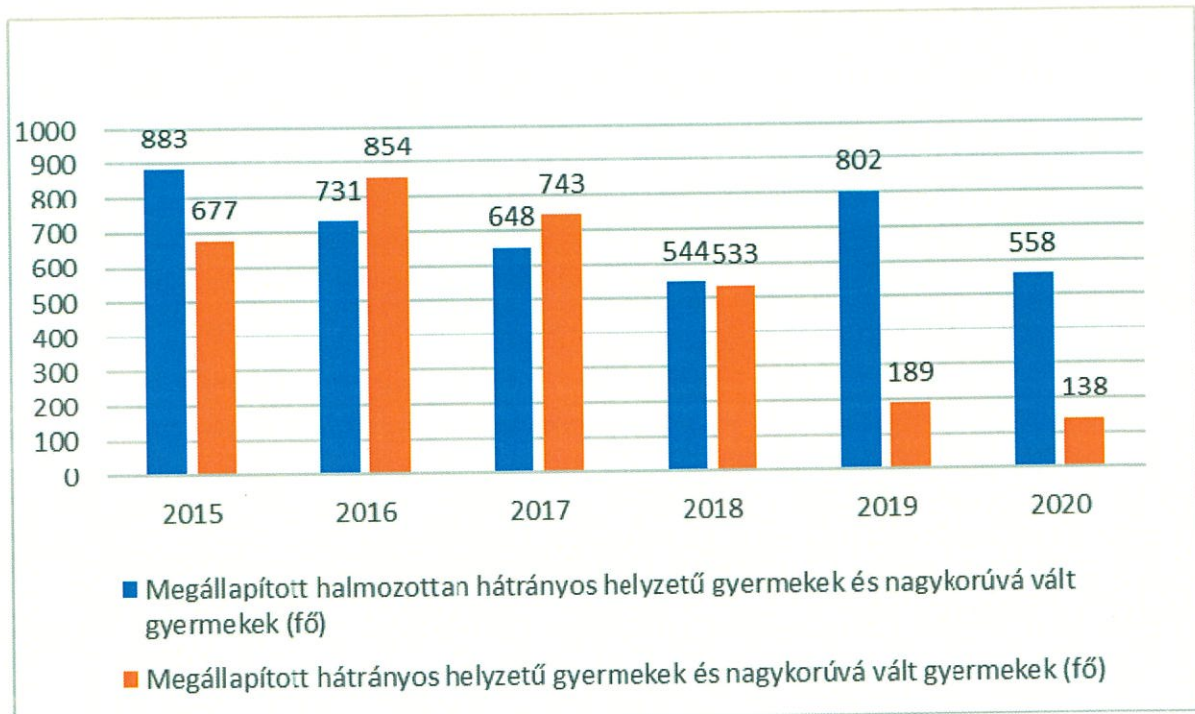
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű:

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az előzőekben meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- a nevelésbe vett gyermek,
- az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Megállapított hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)
2015-2020 között

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapítása esetén a köznevelés, valamint a gyermekjóléti ellátások rendszere számos kedvezményt biztosít a gyermekek részére. A köznevelés rendszerében plusz óra felzárkóztatásra, Arany János Tehetség gondozó Program, előny a felvételi eljárás során, kedvezmények igénybevétele (pl. helyi támogatásoknál), stb.

Fogyatékos gyermek, fiatal felnőtt:

- a gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni ellátások tekintetében a külön jogszabályban meghatározott magasabb összegű családi pótlékra jogosító fogyatékoságban szenvedő gyermek, fiatal felnőtt,
- a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások, valamint az ingyenes és kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés tekintetében a Nkt. 4. § 25. pontjában foglaltaknak megfelelő gyermek, fiatal felnőtt, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek.

Az értelmileg akadályozott tanulók számára a készségfejlesztő iskolák nyújtják az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását.

Az Nkt. 74. § (1) bekezdés szerint az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel együtt nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. A (2) bekezdés szerint az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat vagy társulása gondoskodik. A többi gyermekkel együtt nevelhető SNI-s óvodás gyermekek fejlesztése kiemelt feladat az óvodákban.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában működő óvodákban a 2020/2021-es nevelési évben összesen 77 fő sajátos nevelési igényű gyermek volt. A beiratkozott gyermekek számához viszonyítva arányuk a következők szerint alakult:

- Eszterlanc Északi Óvoda intézményeiben – 1,6 %,
- Búzaszem Nyugati Óvoda intézményeiben – 2,4 %,
- Gyermek Ház Déli Óvoda intézményeiben – 3,4 %,
- Tündérvilla Keleti Óvoda intézményeiben – 1,45 %.

Az Oktatási Hivatal közérdekű adatbázisából kiderül, hogy az önkormányzati óvodákban 2020. október 1. napján az összes gyerekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI-s gyerekek száma 62 fő volt, ez az intézményi adatokkal összehasonlítva mutatja, hogy a problémával érintett gyerekek 70 %-a a nem SNI-s gyerekekkel együtt foglalkoztatható. Ez az arány hasonló az alapfokú- és középfokú köznevelési intézmények esetében is. Speciális csoportban további 15 fő gyermeket nevelnek az önkormányzati intézmény két telephelyén.

A sajátos nevelési igényű gyermekek részére a szakértői véleményben meghatározott óraszámokban kell fejlesztést biztosítani.

Az önkormányzati fenntartású óvodákban „égtájanként” 1-1 pszichológus biztosított, továbbá javasoljuk, hogy a székhelyintézmények rendelkezzenek gyógypedagógussal, különös tekintettel az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek ellátása vonatkozásában.

- a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok),

Nyíregyházán a védőnői ellátást az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság biztosítja. Nyíregyháza közigazgatási területén nyújtott szolgáltatásokat 9 telephelyen összesen 38 területi védőnő, a nevelési-oktatási intézményekben pedig további 25 fő iskolai védőnő végzi.

Az iskolai védőnők az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX.3.) NM rendelet alapján az alábbi feladatokat végzik:

- az éves munkatervhez a védőnői feladatok összeállítása, egyeztetése a nevelési-oktatási intézmény egészségnevelési programjában meghatározott feladatok figyelembevételével,
- a tanulók védőnői vizsgálata 6 éven felüliek esetében kétévenként (kivéve a színlátás vizsgálata),
- a gyermekek, tanulók személyi higiéniájának ellenőrzése,
- elsősegélynyújtás,
- az orvosi vizsgálatok előkészítése,
- a védőoltásokkal kapcsolatos szervezési, előkészítési feladatok elvégzése,
- a krónikus betegek, magatartási zavarokkal küzdők életvitelének segítése,
- részvétel az egészségnevelésben:
- testnevelés, gyógytestnevelés, technikai órák, iskolai helyiségek és környezet, az étkeztetés higiéniájának ellenőrzésében való részvétel.
- kapcsolattartás a szülőkkel (szülői értekezlet, családlátogatás).
- pályaválasztás segítése.
- az elvégzett feladatok dokumentációjának vezetése (egészségügyi törzslapok, Egészségügyi Könyv, ambuláns napló, védőoltások, szakorvosi beutalások, veszélyeztetettek nyilvántartása stb.).

2021-ben az iskola-védőnők által ellátott tanulók száma 19.021 fő volt, az egy főre eső átlag pedig 761 tanuló/ védőnő.

A területi védőnők komplex feladatait a 49/2004. (V.21.) NM rendelet szabályozza.

Főbb feladatai:

- nővédelem, ezen belül a családtervezéssel, fogamzásgátlással és szűrővizsgálatok elvégzésére irányuló figyelem felhívása,

- várandós anyák gondozása,
- gyermekágyas időszakban segítségnyújtás és tanácsadás az egészségügyi állapottal, az életmóddal, szoptatással kapcsolatban,
- 0-6 éves korú gyerekek teljes körű gondozása,
- az óvodában a védőnői feladatok végzése és tisztasági szűrések, szükség esetén előadások tartása,
- oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott gyermekek gondozása.

A COVID-19 járvány érzékenyen érintette az ellátás szervezését. Az új eljárásrendhez igazodva azonban ellátták feladataikat, továbbá aktívan közreműködtek a tesztelések és oltások lebonyolításában.

36. táblázat

Védőnői álláshelyek száma (4.3.1.)

Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-7 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám területi védőnőnként
	db	fő	fő
2016	68	9384	247
2017	68	9278	244
2018	68	9126	240
2019	73	9206	242
2020	71	9088	239

Forrás: TelR, KSH

A táblázatban a „betöltött védőnői álláshelyek száma” oszlop a területi és iskolai védőnők számát együttesen tartalmazza, azonban az „átlagos gyermekszám területi védőnőnként” oszlop adatai a 38 területi védőnőre eső átlagot jelentik.

- b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma),

Nyíregyházán 27 házi gyermekorvosi praxis működik az Önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződés alapján területi ellátási kötelezettséggel. A városban nincs betöltetlen gyermekorvosi praxis.

A házi gyermekorvos alapellátási tevékenységét, valamint a védőnő a gondozási feladatait önállóan végzi, azonban a két szolgáltató tevékenysége egymást kiegészíti. Mindkét ellátás feladatait jogszabályok és szakmai szabályok határozzák meg, melyek betartása kötelező.

Gyermekorvosi ellátás (4.3.2.)

Év	Felnőttek és gyermek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2015	75	48	27	16 308	0
2016	75	48	27	17 775	0
2017	75	48	27	17 884	0
2018	75	48	27	18 021	0
2019	75	48	27	17 827	0
2020	75	48	27	17 951	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

- c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet módosítása alapján 2022.01.01. napjától a szakértői bizottság a három évnél fiatalabb gyermek esetében szakértői véleményét a gyermek külön vizsgálata nélkül, a neonatológia, csecsemő és gyermek fül-orr-gégegyógyászat, audiológia, szemész, ortopédia és traumatológia, gyermek- és ifjúságpszichiátria, fizikális medicina és rehabilitációs orvoslás, orvosi rehabilitáció csecsemő- és gyermekgyógyászat szakterületen, illetve gyermek-neurológia szakorvos által felállított diagnosztikai vélemény és terápiás javaslat alapján is elkészítheti.

Amennyiben a gyermeknevelés során speciális ellátási igények merülnek fel, ott lépnek a rendszerbe azok a szolgáltatások, amelyek korai intervenciót valósítanak meg. Nyíregyházán jelenleg az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete, a Csodavár Korai Fejlesztő Centrum és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézménye végez korai fejlesztést és gondozást. Rehabilitáció a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Jóna András Oktatókórház gyermekrehabilitációs szakrendelésén zajlik, valamint gyógytornára a Human-Spektrum Egészségügyi, Oktatási és Szolgáltató Bt. szolgáltatási körében van lehetőség.

Az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete már pár hetes kortól 5 éves korig terjedő életszakaszban végez komplex diagnosztikai vizsgálatot és mozgásfejlesztést, amely különböző terápiás eljárásokkal egészül ki. A vizsgált területek a mozgás, értelem, látás, hallás, beszéd, kommunikáció, érzelmi, szociális és viselkedésbeli eltérések.

A Csodavár Korai Fejlesztő Centrum inkluzív fejlesztő központ és játszóház, amely tevékenységének alapja a „Csodavár modell”. Az intervenció során játékos feladatok segítségével bontakoznak ki a képességek és felszabadult helyzetben megy végbe a tanulási folyamat. Munkájuk során nagy hangsúly helyeznek a prevencióra, a „rizikóbabák” időben történő korai intervenciója is helyet kap. A Csodavár felmérések, vizsgálatok, gyógypedagógiai fejlesztések és készségeket fejlesztő foglalkozások széles skáláját biztosítja minden család számára. Családi programjaikkal közösséget építenek, az itt kialakult kapcsolatok hosszútávon támogató hatással bír. Emellett tevékenységük kommunikálásával társadalmi szemléletformálást végeznek, ezzel is elősegítve az esélyegyenlőség kialakulását.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézménye, mint a köznevelés rendszeréhez illeszkedő intézmény segítséget nyújt az átmenetileg tanulási és/vagy magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók számára.

2021. novemberében megalakult a városban a Kora Gyermekekori Intervenció Szakmaközi Együttműködés Irányító Testület (továbbiakban: Testület). Célja egy egységes betegút kialakítása, amelyben az eltérő fejlődésmentű gyermeket nevelő családok számára könnyíthetik meg az ellátásokhoz való zavartalanabb hozzájutást, a szakembereknek pedig az ellenőrizhetőséget, kontrollálási lehetőséget teremtenek. A Testület jövőre vonatkozó elképzelése egy adatbázis létrehozása, amely tartalmazza a védőnő által elkészített szülői kérdőív adatait, illetve a gyermekorvos által javasolt adatokat. A Testület elképzelése alapján az adatbázis minden érintett szakember (védőnő, gyermekorvos, bölcsőde, szakértői bizottság) részéről az őt érintő időszakban hozzáférhető lenne. Jelenleg a jogi háttérének vizsgálata folyik.

d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások,

A gyermekjóléti alapellátások biztosításában – gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekek napközbeni ellátása, gyermekek átmeneti elhelyezése – az önkormányzati fenntartásban működő Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ, a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény, valamint az Önkormányzat szerződéses partnerei vesznek részt.

A Gyvt. 94. § (4) bekezdése szerint a megyei jogú város lakosságától függetlenül köteles gyermekjóléti központot működtetni.

Nyíregyházán a Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központban biztosított a jogszabály által előírt szolgáltatás. A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti szolgálat általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése érdekében, a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, amelyek keretében biztosít:

- utcai- és lakótelepi szociális munkát,
- kapcsolattartási ügyeletet, ennek keretében közvetítői eljárást,
- kórházi szociális munkát,
- gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálatot,
- jogi tájékoztatásnyújtást és pszichológiai tanácsadást,
- iskolai, óvodai szociális segítő munkát,
- adósságkezelési tanácsadást,
- munkaerő-piaci tanácsadást,
- fogyatékoságügyi tanácsadást.

Az intézmény engedélyezett létszáma: 104 fő. Három telephellyel és öt nyitva álló helyiséggel rendelkezik.

A járászékhely településen működő gyermekjóléti központ ellátási területe a járás lakosságára terjed ki (Apagy, Nyírtura, Sényő, Nyírpazony, Napkor, Kótaj, Nyírtelek, Rakamaz, Tiszanagyfalva, Szabolcs, Nyíregyháza, Kálmánháza, Nagycserkesz, Újfehértó, Tímár). A településen működő gyermekjóléti szolgálatok együttműködve a családokkal végzik tevékenységüket a gyermekek helyzetének javítása, a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében.

A Nyíregyházi Család-és Gyermekjóléti Központban 14 esetmenedzser látja el a szakmai tevékenységet Nyíregyháza járási területén. A központ esetmenedzserei és tanácsadói által végzett tevékenységek eredményeképpen a 2021-es évben 3.507 fő került a központ látókörébe, ebből speciálist szolgáltatást

vett igénybe 1.369 fő, jogerős hatósági intézkedésben érintett, esetmenedzserei tevékenységet igénybe vevők száma 2.138 fő.

Hatósági intézkedésre akkor kerül sor, amikor alapellátás keretében a családoknál fennálló probléma már nem kezelhető, a gyermek veszélyeztetettsége fennáll és a család, a törvényes képviselő nem együttműködő, ebben az esetben a gyermekjóléti szolgálat megteszi a javaslatát hatósági intézkedés megtételére. A hosszú távú cél a gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében az együttműködésen alapuló segítő munka, ezért nagy hangsúlyt fektet az intézmény a családok szemléletformálására. Ennek érdekében az igényekhez igazodó szolgáltatások minél szélesebb kiépítésére törekednek. 2021-ben a 6-13 éves védelembe vett gyermekek magas aránya elsősorban az igazolatlan hiányzásokból ered, valamint egyre gyakoribb lett a tinédzser korban elkövetett szabályértések és bűncselekmények száma.

Pszichológiai tanácsadásra vonatkozó igény legtöbbször az óvodai, iskolai szociális segítők felől érkezik, akik klienseiket az intézményben rendszeresen tevékenykedő két pszichológushoz irányítják. 2021-ben a szolgáltatást 218 gyermek vette igénybe. A COVID-19 világvárvány természetesen negatív hatással volt a szolgáltatás biztosítására, mivel a vírus 3. és 4. hullámában Nyíregyházán kevés intézményben valósult meg a személyes kontaktust igénylő ellátás. A 2020-as évhez képest 2021-ben a pandémia okozta mentális zavarok/problémák hosszabb távú terápiás ellátására helyeződött a hangsúly, főként a pszichológiai szolgáltatást igénybe vevő ügyfelek voltak motiváltak a rendszeres terápiára, szemben a szolgáltatásra kötelezettekkel.

A gyermekjóléti szolgálat tevékenységeit Nyíregyházán a 2021-es évben 3.568 fő vette igénybe, együttműködési megállapodás alapján 1.796 fő, nem együttműködési megállapodás alapján 1.772 fő vette fel a kapcsolatot az intézménnyel.

A gyermekjóléti szolgáltatás a város területén több telephelyen és nyitva álló helyiségben biztosított a lakosság számára:

- Nyíregyháza, Körte u. 41/A. (székhely),
- Nyíregyháza, Május 1. tér 10/A. (északi telephely),
- Nyíregyháza, Vécsey u. 17. (déli telephely),
- Nyíregyháza, Huszár tér 2/A. (Huszár telepi telephely),
- Nyíregyháza, Nagyvárad u. 2. (nyitva álló helyiség),
- Nyíregyháza, Tűzoltó u. 1. sz. (nyitva álló helyiség).

A család- és gyermekjóléti szolgálat folyamatosan figyelemmel kíséri a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét, megteszi a szükséges intézkedéseket, segíti a nevelési-oktatási intézmény gyermekvédelmi feladatának ellátását, felkérésre környezettanulmányt készít. Családsegítés keretében a szolgáltató többek között családgondozást, egyéni esetkezelést végez, információt nyújt, tájékoztatást ad az igényelhető szociális ellátásokról, segítséget ad ügyintézésben, krízishelyzetben segítséget nyújt, szociális-, életvezetési-, mentálhigiénés tanácsadást tart. Emellett az iskolai szünidőkben szabadidős programokat valósítanak meg, aktív közösségfejlesztő tevékenységet végeznek és szervezik az intézményi adománygyűjtést és elosztást.

A veszélyhelyzet miatt magas volt az egyszeri ügyintéзések, segítő beszélgetések száma, valamint az élelmiszeradományt igénylők száma, mely a pandémia okozta szorongásból, bizonytalanságból fakadt. A szolgáltatótól 1.690 fő kért segítő beszélgetést a 2021-es évben. Az együttműködési megállapodás alapján nyújtott szociális segítő tevékenység keretében a szolgálatot önállóan felkereső személyek száma 1.566 fő.

A Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ minden évben beszámolót készít a fenntartó önkormányzat részére, amelyben részletesen bemutatják tevékenységeiket releváns statisztikai adatokkal alátámasztva.

Tanodák tekintetében a városban két egyházi fenntartású szolgáltatás működik. Az egyik a Nyíregyházi Egyházmegye által 2016. november 1-jén elindított huszár-telepi Magvető Görögkatolikus Tanoda, amely pedagógusok és más szakemberek segítségével támogatja a gyerekeket iskolai munkájukban. A program műveltségi területenként megszervezett fejlesztő és ismeretbővítő foglalkozásokra épít, mely során értékközvetítés, képességfejlesztés és tanulási technikák elsajátítása zajlik. A szakmai programok megvalósításán túl szabadidős tevékenységeket, táborokat és kulturális eseményeket valósítanak meg. Az Egyházmegye a tanodában 2016. novemberétől 2018. júniusáig 30 fő huszártelepi gyermekről gondoskodott, majd 2019-ben és 2020-ban 25 gyermekkel működtek tovább. 2021-ben 30 gyermekkel valósították meg a járványügyi korlátozások közepette is az éves programot, 2022-ben pedig 28 gyermekkel van tanodai foglalkozások keretében kapcsolatuk.

A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működő Oltalom Szeretetszolgálat keretein belül megvalósult Felfedező Tanoda, 2020. augusztus 01-én kezdte meg működését Nyíregyháza város közigazgatási területéhez tartozó Benkőbokorban. A Tanoda célcsoportja elsődlegesen a Nyíregyháza környéki bokortanyákon élő, elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, többnyire hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók. A tanoda szolgáltatás egyik leghangsúlyosabb eleme a tanulástámogatáshoz és az iskolai lemorzsolódás csökkentéséhez kapcsolódó szolgáltatás, másik pedig a tanulást, továbbtanulást, pályaválasztást és életpálya-építést elősegítő szakmai szolgáltatásuk. Tanodán kívüli programjaik során szabadidős programokat valósítanak meg, a nyitott tanodai programok és családi közösségi programok révén pedig a közösség összetartó erejét fejlesztik.

A Felfedező Tanoda szolgáltatásait 2020-ban és 2021-ben 24 fő, 2022. július 01-ig pedig 23 fő tanuló veszi rendszeresen igénybe.

Biztos Kezdet Gyerekház városban nem működik.

e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás, gyermekek átmeneti elhelyezése;

A gyermekek napközbeni ellátásának formái közé a bölcsődei ellátás, a napközbeni gyermekfelügyelet, és az alternatív napközbeni ellátás tartozik. Nyíregyházán a bölcsődei ellátás keretében bölcsődék és családi bölcsődék működnek, valamint alternatív napközbeni ellátást biztosít a Periféria Egyesület.

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3.a))

Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyermekek száma
	db	fő
2015	716	1184
2016	716	1167
2017	716	1183
2018	716	1167
2019	716	1134
2020	716	1082

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

Ezek közül az önkormányzati fenntartású Nyíregyházi Gyermekejóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretei között működő bölcsődékben található a legnagyobb férőhelykapacitás. Az intézmény 9 telephelyen működtet bölcsődét, jelenleg összesen 738 férőhelyen biztosít napközbeni felügyeletet a 0-3 éves korosztály számára. A bővítésre TOP projekt keretében történő fejlesztésnek köszönhetően került sor, így 716 főről növekedett 738-ra. Az önkormányzati bölcsődékben gondozási díjat nem kell fizetni, az étkezés biztosítása kapcsán pedig a gyermekek kétharmada ingyenes étkezésre jogosult.

A Nyíregyházi Gyermekejóléti Alapellátási Intézmény a bölcsődei ellátást Nyíregyháza Megyei Jogú Város, illetve ellátási szerződés keretében Nagycserkesz község közigazgatási területére kiterjesztve biztosítja.

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3.b.)

Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2015	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	0	0	111	107	7	5	864	853
2018	0	0	118	114	7	7	864	859
2019	0	0	125	115	7	7	864	850
2020	0	0	158	141	0	0	824	790

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A TeIR rendszerben nyilvántartott bölcsődékre vonatkozó adatok alapján jelentettük meg a bölcsődék és az engedélyezett férőhelyek számát.

Alternatív napközbeni ellátást a Periféria Egyesület biztosít az önkormányzattal kötött feladatellátási szerződés alapján. Az Egyesület városunkban két helyszínen, az Arany János Gimnázium és Általános Iskola Szőlőskerti Angol Kéttannyelvű Tagintézményben és a Huszár lakótelepi feladatellátási helyen végzi tevékenységét. Az ellátás célja a hátrányos helyzetű, tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, fiatalok elérése, problémáik azonosítása, valamint számukra célzott segítségnyújtás. Munkájuk hozzájárul az iskolai beilleszkedési nehézségekkel küzdők integrációjához, a kommunikációs készségek, az önértékelés, a stressz-kezelés, érdekérvényesítés készségeinek fejlesztéséhez.

Gyermekek átmeneti elhelyezése

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátási forma a gyermekek átmeneti elhelyezése. A gyermekek átmeneti elhelyezésére a családok átmeneti otthonában és gyermekek átmeneti otthonában nyílik lehetőség. A kettő között a különbség, hogy az egyikben a családdal együtt, a másikban jellemzően az átmenetileg felügyelet nélkül maradó gyermek elhelyezése oldható meg. Ilyen típusú szolgáltatás megszerezte ritka, ezért több településre kiterjedő ellátási formákról van szó.

Nyíregyházán az önkormányzati fenntartásban lévő Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény, a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában lévő Oltalom Szeretetszolgálat és a Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezet szervezeti keretei között működik **Családok Átmeneti Otthona**. **Gyermekek Átmeneti Otthona** a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézményen belül található.

A három családok átmeneti otthonában az engedélyes férőhely 40 fő/intézmény, a gyermekek átmeneti otthonában pedig 16 fő ellátására van lehetőség.

A Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretei között működő **Gyermekek Átmeneti Otthonában** a szolgáltatást igénybe vevő gyermekek 6-18 éves korukig kaphatnak teljes ellátást. A gyermekek átmeneti otthona ellátási területe Nyíregyháza Megyei Jogú Város, ellátási szerződés keretében Ibrány, Tiszatelek, Paszab, Nagycserkesz, Kálmánháza Község, továbbá Napkor Nagyközség közigazgatási területe.

Az ellátási terület bővítését maguk az önkormányzatok kérték, annak érdekében, hogy szükség esetén az érintett települések lakosai (gyermekei) számára is elérhető legyen a szolgáltatás.

Az intézmény átlagos kihasználtsága 2021-ben 66,58 %-os volt, amely az átlagosan havi 11 gyermek gondozását jelenti.

A statisztikai adatok szerint az átmeneti otthonba jellemző bekerülési okok:

- családi konfliktusok,
- válás okozta krízisek (új apuka, anyuka),
- szülő (szülők) tartós betegsége, kórházi ápolása,
- szenvedély betegségek,
- munkanélkülivé, hajléktalanná válás,
- kommunikációs zavarok a szülő-gyermek viszonyban,
- kamaszkori krízisek.

Szintén a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretei között működő **Családok Átmeneti Otthona** törvényben, rendeletben szabályozott feladatoként segítséget nyújt a szülőnek gyermeke szükség szerinti ellátásához, gondozásához, neveléséhez, biztosítja a szülő számára a gyermekével való együttes lakhatást és a szükség szerinti ellátást, a szülőknek az ellátás mellett jogi, pszichológiai és mentálhigiénés segítséget nyújt, közreműködik - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - az átmeneti gondozást szükségessé tevő okok megszüntetésében, a család helyzetének rendezésében, otthontalanságának megszüntetésében.

Az elhelyezés időtartama a gondozás alapjául szolgáló ok fennállásáig, de legfeljebb 12 hónappal felülmúlható igénybe. Ha az átmeneti gondozás időtartama letelt, a szülő kérelmére –indokolt esetben további 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. Az ellátást igénybe vevők havonta személyi térítési díjat fizetnek, kötelesek az Otthon házirendjét betartani, és a családgondozókkal együttműködni.

Az intézményt igénybe vevő ellátottak száma 2021-ben átlagosan 38 fő volt, amely 95 %-os kihasználtságot jelent.

Az ellátott gyermekek vonatkozásában az alábbi elhelyezést kiváltó problémákat azonosítják legtöbbször a szakemberek:

- a szülők életvezetési problémái,
- a szülők szenvedélybetegsége,
- kríziselhelyezés,
- hajléktalanná válás,
- bántalmazás és családi konfliktus.

A Családok Átmeneti Otthona a felnőtt és a gyermek együttes ellátása során:

- befogadja az életvezetési problémák vagy más szociális és családi krízis miatt otthontalanná vált, továbbá védelmet kereső szülőt és gyermekét,
- befogadja a válsághelyzetben lévő bántalmazott vagy várandós anyát, illetve a szülészetről kikerülő anyát és gyermekét, valamint a várandós anya kérelmére az anya élettársát vagy férjét,
- biztosítja az ellátást igénylő gyermek átmeneti gondozását és befogadja otthontalanná vált szüleit,
- segítséget nyújt a szülőnek gyermeke szükség szerinti ellátásához, gondozásához, neveléséhez,
- biztosítja a szülő számára a gyermekével való együttes lakhatást és a szükség szerinti ellátást,
- a szülőknek az ellátás mellett jogi, pszichológiai és mentálhigiénés segítséget nyújt,
- közreműködik - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - az átmeneti gondozást szükségessé tevő okok megszüntetésében, a család helyzetének rendezésében, otthontalanságának megszüntetésében.

Az önkormányzati fenntartású Családok Átmeneti Otthona ellátási területe Nyíregyháza Megyei Jogú Város közigazgatási területe.

f) gyermekvédelem;

A gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják. A pénzügyi ellátásokat, támogatásokat, valamint a gyermekjóléti alapellátást az előzőekben bemutatuk, utóbbiakat az önkormányzat intézményei, valamint nem állami és egyházi fenntartók biztosítanak.

A gyermekvédelmi szakellátás biztosítása állami feladat. Nyíregyháza Megyei Jogú Város közigazgatási területén több szakellátást nyújtó intézmény működik. Ezen szolgáltatások területi elosztása nem egyenletes, mivel a lakásotthonok nagyrésze a Nyíregyháza-Nyírszőlős településrészben kerültek kialakításra. Itt a gyermekjóléti alapellátást nyújtó Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretein belül működő Gyermekek Átmeneti Otthona (16 férőhely) mellett a következő gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények találhatóak:

- Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában két lakásotthon és egy befogadó otthon (összesen 42 férőhely),
- Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában négy lakásotthon (összesen 44 férőhely),
- a fentiek mellett még 5-6 nevelőszülői család tevékenykedik (elhelyezhető gyermekek száma 14-20 fő között változik) a településrészben.

Komoly terhet jelent a szakellátásba bevont gyermekek magas aránya a településrész köznevelési intézményében, hiszen állandó mozgást eredményez az osztályközösségekben, a statisztikai adatok ellenére itt arányaiban magasabb a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése – az iskolai körzethatárok meghatározásának véleményezése kapcsán – kérte a szolgáltatásokban közreműködők együttműködését, együtt gondolkodását.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

Az önkormányzati ellátórendszerben komplex intézményi struktúra, segítőhálózat biztosít lehetőséget krízisintervencióra. A Nyíregyházi Család- és Gyermejkölési Központ és a Nyíregyházi Gyermejkölési Alapellátási Intézmény korábbiakban bemutatásra kerültek, elsősorban a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjölési alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás vonatkozásában.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezetének Anya-Gyermek Segítőotthona Kríziskezelő-hálózat keretében működteti a „Félutas” Kiléptető Házat, melyek a Regionális Kríziskezelő Központokhoz és Családok Átmeneti Otthonához kapcsolódva lehetőséget nyújtanak a bántalmazott anyák és gyermekeik számára lakhatásuk további megoldásához. A 2009 óta működő „Félutas” Kiléptető Házban történő elhelyezésre azon családok pályázhatnak, akik minimum 4 hónapja a Családok Átmeneti Otthonában laknak, elő - takarékossgal, munkahellyel rendelkeznek, gyermekeiket maximálisan ellátják, gondozzák, illetve olyan kikerülési tervük van, amely a család sikeres reintegrációját biztosítja. A működés megkezdése óta egy-egy család veszi igénybe a szolgáltatást.

2021-ben Nyíregyházán nyílt meg az ország 10. Áldozatsegítő Központja, az országos áldozatsegítő hálózat részeként. A Nyíregyházi Áldozatsegítő Központ tevékenysége is komplex feladatkört takar, hiszen a kapcsolati- és családon belüli erőszakon kívül szinte minden típusú bűncselekmény során áldozat szerepbe került ember számára kínál sokrétű segítséget. Erre vonatkozó információ bővebben a 2.2 pontban található.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

A testi-lelki egészség fejlesztése, az egészségtudatos szemlélet népszerűsítése nagy jelentőséggel bír a fenntartható fejlődés biztosítása érdekében. Nemcsak egyének, hanem alulról szerveződő közösségek is demonstrálnak a szemlélet minél szélesebb körben történő terjesztése mellett.

Intézményi szinten a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Egészségfejlesztési Osztályán működő Egészségfejlesztési Iroda (Nyíregyházi Járás) biztosít komplex szakmai háttérrel a lakosság számára. Szolgáltatásaik között megtalálhatók az egészségügyi állapotfelmérés, a mentálhigiénés tanácsadás, táplálkozási és életmód tanácsadás, mozgásterápia, gyógytorna, dohányzás leszokást elősegítő foglalkozás, valamint prevenciók iskolai előadások tartása.

Városi szinten komoly infrastrukturális fejlesztések történtek, melynek keretében 27 kondipark épült, átadásra került a Nyíregyházi Atlétikai Centrum és az Eissmann Városi Uszoda, amely létesítmények a versenysport feltételeinek javítása mellett a lakosok sportolási igényeit is kielégíti. A 2013-ban elindított ingyenes „Mozdulj Nyíregyháza” program foglalkozásai a járvány ideje alatt sem maradtak el, online térben is rendkívül sokan edzettek.

Önkormányzati szinten a 2015-ben elindított családbarát programsorozat részeként valósult meg egy kutatás az egészségtudatos szemléletre vonatkozóan, melynek eredményeként tréning és kerékpártúra is megvalósult.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei);

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a Gyvt.-ben meghatározott ingyenes vagy

kedvezményes gyermekétkeztetésre, a szünidei gyermekétkeztetésre, valamint egyéb kedvezményeknek az igénybevételére. A Gyvt. 21. § (1) bekezdés g) pontja alapján természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani bölcsőde, mini bölcsőde és az óvoda zárva tartása, valamint az iskolában az Nkt. 30. § (1) bekezdése szerinti nyári szünet és a 30. § (4) bekezdése szerinti tanítási szünetek időtartama alatt.

Az intézményi gyermekétkeztetés keretében bölcsődében, mini bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek részére ellátási napokon a reggeli főétkezés, a déli meleg főétkezés, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezés, az óvodás és iskolás gyermek részére pedig a déli meleg főétkezés, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezés biztosított. Az étkezésért térítési díjat kell fizetni a Gyvt. szabályainak figyelembevételével. A családok számára jelentős kedvezmény, hogy a három vagy több gyermeket, a tartósan beteg gyermeket nevelők, a gyermeküket egyedül nevelők, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számára biztosított az ingyenes, illetve az 50 %-os étkezési, térítési díj kedvezmény.

Az önkormányzati fenntartású bölcsődék saját főzőkonyhával rendelkeznek. Szakképzett ételmezezők, diétás szakácsok, dietetikus, illetve konyhai kisegítők látják el az ételmezező feladatokat. A főzőkonyhák felszereltsége, a konyhai eszközök mennyisége megfelel az előírásoknak és az étkezést igénybe vevők létszámának.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a közétkeztetési feladatok ellátására vállalkozási szerződést kötött a fenntartásában álló óvodákkal, a Közintézményeket Működtető Központtal (KÖZIM), valamint a Hungast Nyírség Kft.-vel. és az ELAMEN Zrt.-vel. A közétkeztetés, mint feladat több szinten jelentkezik, a Polgármesteri Hivatal több szervezeti egysége, a döntéshozók, és valamennyi, a Vállalkozási szerződésben részes intézmény érintett a feladatellátásban.

Az Önkormányzat a Közintézményeket Működtető Központ útján, a Nyíregyházi Tankerületi Központ és a Nyíregyházi Szakképzési Centrum fenntartásában Nyíregyházán működő alap- és középfokú köznevelési intézményekben biztosítja az étkeztetést Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének 343/2016. (XII.15.) számú Közgyűlési határozattal elfogadott megállapodás alapján, amelynek 4. és 7. számú melléklete rendelkezik az étkeztetési feladatok ellátásával kapcsolatos üzemeltetési és használati szabályokról, továbbá együttműködésről, illetve a költségviselésről.

A közétkeztetési feladat ellátásához az ingatlanok 2017. január 01. napjától a Nyíregyházi Tankerületi Központ és a Nyíregyházi Szakképzési Centrum vagyongazdálkodásába kerültek át, a konyhák és az ebédlők kivételével. A 2020. szeptemberében megkötött közétkeztetési szerződés értelmében a konyhák és az ebédlők is az étkeztetésben partner gazdasági társaságok használatába kerültek.

A szolgáltatás biztosítását jelentősen befolyásolta az országosan fennálló pandémiás helyzet, és az ebből fakadó, kormányzati intézkedéseken alapuló ideiglenes intézményi bezárások, valamint a jelenléti oktatás időszakos szünetelése is. A digitális oktatás alatt is kérhették a szülők az étkezést, amit a KÖZIM osztópontokon kicsomagolva biztosított számukra, külön megrendelés mellett.

Szünidei gyermekétkeztetés

2016. január 1-től az önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a szülő, törvényes képviselő kérelmére a déli meleg főétkezést

- a) a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenesen biztosítja, és
- b) az a) pontban foglalt gyermekeken kívül további gyermekek, így különösen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek részére ingyenesen biztosíthatja.

A nyári szünetben legalább 43 munkanapon, a tavaszi, őszi és téli szünetben a tanév rendjéhez igazodóan szünetenként az adott tanítási szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, a bölcsődében, mini bölcsődében bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesülő gyermekek számára, a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény és az óvoda zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon köteles megszervezni a települési önkormányzat.

A 328/2011. (XII.29.) Korm. rendelet 13/A §-a alapján a települési önkormányzat a déli meleg fűtkezés helyben történő elfogyasztásának megszervezéséről gondoskodik. Ha a helyben történő elfogyasztásra nincs lehetőség, így különösen erre alkalmas helyiség hiánya esetén, a szünidei gyermekétkeztetés az étel elvitelével vagy a gyermek számára történő kiszállításával is biztosítható. 2018. nyári szünidőtől már minden gyermek részére kiszállítással történt az étkezés biztosítása.

40. táblázat

Szünidei gyermekétkeztetésben résztvevők száma (2020-2021)

Időszak	Résztevő gyermekek száma (fő)			
	2018	2019	2020	2021
tavaszi szünet	564	654	356	472
nyári Szünet	1 014	858	786	553
őszi Szünet	567	533	446	429
téli szünet	639	539	452	443

Forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal

A közétkeztetési szerződésnek köszönhetően 2021-től a szünidei gyermekétkeztetést a Hungast csoport tagjaként az Elamen Zrt. biztosítja. A szünidei gyermekétkeztetés biztosításához az állam 285 Ft/adag hozzájárulást biztosít. A gyermekétkeztetés finanszírozását tekintve az Önkormányzat jelentős többletfinanszírozás vállal. 2018-tól 2020 őszig Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata ezt az összeget nettó 600 Ft/adag, 2020. őszől a közbeszerzési eljárásban foglaltak szerint nettó 742,6 Ft/adag, míg 2021-ben június és július hónapokban nettó 742,6 Ft/adag majd augusztusban nettó 780,3 Ft/adag támogatással egészítette ki.

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

Az önkormányzat számára prioritás a gyermekek, az ifjúsági korosztály és a családok védelme. Kötelező és önként vállalt feladatain túl ernyőszervezetek, erőforrásközösségek létrehozásával igyekeznek a szolgáltatások sokszínűségét garantálni. Ilyen szerveződések a 2001-ben alapított Nyíregyházi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum és a 2016-ban létrejött Nyíregyházi Ifjúsági Kerekasztal. Mindkét szervezet állami, egyházi, önkormányzati és civil szektor képviselőit tömöríti, így a párbeszéd és a közös gondolkodás nagyon sok olyan eredményt hozott korábban is, amelyek a gyermekek- és kultúrák közötti egyenjogúságot, az egyenlő bánásmód elveit hirdeti. A tagszervezetek közül többen tartanak érzékenyítő iskolai foglalkozásokat a kirekesztés megelőzése érdekében, amelyekben elsősorban az egymás elfogadásáról, a pozitív és negatív diszkriminációról, a toleranciáról és az empátiáról esik szó.

Városunkban nagy hagyománya van a néptáncnak, és több, nagy tagsággal rendelkező táncscsoport, egyesület tevékenykedik. A népi kultúra megismertetése, a táncstílusok elsajátítása és az ezzel együtt járó közösségi szemlélet már gyermekkorban bevonzza az erre fogékony gyermekeket.

k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

A szolgáltatáskor nyújtott hátrányos megkülönböztetésről statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre. A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség érvényesülése érdekében fejtik ki tevékenységüket.

l)előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A gyermekjóléti szolgáltatás esetében a hátránykompenzáló szolgáltatások nagyban hozzájárulnak a fogyatékos gyermekek és szüleik szociális helyzetének javulásához, ami információnyújtásból, hivatalos ügyek intézésében való közreműködésből, tanácsadásból, közvetítésből és eseti gondozásból áll, ami a fogyatékos gyermekek érdekeit, minőségi életvitelét és fejlődését szolgálják.

Viszonylag új a gyermekjóléti szolgáltatáshoz kapcsolódó óvodai, iskolai szociális tevékenység bevezetése. A szolgáltatás célja a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújtani a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak, az intézményben megjelenő egyéb szakembernek. A Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központban 31 fő iskolai segítőként dolgozik; tevékenységüket a nyíregyházi járás területén végzik.

Az óvodai nevelésben a fogyatékos gyermekekkel gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus foglalkozik. Az általános iskolai oktatásban a fogyatékos gyermekek számára elérhető a gyógypedagógiai oktatás.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Nyíregyházán az elmúlt években jelentős infrastrukturális fejlesztés történt, amely során az önkormányzati fenntartású óvodák mellett több iskolai épület megújult. Az intézményi környezet fejlesztésén túl nagy figyelem terelődött a humánerőforrás fejlesztésére, a szakemberek képzésére. Az intézményekben az elmúlt években megnövekedett az igény a speciális szolgáltatások alkalmazására, amelyet rehabilitációs óraszámok, időkeret növelésével és a speciális tudással rendelkező szakemberek alkalmazásával, létszámuk növelésével biztosítható.

- a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

A köznevelés rendszerében a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, a sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai és iskolai ellátása során kiemelt figyelmet igényelnek. A 9. ábra szerint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 600-800 fő között. Az alábbiakban külön vizsgáljuk az óvodai, általános iskolai és középiskolai arányszámokat, jellemzőket.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek (4.4. a) 1.)

Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	fő	fő	%
2015	4437	268	6,04%
2016	4538	323	7,11%
2017	4571	254	5,55%
2018	5230	252	4,81%
2019	5253	209	3,97%
2020	5286	176	3,32%

Forrás: Önkormányzati és KIR adatgyűjtés

Az óvodába beírt gyermekek száma 2015-től folyamatosan emelkedik. Ez részben köszönhető annak, hogy bevezetésre került a 3 éves kortól - legalább napi 4 órában – kötelező óvodai ellátás igénybevétele. Több kutatás bizonyítja, hogy a késői óvodáztatás (3 éves kor után), illetve a rendszertelen óvodába járás beláthatatlanul hosszú időre, távolságra betonozza be a meglévő esélyegyenlőtlenségeket, társadalmi hátrányokat.

Az óvodai ellátás igénybevétele különösen fontos a hátrányos helyzetű gyermekek életében, mert későbbi eredményeik függenek a szakszerű felzárkózásuktól. Az óvodák személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot szerveznek a hátrányos helyzetű gyermekek számára.

A többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek óvodai nevelése a települési önkormányzat kötelező feladata. Az SNI-s gyermek fejlesztése a szakértői szakvéleményben meghatározott mennyiségben történik, az önkormányzat óvodáiban részben a saját alkalmazottakkal, részben a Nyíregyházi Tankerületi Központtal évente megkötött együttműködési megállapodás alapján

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók (4.4. a) 2.)

Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	fő	fő	%
2015	9 865	940	9,53%
2016	9 939	858	8,63%
2017	9 909	816	8,23%
2018	9 864	736	7,46%
2019	9 877	228	2,31%
2020	9973	113	1,13

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek – így a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók - nevelését-oktatását a Nyíregyházi Tankerületi Központ által megvalósított EFOP-3.1.6.-16-2016. azonosítószámú „A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése” elnevezésű projekt segítette. A pályázatban a minőségi neveléshez és oktatáshoz való hozzáférés javítása történt, az integráltan nevelő közoktatási intézmények, szülők, szakemberek számára nyújtott komplex szolgáltatások pedig hozzájárultak a pályázatban részt vevő köznevelési intézmények fejlesztéséhez. A széleskörű komplex szolgáltatások közül kiemelhető a szülősegítő program (Home-training segédanyag bemutatása szülőknél), tréning autista gyermeket nevelő családok részére (szülőtréning), tájékoztató napok, terápiák/tréningek (hátránykompenzáció komplex terápiával általános iskolás tanulók részére; végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése - drogprevenció, coping stratégia, kortársi támogatás elősegítése érzékenyítő tréninggel alsó tagozatos gyerekek számára).

A fejlesztésbe bevont intézmények fokozottan érintettek a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelés-oktatása területén. A közérdekű KIR adatbázisából kiderül, hogy sajátos nevelési igényű gyerekek száma 2021-ben a Nyíregyházi Bárczi Gusztáv Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény 207 fő, a Nyíregyházi Göllesz Viktor Szakiskola, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben 173 fő és a Nyíregyházi RIDENS Gimnázium, Szakgimnázium, Szakiskola és Kollégiumban 183 fő volt.

A Szabolcs - Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézménye a pályázat keretében gyógytestnevelés videó anyagokat és logopédiai segédanyagokat készített, amely országos hasznosítás céljából történő közzétételét támogatta a Nyíregyházi Tankerületi Központ, ezzel is hozzájárulva - a gyermekek otthoni fejlesztéséhez - a pandémia alatti munkarend működéséhez.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban (4.4. a) 3.)

Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	fő	%	fő	%	fő	%
2016	170	3,53%	598	26,61%	477	9,38%
2017	197	4,11%	542	27,24%	412	8,49%
2018	196	4,01%	505	26,23%	332	7,41%
2019	104	2,10%	174	9,94%	112	2,64%
2020	77	1,57%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Középiskolai szinten a hátrányos helyzetű gyermekek támogatását szolgálja az Arany János Tehetséggondozó Program, amely Nyíregyházán a Zrínyi Ilona Gimnáziumban működik. A program célja, hogy lehetőséget biztosítson a társadalom azon csoportjai számára, akik önhibájukon kívül kerültek hátrányos helyzetbe, s kiemelkedésük egyetlen lehetősége az oktatás.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet (4.4. a) 4.)

Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2015	677	883
2016	854	731
2017	743	648
2018	533	544
2019	189	802
2020	138	558

Forrás: TeIR, KSH Tstar

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

Az önkormányzati fenntartású óvodákban gyógypedagógusok, pszichológusok segítik a napi munkát. Az önkormányzat által fenntartott intézményekben és tagintézményeikben összesen 4 fő gyógypedagógus és 5 fő óvodapszichológus látja el a jogszabályi előírásoknak megfelelően feladatokat.

Az óvodapszichológia célját és szakmai feladatát az Nkt., a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet, valamint a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet szabályozza. Az óvodapszichológus hármass kapcsolatrendszerben dolgozik, amelybe a gyermek, a szülő és az óvodapedagógus tartozik.

A gyógypedagógiai ellátás célja és feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek gyógypedagógiai foglalkozásainak megszervezése és megtartása, az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció, konzultáció szakemberekkel és szülőkkel, a kötelező felülvizsgálatok szervezése, az óvodába beíratott vagy más intézményből érkezett szakértői véleménnyel rendelkező gyermekekkel kapcsolatos ügyintézés (intézmény kijelölése).

Az Nkt. 2. melléklete határozza meg a köznevelési intézményekben az oktató-nevelő munkát közvetlenül segítő alkalmazottak finanszírozott létszámát, mely szerint az óvodákban 3 óvodai csoportonként 1 fő pedagógiai asszisztens alkalmazására van lehetőség. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott intézményekben 50 fő pedagógiai asszisztens segíti az óvodapedagógusok munkáját.

45. táblázat

Óvodai nevelés adatai (4.4.2.)

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2015	4 564	185	4437	41	4323	2	18	23
2016	4 568	181	4538	41	4232	2	16	23
2017	4 567	182	4571	41	4249	2	18	23
2018	4 571	186	5230	42	4390	2	16	24
2019	4 635	187	5253	42	4422	2	17	24
2020	4 842	187	5286	42	4189	2	17	24

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

A táblázat szerint az óvodai csoportok száma 2020-ban 187 volt, amelyből 166 csoport az önkormányzati fenntartásban levő 35 óvodában működik.

Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek (4.4.4.)

Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2014/2015	28	419	27	24	-
2015/2016	29	419	27	24	9,91%
2016/2017	30	418	28	24	10,53%
2017/2018	30	416	28	24	11,66%
2018/2019	30	416	28	24	11,77%
2019/2020	28	418	28	24	11,85%

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A Nyíregyházi Tankerület Központ nyíregyházi intézményeiben tanulók szociális háttéréről elmondható, hogy a 2020/2021-es tanévben az általános és középiskolai tanulókat figyelembe véve a tanulók 1,8%-a hátrányos helyzetű, 4 %-a halmozottan hátrányos helyzetűek, továbbá 3,12 %-a integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanuló volt. A hátrányos helyzetű tanulóknak lehetőségük van részt venni valamilyen tanórán kívüli programon, biztosított a napközis ellátás.

A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban (4.4.5.)

Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (fő, TS 083)
2014/2015	1308
2015/2016	1267
2016/2017	1160
2017/2018	1250
2018/2019	1252
2019/2020	1344

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A külön nevelést-oktatást igénylő sajátos nevelési igényű tanulóknak három középfokú köznevelési intézményben van lehetősége továbbtanulni. Szakiskolai képzést a Nyíregyházi Göllesz Viktor Szakiskola, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és EGYMI és a Nyíregyházi RIDENS Gimnázium, Szakgimnázium, Szakiskola és Kollégium végez, ahol a 2020/2021-es tanévben 21 osztályban 215 sajátos nevelési igényű tanuló végezte tanulmányait. A Nyíregyházi Bárczi Gusztáv Általános Iskola,

Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és EGYMI-nek készségfejlesztő iskolai osztályai és fejlesztő nevelés-oktatása van városunkban. Az intézményben a 2020/21-es tanévben készségfejlesztő osztályokban 60 gyerek fejlesztése történt, a fejlesztő-nevelő oktatásban 27 gyermek vett részt.

Azokban az integráló intézményekben, ahol nincs helyben gyógypedagógus vagy érzékszervi fogyatékossgot ellátó gyógypedagógus, a Nyíregyházi Tankerületi Központ utazó gyógypedagógiai ellátás keretei között biztosítja az integráltan oktatható sajátos nevelési igényű gyerekek ellátását.

A Nyíregyházi Tankerületben a 2020/2021-es tanévben 250 integráltan nevelt tanulót 49 gyógypedagógus látott el az ellátás keretében. Bár az elmúlt években nőtt a gyógypedagógusok száma, mégis hiány és leterheltség tapasztalható. A Nyíregyházi Tankerületi Központ Nyíregyháza Város köznevelési intézményeiben a 2020/2021-es tanévben 10 fő gyógypedagógus képzését finanszírozta a javulás érdekében.

- c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

Az Ebktv. értelmében közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzetiséghez való tartozása, anyanyelve, fogyatékossga, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, családi állapota, anyasága (terhessége) vagy apasága, szexuális irányultsága, nemi identitása, életkora, társadalmi származása, vagyoni helyzete, foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama, érdekképviselőhez való tartozása, egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne. Közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely az előzőekben felsorolt, meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.

A Nyíregyházi Tankerületi Központ Tankerületi Tanácsának állandó munkacsoportja az antiszegregációs munkacsoport, amelynek 2021-től Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata is a tagja. A munkacsoportban, amelynek működési területe a tankerületi központ működési területe a helyi oktatási szereplők – köztük nem állami fenntartók, gyermekjóléti intézmények, helyi civil szervezetek – működnek együtt. A munkacsoport feladata a deszegregációs folyamatok nyomon követése, jelzőrendszer működtetése, javaslattétel a szükséges intézkedésekre, valamint a körzethatárok módosításában is szerepe van.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése 12/2022. (I.27.) számú határozata javasolta a Nyíregyházi Tankerületi Központnak, hogy vegye figyelembe az oktatási intézményekben ténylegesen megjelenő hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek számainak alakulását és kezdeményezzen egyeztetést a városban általános iskolákat működtető nem állami fenntartókkal az egységes tehervállalás érdekében. Ezt figyelembe véve az antiszegregációs munkacsoport 2022. áprilisi ülésén elfogadta Nyíregyháza Megyei Jogú Város alapfokú intézményeiben a HH/HHH arányának megoszlására vonatkozó határozatot. A szabad iskolaválasztás lehetőségét szem előtt tartva minden köznevelési intézmény vállalja fel (a rendelkezésre álló utolsó KIR-STAT adat alapján) a városi HH/HHH arányt, felmenő rendszerben a következő 3 tanév végéig az egységes tehervállalás érdekében.

- d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

Nyíregyháza Megyei Jogú Város területén működő (Nyíregyházi Tankerületi Központ, egyházi civil szervezet által fenntartott) iskolákban az elvégzett kompetencia mérés eredménye az országos átlagot meghaladja. A városban az adatot szolgáltató iskolák közül a Waldorf Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Oktatási Intézmény kompetencia mérésének adatai nem érik el az országos adatot, bár az eltérés csekély mértékű.

- e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet előírja, hogy a nevelési-oktatási intézmény a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók létszámát összesítve, valamint az alkalmazott intézkedéseket feladat-ellátási helyenként összesített formában, évfolyamonkénti és tantárgyankénti bontásban az adott tanév első félévére és második félévére vonatkozóan a lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszerben rögzíti az érintett tanulóinak a számát 5. évfolyamtól. A köznevelési intézmények a lemorzsolódás csökkentése érdekében szaktanácsadói támogatást kaphatnak az Oktatási Hivatal Nyíregyházi Pedagógiai Oktatási Központjától. A pedagógusok rendszeresen részt vesznek a Nyíregyházi POK által szervezett szakmai műhelyfoglalkozásokon, pedagógus- továbbképzéseken, pedagógiai napok rendezvényein.

A köznevelés rendszere számos kedvezményt biztosít a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére: például felzárkóztatásra fordítható órák száma, Arany János Tehetséggondozó Programba való bekerülés, kötelező általános iskolai felvétel/átvétel körzetes tanuló esetén, térítésmentes művészetoktatás és az Erzsébet tábor pályázat keretében is különböző programokon, rendezvényeken, kirándulásokon vehettek részt az intézmények tanulói.

A Nyíregyházi Tankerületi Központ fenntartásában működő alapfokú nevelési-oktatási intézmények közül két nyíregyházi intézmény, öt feladatellátási helyén (Nyíregyházi Móricz Zsigmond Általános Iskola és Tagintézményei, Nyíregyházi Bem József Általános Iskola Gárdonyi Géza Tagintézménye) vett részt az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 azonosítószerű, „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” című kiemelt projektben. A projekt hozzájárul a minőségi neveléshez-oktatáshoz való hozzáférés javításához, az oktatás során megjelenő esélyegyenlőtlenségek további csökkentéséhez. Az intézmények beépítették Pedagógiai Programjukba és az éves munkatervükbe a szakmai iránymutatásokat és a fejlesztés alapidokumentumaként szolgáló Intézkedési tervet. A projekt során az érintett nevelőtestületek pedagógusai továbbképzéseken vehettek részt. Az intézmények közösségi napokat szerveztek, együttműködési megállapodást kötöttek óvodákkal, sportegyesületekkel a tudásmegosztás, az óvoda-iskola átmenet segítése és a lemorzsolódás csökkentése érdekében.

Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások (4.4.6.)

Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részeseülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2016	0	n.a.	1337	963
2017	0	n.a.	1282	1007
2018	0	n.a.	1401	1065
2019	0	n.a.	1417	1310
2020	0	n.a.	1178	1799

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

A gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások a korábbiakban részletesen bemutatásra kerültek. Kiemeljük és hangsúlyozzuk azonban a gyermekjóléti szolgáltatás esetében a hátránykompenzáló szolgáltatások szerepét, amelyek nagyban hozzájárulnak a gyermekek és szüleik szociális helyzetének javulásához. Az információnyújtásból, hivatalos ügyek intézésében való közreműködésből, tanácsadásból, közvetítésből és eseti gondozásból álló szolgáltatáscsomag a gyermekek érdekeit, minőségi életvitelét és fejlődését szolgálják.

2018. április 1-jén indult a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. és a család- és gyermekjóléti Központok együttműködésével a Montázs Kiemelt Európai Uniók projekt. Az országban 22 információs és koordinációs pont alakult 2-2 fogyatékosügyei tanácsadóval. A támogatott projekt lezárult, 2022. január 01-től a fogyatékosügyei tanácsadó szolgáltatás a család- és gyermekjóléti központok, Nyíregyházán a Nyíregyházi Család- és Gyermekjóléti Központ szakmai feladatai közé integrálódott.

A gyermek és ifjúsági korcsoport számára hátránykompenzáló szolgáltatások közé lehet sorolni a városban található ifjúsági közösségi terek pozitív diszkriminációs szolgáltatás-szemléletét. A közösségi terek működtetői nagy hangsúlyt fektetnek az esélyegyenlőség megteremtésére, egymással jó kapcsolatot tartanak fenn, a párbeszéd kialakítására pedig a Nyíregyházi Ifjúsági Kerekasztal biztosít szakmai felületet.

Városunk ifjúsági háza, a Mustárház is ebbe a körbe tartozik. Az Önkormányzat évente csaknem 6 millió forintot biztosít a ház működésére és programjaik megvalósítására. A házat működtető Kulturális Életért Közhasznú Egyesület több Erasmus programot valósít/valósított meg, amely során nemzetközi kapcsolatokat építenek ki és ennek segítségével javítják az eltérő kultúrájú fiatalok közötti párbeszédet. Egyedülálló szolgáltatásuk a Mustárrádió, amely szerkesztésében az önkéntes fiatalok is közreműködnek. A műsoraikban gyakran visszatérő elemek a hátrányos megkülönböztetés oldása vagy az elfogadás és az esélyegyenlőség témái. A Mustárházban működik a Nyíregyházi Diákpolgármesteri Iroda, amely a fiatalok érdekérvényesítő szervezete. Az Iroda napi kapcsolatban és partnerségben áll a Polgármesteri Hivatal illetékes osztályaival és a területért felelős alpolgármesterrel. Elmondható, hogy tevékenységük nagymértékben elősegítette a korosztály érdekeinek érvényesülését, véleményeik, meglátásaik pedig ifjúságpolitikai döntésekbe csatornázódtak be.

A közösségi terek élenjárnak az iskolai közösségi szolgálat teljesítéséhez nyújtott szolgáltatások területén is. A fiatalok védett környezetben és innovatív módszerek segítségével vesznek részt a terek működtetésében és a szolgáltatások biztosításában.

A korosztály érzékenyítése, eredmények elérése nem egyszerű feladat. A fiatalok nyelvén „jól beszélő” szakemberek sem tudnak minden falat ledönteni, üzenetet átadni, hiszen a legfőbb bizalom a kortárcsoportokban alakul ki. Minden közösségben megtalálható olyan laikus segítő, akik néha észrevétlenül is tudnak gyerektársaikra kedvezően hatni. A Polgármesteri Hivatal Szociális és Köznevelési Osztálya a Nyíregyházi Ifjúsági Kerekasztallal és az óvodai, iskolai szociális segítőkkal összefogva pilot kortárssegítő programot indított 2022. tavaszán két nyíregyházi középiskolában.

A 2022/2023-as tanévet magába foglaló program célja, hogy a két intézményben elinduljon a kortárssegítés rendszere és megtörténjen a bevont fiatalok fejlesztése. A pilotprogram végén egy egységes, de rugalmas modell kidolgozására és mentorhálózat kiépítésére kerül sor, amely minden nyíregyházi intézmény részére adekvát támogatást biztosíthat kortárssegítő programjaik elindításához.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az adatszolgáltatás hatékonyságát növelni kell a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és a korai fejlesztési igényű gyerekek mielőbbi beazonosíthatósága érdekében.	<ul style="list-style-type: none"> - A jelzőrendszer kibővítése (pl. nemzetiségi önkormányzatok tagjai) és egységes adatszolgáltató rendszer kidolgozása, a tagok közötti kommunikáció elősegítése, fejlesztése, - a szülők figyelemfelkeltése és tájékoztatása az igénybe vehető szolgáltatásokról és gyermekvédelmi ellátásokról.
Az önkormányzat rendelkezésére álló adatok alapján eltérés mutatható ki a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek befogadására vonatkozóan az önkormányzati és nem önkormányzati (egyházi, civil) óvodák és iskolák között.	<ul style="list-style-type: none"> - Az önkormányzati és a nem önkormányzati intézményekben a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya közötti különbség csökkentése, - az iskolai körzethatárok rendszeres felülvizsgálata.
A foglalkoztatás javulása ellenére továbbra is magas a nem megfelelő lakhatási körülmények és a szülők alacsony iskolai végzettsége okán kialakult hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma.	<ul style="list-style-type: none"> - Veszélyeztetettségi tényezők kialakulásának megelőzése, hatásuk enyhítése, - a szülői kompetenciák további fejlesztése, képzési lehetőségek biztosítása, hogy nagyobb eséllyel tudjanak érvényesülni a nyílt munkaerő piacon.
A veszélyeztetett gyermekek hátránykompenzációja és minél szélesebb körű integrációja további erőfeszítéseket igényel.	<ul style="list-style-type: none"> - A szegregált vagy periférián található területeken a szolgáltatásfejlesztést folytatni kell, valamint az állandó jelenlétben alapuló szociális munkát biztosítani kell, - közösségfejlesztő módszereken alapuló szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése.
A gyermekjóléti ellátásokat biztosító intézmények és köznevelési intézmények infrastrukturális feltételei folyamatosan javulnak, de szükség van a felülvizsgálatokra, korszerűsítésre, valamint a különböző programok, szolgáltatások fejlesztésére,	<ul style="list-style-type: none"> - Pályázati felhívások figyelése, az infrastrukturális fejlesztéseket támogató, valamint a programok, szolgáltatások biztosítását segítő pályázatok írása, benyújtása.

amelyekhez az állami finanszírozás nem elegendő.	
A fogyatékkal élő gyermekek és családjuk szolgáltatásokhoz való hozzáférését javítani kell.	- Hivatalok, intézmények szakembereinek érzékenyítése, innovatív módszerek elsajátítása, - fogyatékoságügyi szakemberek bevonása szolgáltatásfejlesztés érdekében.
A speciális nevelési igényű, vagy fogyatékkal élő gyermek és fiatalok oktatását, nevelését vagy szakmai oktatását végző intézmények folyamatos eszköz- és infrastrukturális fejlesztést igényelnek.	- Előtérbe kell helyezni a forrásteremtést, valamint a szakmai hálózatok fejlesztését. Szakemberek képzésében a helyi képzési feltételek javítása és önkormányzati, munkáltatói szponzoráció megteremtése.
Az integrált neveléshez szükséges szakember-ellátottság nem teljes, az SNI-s gyermek és tanulók létszámával arányosan van szükség országos, megyei és helyi szinten is gyógypedagógusokra..	- Felsőfokú, speciális képzésekben való részvétel elősegítése támogatások, ösztöndíjrendszer kidolgozásával.
Az oktatás-képzés kiváló eszköz a hátrányok leküzdésére, jelentős kitörési potenciállal rendelkezik. Ennek ellenére a rendszer továbbra is küzd azzal, hogy hogyan lehet minél hatékonyabban elérni és megtartani a célcsoportot.	- Tájékoztató rendezvények szervezése segíti a célok megvalósítását. A szakmák és a karrierlehetőségek bemutatása a térség vállalkozói, a Kamarák, az Önkormányzatok, a Kormányhivatalok közös rendezvényei által lehetnek a hatékony célcsoportelérés eszközei, - rendezvények támogatására több erőforrást kell bevonni.
Iskolákban kevés laikus segítő azonosítható, akik fontos erőforrásai lehetnek az esélyegyenlőség érvényesülésének köznevelési szintén.	- A kortárssegítő pilotprogram sikeres végrehajtása, akcióterv kidolgozása és további köznevelési intézményekben való terjesztése fenntartótól függetlenül.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

A nők egyenjogúsága, emberi méltóságuk tisztelete, a rájuk, különleges helyzetükre való folyamatos odafigyelés különösen fontos, **mindennapi feladat**.

A nők jogegyenlősége alkotmányos vívmány és csaknem másfél évszázados folyamat eredménye, amelynek első szakasza Európában a 20. század végére zárult le. A 21. század feladata, hogy ezt a jogi egyenlőséget a mindennapi életet átható követelménnyé formálja, a nők és férfiak közötti életminőségbeli különbségeket fokozatosan felszámolja. A jogvédelem akkor lesz a nők számára is egyformán biztosított, ha a **különbözőségeik erősséggé válnak**.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

Noha még teljes mértékben nem sikerült felszámolni az egyenlőtlenségeket, az Európai Unió az elmúlt évtizedekben jelentős előrehaladást ért el a nemek közötti esélyegyenlőség terén, annak köszönhetően, hogy

- egyenlő bánásmódot biztosító jogszabályokat hozott létre,
- a nemek közötti egyenlőséget általános érvényű szemponttá tette, és a nemi dimenziót az összes többi szakpolitikába is beépítette, valamint
- célzott intézkedéseket vezetett be a nők érvényesülése érdekében.

Biztató tendenciára utal, hogy egyre több nő van jelen a munkaerőpiacon, és helyzetük az oktatás és képzés terén is javult.

Az Európai Unió Bizottsága által megalkotott 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia által megfogalmazott célkitűzések és intézkedések azt szolgálják, hogy Európa 2025-ig jelentős

előrelépést legyen a **nemek közötti egyenlőség megvalósulása** felé. A cél egy olyan európai társadalom, ahol nők és férfiak – sokféleségük ellenére – valamennyien **szabadon** választhatják meg életútjukat, egyenlő esélyt kapnak a **boldoguláshoz**.

A stratégia **elsődleges célja**, hogy megszűnjön a nemi alapú erőszak, visszaszoruljanak a nemi sztereotípiák, eltűnjön a nők és férfiak közötti munkaerőpiaci szakadék, a különböző gazdasági ágazatokban mindkét nem azonos arányban képviseltesse magát, egyenlőséget élvezzen a bérek és a nyugdíjak terén, a gondozási feladatok mindkét nem képviselőire egyenlő mértékben háruljanak, és a döntéshozói, illetve politikai pályák nemtől függetlenül nyitva álljanak mindenki előtt.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében,

A női foglalkoztatottság nem csupán a gazdaság versenyképessége szempontjából jelentős, a nemek közötti egyenlőség megteremtésének is alapja. Magyarországon a foglalkoztatás területén komoly előrelépés tapasztalható. A nők, az édesanyák, a családok támogatása tovább folytatódott, ezáltal direkt és indirekt módon a nők társadalomban betöltött helyzete tovább erősödött.

Fontos azonban megemlíteni, hogy a 2020 márciusában megjelent COVID-19 vírus okozta világjárvány következményei Magyarországon is veszélyeztették a nemek közti egyenlőség javításának területén elért korábbi eredményeket. A nők, a női munkavállalók több szempontból is kiszolgáltatottabbak voltak a járvány következményeinek, esetükben jobban érzékelhetőek voltak azok negatív hatásai.

„Megállapításra került, hogy:

- a nők körében nagyobb lett a munkanélkülivé válás kockázata, jobban nőtt a munkanélküliség, mint a férfiak esetén,
- a járványügyi karantén idején a nőkre még fokozottabb szerep hárult az otthoni, családi feladatok ellátásában (gyerekek segítése az oktatásban, gondozási feladatok, megnövekedett házi munka), ami nehezítette a munka-vállalást, karrierépítést,
- megnőtt a zömében a nők által végzett, otthoni fizetetlen munka aránya,
- a járvány ideje alatt nőtt a kapcsolati erőszak eseteire vonatkozó feljelentések száma.”¹⁹

49. táblázat

Munkanélküliségi ráta nemek szerint (5.1.1.)

Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2015	4,50%	5,00%	4,75%
2016	3,47%	3,89%	3,68%
2017	3,25%	4,00%	3,63%
2018	2,55%	3,44%	3,00%
2019	2,53%	3,08%	2,81%
2020	2,91%	3,26%	3,09%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

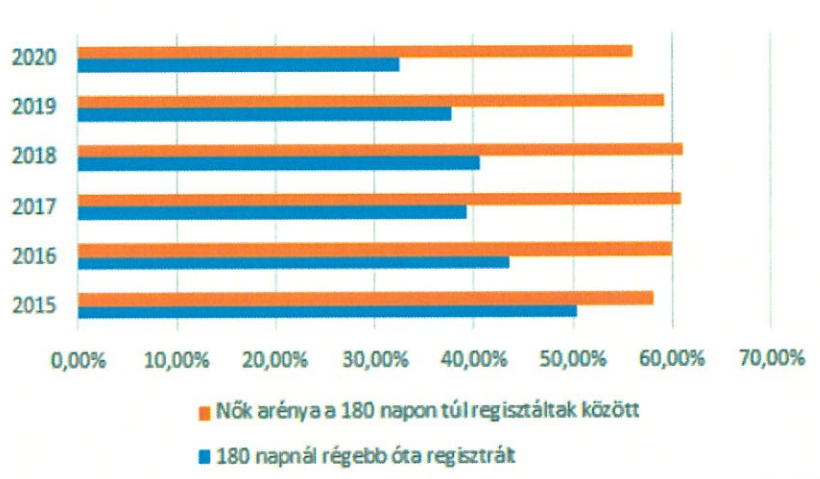
¹⁹ ¹Forrás: parlament.hu/infojegyzet

A járvány miatt világszerte megnőtt mind a férfiak mind a nők körében a munkanélküliség, azonban fontos megemlíteni, hogy az uniós országokat tekintve az egyik legalacsonyabb munkanélküliségi rátával rendelkező tagország vagyunk.

10. ábra

180 napnál hosszabb ideje álláskereső (5.1.2. diagramm)

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Pozitív fejleménynek tekinthető – a pandémia ellenére- a diagramm adatait áttekintve, hogy országos szinten vizsgálva a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált álláskeresőknél a nők száma 2018 évtől kezdve - ha kis mértékben is - csökkenő tendenciát mutat.

50. táblázat

Pályakezdő álláskereső száma (5.1.3.)

Év	Nyilvántartott álláskereső száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma (TS 053)
	fő	Fő
2015	3982	555
2016	3055	421
2017	2994	371
2018	2447	271
2019	2260	257
2020	2454	305

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A világválság negatív hatást gyakorolt a gazdasági folyamatok egészére, a nők a fiatal pályakezdők voltak a leginkább veszélyeztetett társadalmi réteg a munkaerő-piaci integráció tükrében. A gazdasági válság hatása nélkül is veszélyeztetett korcsoportnak tartott fiatalok elhelyezkedési esélyei rosszabbak más munkaerőpiacokon aktív társadalmi csoportok esélyeihez képest. A járvány ezt az esélyegyenlőtlenséget tovább erősítette, mélyítette. Megnőtt az „álláskeresői idő”, a pályakezdők

körében népszerű gazdasági szektorok **ellehetetlenültek**, nem voltak képesek felszívni a fiatal munkaerőt (vendéglátás, idegenforgalom).

51. táblázat

Foglalkoztatottak száma rész- vagy teljes munkaidős foglalkozásuk szerint, nemenként [ezer fő]

Év	Rész munkaidős			Teljes munkaidős			Összesen	Nem besorolt	Foglalkoztatottak összesen
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt			
2019	80,7	152,8	233,4	2399,00	1879,70	4278,70	4512,10	132,4	4644,60
2020	87,3	164,7	252,1	2373,60	1834,70	4208,40	4460,50	142,8	4603,20
2021	85,6	166,6	252,2	2386,20	1996,10	4382,30	4634,60	0	4634,60

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A fenti táblázatban is jól látható, hogy 2019-ben az országos adatokat tekintve a teljes munkaidős foglalkoztatásban a férfiak 96,7%-a, a nők 92,5%-a, míg a rész munkaidős foglalkoztatásban a nők 7,5%-a, a férfiak 3,3%-a dolgozik.

Ez a szám 2021-re a teljes munkaidős foglalkoztatás esetében a férfiaknál 96,5%, míg a nők esetében 92,3%. A rész munkaidős foglalkoztatás esetében mindkét nem esetében növekedést tapasztalhatunk, hiszen a nők 7,7%-a, míg a férfiak 3,5%-a dolgozik valamilyen rész munkában.

A nők munkaerő-piaci helyzetének kezelésében fontos eszköz lehet a rész munkaidős állások, távmunka biztosítása vagy egyéb atipikus munkalehetőségek kínálata. Atipikusnak tekintjük a munkavégzés azon a formáit, amelyek eltérnek a szokásostól. Szokásosnak tekinthető a teljes munkaidőben, határozatlan időre szóló szerződéssel, alkalmazottként történő foglalkoztatás.

Atipikus foglalkoztatási formák:

- önfoglalkoztatók: nem alkalmazottak (egyéni vállalkozók és társas vállalkozások dolgozó tagjai, segítő családtagok, szövetkezeti tagok);
- rész munkaidőben dolgozók: akik önbevallás alapján rész munkaidőben dolgoznak;
- határozott idejű szerződéssel alkalmazottak: azon alkalmazottak, akik munkavégzésre történő szerződéses megbízatása meghatározott időszakra szól;
- távmunkában vagy „home office” keretében dolgozók: azok a munkavállalók, akik térben távol vannak a munkáltatójuktól (a munkavállaló nem feltétlenül otthon, de nem a munkáltató telephelyén dolgozik), köztük telekommunikációs kapcsolat áll fenn, a munkavégzés pedig elsősorban elektronikus berendezések (minimum számítógép) használatát feltételezi.

Amennyiben az **atipikus foglalkoztatási formák** – a munkahelyteremtés és a megfelelő munkakörülmények biztosítása mellett – az adott ország gazdaságszerkezeti sajátosságaihoz megfelelően igazodnak, akkor elősegíthetik a foglalkoztatottság és a versenyképesség együttes növelését, ezért több uniós kezdeményezés támogatja ezek elterjedését. A foglalkoztatottság növelése a társadalmi-gazdasági fejlődés egyik fontos alapköve-

A munkaidő rugalmassá tétele – részben a munkaidő újrafelosztásával és rövidebbé válásával – a munkanélküliség kezelésének hatékony eszköze lehet. A rész munkaidős foglalkoztatás aránya Magyarországon nagyon alacsony. Ennek egyik oka, hogy a munkáltatók a teljes munkaidőben történő foglalkoztatást részesítik előnyben, a másik, hogy a megélhetési költségek gyakran magasabbak, mint a rész munkaidőben elérhető bér. Ezért sok munkavállaló számára megélhetési kényszer a teljes munkaidős munkavállalás. 2020-ban a rész munkaidőben foglalkoztatottak aránya 8,2%-ot tett ki.

A járvány hatására megváltozott helyzetben, a munkaerőpiaci zavarok kezelésére 2020. tavaszán a munkáltatók jelentős része lehetővé tette az otthoni munkavégzést a munkavállalók számára.

Az otthonról dolgozók többsége internetkapcsolaton alapuló távmunkában vagy „home office” keretében végezte riunkáját. A járvány hullámszáásával párhuzamosan a távmunkában dolgozók aránya folyamatosan változott, de 2020. egészére (8,4%) nézve is háromszorosa volt a megelőző tíz év átlagának (2,8%).

Helyi viszonylatban meg kell említeni, hogy 2017. decemberében kezdődött el az EFOP-1.2.9-17 „Női Információs és Szolgáltató Központ” (továbbiakban: CsakPONT) Kialakítása Nyíregyházán című projekt, mely során megvalósítandó helyi **CsakPONT** célja volt, hogy a térségben élő nők családi, társadalmi és munkaerőpiaci szerepeinek összeegyeztetését elősegítse, a nők foglalkoztathatóságát, atipikus munkavégzését népszerűsítse. A megnyílt iroda kiemelt feladata a nők – már említett munkaerőpiaci integrálódásán túl – a családok helyzetének javítása közvetlen és közvetett segítségnyújtással, a munkáltatók és a munkavállalók közötti együttműködés elősegítése a család és a munka összeegyeztethetőségének érdekében. A **CsakPONT**-ban és a projektben dolgozók célja több éven keresztül az volt, hogy a nők munkaerő-piaci helyzetét javítsa, a család és munka összeegyeztethetőségét előmozdítása helyi megoldásokkal és együttműködésekkel.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban,

Az iskolázottság, az egész életen át tartó tanulás, az egyik legalapvetőbb feltétel a **nők esélyegyenlőségének** eléréséhez. A megfelelő képzettség megszerzése elengedhetetlen a jól fizető, magas státuszú állások betöltéséhez. A különböző szakmát adó képzések, átképzések és továbbképzések a tudás bővítését is szolgálják. A nők esetében fontos, hogy a gyermekvállalás időszakát kihasználva a gyermekgondozási díj (továbbiakban: GYED), gyermekgondozást segítő ellátás (továbbiakban: GYES) ideje alatt is olyan továbbképzések legyenek elérhetőek számukra, amellyel a munkaerő-piacon kedvező helyzetbe tudnak kerülni.

Nyíregyházán számos civil és egyéb oktatási, képző és továbbképző iskola, szervezet működik és valósít meg olyan programokat, melyeken való részvétellel különféle szakmákat szerezhetnek az egyének. Arra vonatkozóan, hogy ezeken a képzéseken milyen arányban vannak jelen a nők, pontos adattal nem rendelkezünk, ez függ attól is, hogy milyen szakma megszerzésére irányul a képzés.

A Nyíregyházán működő „Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum” szervezet tagjai együttműködnek a helyi munkaerő-piaci szereplők közötti partnerség erősítésében, valamint a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalának összehangolása és ezáltal a kiegyensúlyozott munkaerő-piaci helyzet megteremtése érdekében.

A projekt célcsoportjába az inaktívak, a közfoglalkoztatottak, illetve a hátrányos helyzetű álláskereső személyek tartoznak. A projekt szempontjából hátrányos helyzetűnek minősülnek az alacsony iskolai végzettségűek, a 25 év alatti fiatalok, vagy a 30 év alatti pályakezdő álláskereső, az 50 év feletti, a GYED-ről, GYES-ről, ápolási díjról visszatérők, vagy legalább egy gyermeket egyedül nevelő felnőttek, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők, a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, a megváltozott munkaképességű személyek, a roma nemzetiséghez tartozó személyek.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei,

A nők munkaerő-piacon való elhelyezkedését jelentősen befolyásolja az iskolai végzettség. Alacsony iskolai végzettségűeknek azokat tekintjük, akik legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végezték el a 15–74 éves korcsoporton belül. A hátrányos helyzet egyik meghatározó tényezője az alacsony iskolai végzettség, amelynek szintje szorosan összefügg a munkavállalási esélyekkel, hiszen a képzettenek lehetőségei sokkal jobbak iskolázatlan társaikénál. Ez azonban nemcsak a munka világában, hanem az élet más területein is igaz.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség),

A hátrányos megkülönböztetés a sztereotípiáknak, hagyományoknak, társadalmi elvárásoknak köszönhetően alakult ki, amelyeket ma már a nők és férfiak is kezdenek máshogy látni, azonban a jelenség még ma is létezik.

A nők és férfiak egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazáshoz való joga az EU egyik alapelve. Ezen elv, illetve jog hatékony gyakorlati megvalósítása és érvényesítése továbbra is kihívást jelent.

A COVID-19-világjárvány és annak gazdasági és társadalmi következményei még sürgetőbbé tették e probléma kezelését, mivel a válság különösen súlyosan érintette a női munkavállalókat.

A hátrányos megkülönböztetés egyik gyakori megnyilvánulási formája a férfiak és nők közötti **kereseti különbség**. A keresetkülönbségek kétféleképpen mutatkozhatnak meg, egyrészt az által, hogy a női munkavállalók a kereseti piramis alján helyezkednek el, másrészt abban, hogy a keresetük ugyanazon foglalkozásban a férfiak keresete alatt marad.

A nők és a férfiak között jelentkező keresetkülönbséget számos tényező befolyásolhatja, ilyen az iskolázottság, az elhelyezkedés területe, az életkor és egyéb tényezők.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A nők elhelyezkedését, munkába állását több tényező befolyásolhatja az iskolai végzettségen kívül, így például a

- jövedelmi helyzet,
- gyermek(ek) vállalása,
- gondozásra szoruló idős, beteg vagy fogyatékkal élő családtag.

A családok számára megoldást jelenthet például: gyermekintézmények, más létesítmények/lehetőségek időseket gondozó, speciális szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásainak igénybevétele.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata évek óta kiemelt figyelmet fordít családbarát intézkedések meghozatalára, melyekkel segíteni szeretné a nők munkába való visszalépését, a nők elhelyezkedését. A gyermek melletti munkavállalás szempontjából fontos kérdés a bölcsődei ellátás biztosítása. Az önkormányzat célja, hogy a családok segítése érdekében a gyermekek napközbeni ellátását (bölcsődei), az életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést, valamint az óvodai nevelést megfelelő körülmények között, elérhető közelségben, magas színvonalon biztosítsa.

A gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény (4400 Nyíregyháza, Tokaji u. 3.) szervezeti keretében működő 9 **bölcsőde** útján valósul meg.

A férőhelyek száma 2021-ben bővült a 14. számú Bóbita Bölcsődében történt fejlesztés eredményeként. A TOP pályázat keretén belül a bölcsődében új gondozási egység kezdte meg a munkáját 2021. márciusában. Ezzel az önkormányzati fenntartásban működő intézmények férőhelyeinek száma 716 főről **738 főre** (2021. év) növekedett.

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból (5.2.2. a)

Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2015	716	1184
2016	716	1167
2017	716	1183
2018	716	1167
2019	716	1134
2020	716	1 082

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

A bölcsődékben összesen 57 csoport működik, 12-14 fős férőhelyekkel. A legkisebb bölcsődében 2, míg a legnagyobb bölcsődében 10 csoport működik.

A város területén több egyéb (civil, egyházi) fenntartású gyermekek napközbeni ellátását nyújtó intézmény (bölcsődék, mini és családi bölcsőde) található.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott bölcsődék

Bölcsőde neve	Címe	Férőhelyek száma
5. sz. Őzike bölcsőde	Nyíregyháza, Vécsey köz 31.	76 fő
6. sz. Napsugár bölcsőde	Nyíregyháza, Dália u. 1.	24 fő
7. sz. Hóvirág bölcsőde	Nyíregyháza, Malom u. 5.	40 fő
8. sz. Nefelejcs bölcsőde	Nyíregyháza, Sarkantyú u. 30-36.	130 fő
9. sz. Micimackó bölcsőde	Nyíregyháza, Stadion u. 8/A.	50 fő
10. sz. Katica bölcsőde	Nyíregyháza, Tőke u. 1.	104 fő
12. sz. Babaház bölcsőde	Nyíregyháza, Krúdy Gy. u. 30.	106 fő
14. sz. Bóbita bölcsőde	Nyíregyháza, Tass u. 1-3.	102 fő
16. sz. Aprajafalva bölcsőde	Nyíregyháza, Fazekas J. tér 13.	106 fő
Összesen		738 fő

Forrás: saját szerkesztés

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból (5.2.2. b)

Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2015	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	0	0	111	107	7	5	864	853
2018	0	0	118	114	7	7	864	859
2019	0	0	125	115	7	7	864	850
2020	0	0	158	141	0	0	824	790
Forrás: TeIR, KSH Tstar								

A bölcsődék megfelelő tárgyi, elhelyezési körülményeinek biztosítása alapvető követelmény. TOP pályázati forrás igénybevételével az önkormányzati bölcsődék az elmúlt években megújultak, eszközparkjuk bővült. Jelenleg a Nyíregyháza, Honvéd u. 2. szám alatt folyamatban van új, 36 férőhelyes bölcsőde létrehozása, kialakítása.

TOP pályázat keretében több nem állami fenntartó részesült támogatásban bölcsődei ellátás létrehozására. Ennek eredményeképpen a bölcsődei férőhelyek száma folyamatosan növekszik a város területén.

A bölcsődék mellett az **óvodák** fejlesztése is zajlik: az elmúlt 10 évben 16 ezer új óvodai hely létesült Magyarországon.

Nyíregyházán közel 4500 gyermek (3-6 éves) jár önkormányzati, egyházi, vagy egyesület által fenntartott óvodába.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott **4 óvoda** (székhelyintézmény) a Gyermek Ház Déli Óvoda, az Eszterlánc Északi Óvoda, a Búzaszem Nyugati Óvoda és a Tündérváros Keleti Óvoda, összesen 35 feladat-ellátási helyen (23 tagintézmény és 8 telephely), összesen 166 csoporttal várja az óvodáskorú gyermekeket a város területén. Az önkormányzati óvodákba közel 4000 gyermek jár, akiknek gondozását, fejlesztését szakképzett óvodapedagógusok, dajkák, valamint pedagógiai asszisztensek látják el. Minden óvodában óvodapszichológus is tevékenykedik. Ez ad lehetőséget az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű, valamint beilleszkedési és tanulási zavarral küzdő gyermekek fogadására is. Két helyen speciális, gyógypedagógiai csoport is működik, ahol autista és értelmi fogyatékos gyermekek nevelése, fejlesztése folyik.

Az önkormányzati fenntartású óvodák folyamatosan újulnak meg, korszerűsödnek. A TOP keretében több ütemben valósulnak meg a fejlesztések, így esztétikus, barátságos környezettel rendelkeznek az óvodák. Az elmúlt évek során szinte minden önkormányzati óvodaépület és udvar megújult. Az óvodaépületek tornaszobákkal, logopédia- és fejlesztő szobákkal is rendelkeznek.

Az önkormányzati fenntartású intézmények felvételi körzetek szerint kötelesek a körzetbe járó gyermekeket felvenni. A körzet meghatározás célja az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása az óvodai neveléshez.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A magyar védőnői rendszer immáron 106 éve teljesít szolgálatot a nők, csecsemők, a gyermekek, családok egészségének érdekében. Nyíregyházán a területi ellátást végző védőnők (38 fő) körzetbeosztás szerint vannak jelen a legfontosabb életszakaszokban - gyermekvállalás, újszülött érkezése, a gyermek óvodai, illetve iskolakezdése - a családok életében.

Az alap- és középfokú oktatási-nevelési intézményekben tanulók preventív egészségügyi ellátását biztosítják az iskolaorvosokkal együttműködve, hiszen a védőnők munkája a prevenció, ezen belül is a primer prevenció (egészséges környezet, életmód).

A védőnő tevékenységét a következő szintereken végzi:

- tanácsadó helyiségben,
- a családok otthonaiban,
- oktatási-nevelési intézményekben,
- egészségnevelésre alkalmas helyszíneken.

55. táblázat

Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos) (5. 2. 1.)

Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	fő	fő
2015	68	4387	65
2016	68	4438	66
2017	68	4479	66
2018	68	4375	64
2019	73	4307	59
2020	71	4209	59

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

Családon belüli erőszak a történelem során mindig is létezett, ám szinte mindegyik társadalomban tabu témának számított. A jelenség minden emberi kultúrában, civilizációban előfordul, - etnikai, vallási és társadalmi osztályoktól függetlenül mindenhol létezik. A családon belüli erőszakos cselekményeket „*nők elleni erőszaknak*” nevezték el, utalva arra, hogy az áldozatok döntő többsége nő, míg az erőszak gyakorlója az esetek legnagyobb részében a férfi.

Az Európai Unió törekvései közé tartozik a nők elleni, családon belüli és szexuális erőszak felszámolása.

A családon belüli erőszak számtalan módon megvalósulhat, leggyakrabban fizikai-, szexuális-, érzelmi-, lelki-erőszakként, a bántalmazott személy pénzügyi-, baráti-, családi-kapcsolatának korlátozásaként jelentkezhet.

A különböző erőszak-formákat az erőszakos magatartások módszere (fizikai-, lelki-, szexuális erőszak), gyakorisága (rendszeres, eseti) és nagysága (tetteslegesen becsületsértés, könnyű testi sértés vagy akár emberölés) alapján lehet elhatárolni.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvényt (a továbbiakban: Hkt.) egyértelműen rögzíti a *bántalmazott* valamint a *bántalmazó* fogalmát is.

Bántalmazott: az a hozzátartozó, akinek a sérelmére a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítják.

Bántalmazó: az a cselekvőképes hozzátartozó, aki a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítja, vagy akire tekintettel a hozzátartozók közötti erőszakot más megvalósítja, feltéve, hogy ezzel a bántalmazó egyetért.

Hozzátartozók közötti erőszaknak minősül:

- a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység,
- a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás.

A nőket érő erőszak elkövetői az esetek túlnyomó többségében partnerek vagy volt partnerek. A válást vagy szakítást követő időszakban a nőket érő erőszak gyakorisága és intenzitása jelentősen növekszik, a szakítási szándék bejelentésétől számított két évet a szakirodalom fokozott veszélyességű időszaknak tekint. Ebben az időszakban sok nő a fenyegetésektől való jogos félelmében tér vissza a partneréhez.

A járványhelyzet súlyosbította a családon belüli és a párkapcsolati erőszak eseteit. Ez több tényezőnek köszönhető: egyrészt a kijárási korlátozások okozta bezártság több alkalmat biztosított a bántalmazónak arra, hogy kontroll alatt tartsa az áldozatát, másrészt a gazdasági helyzet növelte a háztartásokon belüli stresszt, amely megnövelte az erőszak kockázatát is.

56. táblázat

A nőket érő erőszakkal, családi erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények megoszlása Nyíregyházán

	2020	2021
Testi sértés vétsége	243	279
Testi sértés büntette	17	33
Szexuális erőszak büntette	6	2
Szexuális visszaélés büntette	1	4
Kapcsolati erőszak vétsége	0	1
Kapcsolati erőszak büntette	13	20
Könnyű testi sértés vétsége	0	0
Kerítés büntette	0	0

Forrás: Nyíregyházi Járásbíróság, 2020-2021.

A Nyíregyházi Járásbíróság kimutatása alapján a fenti táblázatban is jól látható, hogy 2020. évhez viszonyítva 2021-ben a nőket érő erőszak, illetve a családon belüli erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények megoszlását tekintve a testi sértés vétsége és büntette kiugró emelkedést mutat.

Az Országgyűlés a hozzátartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében 2009. október 1-jén hatályba léptette a Hkt. törvényt, mely összhangban áll a nemzetközi egyezményekkel és az Alaptörvénnyel.

A Hkt. 2. § (1) bekezdésben meghatározott szervek, személyek kötelesek jelezni a családvédelmi koordinációért felelős szervnek, ha hozzátartozók közötti erőszak veszélyét észlelik. Ezek

- a) az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos,
- b) a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ, gyermekjóléti szolgálat, gyermekjóléti központ, gyermekek vagy családok átmeneti otthona,
- c) a köznevelési intézmény, a szakképző intézmény és a nevelési tanácsadó,
- d) a gyámhatóság,
- e) a rendőrség,
- f) az ügyészség,
- g) a bíróság,
- h) a pártfogó felügyelői szolgálat,
- i) az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- j) a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- k) az egyesületek, alapítványok.

2020. január 1. napjától családvédelmi koordinációért felelős szervként, – a korábban a gyermekvédelmi és gyámügy feladatkörében eljáró járási hivatal hatáskörébe tartozó ügykör a **települési önkormányzat jegyzője** került kijelölésre. A kijelölt szervek kötelesek a hozzátartozók közötti erőszak megelőzése és ártalmainak csökkentése érdekében együttműködni és egymást tájékoztatni.

A települési önkormányzat jegyzője tájékoztatást ad a bántalmazottnak a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható intézkedésekről, a bántalmazottat megillető jogosultságokról, a család és a gyermekek védelmét szolgáló szociális intézményrendszerrel és szolgáltatásokról, valamint arról, hogy a hozzátartozók közötti erőszak miatt helye van-e büntető- vagy szabálysértési eljárás megindításának, továbbá a hamis vád következményének. A bántalmazott kérelmére a családvédelmi koordinációért felelős szerv gondoskodik arról, hogy a bántalmazott jogi, egészségügyi, pszichológiai és mentálhigiénés segítséget kapjon.

A bántalmazás észlelése, jelzése érkezhethet közvetlenül magánszemélytől vagy a jelzőrendszerhez tartozó szervektől.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Jegyzőjéhez 2020-ban összesen 38 jelzés érkezett, melynél **36 esetben nők** voltak az érintett személyek.

2021-es évben már 45 bántalmazási ügyben indult eljárás a települési önkormányzat jegyzőjénél, mely ügyekben a bántalmazottak száma 83 fő volt, ebből **53 nő**.

Sajnos még most is elmondható, hogy a nők ellen elkövetett zaklatás és erőszak kis arányban válnak ismertté, mert viszonylag kevés esetet jelentenek be az áldozatok.

2017-ben az Igazságügyi Minisztérium **áldozatsegítő központok** létrehozását indította el, azzal a céllal, hogy az áldozatok számára megadják mindazt a segítséget, amelyre adott helyzetben szükségük van, pontosabban, hogy személyre szabják ezt a segítséget, valamint minél hamarabb, - terv szerint 2025-re - országos hálózattá fejlesszék a segítségnyújtás helyszíneit.

Nyíregyházán 2021. december 3-án nyílt meg az ország kilencedik áldozatsegítő központja. A központ lelki, erkölcsi, jogi és anyagi segítséget nyújt a bűncselekmények áldozatainak. Ezt a területet érintettük a mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége fejezetnél.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaotthon, családok átmeneti otthona)

Nyíregyházán a családok átmeneti otthona szolgáltatásait a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézmény szervezeti keretében működő 40 fő ellátott (szülő és gyermek) befogadására alkalmas Családok Átmeneti Otthona (Nyíregyháza, Tokaji u. 3.) és az ellátási szerződéssel működtetett a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában levő 40 férőhelyes Családok Átmeneti Otthonába (Nyíregyháza, Rezeda utca 79/c.) biztosítja, valamint a Magyar Vöröskereszt Szabolcs- Szatmár- Bereg Megyei Szervezetének fenntartásában működő **Anyá- Gyermek Segítőotthon**.

Az intézmény Nyíregyháza kertvárosi részén 1998. július 1-től, 30 férőhellyel működik. Feladata az átmenetileg nehéz élethelyzetbe került, lakhatás nélküli, stabil családi háttérrel nem rendelkező, illetve családi vagy párkapcsolati erőszak elől menekülő anyák és gyermekeik befogadása, segítségnyújtás problémáik megoldásában, számukra ellátás biztosítása.

Ellátandó célcsoport:

- elsősorban családon belüli erőszak miatt otthonát elhagyni kényszerülő anya és gyermeke,
- szociális krízis miatt otthontalanná vált anya és gyermeke,
- válsághelyzetben lévő várandós anya,
- szülészetről kikerült, válsághelyzetben lévő anya és gyermeke.

Az elhelyezés időtartama 12 hónap, amely indokolt esetben 6 hónappal meghosszabbítható az anya és gyermeke számára otthonszerű elhelyezés formájában.

Az intézmény 2005. február 1-től **Krízisközpontként** is működik.

Célja: A családon belüli erőszak következtében krízishelyzetbe került, és otthonából menekülni kényszerülő, védelmet kereső nő, illetve édesanya és gyermeke befogadása.

A Krízisközpont kiterjedt szolgáltatási funkciójával szükség esetén az egész ország területéről fogad háztartáson belüli erőszak áldozatait. A bántalmazott számára alaptevékenység keretében az ellátás időtartama 30 munkanap:

- lakhatás, szükség esetén teljes ellátást,
- jogi, pszichológusi,
- egészségügyi ellátáshoz való hozzájutást biztosít,
- közreműködik - a család és gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - a krízisellátást szükségessé tevő okok megszüntetésében, a család, az egyén helyzetének rendezésében, otthontalanságának megszüntetésében.

Ugyancsak a Magyar Vöröskereszt Szabolcs- Szatmár- Bereg Megyei Szervezetének fenntartásában működik a „Félutas ház” Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatával kötött ellátási szerződés keretében.

A krízisközpontok kiegészítő szolgáltatásaként működő *félutas házak* célja, hogy azon, a krízisellátásból kikerülő családok, egyének számára biztosítsa a teljes újra kezdés lehetőségét, akik a hozzátartozók közötti erőszak (párkapcsolati erőszak, gyermekbántalmazás, illetve a háztartáson belül a rokonok, családtagok által elkövetett erőszak) miatt eredeti lakóhelyüket, életterületüket elhagyni kényszerültek, de saját életük rendezésében már jelentős részeredményeket értek el. További cél, hogy ezen eredmények megtarthatóak, és a re-integráció érdekében tovább vihetőek legyenek.

Célcsoport:

A „Félutas ház” szolgáltatásai csak azon bántalmazottak részére biztosíthatók, akik a megelőző ellátás során maximálisan együttműködtek voltak, valamint sikeres pályázatot nyújtottak be a félutas ház férőhelyének elnyerésére.

A félutas ház legfontosabb szolgáltatása a **lakhatás biztosítása**, de az elhelyezésen túl jogász, pszichológus, esztanmedzser és mentálhigiénés tanácsadó segíti a bántalmazottakat.

Krízishelyzetben létfenntartási problémákkal küzdők részére Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata rendkívüli települési támogatást nyújt. Ezen támogatási forma keretein belül nemcsak a létfenntartási gonddal küzdő személyeket támogatjuk, hanem a gyermek átmeneti gondozása esetén, válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása, a gyermek fogadásának előkészítéséhez kapcsolódó kiadások esetén, átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermek családjával való

kapcsolattartásának elősegítése, a gyermek nevelésbe vételének megszűnését követő gyámhivatali visszahelyezés, betegség vagy iskoláztatás miatt, gyermekét egyedül nevelő szülő részére, betegség, keresőképzetlenség esetén, valamint hátrányos helyzetű gyermek nevelése esetén is.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

A nők szerepvállalása a döntéshozatal különböző szintjein módosíthatja a lehetőségeiket a közéletben. A közösségi környezet is formálhatja a nők jelentőségét, kiszélesíti a konvencionális politikai intézményrendszert az egész társadalomra (civil társadalom, család).

A befolyásos pozíciók javíthatják a nők helyzetét, esélyeit. A közösséget érintő döntések születésekor elengedhetetlen a női szempontok figyelembevétele.

A nők érzékenysége a társadalmi problémákra, képzettségük, szakértelmük nem marad el a férfiakétól, a rögzült sztereotípiák következményeként azonban alacsonyabb számban vállalkoznak közéleti munkára.

A női értékek, tapasztalatok, ismeretek nagyobb arányú megjelenésének feltétele, hogy a közéleti szerepet betöltő nők hangsúlyozzák a női nem érdekeit és értékeit, tudatosan tevékenykedjenek. Jelenlétük a különböző területeken növeli a munka hatékonyságát is, hiszen képesek új szempontokat, tudást investálni a munkafolyamatokba erőforrás gyanánt. A szemléletformálás fontossága e területen is kiemelendő: tudatosítani kell a nőkben szerepvállalásuk és érdekképviselésük fontosságát, megismertetni a lakossággal a nők nagyobb arányú közösségi részvételének teljes társadalomra gyakorolt pozitív hatásait, a felnövekvő generáció tagjait az oktatási rendszerben olyan célzott állampolgári nevelésben kell részesíteni, melyben hangsúlyt kap a nemek egyenlő részvétele a társadalmat érintő döntéshozásban, ezzel megteremtve az igényt a fiatalokban önmaguk képviselésére.

Annak megvizsgálására, hogy Nyíregyházán milyen arányú a nők szerepe a **helyi közéletben** a Nyíregyházi Járásbíróság, Nyíregyházi Járási és Nyomozó Ügyészség, és Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése női tagjainak számát vettük alapul.

A **Nyíregyházi Járásbíróságon** az elmúlt két évet tekintve a női dolgozók száma lényegesen magasabb volt mint a férfiaké. A női dolgozók száma 2020 - 2021-ben 83%-82%, míg a férfi alkalmazottak száma 17%-18%, a vezetők számát tekintve is hasonló tendenciát figyelhetünk meg, 2 fő férfi 5 fő nő állt alkalmazásban. A **Nyíregyházi Járási Ügyészség** tekintetében 2020-2021. évben a vezetői állományt tekintve 6 férfi vezető, s közel ugyanannyi, 5 női vezető szerepel.

57. táblázat

A helyi közéletben dolgozók nemek szerinti megoszlása

Év	Városi bíróság, ügyészség és ítélőtáblák vezetői		Nyíregyháza MJV Közgyűlése tagjai	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő
2020	7	8	17	5
2021	7	7	17	5

Forrás: saját szerkesztés

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésében a képviselők nemek szerinti megoszlását vizsgálva elmondható, hogy a férfiak száma jelentősen magasabb. Az elmúlt éveket vizsgálva jelentős változás nincs, a férfiak száma 17, míg a nők 5 fővel vannak jelen. A közgyűlés bizottságait tekintve, két bizottságnak van női elnöke, míg négynek férfi.

Ez magyarázható azzal az országos szinten is megfogalmazható jelenséggel, hogy a nők kevésbé kívánnak és tudnak bekapcsolódni a bizonytalanságokkal terhelt, és olykor konfliktusokkal terhelt közegbe.

Általánosságban elmondható, hogy a közélet szereplőitől, a közfeladatokat ellátó személyektől azt várja el a társadalom, hogy a köz érdekeiben járjanak el tevékenységük során, a civil szféra szereplőivel intenzív kapcsolatot alakítsanak ki, melynek az a célja hogy a közélet vezetői minél több információ birtokában megalapozott döntéseket hozzanak s ezek végrehajtása széles körű egyeztetésen alapuljon, legyen szerepük a közvélemény formálásában, folyamatosan képviseljék az általuk fontosnak tartott érdekeket és értékeket, az írott és az elektronikus sajtóban egyaránt. Ezeknek a személyeknek vállalni kell azt is, hogy mind a sajtó mind pedig a szélesebb közvélemény figyelemmel kíséri minden szavukat, cselekedetüket, így nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal szemben. Ezek a körülmények okozhatják, hogy igen kis mértékben nő a nyílt szerepléssel járó konfliktusokat, kockázatokat felvállaló nők száma.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál a 279 fő munkavállalóból 269 fő foglalkoztatása jelenleg határozatlan időtartamú szerződésen alapul. Ebből rész munkaidős foglalkoztatott és megváltozott munkaképességű munkavállaló 2 fő. A dolgozók 74%-a nő, 24%-a férfi, az előző évekhez viszonyítva a nők száma növekedést mutat. A női dolgozók 20%-a hajadon, 58%-a családos, 17%-a elvált. A nők korösszetételét tekintve 6 %-a fiatal (30 év alatti), 42%-a fiatal felnőtt, 37%-a középkorú felnőtt, s 13%-a idősebb felnőtt (55 év feletti). A fiatalok száma több mint 50%, mely folyamatosan növekvő tendenciát mutat; bizonyítva, hogy önkormányzatunk lehetőséget ad, s biztosít mindazon fiatal munkavállaló nő számára, aki szívesen részt vesz a helyi közügyek, feladatok megoldásában.

58. táblázat

Munkavállalók beosztása életkor és nem szerinti megoszlásban

munkavállalók beosztás szerint	Teljes munkaidőben foglalkoztatott									
	30 év alatt		30-45 év között		46-55 év között		55 év felett		összesen	
	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi
Felsővezető	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
Középvezető	0	0	1	3	4	0	1	3	6	6
Alsó szintű vezető	0	0	5	4	6	1	6	2	17	7
Szellemi beosztott	13	3	83	34	67	7	20	8	183	52
Fizikai beosztott	0	0	0	0	0	5	0	1	0	6
Összesen	13	3	89	41	78	14	27	14	207	72

Forrás: saját szerkesztés (2021.)

A munka világában a női és férfi foglalkoztatottak számát vizsgálva viszont megállapítható, hogy lényegesen emelkedik, sőt több munkahelyen magasabb a női foglalkoztatottak száma.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala szociális intézményeit tekintve szintén megállapítható, hogy lényegesen több a női alkalmazott, mint a férfi. 2020-ban a dolgozók 93%-a nő, 7%-a férfi, 2021-ben 92%-a nő, 8%-a férfi. Az adatok gyűjtésénél a Nyíregyházi Gyermekjóléti Alapellátási Intézményt, a Nyíregyházi Család-és Gyermekjóléti Központ, az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóságot, a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központot, valamint az önkormányzati fenntartású óvodák adatait vettük figyelembe.

Az adatok alapján elmondható, hogy városunkban a nők szerepe a helyi közéletben, vezetői munkakörökben, valamint az önkormányzat által fenntartott intézményekben is kedvező, számuk olykor meghaladja a férfiak számát.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A családokat érintő valamennyi társadalmi probléma érinti a nőket, így kiemelten fontos, hogy kialakuljanak a női foglalkoztatást támogató, olyan országosan elérhető innovatív szolgáltatások, melyek a közösség erejét, az önkéntes munka lehetőségét kihasználva személyre szabott szolgáltatási csomagokkal segítik a munka és család harmonizálását. Szükséges az ilyen jellegű kezdeményezések megismerése, a kialakult jó gyakorlatok elterjesztése, az egyes szolgáltatások egységesítése, standardizálása.

Statisztikai adatok alapján Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában az alkalmazotti létszámot tekintve 74%-a nő, melyből a női dolgozók 68%-a családjában, egy vagy több gyermeket nevelnek. A munkavállalók gyermekeinek száma összesen 318 fő, 57 %-uk kiskorú.

59. táblázat

A munkavállalók megoszlása gyermekszám szerint

Nem	Gyermektelen	Gyermekes			
		1 gyermekkel	2 gyermekkel	3 gyermekkel	4 és több gyermekkel
Nő	62	54	76	14	1
Férfi	22	18	24	8	0

Forrás: saját szerkesztés (2021.)

A munka és a magánélet összhangjának megteremtése különösen nehéz feladat a gyermekes munkavállalók számára.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának családbarát filozófiája, hogy gyermekek részére kialakított programsorozatokkal elősegítse az önkormányzati munkavállalók tehermentesítését, a munka és magánélet összehangolását, melyben nem csak az Önkormányzat, hanem a civil szervezetek is támogatást nyújtanak.

Az önkormányzat vezetése felismerte, hogy az alkalmazotti elégedettség a munkafeladatok végzésében is megnyilvánul, így törekszik arra, hogy programjaival olyan lehetőségeket kínáljon fel, melyek nemcsak a munkavállalók, hanem a családjaik számára is kedvező hatással bírnak.

A munkáltató a szabadság kiadása és igénybevétele jóváhagyásánál figyelembe veszi az oktatási-nevelési intézmények működése során elrendelt szünetek időtartamát, továbbá a gyermeküket egyedül nevelő szülők részére biztosított a gyermek nevelésének, gondozásának megfelelő időbeosztást.

A juttatások terén kiemelkedő a cafeteria rendszer, üdülési lehetőségek kedvezményes áron önkormányzati üdülőben, vissza nem térítendő gyermekszületési támogatást biztosít a köztisztviselő újszülött gyermeke után, kihelyezett irodai értekezleteket, önkormányzati rendezvényeket, valamint a gyermekgondozás távollét alatt biztosítja a kapcsolattartást a távollévő munkavállalókkal.

A Hivatal rendszeresen szervez őszi, illetve tavaszi tábor a dolgozók gyermekeinek a szünidők idejére, valamint a pandémiás helyzet miatt a szükségletek megváltoztak, így előtérbe került a gyermekfelügyelet megszervezése, valamint a nyári szünet elejére ütemezett szünidei gyermekprogramok megvalósítása. Emellett családbarát táborok, egészségfejlesztésre irányuló munkahelyi kutatás és infokommunikációs tréning szervezése is megvalósult.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a családokhoz és munkavállalókhöz való hozzáállását bizonyítja az is, hogy 2020-ban a Hivatal elnyerte a „Családbarát munkahely” címet.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Munkanélküliség a nők -különösen a kisgyermekes anyák – körében.	- Munkaerő-piaci esélyek növelése a nők körében, -a nők részére képző, átképző programok szervezése, közmunkaprogramokba történő foglalkoztatás, részvétel elősegítése, -a foglalkoztatók ösztönzése a nem szokványos foglalkoztatási formák (részmunkaidő, távmunka, rugalmas munkaidő) alkalmazására, a nők képzettségének megfelelő elhelyezkedés biztosítása.
Magas a nőkkel szemben elkövetett bűncselekmények száma.	-A nők biztonságérzetének fokozása, rájuk irányuló bűncselekményekkel szembeni védelmük növelése, -a bűncselekményeket előidéző okok feltárása, hatásának mérséklése, a nők elleni bűnözés megelőzése, preventív tevékenység végzése, a bűncselekmények áldozatainak segítése és védelme, a családon belüli erőszak megelőzése, a bűnismétlés megelőzése.
Családok átmeneti otthona és az anyaóvók férőhelyszáma nem elegendő.	Megfelelő számú férőhely biztosítása a családok átmeneti otthonaiban és az anyaóvókban.
Nincs pontos adat a nők képzési programokban való részvételéről, az alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségeiről.	Teljes körű, vagy reprezentatív vizsgálat végzése a nők körében a képzési programokban való részvételükre, továbbá az alacsony iskolai végzettségűek elhelyezkedési lehetőségeire vonatkozóan.
A piaci szektorban a vállalkozások gazdasági érdekeltsége ellen hat a családbarát szolgáltatások – a rugalmas munkaidő, 4-6 órás foglalkoztatások, stb.- bevezetése. Kevés a családbarát munkahelyek száma.	A civil szervezetek, egyházak, alapítványok, vállalkozások közreműködésével családbarát munkahelyek létrehozása. Közintézményekben a családbarát munkahelyek lehetőségeinek feltárása.

6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek, stb.)

Magyarország a demográfiai jellemzők alapján az idősödő társadalmak közé sorolható. Az idősödés folyamatát több tényező befolyásolja, így például a születések számának csökkenése, az alacsony termékenységi ráta, a várható élettartam növekedése. Az idősödés hosszú évek folyamatában vizsgálható; Magyarországon 1990 és 2020 között a 65 és ennél idősebb népesség aránya 13 %-ról 19,9 %-ra növekedett és az előrejelzések szerint 2070-re eléri a 29 %-ot. A 2020 évi adat azt jelenti, hogy napjainkban minden ötödik ember 65 év feletti az országban, számszerűen 1 millió 942 ezer ember tartozott a 65 éves vagy annál idősebbek korcsoportjába két évvel ezelőtt. Közülük 439 ezren már a 80., 65 ezren pedig a 90. életévüket is betöltötték.

A lakosság demográfiai öregedése Nyíregyházán is érzékelhető annak ellenére, hogy a belső vándorlási folyamatok még mindig fiatalos korstruktúrát eredményeznek. 1990-ben a 65 év felettek aránya 13,3 % volt a megyeszékhelyen, 2020-ban pedig 18,8 %.

Az öregedési index a 14 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősök (65 évesek és annál idősebbek) arányát mutatja. A városi adat az országos adathoz képest kedvezőbb, regionális és megyei viszonylatban azonban kedvezőtlenebb képet mutat (országos 2020-ban 136,6 %, a regionális 121,3 %, a megyei 107 %).

60. táblázat

Öregedési index Nyíregyházán (6.1.)

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	18 938	17 362	109,08%
2016	19 606	17 431	112,48%
2017	20 292	17 453	116,27%
2018	20 990	17 383	120,75%
2019	21 971	17 421	126,12%
2020	22669	17 316	130,91 %

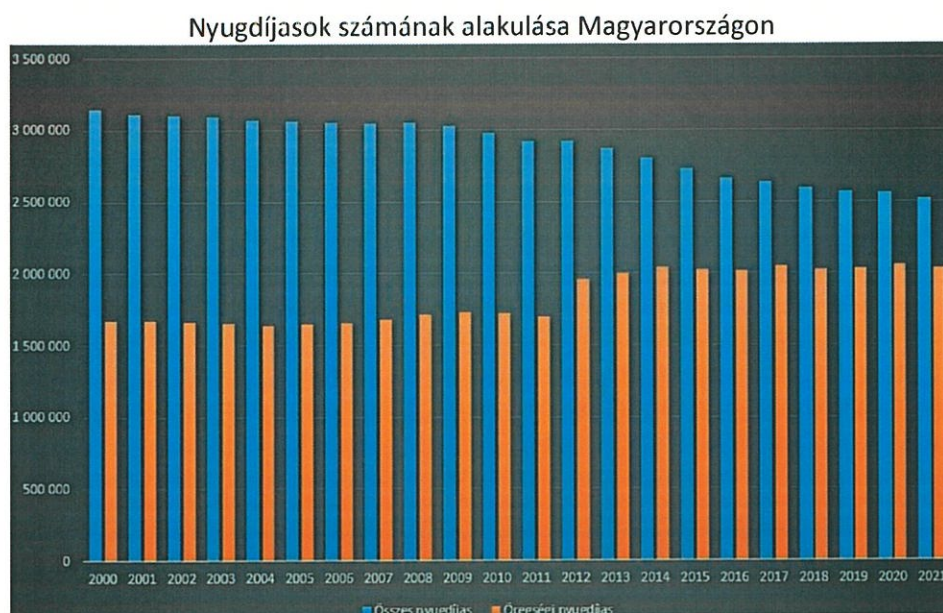
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az öregedési indexnél valamivel kedvezőbb az időskori eltartottsági ráta alakulása, amely a 65 éves és idősebb népesség arányát a 15-64 évesekhez viszonyítva fejezi ki. Az időskorú népességnek az aktív korú népességhez viszonyított arány mértéke és változásának iránya azt jelzi, hogy mekkora, és hogy növekvő vagy csökkenő terhet jelent a munkavállalási korú népességnek az időskorúak eltartása. 2020-ban az országos adat 30,3, a regionális érték 27,9, a megyei 25,2 volt. Nyíregyházán 2015. évben 16%, 2018. évben 18% és 2020. évben pedig 28,5 % volt az idősök eltartottsági rátája.

Az idősödés folyamatában a gazdasági aktivitás megszűnése kiemelt jelentőséggel bír, legtöbbször a nyugdíjba vonulást tekintik az időskor kezdetének. A nyugdíjba vonulók átlagos életkora a jogosultsági feltételek szigorítása és a korhatár emelése következtében jelentős mértékben emelkedett. 2013-ban a nyugdíjba vonuló nők átlagéletkora 59,4 év volt, míg a férfiaké 62,2. A nyugdíjrendszer 1997-es reformját megelőző évben, 1996-ban a mutató értéke a nőknél még 54,3, a férfiaknál pedig 58,7 volt.

A nők és a férfiak nyugdíjkorhatára folyamatosan változik Magyarországon, de 2022. évtől mind a két nem tagjai egységesen ugyanazon életkorban mehetnek nyugdíjba, kivétel ez alól azok a nők, akik rendelkeznek 40 év szolgálati idővel és igénybe tudják venni a nők 40 év munka után járó korkedvezményes nyugdíját.

A KSH legfrissebb adatai szerint 2021-ben kb. 2,5 millió nyugdíjszerű ellátásban részesülő ember volt a 9,7 milliós Magyarországon, melyből 2 millió körüli öregségi nyugdíjas. Az öregségi nyugdíjban részesülők száma már egy ideje nem emelkedik, a megváltozott munkaképességűek száma pedig egyre kevesebb.

Forrás: KSH

Nyíregyházán a nyugdíjasok száma összesen 29.306 fő volt 2020-ban. A nemenkénti megoszlást az alábbi ábra mutatja, mely szerint jelentős a nőtöbbség. Ennek elsődleges oka lehet a születéskor várható eltérő élettartam. 2019-ben a születéskor várható élettartam a nők körében átlagosan 79 év, a férfiaknál pedig 72 év volt.

61. táblázat

Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma (6.1.1.)

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2015	11614	18903	30517
2016	11486	18799	30285
2017	11267	18683	29950
2018	11089	18570	29659
2019	11093	18705	29798
2020	10835	18471	29306

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Nyugdíjszerű ellátások (6.1.2.)

Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
2015	479	235	7986	13801	49	864	n.a.
2016	434	26	8130	14233	41	805	n.a.
2017	439	24	8105	14491	48	725	43
2018	439	28	8192	14840	41	644	37
2019	392	21	8464	15312	29	605	37
2020	383	19	8317	15346	42	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstart

Az idősök jólétét meghatározó egyik legfontosabb változó a nyugdíj, a legfontosabb jövedelemforrás. A férfiak vonatkozásában stagnálás, a nők számában növekedés mutatható ki az öregségi nyugdíjban részesülők számánál, aminek magyarázata az, hogy a nők korhatár betöltése előtt, 40 év szolgálati idővel öregségi nyugellátásra szerezhetnek jogosultságot.

Aki saját jogú nyugdíjra nem jogosult és a háztartás egy főre jutó jövedelme is alacsony a rá vonatkozó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltve időskorúak járadékára válhat jogosulttá. Becslések szerint a jelenlegi negyven – ötvenöt éves korosztályból a munkaerőpiacról tartósan kiszoruló (munkanélküliek, fekete munkások) miatt a járadékból élők száma emelkedni fog az elkövetkező 10 évben.

6.2 Idősök munkaerő-piaci helyzete

A WHO megfogalmazása szerint az a cél, hogy az „aktív időskort” minél többen érhessék el, ahol az idősebb generáció a társadalom és a munkaerőpiac részese marad, és e mellett élete végéig aktív és egészséges életet él.

a) idősök, nyugdíjasok foglalkoztatottsága,

Manapság egyre több olyan idős akad, aki a nyugdíjkorhatár elérése után sem hagyja ott munkahelyét. Évről évre gyakoribbá válik a munkavállalás nyugdíjasként, melynek több oka lehet; egyrészt a nyugdíjba vonuló személy jó fizikai és szellemi állapota, másrészt a jövedelemszerzés lehetősége.

A nyugdíjasok foglalkoztatása mellett számos érv szolgál. A demográfiai jellemzőkkel összevetve elsődlegesen az, hogy az idősödő társadalom miatt egyre kevesebb a munkaerőpiacra belépő fiatal. A KSH adatai szerint egyre nő a nyugdíjasként munkát vállalók száma Magyarországon. Míg 2010-ben a 65-69 éves korosztályból 27.100 fő volt gazdaságilag aktív, 2020-ban pedig 64.900 fő volt jelen a munkaerőpiacon. A 70-74 év közöttiek körében is emelkedő tendencia figyelhető meg: 2010-ben még csak 6.300, 2015-ben már 9.100, 2020-ban pedig 21.300 fő volt aktív résztvevője a hazai gazdaságnak.

A 2022. év júliusában megjelent jogszabályi változás tovább növelheti a nyugdíjas munkavállalók számát, melynek értelmében a közsférában alkalmazandó nyugdíjpolitikai elvekről szóló 1700/2012. (XII. 29.) Kormány határozat alkalmazásának eltérő szabályairól szóló 1374/2022. (VII. 29.) Kormány határozat alapján 2022. szeptember 1. napjától 2023. augusztus 31. napjáig a Kormány véleményének kikérése nélkül foglalkoztatható az a személy, aki az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és az öregségi teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, ha a foglalkoztatásra szociális, gyermekvédelmi vagy

gyermekjóléti szolgáltatónál, intézményben, hálózaton vagy köznevelési vagy szakképző intézményben kerül sor.

63. táblázat

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Fő összesen	3 982	3055	2994	2447	2260	2454
41-45 év (TS 042)	Fő	523	391	405	309	302	317
	%	13,13%	12,80%	13,53%	12,63%	13,36%	12,91%
46-50 év (TS 043)	Fő	438	378	345	264	238	260
	%	11,00%	12,37%	11,52%	10,79%	10,53%	10,59%
51-55 év (TS 044)	Fő	374	264	260	199	219	206
	%	9,39%	8,64%	8,68%	8,13%	9,69%	8,39%
56-60 év (TS 045)	Fő	466	313	327	242	187	n.a.
	%	11,70%	10,25%	10,92%	9,89%	8,27%	-
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	167	177	231	273	256	303
	%	4,19%	5,79%	7,72%	11,16%	11,33%	12,34%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

b) tevékeny idősor

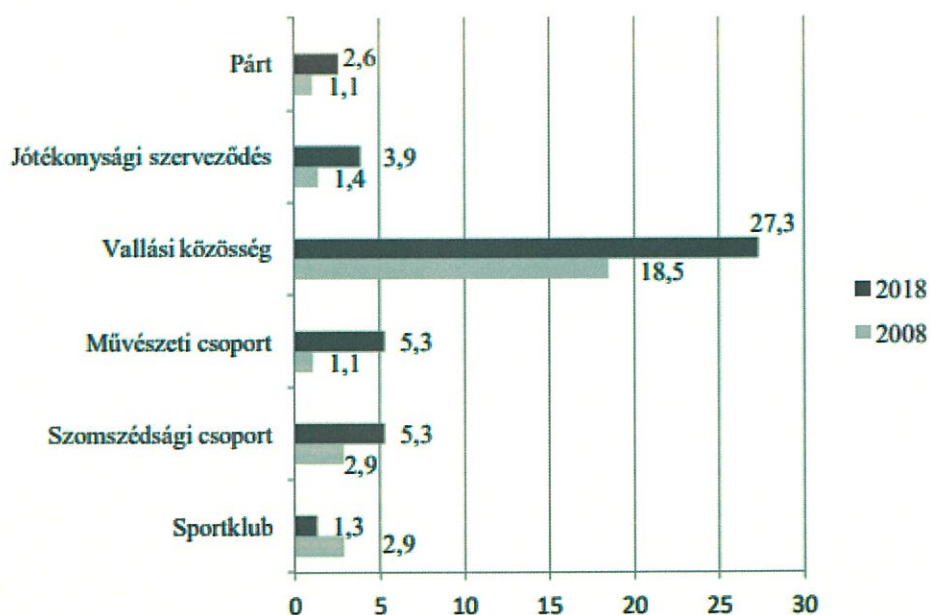
A tevékeny idősödést a foglalkoztatás mellett a társadalmi szerepvállalás és az önálló életvitel segíti. Az idősebbek támaszként szolgálhatnak pl. saját szüleik, házastársuk, unokáik ellátásában segíthetnek, valamint önkéntesként is tevékenykedhetnek bármilyen civil, egyházi vagy egyéb karitatív szervezetnél.

Az idősök életminőségét jelentősen befolyásolja az a tény, hogy milyen társas kapcsolatokkal rendelkeznek. Annak hiánya inkább az elmagányosodás veszélyét hordozza magában. „A közösségi, szomszédosági kapcsolatok az időskori aktivitásban jelentős szerepet játszanak”²⁰ Nyíregyházán az önkormányzat és a helyi egyetem rendszeres kutatást végez a lakosság életkörülményeinek vizsgálata céljából. Az Életminőség Nyíregyházán háztartáspanel kutatás 2008-ban kezdődött, és a két évente ismétlődő vizsgálatban többek között nyomon követi a város a társas kapcsolatokat, az idősök életkörülményeinek, életminőségének alakulását. A kutatás 10 éves évfordulóján a 2008-2018 évek alatt bekövetkező tendenciózus változásokat jelenítették meg. Nyíregyházán a tíz év alatt bekövetkezett mérhető változás: az idősök közösségi aktivitása növekedett, leginkább jellemző a vallási közösségekhez történő tartozás, de nőtt a művészetekkel foglalkozó szervezetekhez és a jótékonyági szervezetekhez történő tartozás is.

²⁰ Patyán László: *Időskorúak életminősége 2008-2018*, In: *Acta Medicinæ et Sociologica – Vol.9.No.27.(2018)*

Az idősök társadalmi részvételének egyes mutatói Nyíregyházán 2008, 2018

Forrás: Patyán László: Időskorúak életminősége 2008-2018, In: Acta Medicinae et Sociologica – Vol.9.No.27.(2018)

Az Életminőség Kutatás a társas kapcsolatokat is vizsgálja. Huszti Éva a város lakossága vonatkozásában mutatja ki azt, hogy a közösségekhez való tartozás sorrendje: vallási közösségekhez a leginkább, majd hobbi vagy szabadidős klubhoz és jótékonyági szervezethez tartoznak nagyobb részt a nyíregyházi lakosok. A szerző korosztályonként is megvizsgálta a társas kapcsolatokat és azt mondja, hogy városomban a „75 évesek és a tőlük idősebbek Nyíregyházán átlagosan 5,7 baráttal rendelkeznek, míg országosan átlagosan 2 barát jellemző ebben a korosztályban. A városban a 75 év feletti 18 százaléka nem rendelkezik egyetlen baráttal sem. Az, hogy az idősök kevesebb baráttal rendelkeznek, több okkal is magyarázható: az életkor előrehaladtával egyre kevesebb esélyünk, lehetőségünk van új emberek megismerésére és a régiekkel való kapcsolattartásnak is lehetnek biológiai, fizikai nehézségei: az izolálódás veszélye egyre nagyobb.”²¹ Összegzésében figyelemfelhívás található, melyben a látszólag kedvező számok ellenére kimutatja, hogy vannak kapcsolat és forráserős csoportok, és bizony vannak kapcsolathiányos csoportok. „A kapcsolathiányban szenvedők az idősök, az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők és a nők, ha a barátkozási potenciálokat nézzük, és a szegények azok, akik nagyobb eséllyel maradnak ki a közösségi életből.”²²

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősök egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése,

Az időskorúak a társadalom népes részét alkotják, és nem lehet egységes, homogén csoportként kezelni e korosztályt. Ennek megfelelően az idősökkel foglalkozó programoknak is többféle csoportra kell irányulnia, színes szolgáltatási csomagot alkotva. Az idősök jólétét elősegíteni csak közös együttműködés, partnerség szellemében lehet a leghatékonyabban, mely során minden szereplő aktív és erőforrásait a közös cél érdekében tudja hasznosítani.

²¹ HUSZTI Éva: *Társas kapcsolatok Nyíregyházán* 4. o.
http://epa.oszk.hu/03300/03347/00024/pdf/EPA03347_szabolcsi_szemle_2009_4_590-606.pdf

²² HUSZTI Éva: *Társas kapcsolatok Nyíregyházán* 16. o.
http://epa.oszk.hu/03300/03347/00024/pdf/EPA03347_szabolcsi_szemle_2009_4_590-606.pdf

A mai kor idősei nem szeretnék a szociális ellátás számára nyüggé válni, ezért új életformát kívánnak kialakítani. A mai középkorosztály már más típusú idős személy lesz, mint a mostani idősök, számukra új perspektívát kell találni, részükre újfajta szolgáltatásokat kell biztosítani a szükségleteik kielégítéséhez. A családi kapcsolatok lazulnak, az alacsonyabb gyermekvállalási hajlandóság miatt egyre többen lesznek, akiket gyermekeik, unokáik nem tudják majd segíteni idős korukban. A jelenleg nyugdíjba vonuló friss nyugdíjasok egy része nem hajlandó nyugdíjasklubba menni, mert nem tartják magukat „nyugdíjasnak”. Többen megfelelő egészségi állapotuk és maximális szellemi képességük miatt tovább dolgoznak valamilyen formában a nyugdíj mellett.

64. táblázat

Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma 6.3.

(Megegyezik a 6.1.1-es táblázattal)

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2015	11614	18903	30517
2016	11486	18799	30285
2017	11267	18683	29950
2018	11089	18570	29659
2019	11093	18705	29798
2020	10835	18471	29306

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Városunkban az idősök részére szociális ellátást az önkormányzati fenntartású intézmények mellett számos egyházi és nem állami szervezet biztosít. A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások keretében nyújtott alapszolgáltatások és a szakosított ellátások kategóriáját alapvetően a segítségnyújtás helyszíne és a segítségnyújtás mennyisége határozza el egymástól. Alapszolgáltatások esetében legtöbbször az ellátott saját lakókörnyezetében, vagy az intézmény helyiségében, míg a szakosított ellátások esetében egy adott intézményben történik a szolgáltatás biztosítása.

A **szociális alapszolgáltatások** célja, a jogosultak részére a saját otthonukban és lakókörnyezetükben történő segítségnyújtás, elsősorban önálló életvitelük fenntartásában és a korukból, az egészségi vagy mentális állapotukból fakadó problémáik megoldásában. Ezen ellátásokat otthonközeli szolgáltatásnak is szoktuk nevezni, melyre az „önálló életvitel” fenntartására kulcsfogalomként és alapelvként tekintünk, azzal, hogy intézményeink teljes elköteleződéssel és szakmai professzionalizmussal nyújtanak segítséget nem csak az ápolási, gondozási feladatokban, hanem egyéb, társadalmi, szociális helyzetek, körülmények és kapcsolataikat érintő problémák kezelésében.

Az alapszolgáltatások közül az **étkeztetést** az Önkormányzat a város területén 2011 októberétől Nyíregyháza-Városi Református Egyházközséggel kötött ellátási szerződés keretén belül biztosítja. Ezen kívül további 10 fenntartó kínálja szolgáltatását a város területén élő idősök részére. A Nyíregyházi Református Egyházközség által fenntartott Kálvienum Idősök Otthona által biztosított szociális étkeztést 2021. évben átlagosan 976 fő vette igénybe, melyből 556 fő részére történt kiszállítással az meleg étel biztosítása. A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ a nappali ellátást igénybevevő idős személyek részére biztosít étkeztetést (napi egyszeri meleg ételt), melyet az intézmény saját konyháján készítenek el. A 3. sz. Idősök Klubjában (Nyíregyháza, Csaló köz 11-13.), hétfői és ünnepnapon meleg étkeztést is biztosítanak. 2021. december utolsó munkanapján 128 fő vette igénybe a szociális étkeztetést az intézmény nappali ellátásának keretében.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ már hosszú évek óta magas színvonalon vesz részt Nyíregyháza Megyei Jogú Város időseinek az ellátásában és szervezi, biztosítja részükre a szükséges alapszolgáltatásokat.

Az Szt. 1993-ban alapellátásként határozta meg a **házi segítségnyújtást** is. A cél, az volt, hogy az alapellátások megszervezésével a települési önkormányzat hatékony segítséget tudjon nyújtani a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben, így biztosítva az önálló életvitelük fenntartását. Később *alapszolgáltatásként* határozták meg az eddigi alapellátásokat, hangsúlyozva ezzel a változtatással az egyes szolgáltatási formák tevékenység, illetve feladat jellegét. A 2008. év elején hatályba lépő változásokkal szét kívánták választani az alap- és szakellátást, s a szétválasztás eszköze, mércéje elsősorban az önellátási képesség megléte vagy hiánya volt, amelyhez kapcsolódóan vizsgálandóként merült fel az egészségi állapot, az ápolásra való rászorultság, valamint az önkiszolgálási képesség. Így került bevezetésre ekkor a gondozási szükséglet vizsgálat, melyet az intézmény vezetője, vagy az általa megbízott személy köteles elvégezni. Az Szt. 2016. január 1-jétől hatályos módosítása a házi segítségnyújtás szolgáltatáson belül két tevékenységi kört határozott meg, a szociális segítést és a személyi gondozást.

A házi segítségnyújtás keretében az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését, az ellátott és lakókörnyezete higiéniai körülményeinek megtartásában való közreműködést, a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való közreműködést kell biztosítani.

Önkormányzati intézményként a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központban 7 házi gondozói körzet összehangolt munkája révén biztosítja a város területén élők részére a házi segítségnyújtást. 2021 évben és jelenleg is 600 fő az engedélyezett létszám a házi segítségnyújtásban, a rendelkezésre álló adatok alapján 2021. december 31-én 542 fővel volt megállapodása az intézménynek házi segítségnyújtás szolgáltatás biztosítására. Az 542 megállapodással rendelkező ellátott közül 536 fő személyi gondozásra, míg 6 fő szociális segítségre szerzett jogosultságot. (intézményi beszámoló 2021.)

Az Önkormányzat által fenntartott intézményen kívül további 8 fenntartó biztosít házi segítségnyújtást a város területén.

A **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás** olyan szociális alapszolgáltatás, melynek célja a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása. Az intézmény a házi segítségnyújtás mellett **jelzőrendszeres házi segítségnyújtást** is biztosít. A Máltai Szeretetszolgálat modellkísérleteként 1999-ben indult el prevenciószolgáltatásként, amely a gyors segítség igénybevételének tudatával kívánta növelni a biztonságérzetet. Később a szociális törvényben előbb a házi segítségnyújtást kiegészítő szolgáltatásként majd később önálló szolgáltatásként szabályozták. 2008-tól a szolgáltatás a házi segítségnyújtás kiegészítő szolgáltatásává válik; a továbbiakban jelzőrendszeres házi segítségnyújtást kizárólag házi segítségnyújtást végző szociális szolgáltató, illetve intézmény biztosíthat. 2013. július 1-től az alapszolgáltatások közül egyedülként állami feladat lett, mely feladatot azonban ellátási szerződés keretében továbbra is az intézmény látja el.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ szervezetén belül működő jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban működő készülékek száma jelenleg 190 db (ebből 40 darab Kétirányú kommunikációra alkalmas Vivago Domi készülék), mely Nyíregyháza és Nyírpazony közigazgatási területén élő ellátottaknál van kihelyezve. Továbbá a diszpécserközpont a környező településekről (Nyírtét, Napkor, Sényő, Nagycserkesz, Kálmánháza, Nyírtelek) segélyhívásokat fogad. 2021-ben mindösszesen 201 segélyhívás történt - mely havi átlagban közel 17 riasztást jelent-, a legtöbb (32) november hónapban volt. A segélyhívás okai között a leggyakoribb az elesés (101 eset), a betegség/rosszullét (68 eset), a higiénés szükséglet (3 eset) és egyéb, például sebkötözés, kullancseltávolítás, pszichés probléma (8 eset) miatti riasztás. 2021-ben 21 esetben téves riasztás történt.

Az **idősek nappali ellátása** szociális alapszolgáltatás célja, hogy az igénybe vevők szociális helyzetének javításában, egészségük megőrzésében, mentális állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújtson. Fontos területe az idősebb generáció közösségi életének, a helyi igényeknek megfelelő, rendszeres napi programok, foglalkozások szervezésével és a folyamatos gondozói felügyelet biztosításával.

65. táblázat

A 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (6.3.1.)

Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2015	18 938	458	1776	3849
2016	19 606	531	1609	4419
2017	20 292	450	1410	4599
2018	20 990	439	1491	4968
2019	21 971	458	1415	4836

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ a város területén 7 helyen működtet idősek klubját. Valamennyi klub hétfőtől péntekig 8.00-16.00 óra között áll a klubtagok rendelkezésére, a 3. sz. Idősek Klubjában (Nyíregyháza, Csaló köz 11-13.) folyamatosan hétvégén és ünnepnapokon is biztosított a szolgáltatás. Az Önkormányzati rendelet értelmében mind az idősek nappali ellátása, mind a demens személyek nappali ellátása – étkezés igénybevétele nélkül – térítésmentes. A szolgáltatást igénybe vevők száma a 2021. december 31-én 196 fő volt, melynek 73%-a (143 fő) nő, és 27%-a (53 fő) férfi, a legmagasabban reprezentált korcsoport a 65-69 évesek csoportja, ide tartozik ellátottak 27,5%-a (54 fő), a 90 éven felüli korosztályba mindössze 1 % (2 fő) tartozik.

Nyíregyháza város területén egyházi vagy egyéb fenntartásban 9 intézmény biztosít nappali ellátást az idősek részére. A fenti adatok alapján elmondható, hogy a nyíregyházi 65 év feletti lakosok 2 %-a vesz igénybe idős nappali ellátást, továbbá 6,44 %-uk házi segítségnyújtás igényel, illetve a szociális étkezést a nyíregyházi idősek 22 %-a veszi igénybe a KSH adatok alapján.

Az intézmény **demens személyek nappali ellátását** is biztosítja a városban két helyszínen, amely olyan szociális alapszolgáltatás, melynek célja, hogy az egyedül vagy hozzátartozóval, saját otthonukban élő demens személyek számára, állapotuknak és speciális szükségleteiknek megfelelő, az igénybe vevők szociális helyzetének javításában, egészségük megőrzésében, mentális állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújtson. Fontos területe az érintettek közösségi életének, hogy a helyi igényeiknek a megfelelő, rendszeres napi programok, foglalkozások legyenek biztosítva. Fontos, hogy a folyamatos gondozói felügyelet biztosításával az izolációt megszüntetve, az életminőséget megőrizve vagy javítva, biztonságban, tevékenyen, jó közérzettel teljenek az ellátottak mindennapjai.

A települési hátrányok csökkentésében és az életfeltételek javításában jelentős szerepe van a **tanyagondnoki szolgáltatásnak**. A tanyagondnok sajátos helyet foglal el a szociális szolgáltatások rendszerében: munkájában az alapellátási feladatok a meghatározók, de számos olyan tevékenységet is

végez, ami túlmutat a klasszikus szociális feladatokon (favágás, hó eltakarítás stb.), mivel a jogszabály²³ csak nagy vonalakban határozza meg a szolgáltatás tartalmát. A szolgáltatást a város területén, illetve a város környéki tanyák területén a Human-Net Alapítvány (ellátási szerződés keretében) és a Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház (Joób Olivér Szeretetintézmény) biztosítja.

Nyíregyháza hagyományosan nagy külterülettel rendelkezik, a külterületen lakók népességszáma a rendszerváltás óta stabilizálódik. A külső városrészekben és a bokortanyákon mozaikosan kép rajzolódik ki, elszórt tanyákat és tehetős „magánbirtokokat” is találunk.

A HUMAN-NET Alapítvány 12 éve ellátási szerződés keretében, három körzetben működtet **tanyagondnoki szolgálatot**. A tanyagondnokok feladata a környező tanyavilágban, bokrokban élő rászorultak segítése, a tanyavilági létből eredő hátrányok csökkentése. Elsődleges feladatuk – a Nyíregyháza-Városi Református Egyházközséggel együttműködve – a szociális étkeztetés házhoz szállítása, ezen túl segítséget nyújtanak az egészségügyi szolgáltatókhoz való eljutásban, gyógyszerek kiváltásában, házkörüli munkákban. A Human -Net Alapítvány által biztosított három szolgálatnak összesen 2020-ban 136 fő, 2021-ben 148 fő ügyfele volt az Alapítvány éves szakmai beszámolója alapján.

Alapvetően meghatározza a körzetekben felmerülő feladatok arányát a településrészek, tanyás ingatlanok demográfiai fejlődése. A bővülő településrészekben tapasztalható lakosságnövekedés és lakásépítés arra enged következtetni, hogy a fiatalok és nagycsaládosok beköltözésének köszönhetően a helyi lakosság átlagéletkora csökken, tehát a tanyagondnok feladatai átalakulnak, az idősök mellett megjelennek a gyerekek a klienskörben; a szociális étel szállítás, egészségügyi intézménybe történő eljuttatás és a ház körüli segítségnyújtás száma csökken, míg a gyerekszállítás és a közösségi, információnyújtási feladatok száma nő.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ a gyógyászati segédeszközök kölcsönzését térítésmentesen biztosítja a Nyíregyházán élők számára, akik ápolásra szorulnak, vagy mozgásukban korlátozottakká válnak és ez által tartósan, vagy átmeneti jelleggel segédeszköz használatára szorulnak. Kölcsönözhető eszközök: kerekesszék, WC magasító, kapaszkodók járókeret, mankó, bot, otthoni ápoláshoz speciális kórházi ág, decubitus matrac, rolátor (háromkerekű bevásárló kocsi), stb.

A kölcsönzés időtartama 6 hónap, ami szükség esetén meghosszabbítható. **A kölcsönzés térítésmentes.**

A **szakosított ellátások** általános célja, azon – az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt – rászorult személyek speciális igényeinek megfelelő ellátás biztosítása, akikről az alapszolgáltatások körében nem lehet megfelelően gondoskodni.

Az önkormányzat fenntartásában működő Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ két telephelyen, a Pacsirta u. 29-35. szám (43 fő) és a Rozsnyai u. 8/a. szám alatt (20 fő) működtet **idősek otthonát**. Az intézmény beszámolója alapján a kihasználtság 2021. évben 101 % volt.

Nyíregyházán az önkormányzati fenntartású intézményen kívül 7 idősek otthona található, ebből egy az önkormányzattal kötött ellátási szerződés keretében működtetett Sóstói Szivárvány Idősek Otthona, melynek 2011 októberétől a Nyíregyháza-Városi Református Egyházközség a fenntartója.

Szolgáltatások telephelyei és a kihasználtság mutatói 2021. évben A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központban

---

²³ Szt. és a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I.7.) SZCSM rendelet

Ellátási forma	Feladatellátás helye	Engedélyezett férőhelyszám (fő)	Kihasználtság %
Idősek Otthona	Pacsirta u. 29-35. Rozsnyai u. 8/a.	43 20	101 %
Nappali ellátás: 1. számú Idősek Klubja 2. számú Idősek Klubja 3. számú Idősek Klubja 6. számú Idősek Klubja 7. számú Idősek Klubja 9. számú Idősek Klubja Nyírszőlősi Idősek Klubja	Vécsey köz 2. Fő u. 3. Csaló köz 11-13. Vécsey köz 31. Dália u. 1. Család u. 11. Kollégium u. 58.	36 20 41 25 20 20 25	100 %
Demens személyek nappali ellátása 1. számú Idősek Klubja 9. számú Idősek Klubja	Vécsey köz 2. Család utca 11.	6 6	116 %
Étkeztetés 1. számú Idősek Klubja 2. számú Idősek Klubja 3. számú Idősek Klubja 6. számú Idősek Klubja 7. számú Idősek Klubja 9. számú Idősek Klubja	Vécsey köz 2. Fő u. 3. Csaló köz 11-13. Vécsey köz 31. Dália u. 1. Család u. 11.	A Tanúsítványban nincs meghatározva engedélyezett férőhely. (2021. december utolsó munkanapján 128 fő vette igénybe a szociális étkeztetést az intézmény nappali ellátásának keretében.)	
Házi segítségnyújtás	Vécsey köz 2.	600	95,25 %
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Pacsirta u. 29-35.	190	100 %

Forrás: Nyíregyházi Szociális Központ 2021. évi szakmai beszámolója

A szociális törvény 2018. január 1-i módosítása érintette a **pénzbeli és természetbeni ellátások** vonatkozásában az idős lakosságot is. A járási hivatal hatáskörébe tartozó ellátások tekintetében új támogatási formaként vezették be a tartós ápolást végzők időskori támogatását, melyet azok a nyugdíjasok, akik nyugdíjuk megállapítása előtt 20 éven át saját háztartásukban ápolták, gondozták gyermeküket havonta 50 000 Ft összegű támogatásra jogosultak.²⁴

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által a helyi rendelet alapján nyújtott pénzbeli és természetbeni szociális ellátások közül több támogatás az idősek ellátását segíti, így pl. a méltányos ápolási díj, rendszeres és rendkívüli gyógyszer-támogatás, a karácsonyi támogatás.

A statisztikai adatok is alátámasztják, hogy kiemelt jelentősége van az ápolási, illetve az önkormányzatunk által folyósított méltányossági ápolási díjnak, mely utóbbi az időskorú lakosság otthoni, a családtagok által történő gondozást támogatja.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által saját rendeletében biztosított kiegészítő ápolási díj folyósításának feltételeként határozta meg a város, hogy az ápoló köteles a méltányossági ápolási díjat megállapító határozatával a határozat véglegessé válásától számított 30 napon belül a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központot felkeresni és a Központ által meghatározott időpontokban első alkalommal 16 óra felkészítő (ápolási, gondozási ismeretek) foglalkozáson, ezt követő minden évben 8 óra időtartamban tanácsadáson részt venni.

²⁴ Szt. 44/A. §

Ezzel a „jó gyakorlattal” 2020. évben az Önkormányzat pályázott a **Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ)** által irányított **Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Program** felhívására az **„Önkormányzati jó gyakorlatok az idősellátásban”** kategóriában. A pályázat során kisfilmet kellett készíteni, melyben bemutatásra került maga a képzés. Ezzel a pályázattal Nyíregyháza I. helyezést ért el, mely pénzjutalommal is járt. A megnyert pénzből a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központban egy demonstrációs terem került kialakításra, mely segíti az otthoni ápolást végző személyek (kiegészítő ápolási díjban részesülők) gyakorlati felkészítését.

c) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

Nyíregyháza Megyei Jogú Városban szervezett kulturális, közművelődési programok, szolgáltatások az idős korosztály részére is teljeskörűen hozzáférhetőek és rendelkezésre állnak, továbbá sok nagyrendezvény a városban ingyenesen látogatható. A nyugdíjas szervezetek nagyon aktívak a városban és sok esetben önmaguk és a többi nyugdíjas szervezet számára a város támogatásával szerveznek kulturális programokat. A rendezvényekre, színházi, könnyűzenei programokra való eljutást a helyi járatú menetrend szerint közlekedő modern autóbuszok segítik.

Az aktív tevékeny időskor egyik fontos pillére a társadalmi aktivitás fenntartása és az életen át tartó tanulás. Ennek tudatában kerül sor 2015 évtől folyamatosan minden évben a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának Gerontológia Tanszéke és az Önkormányzat együttműködésében a **Kelet – Magyarországi Szépkorúak Akadémiája rendezvénysorozat** megszervezésére. Hét évvel ezelőtt került megszervezésre vidéki városban elsőként Nyíregyházán. Az érdeklődés azóta is töretlen a nyíregyházi idősök körében. A társadalomban egyre több idős ember él, akik úgy, mint a fiatalok, szeretnének tanulni, szeretnének a társadalom megbecsült és aktív tagjai maradni. A szépkorúak akadémiája az előadásorozataival ebben kíván segítséget nyújtani számukra. Minden évben az évad végén azon résztvevők, akik rendszeresen látogatták az Akadémiát, elismerő oklevelet kaptak.

Nyíregyháza Idősügyi Tanácsa már évek óta hagyományosan meghirdeti az **Alkotó Idősek kiállítását** a Váci Mihály Kulturális Központban. Ide olyan tárgyakat várnak, amelyeket az idősök készítettek, ez lehet akár festmény, hímzett terítő, horgolt tárgyak, bármilyen olyan dolog, amelyet az idős ember alkotott. A kiállítás egy adott időtartamig, általában 1 hónapig bárki által megtekinthető a Váci Mihály Kulturális Központban.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ az **Idősekért és Fogycatékosokért Jöszolgalat Alapítvánnyal közösen** minden évben több alkalommal **Idősek Akadémiája** címmel ingyenes előadásokat szervez az idősöket érintő, érdekes és hasznos témákban. A témák között szerepel a boldogság, egészség, biztonság stb. témakörök, de szívesen veszik a szervezők az idősök által javasolt, az általuk igényelt témákat is.

Az Első Nyírségi Fejlesztési Társaság és az Idősügyi Tanács és az Önkormányzat közösen **Ki? Mit? Tud?** rendezvényt szervez a városban élő idősök részére. A COVID világjárvány miatt ez a rendezvény 2019. évben került utolsó alkalommal megszervezésre, ahol közel 50 produkció, különböző kategóriában (vers, próza, szólóénekek, kórus, hangszer, tánc stb.) közül kerültek ki a legjobbak egy szakmai zsűri segítségével. Minden évben nagy sikerrel zajlik a rendezvény, melyre nagyon lelkesen készülnek a nyugdíjas szervezetek csoportosan és a nyugdíjas személyek egyénileg is.

d) idősök informatikai jártassága;

Az idősök informatikai fejlesztése, képzése a mai korban elengedhetetlen. Az elmúlt 1-2 évben megtapasztalt COVID-19 világjárvány megmutatta számunkra, hogy sok esetben az idősökkel való kapcsolattartás az Ő védelmükben és érdekükben informatikai eszközökkel lehetséges. Az elmúlt időszakban nagy segítséget jelentett számunkra, hogy szülők, nagyszülők már rendelkeztek egy minimális informatikai tudással (mobiltelefon használat, laptop, tablet kezelési technikákkal), így lehetőség volt

a személyesebb kapcsolattartásra a világjárvány idején. A jelen korban az idősek informatikai fejlesztése elengedhetetlen. Ezzel nem csak a munkaerőpiaci esélyeik nőnek, de általánosságban is elmondható, ha rendelkeznek informatikai tudással, akkor tágabb információhoz juthatnak. Ezért szükséges, hogy a lehető legszélesebb körben fejlesszük az idősek informatikai tudását. E mellett az is nagyon fontos, hogy az idősek rendelkezzenek a megfelelő eszközökkel, illetve kapjanak segítséget ahhoz, hogy a megfelelő eszközöket tudják megvásárolni.

e) a generációk közötti programok.

Az önkormányzat **pénzügyi támogatást** nyújt pályázat meghirdetésével az **önszerveződő közösségek számára**. A felhívás minden év októberében kerül meghirdetésre a generációk együttműködését segítő programok támogatására, amelyre számos idősekkel és gyermekekkel foglalkozó szervezet nyújt be pályázatot és részesül pénzügyi támogatásban.

66. táblázat

**Generációk együttműködését segítő programok támogatása
2018-2022 közötti időszakban**

Támogatás éve	Támogatott szervezetek száma	Támogatási összeg
	db	Ft
2018	108	7.500.000.-
2019	107	7.469.915
2020	71	4.530.000.-
2021	95	7.500.000.-

Forrás: Saját adat

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

Az **Idősügyi Tanács** 2012. évtől aktívan működik Nyíregyháza Megyei Jogú Városban. A Tanács az önkormányzat mellett működő konzultatív, véleményező, javaslattevő testület. Feladata az idős állampolgárok életkörülményeinek javítása, az őket érintő problémák feltárása, megismerése és lehetőségek szerinti megoldása, vélemények, és információk cseréje, valamint a különböző célok és törekvések megismertetése és egyeztetése. Az Idősügyi Tanács tagjait különböző Nyíregyházán működő nyugdíjas szervezetek delegálják, de feladatuk nemcsak a szervezetek és tagságuk érdekeinek, hanem a nyíregyházi idős embereknek - akik esetleg nem tagjai semmilyen szervezetnek - a képviselete, problémák megfogalmazása, javaslattevés, intézkedések (pl. nyugdíjas hétfő - kedvezményes fürdő belépés idősek számára, kerékpáros, rolleres közlekedés szabályai a belvárosban, akadálymentes közlekedés biztosítása témakörökben stb.) kezdeményezése.

Az Idősügyi Tanács kezdeményezésére már hagyománnyá vált, hogy minden évben az Idősek Világnapja rendezvénysorozat keretében **Állatparki sétát** szerveznek. Az adott napon minden idős személy ingyenesen látogathatja meg a Nyíregyházi Állatparkot, ahol egy kellemes napot tölthetnek együtt a nyíregyházi idősek.

2014-től minden tavasszal megrendezésre kerül az **Időskorúak Sporttalálkozója**, ahol több sportágban versenyezhetnek a jelentkezők. Az idei évben már a hetedik alkalommal rendezték meg a Sporttalálkozót, ahol a város nyugdíjasai tizenegy sportágban mérhették össze tudásukat Nyíregyháza legújabb sportlétesítményében az Atlétikai Centrumban.

Az Önkormányzat Idősügyi Tanácsa 2015. évtől folyamatosan minden évben **„Meséld el nekem”, „Élettörténetek Nyíregyházán”** címmel pályázatot hirdet az időseknek. Élettörténetek, vagy életük egy szakaszának a megírására, ami Nyíregyházához kötődik. A pályázat célja: az idős ember élete egy-egy olyan fontos eseményének, érdekes szakaszának megismerése, amely tanulságot szolgálhat a felnövekvő nemzedék és az utókor számára. Olyan írott pályaművek (történetek) beadását várják, amelyek a pályázó nyugdíjas személyéhez, családi eseményhez, Nyíregyházán történt eseményekhez, a gyermekkor

megéléséhez vagy a városban lezajlott történelmi eseményekhez kapcsolódnak. A beadott pályamunkákat minden évben jutalmazzák és egy könyv formájában jelenik meg meghatározott példányszámban.

67. táblázat

**„Meséld el nekem”, „Élettörténetek Nyíregyházán” pályamunkák
2015-2021. közötti időszakban**

Év	Pályamunkák száma (db)
2015. év	15
2016. év	35
2017. év	18
2018. év	30
2019. év	
2020. év	29
2021. év	

Forrás: Saját adat

A város területén jogász közreműködésével **ingyenes jogsegély szolgálat** működik nyugdíjasok számára. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata által szervezett **Mozdulj Nyíregyháza** program keretében valamennyi korosztály, így az időskorúak számára is rendszeres sportolási lehetőség biztosított. Heti beosztás szerint minden nap meghatározott sport program (jóga, gerinctorna, esésmegelőzés program, csontritkulás mozgásprogram, senior tánc stb.) fogadja az időseket, mely programok ingyenesen látogathatóak. A **Senior kondi-parkban** szintén biztosított a lehetőség a sportolni és mozogni vágyó idős emberek számára. Az aktív mozgás lehetőségét biztosíthatta az a program, amelynek keretében ingyenes fürdőjegyet kaphatnak az idősek.

A város igyekszik a nagyobb rendezvényeken a programok részeként **szűrővizsgálatokat** biztosítani az idősek részére is. Ezen kívül egészségmegőrző programok szervezésére kerül sor, amelynek szintén részét képezik a szűrővizsgálatok.

A Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ és az Idősekért és Fogyatékosokért Jóléti Alapítvány közösen minden évben tavasszal és ősszel **Alzheimer Cafe** címmel programsorozatot szervez, amely az Alzheimer betegségben szenvedők hozzátartozóinak nyújt találkozási lehetőséget és tanácsadást. Minden alkalommal meghívott szakemberek segítik a programon résztvevőket az adott napi témák feldolgozásában.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata már két alkalommal is (2004-ben és 2016-ban) elnyerte az Idősbarát Önkormányzat díjat. A 2016-ban elnyert díj pénzjutalommal is járt. Az Idősügyi Tanács javaslatára ez összeg felhasználásával egy egész napos ingyenes belépési lehetőséget biztosítottak a nyíregyházi Állatparkba az idősek számára, amely azóta már hagyománnyá vált és minden évben megszervezésre kerül az önkormányzat saját forrásából. A 65 év feletti személyek személyigazolvány és a nyíregyházi lakcímkártya felmutatásával, a 65 év alattiak a nyugdíjas igazolvány bemutatásával válnak jogosulttá az ingyenes belépésre.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az idősödéssel kapcsolatos szemléletváltás megvalósítása nem lehet eredményes a	- Programok szervezése, ahol minden generáció képviselteti magát,

generációk közötti együttműködés, szolidaritás nélkül.	- együttműködés a generációk között, egymás segítése a mindennapokban
Az idősödő társadalomban egyre jelentősebbek a demenciával élő emberek és hozzátartozóik speciális szükségletei.	- Előadások szervezése a témakörben szolgáltatások biztosítása.
Sértetté, áldozattá válás tekintetében az idős korosztály az egyik leginkább veszélyeztetett célcsoport.	-A Rendőrség szakembereinek segítségével felvilágosító előadások szervezése
Generációk közötti eltávolodás	- Közös programok szervezése a gyermekek, családok és az idős generáció számára, - a fiatalok informatikai képzést, fejlesztést, segítséget nyújtsanak az idős generáció részére, akár közösségi szolgálat keretében. -
Alacsony az idősödő és idős emberek foglalkoztatása.	Az idősödő és idős emberek foglalkoztatási szintjének javítása. - a szenior foglalkoztatás fejlesztésével, a munkaerőpiacról való korai kikerülés megelőzésével - a rugalmas, az atipikus, a munkavégzési aktivitásnak megfelelő munka- és jogi környezet kialakításával - a munkaerőpiacra való visszatérés elősegítése az információs technológiai képességek és készségek elsajátításával, - mindenki számára hozzáférhető képzések/átképzések rendszerének fejlesztése, a felnőttkorban való képzés módszertanának fejlesztése, - egyéni szinten az időskorra való felkészüléshez szükséges aktivitás elősegítése, támogatása, a karrierépítéshez hasonló módon - idősek foglalkoztatását segítő szervezetek közreműködése, a foglalkoztatást támogató és elfogadó jellegű gazdasági és társadalmi magatartási minták, jó gyakorlatok bővítése és fejlesztése - Rugalmas nyugdíjazási/foglalkoztatási programok támogatása, mely lehetőséget ad a munka világából történő folyamatos/fokozatos kilépésre, - intergenerációs együttműködést támogató munkahelyek program a fiatal munkavállalók és a szenior korosztály egymástól való tanulásának és közös munkavégzésének elősegítésére.
Nem megfelelő az időskorú lakosság tanulásának elősegítése.	Az információs-kommunikációs technológiai ismereteik fejlesztése, - az alternatív, tanulási lehetőségekhez történő hozzáféréssel, a képzések támogatásával, élethosszig való tanulás lehetőségének megteremtésével, - e-learning, e-információ és az e-szolgáltatások továbbfejlesztése, elérésükhöz történő hozzáférés és hozzájutás támogatása, célzott programok az

	<p>idősek számára a digitális tudás fokozása érdekében,</p> <ul style="list-style-type: none"> -non-formális és informális tanulási programok az idősek képzésének elősegítésére (közösségi tanulás, tanulókörök, stb.) - Senior akadémiák, szépkorúak akadémiáinak támogatása (széles körben hozzáférhető ismeretterjesztő jellegű közösségi oktatás).
Alacsony az idősek részvétele az önkéntes munkában	Az időszedő, valamint az idősek emberek bevonása az önkéntes munka világába, mellyel az időszedő generáció tudásának elismerése és hasznosítása is megvalósul
A korosztály közösségi életbe történő bevonása. Az idősek bevonása a városi kulturális, sport és egyéb rendezvényekbe.	<p>A nyugdíjas egyesületek és mozgalmak munkájának támogatása annak érdekében, hogy minél több időskorút be tudjanak vonni a közösségi programokba,</p> <ul style="list-style-type: none"> - közérdekű tevékenységek (városi kulturális, szabadidős és sportprogramok) szervezése a senior korosztály bevonásával és aktív szerepvállalásával, - idősek bevonása a helyi, szomszédsgai programokba, közösségfejlesztő programokba, - szomszédsg támogató hálózat kialakítása (közösségi szolidaritás támogatása), - a helyi gazdasági tevékenységek támogatása (helyi piacok, rövid árláncok támogatása).
Kevés azon programok száma, amelyek a generációk közötti szolidaritás, együttműködést erősítik.	<p>Az időszedés folyamatának pozitív bemutatását a társadalom egésze számára pl.: programok szervezése a fiatal generációnak, melyeken keresztül a folyamatot megismerik,</p> <ul style="list-style-type: none"> - programok szervezése pl.: óvodák és idősek klubja együttes programszervezése a kapcsolatok erősítése céljából, - tematikus közösségi beszélgetések intergenerációs szellemben, - családi – generációs szolidaritás erősítését támogató programok.
Az időskorosztály egészségi állapota nem megfelelő.	<p>Az egészség megőrzéséért történő felelősségvállalás erősítése az egyén részéről is</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egészségtudatos magatartás és az időskorra történő felkészülés támogatása, - a sport és a mozgás jó hatásaira tekintettel a rendszeresen sportoló idősek, és a seniorsport támogatása, - a lelki egészség védelmének erősítése, különösen a depresszió elleni küzdelem, a szorongásos tünetek megelőzése, kezelése, a veszteségek feldolgozásának területén, megkülönböztetett figyelemmel az időszedés „elnőiesedésére”, - az elsődleges prevenció erősítése, szűrőprogramokon való részvétel biztosítása, a betegségek kockázatának alacsonyan tartása.
Alacsony az idősek anyagi biztonsága, életminősége.	<p>Erősíteni kell az öngondoskodás szemléletét</p> <ul style="list-style-type: none"> - indokolt és szükséges a munkaerőpiacon

	<p>maradás, illetve az oda való visszatérés ösztönzése,</p> <ul style="list-style-type: none"> - emberi jogok érvényesülését és az emberi méltóság megőrzését támogató környezet megerősítése a közbiztonság növelésével, - idősbántalmazások kezelése megelőzéssel, enyhítéssel, szakszerű ellátással, felvilágosítással, - szegénységgel veszélyeztetett (alacsony nyugdíjból élő, egyedülélő, stb. korosztály célzott támogatása, segítése.
<p>Nem elegendő azon szolgáltatások száma, amelyek integrált egészségügyi és szociális szolgáltatásokat nyújtanak.</p>	<p>A szolgáltatások fejlesztése járuljon hozzá a rekreáció és a rehabilitáció lehetőségeihez, valamint a readaptációhoz,</p> <ul style="list-style-type: none"> - szolgáltatásokhoz és az ellátásokhoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségeinek csökkentése, az idős emberek esélyegyenlőségének biztosításához fokozott figyelmet szükséges fordítani – tanácsadással és megfelelően kifejlesztett szerkezetekkel – a lakások szükség szerinti átalakíthatóságára és biztonsági felszerelésekkel történő ellátottságára, -egészségügyi és szociális szolgáltatások koordinációjának fejlesztése, - speciális problémafókuszú interdiszciplináris programok fejlesztése (pl. demenciával élők biztonságának és ellátásának segítése), - magas kockázatú csoportok (75 év feletti, egyedül élő, helyi közösségben izolálódó, kapcsolatok nélküli, rossz egészségi állapotban lévő, mentálisan hanyatló, települési hátrány miatti, szociálisan rászoruló, alacsony jövedelmű) idősek elérése célzott programokkal, a kockázatok csökkentése (önkéntes programok, közösségfejlesztő programok, személyes szolgáltatások célzása, veszélyhelyzetek megelőzése).

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Jelen program fogyatékosügyi pontja bemutatása előtt fontos és szükséges szót ejtenünk arról, hogy bár a helyi esélyegyenlőségi program következetesen a fogyatékoság kifejezést használja, a terület vizsgálatakor akarva-akaratlanul számos egyéb terminussal találkozunk, melyek az esetek többségében csak részben fedik le ugyanazt a társadalmi csoportot. A fogyatékosügyben és az azzal gyakran összeérő foglalkoztatás - és szociálpolitikai szóhasználatban számos fogalom van gyakorlatban, pl.: fogyatékos, akadályozott, rokkant, sajátos nevelési igényű, megváltozott munkaképességű, egészségkárosodott, melyek más-más szempont szerint határozzák meg az érintettek csoportját, azonban ezek a terminusok nem jelölnék ki egymástól világosan elkülönülő társadalmi csoportokat. Ennek ellenkezőjét jelenthetjük ki: az átfedések jelentősek. A fenti fogalmak nem egyforma kategóriákat alkalmaznak a hátrányok szintjét illetően. Van, ahol az állapotra, van, ahol az abból következő funkcionális és/vagy társadalmi hátrányokra helyezik a fő hangsúlyt. A kifejezések sokszerűsége ugyanakkor nem magyar jellegzetesség, az Európai Unió tagországaiban szintén jelenlévő, ismert probléma.

Jelen program keretében nincs lehetőség a fogyatékoság és társfogalmi mélyebb elemzésére, azonban nem hagyható el, hogy az e pontban használt fogalmi értelmezés kontextusba kerüljön.

Figyelembe véve, hogy jelen összefoglaló a társadalmi hátrányokkal küzdő helyi csoportok esélyegyenlőségének helyzetét és annak előmozdítására tett lépéseket foglalja magában, a fogyatékoság fogalmát az ENSZ által elfogadott: a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv - legkevésbé megszorító – értelmezése szerint fogjuk tárgyalni. Az Egyezmény szerint: fogyatékosággal élő minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását. Az Országgyűlés az Egyezmény kötelező hatályát elismerte és a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikálta. Értelmezésünkben tehát a testi struktúra bármely elemének károsodása miatt bekövetkező, a társadalmi szerep betöltésében általában korlátozott személy átfogó megjelölése jelenik meg.

A fogyatékosügy, mint átfogó kérdéskör számos jogszabály fókuszja. A fogyatékos személyeket érintő legfontosabb és a jelen programot leginkább befolyásoló nemzetközi jogszabályok között említjük meg az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, az Európai Szociális Kartát, az Emberi Jogok Európai Egyezményét, a Madridi Nyilatkozat a befogadó társadalom alapja a diszkrimináció-mentességgel párosuló pozitív cselekvést.

Hazai jogszabályok közül e dokumentum 1. pontjában meghatározottakon túl a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvényt, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletet, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról szóló 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendeletet említjük.

Külön kiemelő az Országos Fogyatékosügy Program, mely 2015-2025. évekre vonatkozóan megfogalmazta a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségét, jólétét előmozdító célokat, melyekkel Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata egyetért és Helyi Esélyegyenlőségi Programjával ahhoz illeszkedni törekszik.

Nyíregyházán a fogyatékosággal élő személyek támogatását az önkormányzati fenntartású intézmények mellett a civil szféra és egyházi intézmények biztosítják. Nyíregyháza Önkormányzata konstruktív kapcsolatot ápol a terület más fenntartóival, felismerve azt, hogy a városban a fogyatékos személyek részére minél szélesebb palettán szükséges ellátásokat biztosítani.

Az elmúlt évek fejlesztései sok tekintetben igen jelentős előrelépést tudtak produkálni a fogyatékosággal élők esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében Nyíregyházán. A tömegközlekedés fejlesztésével, új alacsonypadlós helyi járatú autóbuszok beszerzésével a közlekedés feltételei folyamatosan javulnak. Számos projekt eredményeként, közterek, közintézmények, kulturális funkciók akadálymentes hozzáférése vált lehetővé. Előrelépést jelentenek az Európai Unió által biztosított források bevonásával megvalósuló más beruházások is, hiszen a kivitelezés során ma már követelmény az akadálymentes hozzáférés biztosítása.

Súlyos hiba lenne azonban csak a megvalósult fejlesztéseket számba vennünk, a későbbi pontokban bemutatott beruházások/kezdeményezések mellett ugyanis jó néhány területen vannak hiányok és lemaradások.

A beruházások esetében előfordul, a fél -, vagy átgondolatlan megoldások alkalmazása, pl. nincs felolvasási funkció az ügyfélszolgálati centrum sorszámadagolóján, az alacsonypadlós buszok külső hangszóróin nem hallható a járat száma és iránya, mozgáskorlátozott illemhelyek lezárása stb.

A fenti példák talán érzékeltetik, hogy az akadálymentesítésre törekvés minden jószándéka mellett is előfordulnak hibák, ezért még nagyobb erőfeszítéseket kell tenni az életszerű tervezés és a (köz)szolgáltatások empatikus biztosítása érdekében. Emellett, a meglévő infrastruktúra (pl.: közintézmények, közterek, buszmegállók), az információbiztosítási gyakorlat (pl.: rendezvények megközelíthetősége, honlapok akadálymentes nézete), kulturális és sport programkínálat szűkössége és a foglalkoztatás területén is jelentős előre lépésre lenne szükség, illetve fontos, hogy fejlődjenek a lakhatás és az önálló életvitel lehetőségei.

A valódi integráció eléréséhez számos feladat vár megvalósításra. Sem a fogyatékossgal élő, sem a megváltozott munkaképességű emberek számára biztosított ellátások nem teljes mértékben teszik lehetővé az önálló életvitelt, az akadálymentesítés minden fogyatékossgai formára kiterjedő szemlélete pedig még hiányos. Több figyelmet kell fordítani arra is, hogy a társadalomból kirekesztődő emberek újra be tudjanak kapcsolódni a helyi közösség működésébe, és számukra is elérhető legyen a hasznos és értékteremtő munka. A fentiekén túl, a területen szükséges az életen át tartó szolgáltatások biztosítása is, illetve arra, hogy a meglévő ellátások hálózatban működjenek egymással.

A fogyatékossgal élő emberek integrációját gátló problémákat illetően alapvető probléma a hozzáférés hiánya. A Helyi Esélyegyenlőségi Program e pontjában a hátráltató tényezők feltárásával alakítható ki olyan összehangolt program, melynek elemei egymással koherens egészet alkotnak és jelentős előrelépést idézhetnek elő a fogyatékos személyek integrációjában. Ebben a folyamatban alapvető fontosságú - és e tekintetben komoly előrelépés történt – hogy a fogyatékossgal élő személyek lehetőséget kapjanak helyzetük alakításában, meghívást kapjanak az őket érintő események tárgyalására, véleményük meghallgatást nyerjen. Nyíregyházán e cél elérésére 2021.évben megalakult a Fogyatékossgügyi Tanács (lásd: 7.5 pont). A Tanács képviselőinek lehetőségük van arra, hogy észrevételeiket, ötleteiket a megfelelő formában, javaslatként a városvezetés elé tárják.

A Tanácsnak a fogyatékos személyek egészét kell képviselnie. A célcsoport számának pontos meghatározása azonban a definíciók sokszínűsége, és a több éves adatok miatt nem könnyű feladat. A különböző statisztikákban (KSH, MÁK, stb.) csak megbecsülni lehet a fogyatékossgal élő/megváltozott munkaképességű személyek létszámát. Ennek oka, hogy a válaszadó a népszámlálásoknál nem köteles nyilatkozni az egészségügyi állapotáról, fogyatékossgáról, valamint a különböző pénzbeli ellátásokat sem minden érintett veszi igénybe, mert vagy nem ismeri a támogatást, vagy úgy gondolja, hogy nincs rá szüksége, esetleg megalázzónak tartja azt.

Irányadók lehetnek az érdekképviselői szervezetek létszámadatai is - mintegy félmillió fogyatékossgal élő ember érdekképviselőt látja el a Magyar Fogyatékossgügyi Caucus.

68. táblázat

A fogyatékossgal élők száma a fogyatékossg típusa szerint országosan

A fogyatékossg típusa	Összesen
2001	
Mozgássérült	225 615
Alsó, felső végtag hiánya	16 254
Egyéb testi fogyatékos	30 942
Gyengénlátó	74 492
Egyik szemére nem lát	21 529
Vak	10 554
Értelmi fogyatékos	59 734
Nagyothalló	61 503
Siket, siketnéma, néma	11 488
Beszédhibás	16 225
Egyéb	139 570

Összesen:	577 006
2011	
Mozgássérült	232 206
Gyengénlátó, aliglátó	73 430
Vak	9 054
Értelmi fogyatékos	42 779
Autista	5 120
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	46 265
Nagyothalló	63 014
Siket	8 571
Siketvak (látás- és hallássérült)	3 262
Beszédhibás	14 528
Beszéd fogyatékos	10 913
Súlyos belszervi fogyatékos	46 648
Egyéb	2 277
Ismeretlen	37 120
Összesen:	490 578

Forrás: KSH népszámlálási adatok

Mint látható, összehasonlítható adatként továbbra is csak a népszámlálás idejét múlt számai állnak rendelkezésre, melyek a korábban említett kategorizálási és önbevallási problémák miatt csak iránymutatást adnak a célcsoport számának meghatározásában. Az adatokat megvizsgálva, 2001-2011 között 15 %-os csökkenés látható a célcsoport összlétszámában. Megítélésünk szerint a fogyatékos személyek ilyen erőteljes fogyása kevéssé életszerű, a háttérben a korábban említett fogyatékosági kategóriák módosításai állhatnak. Szakértői becslések szerint a fogyatékos személyek száma elérheti a társadalom 8-10 %-át is országos, és helyi szinten egyaránt.

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

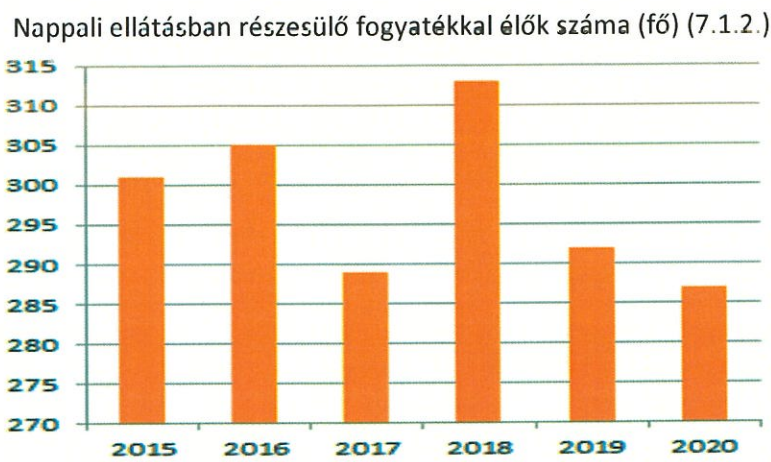
Helyi adatok felé fordulva, az alábbi két táblázat nyújthat információt a célcsoport számáról.

69. táblázat

Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként (7.1.1)

Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2015	2456	3307	5763
2016	2241	3038	5279
2017	2044	2759	4803
2018	1797	2392	4189
2019	1587	2102	3689
2020	1493	1951	3444

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Forrás: TeIR, KSH Tstar; és helyi adatszolgáltatók

A fogyatékkal élő személyekre vonatkozó népszámlálási adatokhoz hasonlóan csökkenő tendenciát mutat a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma is. Itt azonban már mintegy 40%-os fogyást láthatunk, melynek vélhető legfőbb oka a megváltozott munkaképesség megállapításának - a korábbiaktól eltérő - szigorúbb gyakorlata.

A nappali ellátásban részesülők száma tekintetében a 2018. év kiugró adatait leszámítva minimális csökkenés figyelhető meg.

a) fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

A fogyatékkal élő emberek, elhelyezkedési esélyei a köz- illetve a versenyszférában, erősen korlátozottak. A munkáltatók gyakran nincsenek azzal tisztában, hogy a fogyatékkal élő emberek milyen munkát tudnak elvégezni. Megoldás lehet erre egy szakember segítségével elvégzett munkakörfeltárás, mely során meg lehet állapítani, hogy melyek azok a munkakörök, amelyekben teljesítménykiesés nélkül alkalmazhatók fogyatékos személyek.

A számítástechnika fejlődésével, pl.: képernyőnagyító vagy képernyőolvasó program segítségével egy látássérült személy is tud számítógépes munkát végezni. Éppen ezért az ezzel az eszközzel ellátható feladatok (pl.: digitalizálás, adminisztráció, adatrögzítés stb.) számukra is elvégezhető munkakörök lehetnek. A felsőfokú végzettségű személyek alkalmazása szintén nem lehetetlen pl.: egyes szociális, jogi, pedagógiai területen.

Nyíregyházán a fogyatékos személyek foglalkoztatása kapcsán három nagy piaci foglalkoztatót kell megemlítenünk, hiszen ezek a cégek fogyatékos személyek százait foglalkoztatják, ezzel hiánypótló tevékenységet végeznek.

A célcsoport legnagyobb foglalkoztatóinak létszámadatai Nyíregyházán

	Start Rehabilitációs Foglalkoztató és Intézményei Közhasznú Nonprofit Kft.		Pro-Team Nonprofit Kft.		PIREHAB Nonprofit Kft.		Megváltozott munkaképességűek száma összesen (fő)
	²⁵ teljes létszám (fő)	²⁶ megváltozott munkaképességűek (fő)	teljes létszám (fő)	megváltozott munkaképességűek (fő)	teljes létszám (fő)	megváltozott munkaképességű dolgozók (fő)	
2018	931	805	306	161	154,94	128,78	1094,78
2019	932	810	187	134	138,44	113,89	1057,89
2020	873,3	775,5	241	158	129,78	109,09	1042,5
2021	844	741	239	152	142,04	122,23	1015

Forrás: helyi adatszolgáltatók

Az adatok mélyebb elemzése nélkül megállapítható, hogy a fenti cégek összesen több, mint 1000 megváltozott munkaképességű személyt foglalkoztatnak, az összlétszámadatokban minimális, de tendenciózus csökkenés figyelhető meg.

b) munkavállalást segítő lehetőségek;

A fogyatékos személyek munkavállalást segítő ösztönzői fontos szerepet töltenek be a célcsoport munkaerőpiaci hátrányainak leküzdésében, sajnos azonban ezek elől a munkaadók sok esetben elzárkóznak, annál is több esetben nem ismerik őket. Előbbi sajnos annak ellenére is kijelenthető, hogy pl.: a rehabilitációs hozzájárulás²⁷ 2022. évi összege: 1.800.000 Ft/fő/év, melyet a munkaadók többnyire inkább megfizetnek, minthogy fogyatékos személyt alkalmazzanak.

A munkavállalást segítő lehetőségek közé sorolhatók még az alábbi kedvezmények, melyeket meglátásunk szerint szintén a korábban ismertetett okok miatt kerülnek a munkaadók.

- A legalább 50 százalékban megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása esetén a társasági adó alanya az adózás előtti eredményét csökkentheti havonta, a megváltozott munkaképességű munkavállalónak kifizetett munkabérrrel, de legfeljebb az adóév első napján érvényes minimálbérrrel, feltéve, hogy az általa foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma az adóévben nem haladja meg a 20 főt.
- A munkaadó, megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása esetén - a minimálbér kétszereséig - mentesül a szociális hozzájárulási adó megfizetése alól. Az un. sochó mértéke 2022. január 1-jétől 13%.
- A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő, egyéni vállalkozó az e tevékenységéből származó bevételét csökkentheti személyenként havonta az alkalmazottnak kifizetett bérrrel. A megváltozott munkaképességű vállalkozó adókedvezményt vehet igénybe egyéni vállalkozóként a saját maga után fizetendő adóból.

²⁵ Teljes munkajogi létszám

²⁶ A teljes munkajogi létszámon belül a megváltozott munkaképességűek száma

²⁷ A rehabilitációs hozzájárulás egy több, mint 20 éve létező, közvetett foglalkoztatást segítő adó, amely a 25 fő feletti munkavállalói létszámmal rendelkező munkaadók legfontosabb pénzügyi ösztönzője a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása során. Bővebben: https://ertekvagy.hu/hu/-/rehabilitacioshozzajarulas_2022

- Állami támogatás igényelhető a munkabérekre. Amennyiben egy vállalatnál a megváltozott munkaképességű dolgozók létszáma eléri a 30 főt vagy arányuk az összes munkavállalóhoz viszonyítva meghaladja a 25% ot, illetve megfelel a 327/2012. (XII.16.) Korm. rendeletben meghatározott egyéb feltételeknek, a vállalat kérheti akkreditációját, amely után az állam támogatást fizet a munkavállalók foglalkoztatásának segítéséhez. Az állami támogatás fordítható munkabérre, a speciális igényű foglalkoztatás esetén felmerülő esetleges többletköltségekre, képzésekre vagy a munkahely rehabilitációs célú átalakítására. Ezen költségeket akár 100%-os arányban téríti meg az állam.

Nyíregyházán nagy szükség van arra, hogy olyan szereplők jelenjenek meg a területen, akik képesek segítséget nyújtani a fogyatékossgal élő, megváltozott munkaképességű emberek számára az elhelyezkedésben. A városban működő, tömegeket foglalkoztató cégek sokat tehetnének a megváltozott munkaképességű és fogyatékossgal élő emberek foglalkoztatásának javításában.

A fogyatékos személyek munkavállalási esélyeit rontja, hogy az évekig, akár évtizedekig tartó állástalanság során már nemcsak képzettségben, végzettségben, hanem szociális és mentális értelemben sem alkalmasak a munkaerőpiacra való belépésre.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Ebben a tárgykörben a helyi adatok gyűjtése nehézkes, de azt feltételezzük, hogy Nyíregyházán a fogyatékos személyek munkaerőpiaci hátrányos megkülönböztetése az országoshoz hasonló jelleget mutat, ezért az általános megállapítások városunkban is érvényesek. A célcsoport munkához jutása és ezzel az önálló életvitel folytatásához szükséges anyagiak megteremtése e körben rendkívüli nehézségekbe ütközik.

Egy Eurobarométer felmérés az Unió 27 tagállamában vizsgálta a diszkrimináció alakulását, a diszkriminációhoz való viszonyulást és a magatartást, amely alapján minden második európai állampolgár úgy véli, hogy a fogyatékossgon alapuló megkülönböztetés gyakori. Az európai polgárok 79%-a szerint fogyatékosnak lenni hátrányt jelent a társadalomban. A legtöbb európai úgy gondolja, hogy a testi fogyatékossg hátrányt jelenthet a munkakeresésnél, még akkor is, ha az illető rendelkezik a szükséges képesítésekkel.²⁸

A hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben fordított megközelítést szükséges alkalmazni: a társadalom befogadóképességét, érzékenységét kell fejleszteni, melynek eszközei lassan és kitartó munkával érnek el hatásokat, elsősorban az oktatáson keresztül. Az esélyegyenlőség megvalósulásának egyik legfontosabb pontja az oktatási rendszer. Az iskola amellet, hogy szocializációs színtér, fontos szerepet tölt be a későbbi munkaerő-piaci pozíciók megszerzésének szempontjából is.

d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

Jogszabályok által deklarálva a települési önkormányzat feladata az alapvető jóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. A szubszidiaritás elve értelmében az alapellátás jelenti a leghatékonyabb szintet az emberek lakóhelyéhez közeli megelőző, gyógyító és ellátó szolgáltatásokhoz. Ezek között említjük az egészségügyi, köznevelési, szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat.

Az egészségügyi alapellátás keretébe tartozó háziorvosi ellátás és a védőnői ellátás rendkívül fontos a fogyatékos gyermek esetében. Az első életévekben az egészségügy feladatai közé tartozik a fejlődés nyomon követése és a megkésetten, vagy eltérően fejlődő gyermekek minél korábbi felismerése. Az alapos anamnézis, a megfigyelés és a fizikális vizsgálat többnyire elegendő a súlyosabb problémák felismerésében. Nyíregyházán az Egészségügyi Alapellátási Igazgatóság szervezeti keretében működik a

²⁸ Dajnoki Krisztina: Esélyegyenlőség és diszkrimináció – Fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek a munka világában

védőnői ellátás, valamint a háziorvosi ellátás megszervezése is az intézmény feladatai közé tartozik. A város területén 27 házi gyermekorvos végzi tevékenységét és biztosítja a több, mint 20 ezer gyermek ellátását. A védőnői ellátásban 63 védőnő vesz részt, amelyből 38 fő területi védőnő és 25 fő iskolai védőnő.

A közszolgáltatások közé tartozó óvodai ellátás során kiemelt figyelmet kapnak a sajátos nevelési igényű gyermekek. Az Nkt. 4. § 25. pontja alapján „sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, (látási, hallási) értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd”. Az Nkt. 74. § (2) bekezdés szerint az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat gondoskodik.

Nyíregyházán az önkormányzati fenntartású óvodákban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése 2017-től a Nyíregyházi Tankerületi Központtal kötött megállapodás alapján történik. 2021-ben 63 sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése valósult meg az EGYMI (Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény) szakembereinek közreműködésével.

Az önkormányzat fenntartásában működő óvodákban két speciális csoport működik, ahol sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése folyik. A Búzaszem Nyugati Óvoda és a Gyermekek Háza Déli Óvoda székhelyein működő 1-1 csoportban 8 és 10 fő gyermek gondozása valósul meg.

A fogyatékossgal, nehézségekkel küzdő gyermekek iskolai tanulmányaikat integráltan vagy speciális iskolákban folytathatják, amelyekről a következő pontban teszünk említést.

A fogyatékos személyek egészségügyi intézménybe, munkába, iskolába történő eljuttatásának segítésére jöttek létre a szociális alapszolgáltatás körébe tartozó támogató szolgálatok, amelyek személyi segítséget végeznek a fogyatékos személy otthonában, illetve szállító szolgálatot működtetnek.

A segítségnyújtás egyéb formái közé tartozik a szociális alapellátás körébe tartozó nappali ellátás, valamint a szakosított ellátások körébe tartozó lakóotthoni ellátás, a fogyatékos személyek otthona, illetve a támogatott lakhatás. A fogyatékkal élők integrációját segítik elő azok a jogszabályi változások, melyek a támogatott lakhatást és ezzel egyidejűleg a fogyatékos személyek számára ápolást-gondozást nyújtó, 50 főnél nagyobb férőhelyszámú szociális intézményi férőhelyeinek kiváltását irányozták elő.²⁹ Az Szt. 75. § (1) alapján a 2013. január 1-től bevezetett támogatott lakhatás a fogyatékos személyek, a pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek részére biztosított ellátás, amely az életkornak, egészségi állapotnak és önállósági képességnek megfelelően, az ellátott önálló életvitelének fenntartása, illetve elősegítése érdekében biztosítja a lakhatási szolgáltatást, az önálló életvitel fenntartása, segítése érdekében mentálhigiénés, szociális munka körébe tartozó és egyéb támogató technikák alkalmazásával végzett esztvitelt, az ellátott életkörülményeinek figyelemmel kísérését biztosító kísérő támogatást, az ellátott komplex szükségletfelmérése alapján, erre vonatkozó igény esetén az étkezést, az ápolás-gondozást, a fejlesztést, a társadalmi életben való részvételt segítő szolgáltatásokat. A lakhatási szolgáltatás legfeljebb hat fő számára kialakított lakásban vagy házban, vagy hét-tizenkét fő számára kialakított lakásban vagy házban, vagy legfeljebb ötven fő elhelyezésére szolgáló lakások, épületek együttesében biztosítható.

A fejlesztő foglalkoztatás keretében, a gondozási, fejlesztési, illetve rehabilitációs tervben foglaltak szerint az egyén egészségi állapotának, életkorának, fizikai és mentális állapotának megfelelően fejlesztési és foglalkoztatási szolgáltatást nyújtása történik, támogatva az egyén önálló munkavégzésre, illetve a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedésre való felkészítését.

---

²⁹ A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 17. §, valamint az Szt. 66/A. §

Az alábbi táblázatban összefoglalóan láthatók a fogyatékos személyek számára helyben elérhető ellátási típusok fenntartói megoszlásában.

71. táblázat

Fogyatékos személyeket ellátását biztosító szociális szolgáltatások fenntartói Nyíregyházán

Ellátás típusa	Fenntartó			Összesen
	állami, önkormányzati	egyházi	nem állami (civil szervezet)	
támogató szolgáltatás	1	5	7	13
nappali ellátás	1	3	3	7
lakóotthoni ellátás	1	3	1	5
fogyatékos személyek otthona	-	4	-	4
támogatott lakhatás	-	3	-	3
fejlesztő foglalkoztatás	1	4	2	7

Forrás: Szociális Ágazati Portál

Az elmúlt évek hangsúlyos fejlesztési irányvonalaként az önkormányzat beruházásokat hajtott végre a helyi szociális ellátórendszer működési feltételeinek bővítése és javítása érdekében. E törekvés részeként, a TOP-6.6.2-16-NY1-2017-0000 azonosítószámú, „A szociális alapszolgáltatások bővítése, fejlesztése II.” elnevezésű projekt keretében, egy 574 000 000 Ft összköltségű infrastrukturális fejlesztés keretében, új ingatlant épített a 4400 Nyíregyháza, Őz u. 14-16. sz. alatt, mely immár modern körülményeket biztosít és telephelyként funkcionál több ellátás (pl.: fejlesztő foglalkoztatás, fogyatékos személyek nappali ellátása) biztosítására. Az ingatlant, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, 2020. augusztus 17. napján a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ egyik telephelyeként jegyezte be a szolgáltatói nyilvántartásban. Az új épület adottságai, felszereltsége révén minden korábbinál jobb lehetőséget nyújt a fogyatékos személyekkel végzett szakmai munka kiteljesedésére.

Ugyancsak fontos változás a területen, hogy a korábban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működtetett Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei „Harmónia” Egyesített Szociális Intézmény 2022. január 1. napjától Önkormányzatunk fenntartásába került. A fenntartóváltást természetesen a felek megállapodása előzte meg, melyet Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése 177/2021. (XI.18.) számú határozatával fogadott el. Az intézmény neve immár Kék Szirom Lakóotthon és a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ 4400 Nyíregyháza, Újszőlő utca 21-23. szám alatti telephelyeként fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthoni ellátása biztosításával került a szolgáltatói nyilvántartásban bejegyzésre. A fenntartóváltás jelzi az önkormányzat szerepvállalási hajlandóságát a területen.

A Nyíregyházi Család és Gyermekjóléti Központ egyik új - térítésmentes - szolgáltatása a **fogyatékosügyei tanácsadás**.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

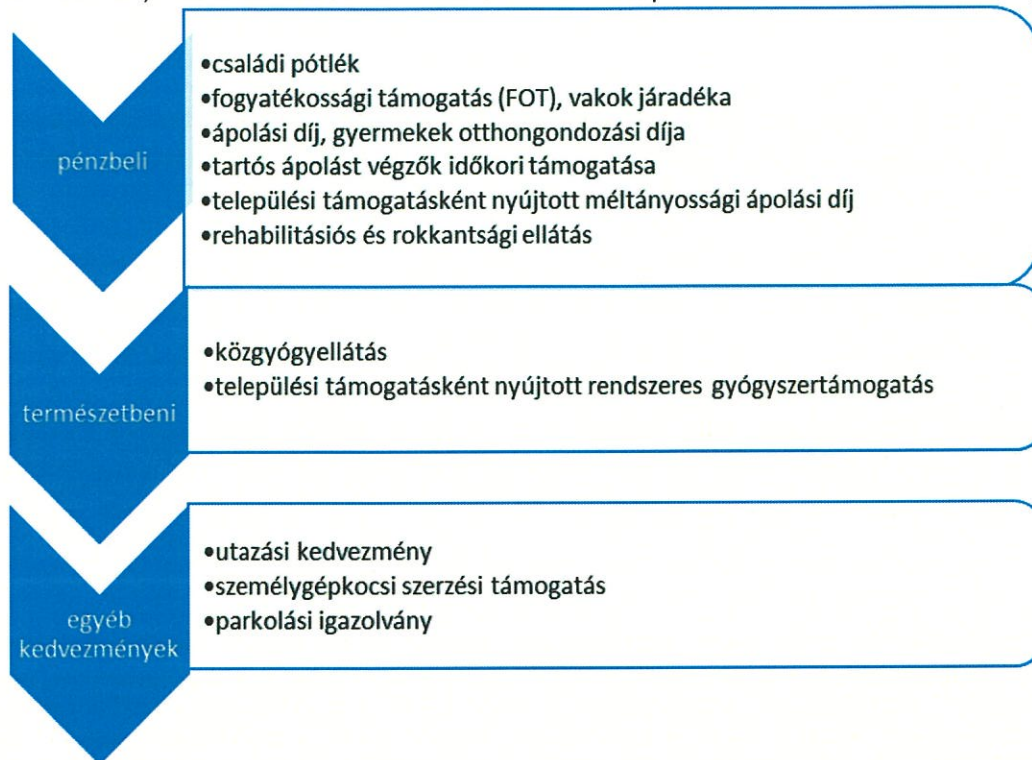
A fogyatékos személyek részére a szociális ellátórendszer pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátási formákat biztosít. Az Szt. szabályozza részben azokat az ellátásokat, intézményrendszereket, amelyek segítik a családok megélhetését, anyagi biztonságát. Az anyagi támogatás mellett szükség van szakemberekre, információkra, a gyermekkortól kezdődően a korai fejlesztésre, oktatásra, később a munkavállaláshoz segítségre. A célok eléréséhez fontos az anyagi biztonság és a kiszámíthatóság a családok, egyének számára.

Általánosan elmondható, hogy a fogyatékos vagy nehézséggel küzdő gyermeket nevelő családok az átlagnál kevesebb jövedelemből élnek. Ez elsősorban abból adódik, hogy a szülők, általában az anya nem jelenik meg a munkaerőpiacon. Ezekben a családokban a jövedelemforrás jellemzően a fogyatékos családtag jogán nyújtott, alanyi jogon járó pénzbeli juttatások.

14. ábra

A fogyatékkal élők, illetve hozzátartozóik számára biztosított pénzbeli és természetbeni támogatások

Forrás: saját szerkesztés

Családi pótlék, fogyatékosági támogatás (továbbiakban: FOT)

A táblázatban összefoglaltak alapján a gyermek születésétől kezdve egészen a felnőtté válásig az ellátórendszer pénzbeli támogatást biztosít a családok számára. A családok támogatásáról szóló 1998.évi LXXXIX. törvény szabályozta ellátási formák tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek esetén

- 0-18 éves korig emelt összegű családi pótlék (családi állapottól, gyermekek számától függően változik az összeg),
- 18. életév után FOT (amely törvény szerint nem minősül jövedelemnek),
- vakok személyi járadéka (2001. július 01-től nem állapítanak meg új ellátást).

Ápolási díj, gyermekek otthongondozási díja (továbbiakban: GYOD), méltányossági ápolási díj

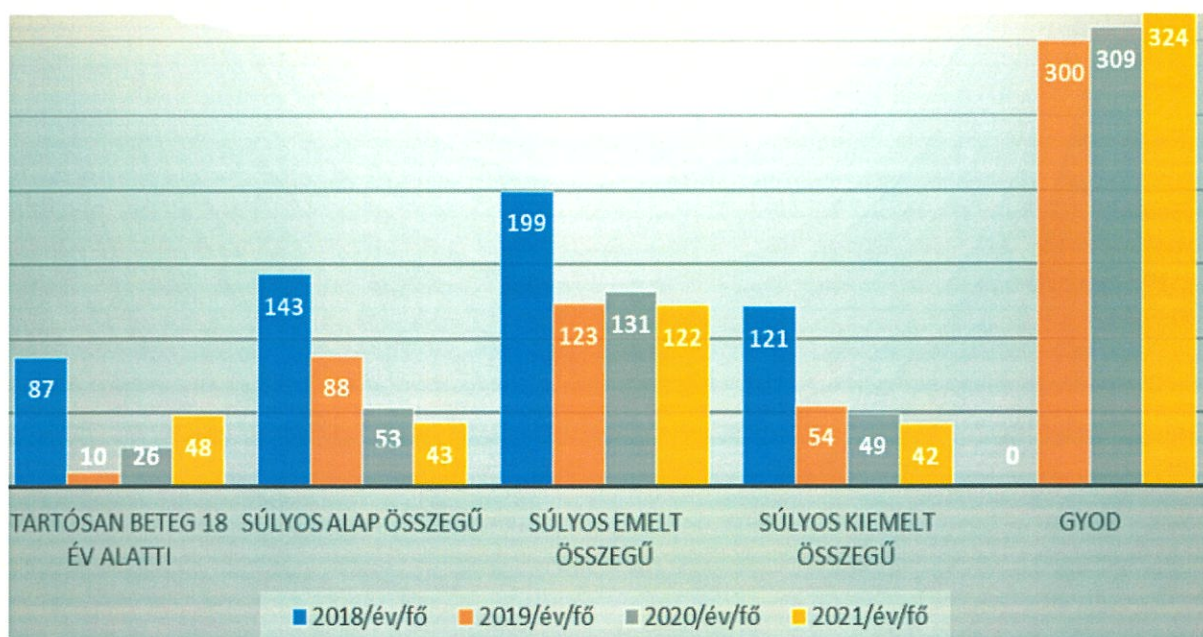
A hozzátartozó ápolása esetén az ápoló szülő, hozzátartozó

- a gyermek 10 éves koráig gyermekgondozási segélyre jogosult,
- ápolási díj, vagy a GYOD igényelhető a károsodás mértékének és az ápolat életkorának megfelelően,
- valamint tartósan ápolást végzők időskori támogatása biztosított.

A tartósan beteg, önellátásra képtelen gyermekek otthoni ápolása sokszor egy 24 órás felügyeletet igénylő feladat, ami lelkileg, fizikailag, akár szellemileg is megterhelő egy család számára. 2019. január 01.-től került bevezetésre a GYOD, amelynek összege 2022-ig folyamatosan emelkedett. A cél, hogy az ápolási díj és a GYOD valódi segítséget, biztonságot és elismerést nyújtson a családoknak.

Ápolási díjban, GYOD-ban részesülők száma Nyíregyházán

Forrás: Nyíregyházi Járási Hivatal Hatósági Osztály (saját szerkesztés)

A jogosultak száma az évek alatt minimálisan nőtt, azonban a bevezetésével csökkent az ápolási díjra való jogosultak száma. 2018 évben összesen 550 fő volt ápolási díjra jogosult, míg 2019 évben 275 fő, 300 fő pedig GYOD-ban részesült. Elsősorban a súlyos fogyatékosra tekintettel megállapított emelt és kiemelt összegű ápolási díjak száma csökkent, mindez pedig azt mutatja meg, hogy a jogosultak nagy része súlyosan fogyatékos gyermekét ápolja otthonában.

Az ápolási díjra és a GYOD-ra való jogosultság megállapítása a járási hivatalok hatáskörébe tartozik, de a települési önkormányzatok az Szt. alapján további ellátást állapíthatnak meg.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata települési támogatásként méltányossági ápolási díjat állapít meg a tartósan beteg nagykorú hozzátartozót ápoló személy számára. Ezen túl azok a személyek, akik méltányossági ápolási díjban részesülnek, és olyan személyt ápolnak, akinek az ápolási-gondozási szükséglete legalább napi 3 óra vagy azt meghaladó mértékű kiegészítő ápolási díjban részesül.

72. táblázat

Méltányossági ápolási díjban, kiegészítő ápolási díjban részesülők 2018-2021 között Nyíregyházán

	2018 (fő)	2019 (fő)	2020 (fő)	2021 (fő)
méltányossági ápolási díj	292	278	243	217
kiegészítő ápolási díj	-	115	109	74
méltányossági ápolási díj összege	28 500	28 500	28 500	35 000
kiegészítő ápolási díj összege	-	8 150	9 845	10 335

Forrás: Polgármesteri Hivatal, saját szerkesztés

Az ápolási díj igénybevétele mellett négy órában keresőtevékenységet végezhetnek az otthon történő munkavégzés kivételével az igénybe vevők. Az ápolási díjra jogosultak száma csökkenő tendenciát mutat, viszont jól látszik, hogy a jogosultak mintegy 50%-a kiegészítő ápolási díjban is részesül. A méltányossági ápolási díj összege is folyamatosan növekszik, összegét 2021. 01. 01-től ismételten nyugdíjjáruelék levonás terheli, amennyiben az Szt-ben meghatározott mértéket eléri az ápolási díj összege, a kiegészítő ápolási díjból ez nem kerül levonásra.

Fontos megemlíteni, hogy az ápolási díjra való jogosultság egészségügyi szolgáltatásra is jogosít, mellyel az egészségbiztosítás egészségügyi szolgáltatásaira (orvosi ellátás) lehet jogosultságot szerezni.

Az Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít azokra a hozzátartozókra is, akik a járási hivataltól ápolási díjra vagy GYOD-ra jogosultak és halmozottan fogyatékos személyt ápolnak, ők szintén kiegészítő ápolási díjban részesülhetnek az önkormányzattól.

73. táblázat

Halmozottan sérült személyek ápolásáért kiegészítő ápolási díjban részesülők 2018-2021 között
Nyíregyházán

	2018	2019	2020	2021
halmozottan sérült személyek ápolásáért kiegészítő ápolási díj (fő)	58	61	57	57
összeg Ft/hó	22 820	22 820	27 560	28 935

Forrás: saját adat

Az életkor előre haladtával nagyon fontos az ápolók számára a nyugdíjhoz szükséges jogszerző idő megszerzése. A fogyatékos vagy tartósan beteg hozzátartozó ápolása mellett nehéz munkát vállalni, de a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény alapján mind a járási és az önkormányzat által megállapított ápolási díj, GYOD, méltányossági ápolási díj jogosultsági időtartama szolgálati időnek minősülnek.

Tartósan beteg ápolását végzők időskori támogatása

A fentiekén kívül tartósan beteg ápolását végzők időskori támogatása is igénybe vehető.

Közgyógyellátás

A családtámogatási rendszer és pénzbeli támogatások mellett a szociális törvény alapján természetbeni támogatásként alanyi és normatív jogcímen közgyógyellátás állapítható meg:

Az alanyi és normatív jogcímen járó közgyógyellátásra való jogosultságot a járási hivatalok állapítják meg.

74. táblázat

Közgyógyellátásban részesülők száma Nyíregyházán

		2018./év/fő	2019./év/fő	2020./év/fő	2021./év/fő
közgyógyellátás	alanyi jogcímen	3303	3396	3361	3150
	normatív jogcímen	711	645	541	426

Forrás: Nyíregyházi Járási Hivatal Hatósági Osztály (saját szerkesztés)

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy térítésmentesen jogosult:

- a) a társadalombiztosítási támogatásba befogadott járóbeteg ellátás keretében rendelhető gyógyszerekre gyógyszerkerete erejéig
- b) egyes, külön jogszabályban meghatározott gyógyászati segédeszközökre
- c) orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra. Gyógyszerkeret egyéni gyógyszerkeretből, és eseti keretből tevődik össze.

Nyíregyházán az önkormányzat települési támogatás keretében rendszeres gyógyszertámogatásban részesíti az arra rászorulókat, mely a 2013-ban - a törvény erejénél fogva - megszűnt méltányossági közgyógyellátást hivatott pótolni. A támogatás összegét a jövedelem és a gyógyszerköltség aránya határozza meg, illetve további feltétel, hogy a kérelmező részére közgyógyellátás nem került megállapításra.

Rendszeres gyógyszer támogatásban részesülők száma Nyíregyházán

gyógyszer támogatás	2018./év/fő	2019.év/fő	2020./év/fő	2021./év/fő
	448	400	362	285

Forrás: saját adat

Az Önkormányzat a települési támogatás keretében nyújtott rendszeres pénzbeli támogatásokra 2021-ében 157.872.639 Ft-ot fordított. A célcsoport sajátos szükségleteire leginkább reagáló rendszeres támogatásokat (méltányossági ápolási díj, kiegészítő ápolási díj és rendszeres gyógyszer támogatás) Önkormányzatunk 2021. évben mintegy 101 154 194 Ft összegben állapított meg.

Rehabilitációs ellátás, rokkantsági ellátás

A megváltozott munkaképességű személyek megmaradt, fejleszthető képességeire épülő foglalkoztatás központú rehabilitációjának, társadalmi reintegrációjának, foglalkoztatásának elősegítésére, továbbá a kieső jövedelem miatti keresetpótlás érdekében került megalkotásra a 2011. évi CXCI. törvény, amely szabályozza az ellátások rendszerét.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásai a rehabilitációs hatóság komplex minősítése keretében megállapított rehabilitációs javaslatról függően:

- a) rehabilitációs ellátás, vagy
- b) rokkantsági ellátás.

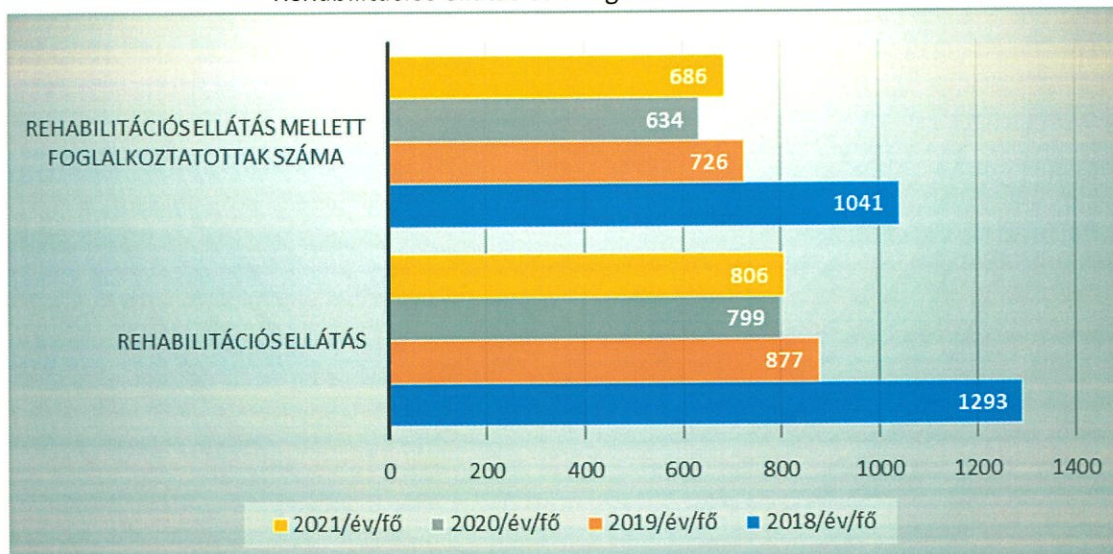
A rehabilitációs ellátásban részesülő személyeknek együttműködési kötelezettségük van a szakigazgatási szervvel, a rokkantsági ellátásban részesülőknek nincs kötelezettségük. Mindkét ellátás mellett munkát tudnak vállalni a képességeikhez, fogyatékoságukhoz mérten. A megváltozott munkaképességű emberek képesek érdemi, értékteremtő munkát végezni és jó teljesítményt nyújtani egy jól megválasztott munkakörben, valamint a kedvezmények mellett foglalkoztatásuk jóval költséghatékonyabb lehet a munkaadók számára, mint egy nem megváltozott munkaképességű álláskereső személyé.

A korábbiakban említettük a munkaadók kedvezményeit megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatása esetén. Nemcsak gazdasági előnye van a foglalkoztatásuknak, hanem az egyén számára a megmaradt képességek hasznosítása, a betegségtudat csökkenése, a jövedelemszerzés mellett a társadalmi újratermelésbe való bekapcsolódás esélyének megteremtése, az önbecsülés visszanyerése és nem utolsósorban a szolgálati idő és öregségi nyugdíj alapjául szolgáló kereset összegének növelése.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatalának adata szerint a rehabilitációs ellátásban részesülő személyek száma csökkenő tendenciát mutat, valamint jelentős azoknak a száma, akik az ellátás mellett foglalkoztatási jogviszonyban is állnak.

Rehabilitációs ellátás és a foglalkoztatottak száma

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály

Azok az egészségkárosodott személyek, akiknek egészségkárosodásuk minimum 50%, és rendszeres pénzellátásban nem részesülnek, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesülhetnek a Járási Hivataltól.

A fogyatékhöz kapcsolódó egyéb személyi kedvezmény

- a gépkocsi szerzési támogatás a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezménye.
- személygépkocsi átalakítási támogatás : a súlyos mozgáskorlátozott személy vagy a szállítást végző személy tulajdonában álló személygépkocsinak
  - a vezetés feltételeként külön jogszabály alapján előírt automata sebességváltóval, vagy más segédberendezéssel történő felszereléséhez, átalakításához, vagy
  - a súlyos mozgáskorlátozott személy szállítását lehetővé tevő átalakításához, vagy a biztonságos szállítását szolgáló eszközzel való ellátásához nyújtott hozzájárulás
- parkolási Igazolvány: a mozgáskorlátozott személyt vagy az őt szállító jármű vezetőjét jogosítja fel különböző kedvezmények igénybevételeire.

A pénzbeli és természetbeni ellátások mellett különböző szolgáltatások érhetők el a fogyatékos vagy tanulási nehézséggel küzdő gyermeket nevelő családok számára.

A gyermekek korai fejlesztése, képességeiknek megfelelő óvodai és iskolai oktatása szükséges ahhoz, hogy később a társadalomba való beilleszkedésük, munkavállalásuk minél inkább gördülékenyebben történjen. Nyíregyházán korai fejlesztést végez az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete, a Csodavár Korai fejlesztő Centrum, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi Tagintézmény, a Csigaház Korai Fejlesztő Központ. A felnőtté válás fontos állomásai ezek.

Az óvoda és általános iskola után a speciális szakképző iskolákban számos szakma sajátítható el a fogyatékossgal vagy tanulási nehézséggel küzdők számára. A sérülés-típusoknak megfelelő rehabilitációt helyben, az intézményben kapják meg a diákok. Gyógypedagógusok, gyógytornászok, pszichológus és szociális munkás áll a tanulók rendelkezésére.

Nyíregyházán a fogyatékossgal és tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek számára elérhető iskolák:

- Nyíregyházi Bárczi Gusztáv Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,

- Nyíregyházi Göllész Viktor Szakiskola, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
- Nyíregyházi RIDENS Gimnázium, Szakgimnázium, Szakiskola és Kollégium
- Start Szakiskola, Speciális Szakiskola és Kollégium

ahol képességeikhez mérten szakmát tanulhatnak, felkészülve a munka világára.

A fogyatékkal élő személyek foglalkoztatását több ok, szempont határozza meg. Elsősorban a testi adottságok, a fogyatékoság mértéke, az iskolai végzettség, továbbá az önállóság, tud-e önállóan munkát végezni, illetve a munkaadó oldaláról a munkahely el-és befogadó légköre, a megfelelő munkahelyi körülmények (akadálymentesítés) és a cégek, vállalatok gazdasági helyzete.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése

Városunkban feladatellátást végző fogyatékosügyi tanácsadó egyértelmű tapasztalata szerint, ha valaki fogyatékosná válik, sok esetben nem jut megfelelő információkhoz a megváltozott élethelyzetével kapcsolatban, illetve nem kap tájékoztatást arról, hogy milyen lehetőségei vannak a helyzete stabilizálására. Többek között ide tartoznak azok a fontos kérdések, mint pl.: milyen érdekképviselői szervezethez fordulhat, milyen rehabilitációs lehetőségei vannak, hogyan indítható el a rehabilitációs folyamat, milyen támogatásokban részesülhet, milyen szociális szolgáltatásokat vehet igénybe (nappali foglalkoztató, bentlakásos intézmény, támogató szolgálat, stb). Ebben a kilátástalannak tűnő helyzetben különös szükség van a megfelelő tájékoztatás biztosítására, hiszen azzal hamarabb indulhat el az egyén rehabilitációja.

E tekintetben előrelépést jelenthet a Nyíregyházi Jósa András Oktatókórház Szociális Irodájával és az Egészségügyi Alapellátási Igazgatósággal, (házi orvosok, védőnői szolgálat) való kapcsolatteremtés és információátadás a Fogyatékosügyi tanácsadás szolgáltatásról. A fogyatékosügyi tanácsadó ezekben a határterületeken jelentkező információhiányban rendkívüli segítséget nyújthat.

b) települési, önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége

Az egyenlő esélyű, akadálymentes hozzáférés biztosítása a különböző területek (épített környezet, közösségi terek, közlekedés, utak, szolgáltatások) fejlesztésével alapvető célja a városnak. A fejlesztések nagyrészt hazai és európai pályázati források, valamint önkormányzati saját erő igénybevételével történnek.

Az akadálymentesítésben elért előrelépések folytatását biztosítják:

- a jogszabályi előírások (pl.: újonnan létrehozott intézmények teljes körű akadálymentesítés kötelező) és
- a pályázati előírások (fenntartási időszak kötelező).

A kötelező fenntartáson túl fontosabb az a tény, hogy a város tervezetten, tudatosan törekedjen az akadálymentesítésre. Ez nemcsak az infrastrukturális fejlesztést jelenti, hanem a szolgáltatásokat, programokat és ezek a népszerűsítését, a helyi és országos média által a társadalom folyamatos szemléletformálását is. Ez utóbbi a hosszútávú fenntartás biztosítója.

Városunkban kiemelt figyelmet kap a járdafelújítás, mely a fogyatékos emberek közlekedését is megkönnyíti.

Az utóbbi időszakban a lakossági igényeket jobban kielégíti az áttervezett autóbuszmenetrend is (melyek gerincét az alacsonypadlós járművek alkotják).

c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége

Az Ügyfélcentrumban külön mozgáskorlátozottak számára kialakított, kerekesszékekkel könnyen megközelíthető ügyfélablak kerültek kialakításra. A város honlapján a szükséges nyomtatványok elektronikusan elérhetők és az elektronikus ügyintézés lehetősége is biztosított a fogyatékkal élők számára. Természetesen számos fejlesztési lehetőség adódik ezen a területen is, pl.: elektronikusan kitölthető nyomtatványok, egyszerűsített ügyleírások, gyakran ismételt kérdések stb. biztosítása, melyek viszonylag alacsony ráfordítással és gyorsan eszközölhető fejlesztések lehetnek.

A koronavírus-járvány okozta társadalmi érintkezést megnehezítő időszakban a fogyatékkal élők ellátását a már korábban említett fogyatékosügyi tanácsadók koordinálták. A telefonálók minden nap 8.00 és 16.00 óra között ingyenesen hívható zöld számon az alábbi problémák esetén kérhettek segítséget:

- fogyatékoság-specifikus problémák – tanácsadás,
- életvezetési, mindennapi életviteli problémák,
- lelki (pszichés) problémák, családi konfliktusok,
- ügyintézés az igénybe vehető települési támogatásokkal kapcsolatban,
- gyermekkel kapcsolatos problémák, nehézségek,
- lakhatási nehézségek,
- szociális problémák és az ahhoz kapcsolódó jogi kérdések,
- gyásztanácsadás.

Köznevelési területen mind a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítést illetően van még teendő. A látássérültek szempontjából a tananyaghoz való hozzáférés erősen korlátozott. Ma már kevesen használnak Braille nyomtatott könyveket vagy Braille írógépet jegyzetelésre, az érintettek inkább diktafonnal, hordozható számítógéppel veszik fel a tananyagot, gépelik be az órákon, előadásokon elhangzottakat. Persze arra is van példa, hogy a fogyatékos személynek van lehetősége ezeket a drága eszközöket megvásárolni és arra is, ahol az oktatási intézmény biztosítja ezeket.

A gyógypedagógiai asszisztensek alkalmazása is segíti a tanárok és a fogyatékossgal élő diákok tanulását, munkáját, emellett a diákok is könnyebben együtt tudnak haladni a társaikkal.

A sportfejlesztések terén jelentős előrelépés történt a teljes akadálymentesítésben. A Continental Aréna, a Városi Jégpálya, a Városi Uszoda és a 2021-ben megépült Atlétikai Centrum teljesen akadálymentes - utóbbi egyben az ülőröplabda és a kerekesszékes vívás központja is.

Szabadtéri sportfejlesztéseknél is érvényesül a fenti irányelv: a Nemzeti Szabadidős Egészség- és Sportpark Program keretében 2020-ban és 2021-ben megépített 9 db szabadtéri sportparkjainkhoz a város saját forrásból biztosította a teljes akadálymentes megközelítést, valamint 2 parknál külön akadálymentes parkoló is épült.

Az egészségügyi alapellátás terén az utóbbi három évben számos háziorvosi rendelőnek és védőnői szolgálatnak helyet biztosító épület (pl.: Fenyő utca, Csillag utca) újult meg, akadálymentes hozzáférést biztosítva. Külön kiemelendő az Egészségügyi Centrum (168 órás ellátás a hajléktalan személyeknek), mely egy 123 millió Ft értékű felújítás és további 11 millió Ft eszközbeszerzés keretében, a városban új szolgáltatásként jött létre. Az épület energetikai felújítása és akadálymentes megközelítése már korábban megvalósult, így a jelen beruházás során a belső átalakítási munkálatok, a helyiségek kialakítása, valamint az épületgépészeti, épületvillamossági korszerűsítés mellett a belső az akadálymentesítés valósult meg.

Általánosságban elmondható, hogy a belvárosi közintézmények, bevásárlóközpontok és szolgáltató centrumok nagy része – bár nem mindegyik fogyatékoságtípushoz mérten - akadálymentesen megközelíthető. A még nem felújított, vagy nem új épületként felépített, elsősorban bokortanyai városrészek intézményeinek és közterületeinek akadálymentesítése azonban még sok esetben megoldásra vár. Az akadálymentesítés jelenleg főként a mozgáskorlátozottakat, kerekesszékekkel közlekedőket célozza, ugyanakkor a vakok és gyengélátók igényeit is szükséges figyelembe venni, valamint a hallássérülteket és értelmi fogyatékosokat segítő piktogram-rendszer kiépítése is hiányos.

d) munkahelyek akadálymentesítettsége

A munkahelyek általános akadálymentesítettsége felméréséhez önálló kutatásra, ehhez pedig széleskörű adatgyűjtésre lenne szükség, mely jelen program keretében nem megvalósítható. A rendelkezésre álló adatok alapján³⁰, az azonban megállapítható, hogy 2017-ben a nyíregyházi vállalkozások 90,72 százaléka mikrovállalkozás volt, 5,03 százaléka 10-19 főt, 2,67 százaléka 20-49 főt, 1,34 százaléka 50-249 főt, míg 0,23 százaléka több mint 250 főt foglalkoztatott.

Nyíregyházán tehát a jelentős mennyiségű álláshelyet kínáló munkahelyek aránya az összes vállalkozás 9,27 %-a. A munkahelyek, ahhoz, hogy akadálymentesített munkakörnyezetet hozzanak létre, jellemzően vissza nem térítendő támogatásokat (pályázati forrásokat) vesznek igénybe, melynek elérhetősége időszakonként változik. A városban is érzékelhető munkaerőhiány a munkaadókat eddig valamelyest ösztönözte arra, hogy akadálymentesítést végezzenek és ennek eredményeképpen szabad munkaerőt érjenek el. Sajnos azonban a közelmúlt rendkívüli világeseményi olyan piaci viszonyokat eredményeztek, melyben az akadálymentesítés nem feltétlenül a munkaadók prioritása. A koronavírus okozta pandémia egyik munkaerő-piaci következménye, hogy egyre nagyobb jelentőséggel bír a home-office munkavégzés, az energiaárak drasztikus emelkedése pedig szintén olyan tényező, mely a vállalkozásokat kiadáscsökkentésre kényszeríti.

e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége

A fogyatékkal élők segítésére, az akadálymentesség figyelembevételével 2020-ban 32 km út újult meg, 2019-ben 16 km, 2018-ban szintén 16 km útfelújítás, 7,6 km kerékpárútfelújítás és 5,6 km kerékpárút építés valósult meg. A vakok és gyengélátók közlekedésének segítése érdekében hangos csomópontok kialakítása történik folyamatosan a megyeszékhely területén. Jelenleg 23 db jelzőlámpás csomópontban találkozhatunk hangosítással, ez 10 évvel ezelőtt 11 db volt.

A Volánbusz Zrt. a közösségi közlekedést 80 db (100 %-ban) alacsonypadlós, beltéri hangos utastájékoztatással biztosítja, mely nagy segítséget jelent a fogyatékkal élőknek. Ez az arány 10 évvel ezelőtt csak 52% volt. Nyíregyházára 41 új CNG, azaz sűrített földgázzal működő busz érkezett 2018 év elején, egy 7 milliárd forintos fejlesztésének keretében. A járművek úgynevezett "letérdeplő" funkcióval rendelkeznek, mely a 2. ajtónál teljeskörűen biztosítja az akadálymentes rámpán keresztül az autóbuszba történő be- és kiszállás lehetőségét. Továbbá a járműveket vakvezető sávokkal látták el, a feliratozások, a piktogramok segítik a sérültek utazását. Fontos, hogy ezeken a járműveken a rendelkezésre álló valamennyi akadálymentesítést elősegítő funkciót használják!

A nyíregyházi vasútállomás mozgáskorlátozott emelővel rendelkezik és mozgássérültek számára használható mosdó található. Az utascarnokban a látássérültek részére vakvezető sáv van kiépítve a bejárathoz, a kijáráshoz, a váróteremhez, az I. sz. vágányhoz, az 5. sz. pénztárfülkéhez és az Utas Centrumhoz és az aluljáróhoz. Ez esetben külön kiemelő, hogy az épület tervezésekor és kivitelezésekor hangsúlyt fektettek az akadálymentesítésre, a létesítmény ilyen szempontból kifejezetten alkalmas a fogyatékos személyek fogadására. Szervezési/technikai kérdés csupán, hogy e helyen is valamennyi funkció működjön.

³⁰ Finanszírozási hiányhelyzetet bemutató GAP-elemzés Nyíregyháza városában, 2020
http://varoshaza.nyiregyhaza.hu/lib/adattar/hatarozatok/2020/201008_h_138.pdf

2019-től a fővárosba utazók családbarát és akadálymentesített intercity járatokkal közlekedhetnek, amely járatokon kerekesszékesek számára kijelölt hely és akadálymentesített mosdók vannak.

A MÁV mobilalkalmazása 2020. nyarán bővült a Térségi és városi jegyek menüponttal. 2021. június 1-től e fejlesztés által a nyíregyházi bel- és külterületi napijegyek, bel- és külterületi összvonalas heti, félhavi, havi, 30 napos és negyedéves teljesárú, illetve tanuló és nyugdíjas bérletek is elérhetőek a MÁV applikációban, ez a gyors és kényelmes hozzáférést jelenti a városlakóknak, köztük a fogyatékkal élőknek is.

A közösségi közlekedés érintő óriási előrelépést fog jelenteni a városban, az egyelőre közbeszerzési fázisban lévő Intermodális Csomópont. Ennek célja, hogy a jelenleg egymást elkerülő, közúti (személygépkocsi, autóbusz, kerékpár) és vasúti közösségi közlekedési szolgáltatás fizikailag összekapcsolódjon. –A nyíregyházi intermodális csomópont létrehozásával megvalósul a vasútállomás teljes körű átalakítása. Megújul az állomás épülete, ahol jelenleg a kormányablak működik, és a postahivatalnak is új helyet alakítanak ki. A pályaudvaron az akadálymentes fel és leszállás érdekében a vasúti peronokat megemelik, a peronaluljárót átépítik. A peronokra való akadálymentes feljutást liftek, az állomásépületbe történő feljutást mozgólépcső fogja segíteni. A Volánbusz pályaudvar a vasútállomás épülete mellett épül fel, fedett peronokkal.

A Nyíregyháza Megyei Jogú Város vasútállomás intermodális átszállókapcsolatainak fejlesztése és P+R parkolók kialakítása a megyeszékhely vasúti elővárosi körzetében I. ütem Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (2022. január) által irányított projekt keretében megépül egy több, mint 200 parkolóállású mélygarázs, valamint több K+R parkoló és taxi állás. A mélygarázs az aluljáróknak, lifteknek és lépcsőházaknak köszönhetően közvetlen kapcsolatban áll majd az állomás épületével és az autóbusz-pályaudvarral.

A közlekedési módok közötti váltás ösztönzése érdekében épül meg 130 db B+R kerékpártároló. Az állomás környezetében új kerékpárutak épülnek és kerékpáros nyomok lesznek kialakítva. A projekt során megújul mintegy 3000 m² gyalogos felület és zöldterület. Az érintett útszakaszok és csomópontok komplex felújításon és átépítésen esnek át.

f) fogyatékkal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások

Nyíregyháza fontos feladatának tartja a fogyatékosok mindennapi életének segítségét, ezért a koncepciókban, programokban megjelenő terveket a gyakorlatban is törekszik megvalósítani.

Egyik konkrét példa, a már korábban említett, 2020. szeptemberében az Őz utcán átadott nappali centrum a speciális szükségletekkel rendelkezők számára. Ebben az intézményben értelmi és érzékszervi (látás, hallás, mozgásszervi) fogyatékkal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek részesülnek nappali ellátásban. Az intézményben 65 fő fogyatékkal élő, pszichiátriai beteg, illetve szenvedélybeteg nappali ellátásáról gondoskodnak. Szintén említettük a Kék Szirom Lakóotthon melynek fenntartását Önkormányzatunk saját kezdeményezéséből átvette a Szociális és Gyermekevédelmi Főigazgatóságtól.

Mindkét intézmény a Nyíregyházi Szociális Gondozás Központ szervezeti keretében működik, ahol ezen túlmenően támogató szolgáltatás működik. A támogató szolgáltatás alapvető célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése szállító szolgáltatással, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.

A város területén egyházi és nem állami fenntartásban több támogató szolgálat, lakóotthon fogyatékos személyek részére, valamint fogyatékos személyek otthona működik.

A sport területéről kiemelve: 2021. nyarán adták át a teljesen akadálymentes Atlétikai Centrumot, amely egyben az ülőröplabda és a kerekesszékes vívás központja is.

A Sóstó Gyógyfürdők Zrt. önkormányzati céggént nyújt rekreációs szolgáltatásokat a lakosság számára. A cég létesítményei jól hozzáférhetőek a fogyatékos személyek számára. Akadálymentes a parkfürdő

bejárata és közlekedési útvonalai, lifttel elérhető az emelet, nemenkénti akadálymentes mosdó, öltöző és zuhanykabin került kialakításra.

Az akadálymentesség nemcsak a fogyatékkal élők számára fontos, hiszen idősek, kismamák, gyermekes családok stb. számára is segítséget nyújt a szolgáltatások igénybevétele, illetve a mindennapi élet során. Az infrastrukturális fejlesztések – épületek, utak akadálymentessége- mellett mindazok a programok, melyek a társadalom érzékenyítését szolgálják hasznosulnak és elősegítik az egyenlő hozzáférést, az egyenlő bánásmódot, az integrációt- akár észrevétlenül is. Ez utóbbira példa a 2016-ban átadott, a város központjában található integrált játszótér, amelynek a lényege, hogy mindenki számára egyformán hozzáférhető, együtt használhatják fogyatékkal élők és épek, és ez már gyermekkortól segíti az egymás elfogadását, támogatását. A játszótér pedagógiai szempontból is jó a gyerekeknek, hiszen itt megtapasztalhatják azt, hogy vannak olyan fiatalok, akik valamiben különböznek az átlagosaktól. A fogyatékkal élők pedig ugyanúgy játszhatnak, mint az egészséges társaik.

Az új intézmények létrehozása azt is jelenti, hogy a jövőben is egyre bővülnek azok a szolgáltatások, programok melyek a város valamennyi lakója számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek.

g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

A város külön sporttámogatási keretet biztosít "Parasport" címen, évente átlagosan 2,3 millió forintos keretösszeggel, mely által 8-9 civil sportszervezet mindennapi működési és rendezvényszervezési kiadásait segíti. Ezen felül a diáksportban külön is anyagi támogatást biztosít a város a fogyatékos diáksport terén aktív diáksport egyesületek és szervezetek számára. Az egyesületek támogatása mellett a sport terén kiemelt eredményeket elért parasportolók számára a Sportösztöndíj rendszer nyújt anyagi segítséget felkészülési és versenyeztetési kiadásaik megsegítésére, valamint a paralimpiák után külön eredményességi díjazásban részesülnek a paralimpián részt vett nyíregyházi sportolók.

Az önkormányzat széleskörű partnerséget alakított ki civil és egyházi szervezetekkel, köztük azokkal, amelyek fogyatékkal élőket képviselnek. Az együttműködés projektek tervezésében és megvalósításában is jellemző.

Folyamatos az együttműködés a civil szervezetekkel, szolgáltatások működtetése érdekében szerződés alapján (ÉFOÉSZ, Mozgáskorlátozottak Egyesülete). Az együttműködés lehetőséget teremt programok, szolgáltatások mellett problémák feltárására és közös megoldására.

7.4. Fogyatékossgal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

E helyen kell említést tennünk a Nyíregyházi Egyetem Mentálhigiénés és Esélyegyenlőségi Központjáról, mely a 2021/2022-es tanév őszi szemeszterétől önálló szervezeti egységként működik. Mentálhigiénés és Esélyegyenlőségi Központ. A Központ jelentős küldetése a hallgatók esélyegyenlőségének biztosítása, a hátránykompenzáció gyakorlati megvalósítása. A központ munkáját segíti a Fogyatékossgal Élő Hallgatókat Segítő Bizottság, melynek tagjai: pszichológus, jogász, preventív mozgásterapeuta.

Az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete tehermentesítve a szülőket és a hozzátartozókat a mindennapi terhek alól néhány órára Otthon Segítés Szolgáltatást működtet a megyében (korábban a Fecske program). A program célja a fogyatékos gyermekek és fiatalok otthonukban történő felügyelete vagy kísérése köré koncentrálódik, ezzel az érintettek munkaerő-piaci aktivitásának növelése, munkahelyük megtartása, az elhelyezkedést segítő tevékenységek (mint például munkahely keresése) lehetővé tétele.

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, mind fizikai és infokommunikációs akadálymentesítettségében, mind pedig programja, felkészültsége tekintetében mintaként szolgál a fogyatékossgal élők elérésében. A konferenciateremben indukciós hurok működik, megtalálhatók hangoskönyvek, hangoskönyv-terminál, hangkazetták, öregbetűs kiadványok, akadálymentesített eszközök. Az intézmény könyvtári ellátást biztosít értelmi fogyatékosok számára és érzékenyítő előadásoknak biztosít helyszínt.

Rendszeresen elérhető szolgáltatás a Móricz Zsigmond Színház audionarrált előadásai, melyeken vak és látássérült személyek juthatnak színházi élményekhez.

Szemléletformálásra példaként említhető egy 2021-es kezdeményezés mely során parasportolókkal és sportágukkal ismerkedhettek az óvodások. A gyerekek kipróbálhatták az ülőröplabdát, találkozhattak kerekesszékes vívóval és csörgőlabdázhattak. A cél az volt, hogy már kicsi korban felhívják a gyerekek figyelmét a fogyatékkal élőkre.

E kategóriába sorolhatók (a teljesség igénye nélkül) az olyan kezdeményezések, mint pl.: az Új ÉFOÉSZ és az Önkormányzat által 2022. áprilisában szervezett „Kék séta”, mely alkalom esztendőik óta az autizmussal élőkkel való szolidaritás jelképe, az ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete pedig már 16 alkalommal szervezett egész napos programot a Nyíregyházi Állatparkban. A 2021. szeptemberében megvalósult „Ez a mi napunk” Sérült Emberek Napja, több mint kétezer fő részvételével valósult meg. A Nyírségi Segítők Társasága Egyesület, egyéb térítésmentes programok mellett 2022. őszén elsősegélynyújtás előadássorozatot biztosít fogyatékossgal élő személyeknek az ÉLIM Evangélikus Szeretetotthon, Együtt az Úton Egyesület és a Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete intézményeiben. Az egyesület 2022. szeptemberétől minden hónap második keddjén „Mosoly Klub”-ot szervez, a Család-és Gyermejkölési Központ Huszártelpei telephelyén, melyen néptánc előadás és oktatás érhető el fogyatékossgal élő személyeknek és családtagjaiknak.

7.5 A fogyatékossgal élők helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

Nyíregyháza hazai és nemzetközi szinten is igyekszik kihasználni azokat a pályázati lehetőségeket, amellyel a fogyatékkal élők integrációját segíti elő.

Nemzetközi projekteken keresztül fontosnak tartjuk a párbeszédre alapuló közös gondolkodást, a kölcsönös segítségnyújtást és az egymástól tanulást.

Nyíregyházán az Idősügyi és a Köznevelési Tanács mellett megfogalmazódott az az igény, hogy a fogyatékkal élők számára is biztosított legyen, hogy véleményük, javaslataik megfogalmazására szervezett keretek között legyen lehetőség. Ennek érdekében alakult meg a Fogyatékossgügyi Tanács, melynek célja, hogy segítse a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségének, önrendelkező képességének, önálló életvitelének, a társadalmi életben való aktív részvételének társadalmi feltételeit megteremteni, biztosítani. A fentieket figyelembe véve Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 151/2021. (IX. 30.) számú határozatával döntött a Fogyatékossgügyi Tanácsa létrehozásáról és Szervezeti és Működési Szabályzatának elfogadásáról.

A fogyatékossggal kapcsolatos problémák (egészségügyi ellátásuk, oktatásuk, foglalkoztatásuk, a társadalomban való részvételük, beilleszkedésük, rehabilitációjuk) nem tekinthetők egyéni problémának. Számos nemzetközi dokumentum, jogszabály kívánja elősegíteni a fogyatékos emberek tekintetében is az emberi, a polgári jogok érvényesülését.

A fogyatékossgügy érdekképviseletére és a fenti célok megvalósítása érdekében döntött a Közgyűlés a Fogyatékossgügyi Tanács létrehozásáról, mely az önkormányzat mellett működő konzultatív, véleményező, javaslattevő testület. Feladata a fogyatékkal élők életkörülményeinek javítása, az őket érintő problémák feltárása, megismerése és lehetőségek szerinti megoldása, vélemények, és információk cseréje, valamint a különböző célok és törekvések megismertetése és egyeztetése.

A Fogyatékossgügyi Tanács tagjai:

- Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete
- Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete
- Vakok és Gyengénlátók Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete
- ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete

- Pszichotikus Betegségben Szenvedők Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Érdekvédelmi Egyesülete
- Rejtett Kincsek Down Egyesület
- Zöld Kerék Alapítvány
- Most Élzs Egyesület
- Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége
- Nyíregyházi Család-és Gyermekjóléti Központ

A Fogyatékosügyei Tanács képviselőinek feladatuk és lehetőségük, hogy a fogyatékosokkal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák felszámolására javaslatokat fogalmazzanak meg a városvezetés felé.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
akadálymentesítés, illetve a már akadálymentesített funkciók használata	A komplex akadálymentesítés tervezése és a lehetőségek függvényében annak megvalósítása. Európai Uniós források célzott keresése, tapasztalati szakértők bevonása, utólagos, költséghatékony eszközök beszerzése, a megvalósult akadálymentesítési funkciók használata
szociális és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés	az egészségügyi alapellátás és szociális ellátórendszer határterületein fellépő információhiány feltárása, tájékoztatók, konferenciák, műhelytalálkozók szervezése
foglalkoztatottság	munkakörfeltárás az önkormányzati intézmények körében, státuszüresedés esetén fogyatékos személyek alkalmazása
információhoz való hozzájutás	az önkormányzati intézmények, helyi hírek hozzáférhetőségének fejlesztése honlapok infokommunikációs akadálymentesítésével, egyszerűsített ügyleírásokkal, a digitális ügyintézés fejlesztésével
kulturális, sportprogramok szükségessége	célzott programfüzet készítése, akadálymentes programok kereshetőségének elősegítése (pl.: címszavak)

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

- a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);
- helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;

- c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;
- d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége
- e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;
- f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

Nyíregyházán a nem állami, civil szervezetek sokasága jellemző. Gyakorlatilag az élet minden területén jelen vannak: a civil lét lehetőség az önszerveződésre, közös célok elérésére, embertársaink megsegítésére, az érdekek érvényesítésére, közösségi ügyekben való részvételre, az önkormányzati feladatellátásban történő részvételre. A civil szervezetekben való részvétel tagsági vagy önkéntes alapon történhet.

Az **önkéntesség**, más néven voluntarizmus azt jelenti, hogy külső nyomás nélkül, saját belső indíttatásból vállalunk valamit. Nagyon fontos eleme az önkéntességnek a tudatosság, a választás, azaz tudatosan melléállunk valamilyen számunkra is fontos ügynek.

Az önkéntesség olyan cselekvést jelent, amiért nem kapunk – persze nem is várunk - ellenszolgáltatást, mégis hasznot nyújt a tágabb közösség számára. Nem – vagy legalábbis nem elsősorban azért csináljuk, hogy közvetlen személyes hasznot hajtsunk belőle.

Az önkéntesség nem túl elterjedt a szolgáltatások biztosítása során. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 2012. szeptembertől bevezette, hogy az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele 50 óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. Várhatóan ennek hatására növekedni fog a másokkal szembeni szolidaritás, empátia és tolerancia nemcsak a fiatalok körében, hanem a környezetükben is. A Nyíregyházán működő szolgáltatások közül leginkább a hajléktalan ellátásban találkozunk önkéntes munkával. Meg kell említeni azonban, hogy pl.: téli időszakban, nagy hidegben valamennyi szervezet felsorakozik az önzetlen, viszont juttatásokat nem váró segítségnyújtók közé. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások területén azonban több szervezet részt vesz a feladat megvalósításában. **Ellátási**

szerveződések keretében biztosított a hajléktalanok utcai ellátása, a szenvedélybetegek átmeneti elhelyezése, a gyermekek alternatív napközbeni ellátása.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata támogatja a **helyi önszerveződő közösségeket**. A 24/2008. (IV.29.) önkormányzati rendelet alapján a Közgyűlés elismeri és támogatja azt a tevékenységet, amelyet a településen élő állampolgárok önszerveződő közösségei végeznek az önkormányzati feladatok megvalósítása, a polgárok közéletbe vonása, a település fejlesztése és szépítése, a környezetvédelem, a közbiztonság mértékének növelése, az arra rászorulókat támogatása, a kultúra és a hagyományok ápolása, a lakosság művelődése, szórakozása, sportolása, egészségvédelme érdekében. Az önkormányzat éves költségvetési rendeletében meghatározott keretösszeg alapján támogatja a szervezeteket (pályázati úton).

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

- a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;

Az esélyegyenlőségi programot a település a helyben szokásos módon közzéteszi. Az esélyegyenlőségi program öt évre készül. Időarányos megvalósítását, illetve a helyzetelemzésben feltártak esetleges megváltozását két évente át kell tekinteni, és a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni.

A Program az Önkormányzat honlapján (www.varoshaza.nyiregyhaza.hu) közzétételre kerül. A honlapon az elfogadott dokumentum hozzáférhető, amely alapján az esélyegyenlőségi folyamatokat, intézkedéseket megismerik és így biztosított a megvalósítás folyamatos ellenőrzése. Nagyon fontos feladat annak segítése, hogy egyre több ember számára nyíljon meg a lehetőség arra, hogy csak a saját egyéni érdekeit és boldogulását szem előtt tartó fogyasztóból a döntéseiért, a környezetéért, és a közösségért felelősséget vállaló tudatos állampolgárrá váljon.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervének megvalósulásáért az egész helyi társadalom felelősségét, kontroll szerepének tudatosítását kiemelten szükséges kezelni.

E HEP elkészítése kapcsán a HEP-Fórum keretében – a teljesség igénye nélkül – több állami, egyházi és alapítványi közoktatási-köznevelési intézményt, szervezetet kerestük meg, hogy javaslatukkal, véleményükkel segítse munkánkat, a célcsoportjuk problémáinak feltárását és annak megszüntetésére tett javaslatukat fogalmazzák meg. Véleményük megalkotására kértük fel a Nyíregyházán működő Nemzetiségi Önkormányzatokat, Ifjúsági Kerekasztalt, Köznevelési Tanácsot, Idősügyi Tanácsot, Család- és Karrierpontot, Siketek és Nagyothallók Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezetét, Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesületét, Kábítószeregyeztető Fórumot, szociális, gyermekjóléti, egészségügyi alapellátási intézményt, Fogyatékosügyi Tanács képviselőit.

- b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtette HEP Fórumot.

Az a) pontban leírtak kiegészítéseként kitérnék arra, hogy a **HEP Fórum működése** Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata esetében ezen címszó alatt nem kerül összehívásra (jogszába sem írja elő kötelező jelleggel), hiszen a településen működő különböző helyi kezdeményezésű szereplők (Idősügyi Tanács, Kábítószeregyeztető Fórum, Ifjúsági Kerekasztal, stb.) folyamatosan végzik munkájukat településünkön, melyről évente a Közgyűlésnek beszámolót készítenek.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése alkalmával ezen társadalmi szereplők is megkérdezésre kerültek abból a célból, hogy szíveskedjenek javaslatukat megfogalmazni, melyek azok a területek, ahol a célcsoportjuk életkörülményeik javítását, megoldását szorgalmazzák. Milyen intézkedéseket, programokat, tevékenységeket szeretnének megvalósítani - az Önkormányzattal karöltve - annak érdekében, hogy az általuk képviselt társadalmi csoport(ok) helyzetét jobbra fordítsák.

- c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon a varoshaza.nyiregyhaza.hu weboldalon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenteti.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	<ul style="list-style-type: none"> - nagymértékű az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma - tartós munkanélküliek aránya magas - meghatározott területrészekben a közüzemi szolgáltatások nem épültek ki, díjtartozások miatt szolgáltatások szüneteltetése jellemző - szegregátumokban a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság aránya jelentős - a lakásállomány jelentős része félkomfortos vagy komfort nélküli, a lakáskörülmények nem megfelelőek - közbiztonság helyzete rossz, magas a bűnelkövetők aránya - a célcsoport egészségi állapota rossz, szűrővizsgálatok igénybevétele nem jellemző 	<ul style="list-style-type: none"> - olyan képzési és továbbképzési lehetőségek biztosítása az iskolázottság/szakképzettség megvalósítása terén, amely a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyeket hosszútávon növeli - közüzemi szolgáltatások kiépítése, energetikai korszerűsítés - tájékoztató programok szervezése az élhető környezet fenntartása és megőrzése tekintetében - egészségügyi felvilágosító programok szervezése a nevelési-oktatási intézményekben - az egészséges életmód és táplálkozás terjesztése, a figyelem felkeltése prevenció fontosságára - szűrések szervezése - védőnői tevékenység fokozása gyermekorvosi és háziorvosi praxis kialakítása civil szervezetek bevonásával prevenció programok szervezése - a fiatalok részére szabadidő eltöltési alternatívák nyújtása - nevelési-oktatási intézményekben figyelem felkeltése a bűnözés negatív hatásaira - rendőrség által bűnmegelőzési programok szervezése a területen - polgárőrség szervezése rendőri tevékenység fokozása a területen; lakókörnyezetben elérhető jogsegélyszolgálat biztosítása teremtése - a lakosság részéről a szolgáltatások igénybe vétele, igények felmérése

		<ul style="list-style-type: none"> - a lakosság kultúrájához igazodó és egyéb programok szervezése, egyházi ünnepek megünneplése - a programokon való részvétel ösztönzése - egyéni munkaerő-piaci tanácsadás biztosítása; szociális és közösségi vállalkozások létrehozása.
Gyermekek	<ul style="list-style-type: none"> - nem beazonosítható teljeskörűen a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma - az önkormányzati és a nem önkormányzati (egyházi, civil) óvodák és iskolák között jelentős eltérés mutatható ki a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányában - a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó gyermekkori magatartászavarok kialakulása miatt magas a veszélyeztetett gyermekek száma - a gyermekjóléti ellátásokat biztosító intézmények infrastrukturális feltételei folyamatosan javulnak, de szükség van a felülvizsgálatokra, korszerűsítésre, valamint a különböző programok, szolgáltatások fejlesztésére, amelyekhez az állami finanszírozás nem elegendő - az óvodai kapacitás eltérő a város területén 	<ul style="list-style-type: none"> - a gyermekjóléti szolgálat dolgozói figyelemmel kísérik a településen élő gyermekek életkörülményeit és szociális helyzetét, gyermekjóléti és egyéb szociális ellátások iránti szükségletét, gyermekvédelmi vagy egyéb hatósági beavatkozást igénylő helyzetét, felhívja a jelzőrendszer tagjait, jelzési kötelezettségük teljesítésére a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló családgondozás körében a gyermekjóléti szolgálat családgondozója személyes segítő kapcsolat keretében támogatja a gyermeket az őt veszélyeztető körülmények elhárításában, személyisége kedvező irányú fejlődésében, segíti a szülőket a gyermek gondozásában, ellátásának megszervezésében, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozásában, illetve kezdeményezi és a gyermeknek nyújtott gyermekjóléti ellátásokkal összehangolja a szülők és más hozzátartozók részére a szociális alapszolgáltatások, különösen a családsegítés keretében nyújtott személyes gondoskodást szabaddíós, kulturális programok szervezése, szülők személyiségfejlesztését célzó programok lebonyolítása, kompetenciák fejlesztése veszélyeztetettségi okok csökkentése - adatok gyűjtése, közzethatárak figyelemmel kísérése, egyéni fejlesztések, fejlesztő pedagógusok, gyermekvédelmi felelősök bevonásával - a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenlő arányú oktatása az önkormányzati és nem önkormányzati intézményekben
Idősek	<ul style="list-style-type: none"> - alacsony az időskorúak foglalkoztatottsága 	<ul style="list-style-type: none"> - az idősek igényeinek a felmérése, a szolgáltatások továbbfejlesztése céljából

	<ul style="list-style-type: none"> - az infokommunikációs technológia és az ilyen eszközök használatának még nem teljes mértékben terjedt el az idős, idősödő emberek körében, ez azonban sokat segítené az időskorúak informálásában, szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek segítésében - az idősödő generáció tudásának nem kellő elismerése - az idősek ösztönzése az egészségtudatos magatartásra, a sport és a mozgás jó hatásainak megtapasztalása által, ne „féljenek” mozogni - a generációk közötti együttműködés „ingatag” - nem biztonságos környezet és nem megfelelő életminőség - a szolgáltatásokhoz és az ellátásokhoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségeinek csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> - tudatosítás, generációk közötti szolidaritás erősítése különböző programokkal - szűrő-sport programok feltérképezése, részvétel elősegítése - munkalehetőségek, valamint az idős emberek szaktudását igénylő programok feltérképezése - informatikai alapismereteket nyújtó programokban való részvétel elősegítése
Nők	<ul style="list-style-type: none"> - magas a munkanélküliek aránya a nők között - magas a nőkkel szemben elkövetett bűncselekmények száma - nem elegendő a családok átmeneti otthona és anyaóvó férőhelyszáma - nincs pontos adat a nők képzési programokban való részvételéről, az alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségeiről - a piaci szektorban a vállalkozások gazdasági érdekeltsége ellen hatnak a családbarát szolgáltatások – a rugalmas munkaidő, 4-6 órás foglalkoztatások, stb.- bevezetése. Nincsenek családbarát munkahelyek. 	<ul style="list-style-type: none"> - a munkáltatók figyelmének felkeltése a probléma fontosságára - munkáltatók ösztönzése a rugalmas munkaidő, 4-6 órás foglalkoztatások, távmunka lehetőségeinek feltérképezésére, bevezetési lehetőségeinek megvizsgálására - Nyíregyházán biztosított legyen a krízishelyzetben lévő anyák, családok átmeneti elhelyezése, élethelyzetük átmeneti megoldása; programok szervezése az átmeneti gondozásban részesülőknél, ezen belül életvezetési, jogi, pszichológiai tanácsadás nyújtása - civil és egyházi fenntartók ösztönzése a férőhelybővítésre - már meglévő átmeneti elhelyezést nyújtó otthonainak a férőhely bővítése - új otthonok, férőhelyek létrehozása, ezáltal a bekerüléshez szükséges várakozási idő lerövidítése - civil szervezetek bevonásával prevenciós programok szervezése - a nők önvédelmi képességét fejlesztő programok szervezése - a lakosság figyelem felkeltése a bűnözés, a családon belüli erőszak

		<p>felismerésére, megelőzésére</p> <ul style="list-style-type: none"> - a rendőrség fokozottabb figyelmének felkeltése a célcsoport védelmére, rendőrség által bűnmegelőzési programok szervezése, polgárőrség szervezése
Fogyatékkal élők	<ul style="list-style-type: none"> - a városban élő és városunkba látogató fogyatékkal élő emberek, idősek, gyermekes családok közösségi közlekedésének igénybe vétele többször előre nem látható akadályokba ütközik (fel- és leszállás nehézsége, útirány, az útvonalon közlekedő gépjármű adott szakaszra való érkezésének beazonosíthatatlansága) - a fogyatékkal élő személyekkel foglalkozó hazai és a nemzetközi szervezetek közötti együttműködések száma kevés - diszkrimináció a társadalom részéről - inaktív a sportolási és kulturális életük - fogyatékos személyek foglalkoztatása nem megoldott. Alacsony a foglalkoztatottak aránya. - a jelenlegi intézményhálózat nem szolgálja az integrációt, inklúziót. Kevés a lakóotthoni ellátás, nincs támogatott lakhatás. A fogyatékosok lakásának akadálymentesítése nem megoldott. - nem állnak pontos adatok rendelkezésre a fogyatékkal élők számára vonatkozóan. Nem készülnek elemzések, értékelések. 	<ul style="list-style-type: none"> - az akadálymentesség mindenféle értelemben az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve meg kell valósuljon a közösségi közlekedés területén is, ezért előtérbe kell helyezni az infokommunikációs és fizikális úton megvalósuló akadálymentesítést - a különböző látékozlatók élőszóval történő közlése és jelnyelvi akadálymentesítés vagy feliratozás, városi és egyéb kulturális rendezvényeken jelnyelvi tolmács biztosítása - a fogyatékoság típusához igazodó segítségnyújtás a társadalom és a közösségi közlekedést irányító, működtető hatóság(ok) részéről (például: kerekesszék elhelyezésére szolgáló terület kialakítása, Braille-írással ellátott leszállásjelző, rámpa használatának elősegítése, járdaszegély taktilis kövel való ellátása, autóbusz, illetve a vasúti pályaudvar aluljáró lépcsőjének eltérő csíkozása, autóbusz-megállóhelyeken futár-távirányító kialakítása, intézmények bejáratánál, idézményekben kontrasztos csík a lépcsőknél, egyéb fogyatékoság-specifikus jelzések megléte, falak menti gyalogos sáv szabadabbá tétele, zebránál hosszabb idő az átjutásra, középületekben több kapaszkodó kiépítése - a mikro- kis és középvállalkozások állami támogatással ösztönzése a fogyatékosok foglalkoztatását, tanult szakmák befejezésének a támogatását illetően, gyakorlati helyek biztosítása a képzések elsajátítását követően - a lakások állapotának feltérképezése - tájékozódás, ismeretszerzés a célcsoport és azokkal foglalkozó személyek számára különböző fórumok, rendezvények,

		érdekképviseleti szervezetek összefogásával, érzékenyítés.
Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás	<ul style="list-style-type: none"> - meghatározott lakókörnyezet és lakáskörülmények elavultak, lelakottak, korszerűtlenek - szolgáltatásokhoz való hozzáférés különböző társadalmi csoportok vonatkozásában egyenlőtlen - iskolai lemorzsolódás, funkcionális analfabétizmus napjainkban még mindig jelen van, ezzel generációk nagyobb csoportja nem tud a digitalizált világban tájékozódni, e-közigazgatásban ügyet intézni, online oktatásban/képzésben részt venni 	<ul style="list-style-type: none"> - meghatározott lakókörnyezet és lakóépületek karbantartása, felújítása, korszerűsítése, élehetővé tétele, energetikai korszerűsítése - háztartások informatikai szinten való ellátásának feltérképezése szoftver/hardver/tudás tekintetében - szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben megoldott a társadalmi csoportok specifikumainak figyelembe vételével - állapotok feltérképezése - lakókörnyezet és lakáskörülmények korszerűsítése - helyzetük javítását elősegítő programok szervezése - a generációk közötti szakadék csökkentése, az iskolai lemorzsolódás megállítása, online világhoz történő felhasználó szintű alkalmazkodás, szoftver-alkalmazás

Jövőképünk

Olyan településen kívánunk élni, ahol a társadalmi egyenlőtlenségek folyamatos csökkentése tapasztalható minden célcsoportot érintően. Ennek érdekében nagy hangsúlyt fektetünk az integrációra; arra, hogy azok, akik önmagukért és a közösségért tenni akarnak, a társadalom hasznos részévé válhassanak. Figyelünk arra, hogy az egészséges életmódra való nevelés, a prevenció, az egészséges életmód eszközei elérhetőek legyenek minél korábbi életszakaszban, s ezeket az érintettek ismerjék is. Lényegesnek tartjuk a városban a közbiztonság fenntartását, Az elmagányosodás mérséklése kapcsán fontos számunkra minél több közösségi esemény szervezése; a szociális szolgáltatókkal, civil szervezetekkel együtt a társadalmi csoportok felkarolása. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy mindenki teljes körű részévé váljon a társadalomnak, s szeressen Nyíregyházán élni.

/odafejlesztés Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál – II. ütem
 nyíregyházi Kállay-kúria fejlesztésének II. üteme
 JP-6.5.1-16-NY-1-2017-00003
 nkormányzati épületek energetikai korszerűsítése Nyíregyháza Megyei Jovú Város Önkormányzatánál II. ütem
 aló közti nyugdíjasház és a Continental Aréna energetikai korszerűsítése TOP-6.5.1-19-NY-1-2020-00003
 it közművelődési intézmény és az Inczedy György Szakgimnázium, Szakközépiskola energetikai korszerűsítése TOP-6.5.1-19-NY-1-2020-00006
 JP-6.3.2-16-NY-1-2017-00001 A NYÍREGYHÁZI SZABADTÉRI SZÍNPAD REKONSTRUKCIÓJA ÉS A „KISERDŐK” TERÜLETÉNEK FUNKCIONÁLIS BŐVÍTÉSE
 JP-6.2.1-15-NY-1-2016-00001 „CSALÁDBARÁT, MUNKÁBA ÁLLÁST SEGÍTŐ INTÉZMÉNYEK FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNÁL”
 JP-6.5.1-15-NY-1-2016-00001 „ÖNKORMÁNYZATI ÉPÜLETEK ENERGETIKAI KORSZERŰSÍTÉSE NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNÁL”

riálat alatt álló pályázatok:

- omplex energetikai fejlesztések 4.
- apelemes energetikai fejlesztések 1. TOP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00003
- omplex energetikai fejlesztések I. TOP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00010
- DP_PLUSZ 2.1.2-21 azonosítószámú Napelemes energetikai fejlesztések 2.
- DP_PLUSZ 2.1.2-21 azonosítószámú Komplex energetikai fejlesztések 2.
- DP_PLUSZ 2.1.2-21 azonosítószámú Komplex energetikai fejlesztések 3.
- DP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00008 Komplex energetikai fejlesztések 3.
- DP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00006 Napelemes energetikai fejlesztések

A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége	Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030	Oktató, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata	2027. 12. 31.	R.: programok, Tárgyi, anyagi megtervezése, elindítása K.: azbiztosítása, alacsony végzettségűek hány százalékaát részletesen sikerült bevonni a képzésbe H.: aszszereződés alacsony végzettségűek hány százalékaának sikerült befejezni a képzést	Pályázatokról/projektektől fenntarthatóság függően etérjc; részletesen g függ azaz útmutató/támogatási tárgyi szerződés tartalmazza.
„Tudással a munka világába” aA nyilvántartott alacsony álláskeresők jelentős végzettségűek arányát a 8 számanak 10 %-osátalánosnál alacsonyabb, illetve 8 általános végzettséggel rendelkezők alkotják.	Településfejlesztési Stratégia, %-os Településfejlesztési Koncepció, Gazdasági Program, Integrált Városfejlesztési Stratégia, Intergrált Területi Program, Nyíregyháza Városi Közlekedésfejlesztési Terve, Közbiztonsági Koncepció, Idősügyi Program, Ifjúsági Koncepció, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési Koncepciója 2016., Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012. Gyermekvédelmi beszámoló,	felzárkóztató programok feltérképezése, Oktató, felzárkóztató programok megtervezése, Hiány szakmákban képzések, Integrálás az iskola világába, Elhelyezkedés ösztönzése, Elhelyezkedési lehetőségek, munkahelyek biztosítása.	Oktató, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata - Pályázatok és Projektmenedzsment Referatúra vezetője/adott -belső szervezeti megtervezése, (szervezők) vezetője.	R.: programok, Tárgyi, anyagi megtervezése, elindítása K.: azbiztosítása, alacsony végzettségűek hány százalékaát részletesen sikerült bevonni a képzésbe H.: aszszereződés alacsony végzettségűek hány százalékaának sikerült befejezni a képzést	Pályázatokról/projektektől fenntarthatóság függően etérjc; részletesen g függ azaz útmutató/támogatási tárgyi szerződés tartalmazza.

	Konceptója 2016., Közzoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012. Gyermekvédelmi beszámoló Nyíregyháza Megyei Jogú Város helyi Klímastratégiája, Nyíregyháza 2020- 2030 Stratégiai Terve			szolgáltatásokra
Megvalósítás alatt álló pályázatok:				
OP-6.1.4-16-NY1-2021-00006, Indiai nagymacska kifutó építése a nyíregyházi állatparkban				
OP-6.2.1-19-NY1-2019-00001, új bölcsődei férőhelyek kialakítása Nyíregyházán (bölcsődeépítés a Honvéd utcán, meglévő bölcsődékben vízpermetező kialakítása)				
OP-6.6.1-16-NY1-2017-00001, Egészségügyi alapellátás fejlesztése - II. ütem (megvalósult a Tokaji úti eü. Centrum, a Csillag utcai eü. Centrum és a Fenyő utcai orvosi rendelő felújítása)				
NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDESNÉK FEJLESZTÉSE ÉRDEKÉBEN 41 DB ÚJ CNG MEGHAJTÁSÚ AUTÓBUSZ BESZERZÉSE, TÖLTŐÁLLOMÁS LÉTESÍTÉSE ÉS AUTÓBUSZ TELEPHELY KIALAKÍTÁSA				
KOP-3.2.0-15-2016-00013				
NFRASZTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK – 5 MRD-S ÚTFEJLESZTÉS BMÖGF/967-1/2020				
OP-6.3.3-16-NY1-2017-00001 Környezetvédelmi infrastruktúra – fejlesztések Nyíregyházán				
OP-6.7.1-16-NY1-2017-00001 Szociális városrehabilitáció Nyíregyháza szegregált területein				
közrsztráló bekötöt (Nyugati 1. u./ Déli Ipari Park bekötöt) felújítása TOP-6.1.5-16-2020-00004				
Nyíregyházán megvalósuló infrastruktúrális fejlesztések				
izinház utca csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése TOP-6.3.3-16-NY1-2021-00003				
Iszavasvári út-Derkovits utca csomópontjának fejlesztése TOP-6.1.5-16-NY1-2021-00005				
Korányi köz_ Eperjes utca- Korányi F. utca tömbbelsőben található járda felújítása BMÖFT/6-9/2021				
OP-6.4.1-16-NY1-2021-00003 azonosítószámú Belső körút - László utca kereszteződésben jelzőlámpás szabályozás bevezetése				
OP-6.1.5-16-NY1-2021-00007 azonosítószámú, „Szélsőbokori út fejlesztése” projekt				
OP-6.5.1-19-NY1-2020-00005 azonosítószámú, „Nyíregyházi Arany János Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium energetikai korszerűsítése” projekt				
OP-6.5.1-19-NY1-2020-00004 azonosító számú, „A Bessenyei tér 3-4 szám alatti bérlakások energetikai korszerűsítése Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál” projekt				
zent István és Szarvas utcák útburkolat felújítása				
Szadaságfejlesztést és munkaerő mobilitást ösztönző közlekedésfejlesztés Nyíregyháza hat pontján				
TOP-6.4.1-16-NY1-2017-00002 Csomópont és kerékpárútfejlesztés Nyíregyházán II. ütem				
TOP-6.5.1-16-NY1-2017-00002				
Önkormányzati épületek korszerűsítése Nyíregyháza megyei Jogú Város Önkormányzatánál III. ütem				
TOP-6.5.1-16-NY1-2017-00004				
Önkormányzati épületek korszerűsítése Nyíregyháza megyei Jogú Város Önkormányzatánál IV. ütem				
TOP-6.3.3-16-NY1-2021-0002 "Városi környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések, Nyíregyháza Kéményseprő utca csapadékvíz elvezető rendszer építése"				
3MÖGF/855/2021 – Nyíregyházi Ipari Park bővítésének és infrastrukturális fejlesztésének támogatása (3,2mrd)				
3MÖGF/1112/2021 - Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (2mrd)				
3MÖGF/411/2022 - Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (15mrd)				
TOP-7.1.1-16-2016-00067 azonosító számú „Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségfejlesztés a Nyíregyházi Helyi Közösség Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájához kapcsolódva"				
TOP-6.1.5-16-NY1-2017-00003 azonosító számú Korányi Frigyes utca felújítása, a Korányi Frigyes utca – Csaló köz csomópontban körforgalom kiépítése és Szarvas utca felújítása c.				
TOP-6.1.4-16-NY1-2017-00005 azonosítószámú, „Fenntartható turizmusfejlesztés - a Helyőrségi Művelődési Otthon revitalizációja által"				
Lezárás alatt álló pályázatok:				
„HATÁROKON ÁTNYÚLÓ ZÖLD KÖZLEKEDESI HÁLÓZAT” (CROSS-BORDER GREEN TRANSPORT NETWORK)				
KKVAT				

Nyíregyháza 3 közösségi színterének infrastrukturális fejlesztése című, TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2018-00026 (felújításra került a Kőlyökkvár, az Alvégesi művelődési ház, valamint a Robinson domb játszótéere)
 TOP-6.1.4-15-NY1-2016-00002, látogatáscentrum építése és hópárduckifutó kialakítása a nyíregyházi állatpark területén
 Kórház óvoda udvarfejlesztése Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál – II. ütem
 Óvodafejlesztés Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál – II. ütem
 Fenntartható városi közlekedésfejlesztés Nyíregyházán
 TOP-6.5.1-16-NY1-2017-00003 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése Nyíregyháza Megyei Jovú Város Önkormányzatánál II. ütem
 Csáló közti nyugdíjasház és a Continental Airéna energetikai korszerűsítése TOP-6.5.1-19-NY1-2020-00003
 Két közművelődési intézmény és az Incczy György Szakgimnázium, Szakközépiskola energetikai korszerűsítése TOP-6.5.1-19-NY1-2020-00006
 Csomópont és kerékpárút fejlesztés Nyíregyházán I. TOP-6.4.1-16-NY1-2017-00001

Bírálat alatt álló pályázatok:

Komplex energetikai fejlesztések 4.
 Napelemes energetikai fejlesztések 1. TOP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00003
 Komplex energetikai fejlesztések I. TOP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00010
 TOP_PLUSZ 2.1.2-21 azonosítószámú Napelemes energetikai fejlesztések 2.
 TOP_PLUSZ 2.1.2-21 azonosítószámú Komplex energetikai fejlesztések 2.
 VP6-7.2.1.1-21 "Kültérületi helyi közutak fejlesztése"
 PopUpCities
 TOP_PLUSZ-2.1.2-21-SB1-2022-00006
 Napelemes energetikai fejlesztések 4.

5	<p>„Egyenlő esélyűk mindenkinél” jelentős halmozottan hátrányos lakosságáránya.</p> <p>Hátránykompenzáló oktatási programok kialakítása hátrányos lakosságáránya.</p> <p>Hátrányos lakosságáránya felhívóképzés, integrált hátrányos lakosságáránya csökkentése.</p>	<p>Integrált Településfejlesztési Stratégia, Településfejlesztési övodatóni felhívóképzés, Integrált hátrányos lakosságáránya csökkentése.</p>	<p>Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030</p>	<p>- adatok gyűjtése a halmozottan hátrányos lakosságáránya pontos meghatározására - nevelési-oktatási programok szervezése, szolgáltatások szervezése</p>	<p>2027. 12. 31.</p>	<p>R.: hány nevelési-oktatási program, meg szervezésre kerül, hány iskolában, felnőttképző központokban hány program tartalmazza. H.: a halmozottan hátrányos helyzetűek száma mennyivel csökken a lakossághoz viszonyítva; roma mediátorok képzésével alkalmazásával társadalmi együttműködés elősegítése hatékonyabbá válik.</p>	<p>Pályázatoktól/projektektől függően e tétel; részletesen az útmutató/támogatási tárgyszó részletekben.</p>
---	--	--	---	--	----------------------	--	--

<p>környezet jellemző, hogy lakó-élővilág, az itt élők megteremtése és ipari övezetek lakosság integrációja. váltakoznak egymás mellett.</p>	<p>Stratégia, Településfejlesztési Koncepció, Gazdasági Program, Integrált Városfejlesztési Stratégia, Integrált Területi Program, Nyíregyháza Városi Közlekedésfejlesztési Terve, Közbiztonsági Program, Időügyi Program, Ifjúsági Koncepció, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési Koncepciója 2016., Közkutatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012. Gyermekevédelmi beszámló Nyíregyháza Megyei Jogú Város helyi Klimastratégiája, Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve</p>	<p>Felzárkózási Stratégia 2030</p>	<p>szervezése foglalkoztatottság növelése rendszeres jövedelemhez jutás vezetője/adott elősegítése önkormányzati egység(ek) bérlakásban vagy vezetője. ún. albérlők házában való elhelyezés, albérlői támogatás nyújtása - saját tulajdonú ingatlan megszerzésének elősegítése - a kiköltözések után üresen maradt önkormányzati tulajdonú lakásokba beköltöztetés nem történik</p>	<p>- Önkormányzata Pályázatok és Projektmenedzsment Referatúra</p>	<p>bielleszkedést segítő, szervezett pályázatoktól/projektanyagi programok száma elterjedés K.: részletesen az útmutató/támogatási részvevők hány százaléka szerződés sikeres elhelyezkednie, ezáltal rendszeres jövedelemmel rendelkező H.: a településen élő lakosság hány százaléka tud elköltözni a város egyéb területeire</p>	<p>g függ az az utmutató/támogatási tartalmazza.</p>
--	---	------------------------------------	---	--	---	--

Megvalósítás alatt álló pályázatok:

TOP-6.1.4-16-NY1-2021-00006, Indiai nagymacska kifutó építése a nyíregyházi állatparkban
 NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉSÉNEK FEJLESZTÉSE ÉRDEKÉBEN 41 DB ÚJ CNG MEGHAJTÁSÚ AUTÓBUSZ BESZERZÉSE, TÖLTŐÁLLOMÁS LÉTESÍTÉSE ÉS AUTÓBUSZ TELEPHELY KIALAKÍTÁSA IKOP-3.2.0-15-2016-00013
 BARNAMEZŐS TERÜLETEK REHABILITÁCIÓJA NYÍREGYHÁZA TISZAVASVÁRI ÚTI LAKTANYÁK TEKINTETÉBEN TOP 6.3.1-15-NY1-2016-00001
 ZÖLD VÁROS KIALAKÍTÁSA NYÍREGYHÁZA TERÜLETÉN TOP 6.3.2-15-NY1-2016-00001
 ZÖLD BUSZ DEMONSTRÁCIÓS MINTAPROJEKT ZFR-ZBP-002/003-2020
 INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK – 5 MRD-S ÚTFEJLESZTÉS BMÖGF/967-1/2020
 TOP-6.3.3-16-NY1-2017-00001 Környezetvédelmi infrastruktúra – fejlesztések Nyíregyházán CrossBordAir HUSKROUA/1901/6.1/0058
 Nyíregyházán megvalósuló infrastrukturális fejlesztések
 Színház utca csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése TOP-6.3.3-16-NY1-2021-00003
 Tiszavasvári út-Derkovits utca csomópontjának fejlesztése TOP-6.1.5-16-NY1-2021-00005
 Indiaház és Madárpálya létesítése a Nyíregyházi Állatpark területén TOP-6.1.4-16-NY1-2017-00001
 Helyi Klimastratégia kidolgozása, valamint a Klimatudatosságot erősítő szemléletformálás Nyíregyházán KEHOP-1.2.1-18-2019-00255
 TOP-6.4.1-16-NY1-2021-00003 azonosítószámú Belső körút - László utca keresztmetszében jelzőlámpás szabályozás bevezetése
 TOP-6.5.1-19-NY1-2020-00005 azonosítószámú „Nyíregyházi Arany Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium energetikai korszerűsítése” projekt
 TOP-6.5.1-19-NY1-2020-00004 azonosító számú, „A Bessenyei tér 3-4 szám alatti bérházak energetikai korszerűsítése Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál” projekt
 TOP-6.5.1-16-NY1-2017-00002 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése Nyíregyháza megyei Jogú Város Önkormányzatánál III. ütem
 TOP-6.5.1-16-NY1-2017-00004

			<p>Koncepció, Időügyi Program, Ifjúsági Koncepció, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési Koncepciója 2016., Közzoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012.</p> <p>Gyermekvédelmi beszámoló Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve</p>	<p>Gyermekvédelmi vagy egyéb hatósági beavatkozást igénylő helyzetét, a felhívja a jelzőrendszer tagjait, jelzési kötelezettségük teljesítésére a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló családgondozás körében a gyermekjóléti szolgálat családgondozója személyes segítő kapcsolat keretében támogatja a gyermeket az őt veszélyeztető körülmények elhárításában, személyisége kedvező irányú fejlődésében, segíti a szülőket a gyermek gondozásában, ellátásának megszervezésében, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozásában, illetve kezdeményezi és a gyermeknek nyújtott gyermekjóléti ellátásokkal összehangolja a szülők és más hozzátartozók</p>		<p>tevékenységek száma H.: veszélyeztetett gyermekek száma csökken</p>		
--	--	--	---	--	--	--	--	--

adatok tükrében hatékonyabb"	programokban való képzési programokból, az iskolai alacsony végzettségű nők foglalkoztatásáról.	Stratégia, Településfejlesztési Konceptió, Gazdasági Program, Integrált Városfejlesztési Stratégia, Integrált Területi Program, Nyíregyháza Városi Közlekedésfejlesztési Terve, Közbiztonsági Konceptió, Időügyi Program, Ifjúsági Konceptió, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési Konceptója 2016., Kóziktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012. Gyermekvédelmi beszámló, Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve	Felzárkózási Stratégia 2030	a partnerek ösztönzése az adatok gyűjtésére, dokumentálására - az adatok pontos, nemek szerinti bontásban történő dokumentálása megkezdődik H.: pontos adatok állnak rendelkezésre, ezáltal a következők beavatkozási lehetőségei meghatározhatóak	Önkormányzata és Projektmenedzser Referatúra adott szervezeti egység(ek) vezetője.	programok létrehozása partnerek adatgyűjtése céljából K.: az adatok gyűjtése, dokumentálása megkezdődik H.: pontos adatok állnak rendelkezésre, ezáltal a következők beavatkozási lehetőségei meghatározhatóak	biztosítása, pályázatoktól/ projektaktól függetlenül részletesen az útmutató/ támogatási irántvevők motiváltságától	g függ azaz	útmutató/ támogatási
------------------------------	---	---	-----------------------------	--	--	--	---	-------------	----------------------

Megvalósítás alatt álló pályázatok:
CrossBordAir HUSKROUA/1901/6.1/0058
BETTER PGIO6086
TOP 6.8.2-15-NY1-2016-00001 HELYI FOGLALKOZTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A MEGYEI JOGÚ VÁROS TERÜLETÉN ÉS VÁROSTÉRSÉGEBEN NYÍREGYHÁZAI FOGLALKOZTATÁSI PAKTUM

Lezárás alatt álló pályázatok:

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE II. ÜTEM TOP-6.6.2-16-NY1-2017-00001
NŐI INFORMÁCIÓS ÉS SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT KIALAKÍTÁSA NYÍREGYHÁZÁN EFOP -1.2.9-17 NŐK A CSALÁDBAN ÉS A MUNKAHELYEN
SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA, 05. 1. TER 10/A. (HRSZ: 2263/131), ILLETVE KÖRTE UTCA 41/A. (HRSZ: 1640/1)" SZÁM ALATT TOP-6.6.2-15-NY1-2016-00001

5	„Családbarát munkahelyek létrehozása"	A piaci szektorban a vállalkozások gazdasági érdekeltsége elleni a családbarát munkahelyen dolgozni. rugalmas munkaidőben, vállalkozások stb.- bevezetése. a családbarát munkahelyek létrehozása.	Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030	- a munkáltatók figyelmének felkeltése problémára munkáltatók ösztönzése rugalmas munkaidő, 4-6 órással szembe fordított lehetőségeinek felterképezésére,	2027. 12. 31.	R.: foglalkoztatottak, szervezetek, egyházak, közintézmények számanak meghatározása, ahol a családbarát foglalkoztatás a cél támogatások, ésA fenntarthatóság függ azaz útmutató/ támogatási irántvevők motiváltságától	Pályázatoktól/ projektaktól függetlenül részletesen az útmutató/ támogatási irántvevők motiváltságától
---	---------------------------------------	---	--	---	---------------	---	--

			Városfejlesztési Stratégia, Intergrált Területi Program, Nyíregyháza Városi Közlekedésfejlesztési Terve, Közbiztonsági Konceptió, Idősügyi Program, Ifjúsági Konceptió, Nyíregyháza Jogú Város Szolgáltatástervezési Konceptiója 2016., Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012. Gyermekvédelmi beszámoló Nyíregyháza Megyei Jogú Város helyi Kormányzatának, Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve	további fejlesztése céljából Lecsökkeneni az idősek számát, akikhez nem jutottak el a szolgáltatások, vagy nem veszik igénybe az ellátásokat	vezetője/adott belső szervezeti egység(ek) vezetője.	Ellátott idősek számának növekedése, H.: tartalmazza. Mennyivel nőtt az ellátottak száma.	
--	--	--	---	--	--	---	--

Megvalósítás alatt álló pályázatok:

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉSENEK FEJLESZTÉSE ÉRDEKÉBEN 41 DB ÚJ CNG MEGHAJTÁSÚ AUTÓBUSZ BESZERZÉSE, TÖLTŐÁLLOMÁS LÉTESÍTÉSE ÉS AUTÓBUSZ TELEPHELY KIALAKÍTÁSA IKOP-3.2.0-15-2016-00013
ZÖLD BUSZ DEMONSTRÁCIÓS MINTAPROJEKT ZFR-ZBP-002/003-2020
BMÖGF/855/2021 – Nyíregyházi Ipari Park bővítésének és infrastrukturális fejlesztésének támogatása (3,2mrd)
BMÖGF/1112/2021 – Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (2mrd)
BMÖGF/411/2022 - Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (15mrd)
TOP-7.1.1-16-2016-00067 azonosító számú „Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségfejlesztés a Nyíregyházi Helyi Közösség Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájához kapcsolódva”
TOP-6.1.4-16-NY1-2017-00005 azonosítószámú, „Fenntartható turizmusfejlesztés - a Helyi Önkormányzatok Művelődési Otthon revitalizációja által”

Lezárás alatt álló pályázatok:

TOP-6.6.1-15-NY1-2016-00001. „Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése”
SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE II. ÜTEM TOP-6.6.2-16-NY1-2017-00001
SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA, 05. 1. TER 10/A. (HRSZ: 2263/131), ILLETVE KÖRTE UTCA 41/A. (HRSZ: 1640/1)” SZÁM ALATT TOP-6.6.2-15-NY1-2016-00001

V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége	Nem állnak pontos adatok rendelkezésre nyilvántartások a fogyatékkal élők vezetésére a társadalmi egyenlőtlenségeket csökkentő, az érintettek foglalkoztatási, egészségügyi és szociális területen.	Magyar Nemzeti Feltárkózási Stratégia 2030	- Az ellátás nélküli fogyatékosok felkutatása és hozzátartozóik igényeinek felmérése, szolgáltatások	Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata és Pályázatok Projektmenedzse ant Referatúra vezetője/adott belső szervezeti	2027. 12. 31.	R.: Az fogyatékosok tájékoztatása az igénybe vételére szolgál: atásokról, ellátásokról, fogyatékos ellátottak számának	Tárgyi, anyagi és A erőforrások fenntarthatósága függ az utmutató/támogatási útmutató/támogatási tartalmazza.	Pályázatoktól/projektektől függően eltérő: részletesen az utmutató/támogatási útmutató/támogatási tartalmazza.
--	---	--	--	--	---------------	--	---	--

BMÖGF/855/2021 – Nyíregyházi Ipari Park bővítésének és infrastrukturális fejlesztésének támogatása (3,2mrd)

BMÖGF/1112/2021 - Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (2mrd)

BMÖGF/411/2022 - Nyíregyházi Ipari Park bővítésének támogatása (15mrd)

TOP 6.8.2-15-NV1-2016-00001 HELYI FOGLALKOZTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A MEGYEI JOGÚ VÁROS TERÜLETÉN ÉS VÁROSTÉRSÉGBEN NYÍREGYHÁZAI FOGLALKOZTATÁSI PAKTUM

Lezárás alatt álló pályázatok:

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE II. ÜTEM TOP-6.6.2-16-NV1-2017-00001

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA, 05. 1. TÉR 10/A. (HRSZ: 2263/131), ILLETVE KÖRTE UTCA 41/A. (HRSZ: 1640/1)” SZÁM ALATT TOP-6.6.2-15-NV1-2016-00001

4	„A kultúra és mozgás szabadsága.” társadalmi, sport-szervezési személyek részvételével.	Kulturális, társadalmi, kulturális, és sport programok szervezése	Integrált településfejlesztési programok, társadalmi, sport-szervezési személyek részvételével.	Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030	- felmérése a fogyatékos személyek fogyatékos típusához igazodó társadalmi események szervezése programokon való részvétel ösztönzése, tájékoztatók előszóval történő közlése és jelnyelvi akadálymentesítés vagy feliratozás)	igények a fogyatékos személyek fogyatékos típusához igazodó társadalmi események szervezése programokon való részvétel ösztönzése, tájékoztatók előszóval történő közlése és jelnyelvi akadálymentesítés vagy feliratozás)	2027. 12. 31.	R.: a fogyatékos személyek százalékát bevonni a programokba a partnert, bevonni, ösztönözni a programok lebonyolításában H.: megvalósult programok száma, résztvevők száma	Pályázatokról/projektektől függően eltérő; részletesen az útmutató/támogatási szerződés tartalmazza.
---	---	---	---	--	--	--	---------------	--	--

Megvalósítás alatt álló pályázatok:

TOP-6.1.4-16-NV1-2021-00006, Indiai nagymacska kifutó építése a nyíregyházi állatparkban

TOP-7.1.1-16-2016-00067 azonosító számú „Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségfejlesztés a Nyíregyházi Helyi Közösség Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájához kapcsolódva”

TOP-6.1.5-16-NV1-2017-00003 azonosító számú Korányi Frigyes utca felújítása, a Korányi Frigyes utca – Csaló köz csomópontban körforgalom kiépítése és Szarvas utca felújítása c.

TOP-6.1.4-16-NV1-2017-00005 azonosítószámú, „Fenntartható turizmusfejlesztés – a Helyőrségi Művelődési Otthon revitalizációja által”

Lezárás alatt álló pályázatok:

TOP-7.1.1-16-2016-00067 azonosító számú „Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségfejlesztés a Nyíregyházi Helyi Közösség Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájához kapcsolódva”

„HATÁRON ÁTNYÚLÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉSI HALÓZAT” (CROSS-BORDER GREEN TRANSPORT NETWORK)

Nyíregyháza 3 közösségi színterének infrastrukturális fejlesztése című, TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2018-00026 (felújításra került a Kölyökvár, az Alvégesi művelődési ház, valamint a Robinson domb játszótéren)

TOP-6.1.4-15-NV1-2016-00002, látogatáscentrum építése és hópárduckifutó kialakítása a nyíregyházi állatpark területén

A nyíregyházi Kállay-kúria fejlesztésének II. üteme

„beszélő” vagy fülhallgató kimenettel ellátott, és siketek nagyothallók esetén jelnyelvi felirattal, mozgáskorlátozottak részére fogantyúk, kapaszkodók kiépítése, ügyfélfogadásra vonatkozó információk Braille írással ellátása, az ügyféltérbe történő bejutásnál ne csak rámpa legyen biztosított, hanem a forgójátó mellett sima ajtó is a kerekesszékekkel közlekedőknek,, honlapon az ügyféltájékoztató videók feliratozása és jelnyelvi akadálymentesítés e, előszóval történő közlésének megvalósítása, ügyintézésben SINOSZ Kontakt video jelnyelvi- és író tolmácsszolgáltató s, vakok- és gyengénlátóknál külön program telepítése az ügyintéző számítógépére a hatékony kommunikáció elősegítése céljából).
Olyan

SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE II. ÜTEM TOP-6.6.2-16-NY1-2017-00001
 NŐI INFORMÁCIÓS ÉS SZOLGÁLTATÓ KÖZPONT KIALAKÍTÁSA NYÍREGYHÁZÁN EOP-1.2.9-17 NŐK A CSALÁDBAN ÉS A MUNKAHELYEN
 SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK BŐVÍTÉSE, FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA, 05. 1. TÉR 10/A. (HRSZ: 2263/131), ILLETVE KÖRTE UTCA 41/A. (HRSZ: 1640/1)" SZÁM ALATT TOP-6.6.2-15-NY1-2016-00001
 Kórház óvoda udvarfejlesztése Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál – II. ütem
 Óvodafejlesztés Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál – II. ütem
 TOP-6.3.2-16-NY1-2017-00001 A NYÍREGYHÁZI SZABADTÉRI SZÍNPAD REKONSTRUKCIÓJA ÉS A „KISERDŐK” TERÜLETÉNEK FUNKCIONÁLIS BŐVÍTÉSE
 TOP-6.2.1-15-NY1-2016-00001 „CSALÁDBARÁT, MUNKÁBA ÁLLÁST SEGÍTŐ INTÉZMÉNYEK FEJLESZTÉSE NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNÁL”
 TOP-6.5.1-15-NY1-2016-00001 „ÖNKORMÁNYZATI ÉPÜLETEK ENERGETIKAI KORSZERŰSÍTÉSE NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNÁL”

Bírálat alatt álló pályázatok:

TOP-PLUSZ-1.3.1-21-SB azonosítószámú "Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fenntartható városfejlesztési stratégiájának támogatása"

Komplex energetikai fejlesztések 4.

Napelemes energetikai fejlesztések 1. TOP_PLUSZ-2.1.2.-21-SB1-2022-00003

6	„Nemzetközi összefogás”	A fogvatékkal előzőleg működő személyekkel foglalkozó hazai és nemzetközi szervezetek közötti együttműködések száma kevés.	Egységműködések kialakítása és számának növelése a fogvatékkal élő személyekkel foglalkozó hazai és nemzetközi szervezetek közötti együttműködések száma kevés.	Integrált településfejlesztési stratégia, Stratégia, Koncepció, Gazdasági Program, Integrált Városfejlesztési Stratégia, Integrált Területi Program, Nyíregyháza Városi Közlekedésfejlesztési Terve, Közbiztonsági Koncepció, Időügyi Program, Ifjúsági Koncepció, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szolgáltatástervezési Koncepciója 2016., Közzétartási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv 2012., Gyermekvédelmi beszámoló, Nyíregyháza 2020-2030 Stratégiai Terve	Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030	figyelem felkeltés, szervezetek feltekerése pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése, pályázatok benyújtása elektronikus rendszer, interaktív honlap kialakítása (a tájékoztatók előzővel történő közlése és jelnyelvi akadálymentesítés vagy feliratozás) - a fogvatékkal élő személyekkel foglalkozó hazai és nemzetközi szervezetek bevonásával programok szervezése tapasztalatok átadását elősegítő workshopok szervezése, lebonyolítása, városi és egyéb kulturális rendezvényeken	Nyíregyháza Önkormányzata - Pályázatok Projektmenedzsment Referatúra vezetője/adott belső szervezeti egység(ek) vezetője.	2027. 12. 31.	R.: hány hazai és nemzetközi szervezetet bevonni programokba pályázatok, szervezett programok elektronikus rendszer, interaktív honlapon regisztrált szervezetek száma H.: megvalósult programok száma, résztvevők, résztvevő szervezetek száma	Tárgyi, anyagi erőforrások fenntarthatósága függen az útmutató/támogatási dokumentációtól	Pályázatoktól/projektekktől függen eltérő; részletesen az útmutató/támogatási dokumentációtól
---	-------------------------	--	---	--	--	--	---	---------------	---	---	---

3. Megvalósítás

3.1 A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórum keretében tematikus munkacsoportokat hozott létre és működtet.

Ezen munkacsoportok évente a Közgyűlésnek beszámolnak tevékenységükről.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet.

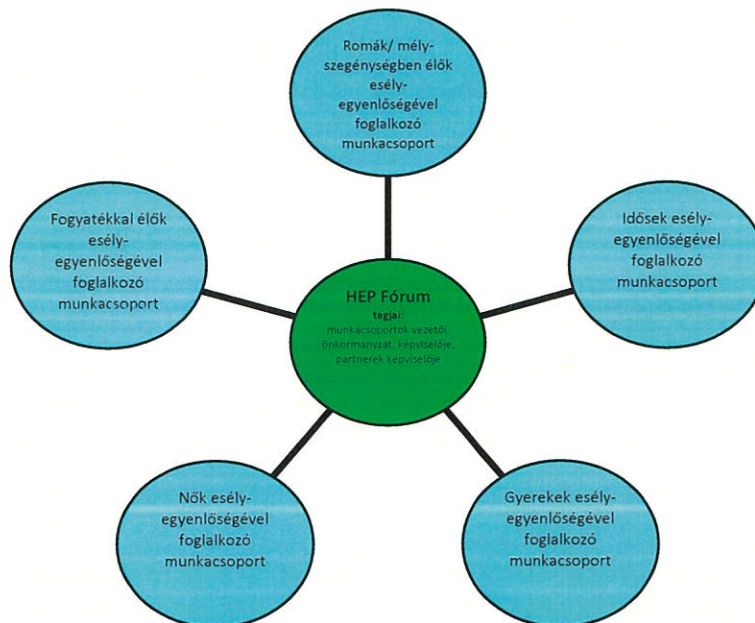
HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitzűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása

- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítottunk ki az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról a Közgyűlés számára.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább két évente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- a település polgármestere,
- a település/közös önkormányzatok jegyzője,
- helyi nemzetiségi önkormányzatok vezetői,
- beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- helyi/térségi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- meghatározó helyi/térségi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,
- 2 000 fő lakosságszám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- helyi jelzőrendszeri felelős,
- a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,
- A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- a település HEP referense,

- a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- a település képviselő-testületének tagjai,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- tankerületi központ képviselője,
- környező települések önkormányzati szereplői,
- járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi. Így

- Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a **kétévente előírt** – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - **felülvizsgálat** során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a **HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát** annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése (képviselő-testülete) a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és 133/2022. (IX. 29.) számú határozatával elfogadta.

Csatolt melléklet:

- képviselő testület elfogadó határozatának kivonata

Dátum 2022. szeptember 29.

Dr. Kovács Ferenc
polgármester